N:r 6 för år 1887 åtföljes af en bilaga, sid. 433—464.

Pietisten.

Utgifwen
af
P. Waldenström.
Fyrationdesjette årgången.

N:r 6 | November | 1887.

Till Pietistens läsare och wänner.

Wi afsluta med detta häfte den 46:te årgången af Pietisten. Då wi etta göra, wilja wi säga alla wåra wänner ett hjertligt tack för deras kär-k. I synnerhet stå wi i tacksamhetsskuld till wåra prenumerantsamlare ch alla, som på ett eller annat sätt medwerkat till Pietistens spridning. Må Gud löna eder alla! Låten oß ock för det nya året pårätna samma älwilja och medwerkan! Wår afsigt är att äfwen för nästa år utgifwa år lilla tidning. Den nya årgången kommer att innehålla fortsättning betraktelserna öfwer "Guds ewiga frälsningsråd." Wårt bemödande är t i dessa betraktelser gifwa en sammanhängande och, så widt wi kunna, llständig framställning af den kristna tron och det kristna lifwet. Wi an-åla alltså härmed till prenumeration

Pietisten för år 1888.

Prenumerationswilkoren bliswa de samma som förut, nämligen 1 kr. öre för helt år, postbefordringsafgiften deri inberäknad. Prenumeration n ske på alla postanstalter äfwensom direkt hos Pietistens Expedition. renumerantsamlare, som skaffa tio prenumeranter, erhålla två friexemplar, som skaffa femton, erhålla tre o. s. w., men de måste då prenumerera rekt hos Expeditionen under adress: Stockholm.

Sänd till Amerika kostar Pietisten för år 1888, liksom föregående år trona 25 öre med tillägg af portokostnaden, 35 öre pr exemplar, således trona 60 öre. Hwart 6:te exemplar lemnas gratis, dock måste prenu-ranten sjelf betala portot äfwen för friexemplaren.

Det skulle mycket glädja oß, om wi för det kommande året kunde nna flere nya prenumerantsamlare. Och det bör ju icke wara omöjligt. n två och två af wåra wänner på olika orter slå sig tillsammans för skaffa hwar sina fem prenumeranter, så torde det mångenstädes kunna ganska lätt. Gören, hwad I kunnen!

Men framför allt uppmana wi eder: Bedjen för oß!

P. W.

Barmhertig och nådig är Herren, långmodig och af stor mildhe

Ps. 103: 8.

Det är ett skönt witsord David här gifwer wår Gud, och hwad ha säger, det talar han ur sin egen erfarenhet. Sådan har Herren i all ti bewisat sig, och sådan bewisar han sig ännu. Ty han är den samme igå idag och deßlikes i all ewighet.

Barmhertig är han. Att wara barmhertig är att hafwa "hjerta barmen" för dem, som lida. Och det har wår Gud. Han wet, hwad m äro för ett werk; han känner, att wi äro stoft. Han ser dina strider, ha ser alla dina synder i tankar, ord och gerningar, allt hwad ondt som ri sig i ditt kött, han ser, hwad nöd du lider deraf. Och han är icke ond p dig. Han har deltagande med dig. Den bästa moder kan icke hafwa e så innerligt medlidande med sitt barn, som han har med dig. I jemförel med honom äro alla jordiska fäder och mödrar onda. Hans barmhertigh är **brinnande** (Hos. 11: 8). När en moder förgäter sitt barn, så att ho icke förbarmar sig öfwer sitt lifs son, då skall Herren icke förgäta de sin icke ens de sämsta, de swagaste, de uslaste. Hans barmhertighet är **hwar morgon** ny, säger Jeremias, och det säger han i **klagowisorna** (kap. 3: 23 Det skall hwarje morgon wara så, som började Herren nu först att bewi barmhertighet. Han skall icke hålla räkning från dag till dag och taga betraktande, huru mycken barmhertighet han förut måst bewisa. Nej, n räkning skall han börja för hwarje dag. I Hes. 34 klagar Herren öfw Israels herdar; och hwad han förnämligast har emot dem, derom heter d i v. 4: Det swaga stärkten I icke, och det kranka heladen I icke, och d sargade förbunden I icke, och det förstingrade förden I icke tillbaka, och d borttappade uppsökten I icke; utan med hårdhet och med stränghet rådde I öfwer dem. — Der hör man alltså, hurudant sinne Herren sjelf ha Du känner dig swag — dig will han stärka. Du känner dig sjuk och sa gad — dig will han hela och förbinda. Du känner dig bortkommen — d will han uppsöka och hemta igen. Och detta allt icke med stränghet ell hårdhet, utan med barmhertighet, alldeles såsom när den gode herden tager d borttappade fåret på sina skuldror och bär det hem med glädje (Luk. 15 Men icke blott dina andliga utan äfwen dina lekamliga lidanden tager h del uti. Han ser din fattigdom, din sjukdom, dina husliga swårighet dina motgångar i det, som du företager dig. Och han will hjelpa dig de Håll dig bara enfaldigt och troget till honom. Han skall weta att wän och leda äfwen det bittraste så, att du till sist skall nödgas prisa honom derfi

Nådig är han. Allt det goda, som han gör, det gör han utan all w förtjenst eller wärdighet, ja twertemot allt, hwad wi hafwa förtjenat. Sku han handla med oß efter wåra synder, då wore det snart ute med oß. M nu låter han i stället sin nåd wara så wäldig öfwer oß, som himmelen hög öfwer jorden och wåra synder så långt ifrån oß, som öster är ifr wester. När en förlorad son eller dotter wänder om och kommer med nöd till honom, då tager han emot dem såsom de allra käraste barn. A deras synder äro på stunden utstrukna, kastade i hafwets djup och glöm för ewigt, och Gud fröjdar sig inför alla sina änglar i himmelen (Luk. 1 öfwer hwad som händt. Han frågar icke efter någon betalning, ware före eller efteråt. Alle I, som törstige ären, kommen hit till watten, I, som icke penningar hafwen, kommen hit, köpen och äten utan penning och för intet — så lyder hans inbjudning (Es. 55: 1).

Sammalunda när du, som är ett Guds barn genom tron på Jes känner dig nödställd och eländig och behöfwer mycken nåd — nåd till f låtelse, nåd till upprättelse, nåd till hjelp i alla dina frestelser och strid då må du fritt och i barnslig enfald komma fram med all din nöd till

nom. Låt oß dristeligen framgå till nådastolen, heter det, att wi må finna nåd och få barmhertighet till hjelp i rätta stunden. Nåden skall wida öfwerflöda öfwer **alla** dina behof. Han skall förlåta dig **alla** dina synder, han skall hela **alla** dina brister, och det utan penningar och för intet — alldeles för intet. Tycker du, att det är orimligt, så tacka då Gud, att hans nåd är alldeles orimligt stor.

Gud har förbehållit sig ensam den äran att göra godt **för intet.** Allt det goda, som en menniska gör, det skall Gud löna, och det wida mer än hwad det är wärdt. Om du ock **begärde** att få göra något för intet, så skulle du icke få det. Ty Gud will, som sagdt, wara ensam om den äran. Och så fullständig will han hafwa den äran, att om du känner dig uppfordrad att göra något för att wedergälla honom för alla hans wälgerningar, så skall han strax särskildt löna dig äfwen för det, på det att du icke med din wedergällning må taga ifrån honom den äran att ensam wara den, som gjort och gör allt för alldeles intet.

Långmodig är han. Han håller ut i nåd Han tröttnar icke. Menniskor tröttna wid dem, som ständigt ligga efter dem för att få hjelp. Men Gud tröttnar aldrig. Han will, att du skall komma **alla** dagar och **alla** stunder med **allt,** som trycker dig. Han skall aldrig säga: Är du här nu igen? Har jag icke hjelpt dig nog ännu? Skall jag aldrig slippa dig?" Sådana ord har han aldrig talat. Nej, men om du uteblifwer, då skall han säga: "Har du glömt mig nu? Är det ingenting, som du widare behöfwer af mig?" Han skall sköta sin hjord såsom en herde, säger profeten, han skall församla lammen i sin famn och bära dem i sitt sköte. Och så skall han göra år ut och år in. Allt annat wexlar och förändras, men Herren förblir densamme igår, idag och i all ewighet. Du blifwer, såsom du är, och dina år taga ingen ände, säger profeten.

När wi nu stå färdiga att från ett år öfwergå till ett annat, då är det godt att weta, att ehwad som än må hända under det nya året, så skall åtminstone icke det hända, att Herrens nåd skall wika ifrån oß eller hans fridsförbund förfalla. Äfwen när wi äro färdiga att tröttna med oß sjelfwa och bortkasta oß sjelfwa, skall dock han hålla ut. I hans hjerta skall alltid fortfarande finnas rum, godt rum, fritt rum; i hans arm skall alltid finnas kraft, stor kraft. Alltid, äfwen i de mörkaste dalar, skall han weta råd. När wår wandring engång är slut, då skola wi nödgas gifwa honom det wittnesbördet: Långmodig är han, outtröttlig och trofast.

Mild är han. Äfwen när han måste straffa, gör han det dock icke så, som wi hafwa förtjenat. Ibland kan det synas oß, såsom wore han hård, och wi wore färdiga att utropa: Herre, hwarför wederfares oß detta? Men han är dock mild och slår aldrig för att förderfwa eller för att göra skada, utan endast "hwar så behöfwes", för wår egen tillrättawisning och uppfostran.

På detta sätt beskrifwer redan gamla testamentet den rätte Guden. Men ännu herrligare än några ord kunna uttala, har Gud uppenbarat sig i den enfödde Sonen. I honom har han riktigt fullkomligt lagt fram sitt hjerta för hela werlden. I honom har han beredt alla arma, fattiga syndare en fristad och tillflykt, dit de alltid utan fruktan kunna wända sig, huru owärdiga, brottsliga och swarta de än må wara. I hans blod är öppnad en källa, som renar från alla synder och all orenlighet. I honom är frälsning för alla — för alla utan undantag — för alla utan åtskilnad — för alla utan penningar och för intet. Tillträdet till honom är fritt alla dagar — alla stunder — under alla förhållanden. Hos honom finnes hjelp och råd och stöd för alla arbetande och uttröttade, för alla swaga, sargade, blödiga och rädda själar, för alla som hungra och törsta efter rättfärdighet och sucka efter frid. Honom ware ära till ewiga tider. Amen.

Nyhet i bokhandeln:

Ansgarius,

Kalender för 1888,

utgifwen af **P. Waldenström**

med bidrag af E. J. Ekman, J. Löfgren, C. B—g, K. Palmberg m. fl.

Sjunde årgången.

Innehållsförteckning:

"Snart är det jul". Af P. Waldenström. — "Win och starka drycker skall han icke dricka". Af P. Waldenström. — Ett blad ur Centralafrikas missionshistoria. Af E. J. Ekman. — Qwinnan i den äldsta kyrkan. Af J. Löfgren. — De tolf apostlarnes lära. Ur Guds folks lidandes historia. Af P. Waldenström, m. m. jemte fem illustrationer.

Pris för subskribenter:

häftadt ex. 1 krona 25 öre; inbundet ex. 2 kronor 50 öre.

Subskribentsamlare erhålla hwart sjette exemplar gratis.

Nya Testamentet.

Ny öfwersättning

med förklarande anmärkningar. Af P. Waldenström. Första delen.

Pris inbunden 9 kronor; häftad 8 kronor 25 öre.

Tolfte häftet

af Nya Testamentet. Ny öfwersättning med anmärkningar är i de närmaste dagarne färdigt. Det omfattar

Romarebrefwet kap. 1—9.

Häftet kostar 75 öre.

Reqvisitioner härå torde insändas till Pietistens Expedition, Stockholm.

Stockholm, tryckt hos A. L. Normans Boktryckeri-Aktiebolag, 1887.

Tjugusjette Betraktelsen.

562. **Ingen söke sitt utan hwar och en den andres bästa** (1 Kor. 10: 24). När djefwulen förförde wåra första föräldrar till affall, så sade han: I skolen warda såsom Gud (1 Mos. 3: 5). Då ingöt han i deras hjertan sjelfwisthetens gift. Och sedan de hade gentemot Gud börjat söka sitt, så war det naturligt, att de äfwen gentemot hwarandra skulle göra detsamma. Sjelfwisthetenär derför något, som af naturen utmärker alla menniskor. De små barnen hinna icke wäxa långt, innan man ser egensinnet, egenwiljan, egennyttan framträda på ett ganska förskräckligt sätt. Den naturliga menniskans hela lif rör sig i grunden omkring henne sjelf. Äfwen de, som synas företrädeswis oegennyttiga och sjelfuppoffrande, söka dock innerst sitt eget, fastän de kanske icke förstå det sjelfwa. Gud som känner deras hjertan, han wet det. Och endast hans nåd kan genom tron på Jesus omskapa dem.

563. Motsatsen mot denna egenkärlek är kärleken. Han söker icke sitt. Och Gud är kärleken. Återställandet af Guds beläte hos menniskan innebär derför äfwen, att hon blir sådan, att hon icke söker sitt. I samma mån du har detta sinne, är du lik Gud; i samma mån du saknar det, saknar du ock Guds likhet. Må du allwarligt pröfwa dig sjelf inför Gud. Ord och yttre sken betyda ingenting; stora gåfwor, djup insigt, stort anseende, widsträckt werksamhet hjelpa icke. Med alla dessa egenskaper kan du söka ditt eget och sakna den kärlek, utan hwilken du aldrig skall finna något rum i himmelen. Ty rum i himmelen skall ingen få, som icke är lik Gud. Men Gud är kärleken, och kärleken söker icke sitt. Och om du än säger, att du will blifwa frälst genom Guds nåd allena och icke genom din kärlek, och om du känner mycken tröst wid den tanken, så blifwer det dock wid det, som Paulus säger: I Kristus Jesus duger ingenting utom tron, som är werksam i kärlek. Guds nåd är en frälsande nåd; och hon frälsar så, att hon förwandlar dig till Guds likhet, och Gud är kärleken. Det är förskräckligt att tänka på, huru många de äro, som bedraga sig till ewig förtappelse med ett säfängt tal, genom hwilket de lära sig tro, att det att "frälsas af nåd" är något

annat än att genom nåden frälsas från synd, förenas med Gud och förwandlas till hans likhet.

564. Derför du som werkligen will bliswa frälst, war framförallt uppriktig mot dig sjelf! När du will pröfwa din tro, så anwänd aldrig någon annan pröfwosten än kärleken. Jemt så mycket du älskar, jemt så mycket är din tro wärd. Men kärleken skall du icke bedöma efter egna eller andras inbillningar utan efter Guds ord. Wisar nu denna pröfning, att du alldeles saknar den rätta kärleken, så war alldeles wiß, att du ock saknar tron. Wisar pröfningen, att din kärlek är ringa, så är din tro ringa; och då må du bedja Gud, att han förökar din tro.

565. Huru allwarlig denna sak är, kan man se af frälsarens ord till ängelen för församlingen i Efesus, der han säger: Jag känner dina gerningar och ditt arbete och din uthållighet, och att du icke kan fördraga de onda och har pröfwat dem, som säga sig wara apostlar och icke äro det, och har funnit dem wara lögnare. Och du håller ut och har fördragit för mitt namns skull och icke förtröttats. Men jag har emot dig det, att du har öfwergifwit din första kärlek. Kom derför ihåg, hwarifrån du har fallit, och ändra ditt sinne och gör de första gerningarna (Uppb. 2: 1—5). Hör hwilket omdöme! Gerningar och arbete fattades icke. Nej, han war uthållig både i arbete och i lidande och detta för Jesu namns skull. Hwem skulle nu hafwa mißtänkt, att icke allt war rätt? Deßutom hade han en andlig insigt, som satte honom i stånd att pröfwa de falska apostlarna. Men ändå war han ingen rätt lärjunge, och det endast derför att den första kärleken hade slocknat. Denna kärlek hade förut funnits hos honom. Han hade alltså warit ett Guds barn i sanning. Men nu war han det icke mer. Kärleken hade slocknat, midt under det han gjorde de berömligaste gerningar. Om han äfwen i det yttre hade bliswit loj och liknöjd, skulle man wäl hafwa kunnat mißtänka hans andliga ställning. Men nej, i hans yttre gerningar war intet fel, och det gjorde saken ännu förskräckligare, än den annars skulle hafwa warit. Utan twifwel äro de många, hwilka samma Herrens dom gäller. Och hwad skall man då säga om alla dem, hos hwilka den första kärleken domnat ända till den grad, att ock hela deras yttre lif bär wittne derom? Gud, du som känner hjertan, pröfwa oß du och förnim, huru wi mena det!

566. Om den sanna kärleken heter det nu: Kärleken söker icke sitt. I samma mån som någon söker sitt, saknar han alltså kärleken och är swag i tron, ifall han har någon tro alls. Gäller nu detta på

det lekamliga området, såsom wi i den föregående betraktelsen hafwa sett, så gäller det ännu mycket mer på det andliga området. De troende äro kallade till att tjena Kristus och tjena hwarandra, men en tjenare skall icke söka sitt utan dens bästa, som han är tjenare åt. Det är ock just om förhållandena på det andliga området, som aposteln säger de ord, med hwilka wi börjat denna betraktelse: **Ingen söke sitt utan hwar och en den andres bästa.**

567. Broder, åstunda aldrig, att någon skall uppmärksamma dig, hedra dig, wika för dig. Gör aldrig något för att blifwa sedd af menniskor. Herren säger i Matth. 6: 1 till sina lärjungar: Akten eder, att I icke gören eder rättfärdighet inför menniskorna för att warda beskådade af dem! — När du beder, isynnerhet när du gör det offentligt, så gör det icke för att warda sedd och prisad af menniskor för din gudaktighet. Ett sådant bedjande är för Gud en styggelse, äfwen om du känner dig sjelf aldrig än så warm och andäktig derwid. Derom säger Herren: När I bedjen, skolen I icke wara såsom skrymtarena, ty de älska att stå och bedja i synagogorna och i gatuhörnen, på det de må synas för menniskorna. Sannerligen säger jag eder: De hafwa fått ut sin lön (Matth. 6: 8). De, som bedja i det sinnet, söka sin egen ära inför menniskorna och finna den.

568. När du gifwer almosor, så gör det icke för att synas af menniskorna och prisas af dem (Matth. 6: 2). Sådant är skrymteri. Du låtsar, som wille du hjelpa den fattige, men i sjelfwa werket är det efter din egen ära du fiskar. Denna frestelse är ofta finare och farligare, än man tror. Eller tänk efter! Om du gifwit en almosa, ser du då icke gerna, att den blir omtalad till din ära bland menniskorna? Och om den ej blir omtalad och nog wärderad, känner du då icke en hemlig olust? Otroligt många barmhertighetswerk förderfwas och förlora allt wärde derigenom, att de, som göra dem, dermed söka sitt. Kanske skall mången, som här prisats för en stor sjelfuppoffrande kärlek, inför Guds dom en gång befinnas hafwa sökt sitt. O Gud, ransaka wåra hjertan!

569. När du predikar, så sök icke ditt. Man tycker, att wid en så helig gerning som att predika skulle all tanke på att söka egen ära wara mycket fjerran. Och wisst borde det wara så. Hwarje predikant borde i hwarje predikan brinna så af nit om Herrens ära och syndares frälsning, att han alldeles glömde sig sjelf. Men Gud, som ser hjertan, ser, att det icke alltid är så. Många predikningar hållas för att lysa inför menniskorna. Det war en gång wid ett predikantmöte en predikant, som på tal om denna sak sade:

"Tänk, huru olika det kännes för oß predikanter att predika för stora skaror och att predika för små grupper. Blir kyrkan till trängsel fylld, så kännes det herrligt och upplyftande; komma endast några få åhörare, så blir man olustig och känner det swårt att predika. Och hwarför? Månne derför att man i det förra fallet glädes öfwer att få så ut lifwets säd öfwer ett stort fält, i senare fallet deremot bekymras, att de äro så få, som wilja höra Guds ord? Nej, utan derför att man i förra fallet fröjdas öfwer att se, huru uppburen predikant man är, i senare fallet deremot är ledsen deröfwer, att man ej wärderas mer, än hwad som synes."

570. Detta war förskräckliga ord. Men pröfwe hwarje predikant sig sjelf. En predikant kom engång till ett ställe, dit han war kallad att predika. Han fann öfwerraskande få åhörare. Han blef mulen i hågen deröfwer men sade naturligtwis ingenting. Den, som hade kallat honom, tyckte också, att det war ledsamt, och sade till honom: "Det är icke mycket folk i dag, men saken är den, att wäglaget är dåligt; deßutom är tiden icke riktigt lämplig; folket har wid denna tid mycket brådtom" o. s. w. Sålunda sökte han ihop en mängd förklaringsgrunder. Predikanten kände derwid en hemlig tröst, och den andre hade äfwen i den affigten framhållit de nämnda förklaringsgrunderna. O hwad djup af orenlighet kan ej inblanda sig äfwen i de heligaste werk! Wißt är, att här ligger en wigtig orsak dertill, att af så mycken predikan blir jemförelsewis så liten frukt. Predikanterna, äfwen de bästa, söka för mycket sitt eget.

571. O broder, du som will wandra i Herrens Jesu efterföljelse, wi bedja dig i Jesu namn: far med allt större ifwer efter den kärlek, som icke söker sitt, den kärlek, som bara önskar tjena, den kärlek, som känner sig med alla sina gåfwor och krafter såsom en gäldenär i främsta rummet åt Herren och sedan för hans skull åt alla menniskor. Jag är en gäldenär, säger Paulus, både åt Greker och barbarer, både åt wisa och owisa (Rom. 1: 14). Du må icke tro, att en sådan kärlek skall göra ditt lif tungt och trälaktigt utan alldeles twertom. Kärleken gör alltid lycklig. Den som blifwer i kärleken, han blifwer i Gud, och att blifwa i Gud, det är alltid lyckligt. Ty dertill är menniskan skapad. Den som har det sinne, att han bara will tjena, han finner ock öfwer allt tillfälle att tillfredsställa denna sin åstundan, medan den, som will blifwa tjenad, öfwer allt möter stötestenar.

572. Sjynnerhet är det af wigt att hafwa detta sinne, när

det gäller wårt beteende med afſeende på dem, ſom äro ſyndiga, okunniga, ſwaga, eller med afſeende på allehanda mißförhållanden, ſom wi kunna ſe. **Hwarhelſt du ſer något, ſom är illa, ſå tänk genaſt efter, hwad du kan göra för att få det till att bli bra.** Och innan du ſäger ett ord eller tager ett ſteg, ſå fråga dig ſjelf, om du tror, att det, ſom du ämnar ſäga eller göra, ſtall gagna. Om någon har förſyndat ſig emot dig, ſå begär icke du, att han ſtall böja ſig för dig. Böj dig i ſtället du till att twå hans fötter. Tänk icke ſå: "Det är han, ſom har felat, han ſtall ock ödmjuka ſig." Nej utan ſå: "Det är han, ſom är i fara, och jag will i Kriſti kärlek förſöka hjelpa honom." Du måſte beſtämdt känna, att du på detta ſätt ſtall behaga Gud mer och gagna din broder bättre. Om köttet reſer ſig deremot, ſå låt det dock icke råda. Hwarje ſeger ſtall medföra ſegerglädje. Och om din kärlek icke ſtrax uppmjukar din broder, ſå håll ännu ut. Låt dig icke öfwerwinnas af det onda utan öfwerwinn det onda med det goda. Gör, hwad du gör, icke på ett ſtelt och afmätt ſätt, utan hjertligt, ſå att han ſer, att det är dig en glädje och en ära. Och om han ändtligen böjer ſig, ſå gläds icke derför, att du nu har fått rätt, utan derför att ſå ſtor nåd har wederfarits honom.

573. Om du har större ljus än din broder, ſå fordra icke, att han ſtrax ſtall inſe det eller böja ſig derför. Egna meningar äro alltid kära. Tänk i ſtället efter, huru du ſtall tjena honom med ditt större ljus. Wiſa ock i ditt lif, huru detta ditt ljus är mäktigt att göra dig mer ödmjuk, from, kärleksfull, oegennyttig än förr. Wärdet af ett ljus har man alltid rättighet att bedöma efter deß lyskraft, och wärdet af **ditt** ljus har man rättighet att bedöma efter den kraft, det har, att göra din egen wandring till en wandring i ljuſet till Guds pris och menniſkors wälſignelſe. När troende ſtrida med hwarandra om läror, ſå ſynes det dem ſjelfwa alltid ſå, ſom dreſwes de af ideL nitälſtan om ſanningen och Guds ära. "Jag kan icke wika en hårsmån från ſanningen", heter det. Men ofta, wi ſäga icke **alltid**, men **ofta** beror ſtriden derpå, att den ene med den andre ſöker ſitt. **De wilja hafwa rätt.** Att hafwa rätt är för dem mer än att finna ſanningen. Och om de än nitälſta för ſanningen, ſå är dock denna deras nitälſtan grumlad af köttsligt rätthafweri, hwilket ock bewiſar ſig deri, att de ſtrida på ett köttsligt och bittert ſätt. Förſt den ytterſta dagen ſtall uppenbara, huru många de äro, hos hwilka den förſta kärleken juſt på denna wäg domnat. Må du, ſom detta läſer, icke wara en bland dem.

574. Ser du i de borgerliga eller kyrkliga förhållandena något, som enligt ditt omdöme är orätt, lys då dit med ditt bättre ljus, icke så att du bränner dem, det wederbör, eller förbittrar dem, eller såsom den der kommer med anspråk på, att de skola böja sig för dig, utan såsom den der gerna will wara till tjenst, till förbättring, om du får lof. Sätter man sig ändå emot dig, så wisa dig icke bitter eller förnärmad utan gå ödmjukt ur wägen och tänk ut, huru du en annan gång med fördubblad kärlek, ödmjukhet och gudaktighet må komma igen. Och winner du ditt mål, så säg icke: "Ser ni nu, att det war jag, som hade rätt. Ni måste ändå till sist gifwa eder, fastän det satt hårdt åt." Nej broder, icke ett ord, som är anlagdt på att såra den andre. Utan så skall du säga: "Tack käre himmelske fader, att du tänker på oss och wälsignar oss!"

575. I 1 Kor. 8: 23 säger Paulus om ätandet af det, som är offradt åt afgudar. Allt är mig lofligt, men icke allt är mig nyttigt, allt är mig lofligt, men icke allt uppbygger. Likasom wille han säga: Den som will efterfölja Jesus, skall icke säga: "Det och det är min rättighet, och denna rättighet will jag icke låta någon taga ifrån mig." Utan så här skall han säga: "Det och det är mer gagneligt; det och det tjenar mer till uppbyggelse. Derför will jag göra det samt afstå ifrån, hwad jag annars hade rätt till." Har du det sinnet, broder? Huru apostelen sjelf i sitt eget förhållande tillämpade den regel, som han stref för andra, synes isynnerhet af hans märkwärdiga ord i 1 Kor. 9: 19—22, der han säger: Ehuru jag är fri inför alla, har jag gjort mig sjelf till träl åt alla, på det jag må winna desto flere. Och jag har blifwit för Judarne såsom en Jude, på det jag skall winna Judar, för dem, som äro under lagen, såsom wore jag under lagen (ehuru jag icke är under lagen), på det jag skall winna dem, som äro under lagen; för dem, som äro utan lag, har jag blifwit, såsom wore jag utan lag (ehuru jag icke är utan Guds lag utan är i Kristi lag), på det jag skall winna dem, som äro utan lag. För de swaga har jag blifwit swag, på det jag skall winna de swaga; för alla har jag blifwit allting, på det jag på allt sätt skall frälsa några. Han hade ju kunnat tänka: "Hwarför skall jag wika, jag som har rätt?" Så tänka de aldra flesta. Men nej, utan så tänkte han: "Jag har erfarit större nåd än de; jag känner Kristus, det göra icke de; jag har Guds ande, det hafwa icke de; derför bör jag bättre än de kunna ödmjuka mig, böja mig och falla undan och blifwa allom allehanda, för att ändå winna några för Jesus.

Sådan är den äkta kristliga kärlekens tankegång. Men huru många äro de, hwilkas lif regeras deraf? Huru är det med dig, som läser detta och erkänner, att det är rätt?

576. På samma sätt talar apostelen 1 Kor. 10: 31—33: Antingen I äten eller dricken, eller hwadhelst I gören, gören allt till Guds ära. Waren icke till anstöt hwarken för Judar eller för Greker eller för Guds församling, såsom ock jag fogar mig i allt efter alla, icke sökande min utan de mångas nytta, att de må warda frälsta. — Der framställer apostelen åter sig sjelf såsom ett exempel. **Jag fogar mig efter alla i allt,** säger han. Detta är utomordentligt starka ord. Om han hade sagt: "Jag fogar mig efter många i mycket", så hade man lättare kunnat följa honom. Men nej, nu säger han: **efter alla i allting.** Det fans icke något, som Paulus icke wille underkasta sig för hwem som helst, Jude eller hedning, hög eller låg, wän eller owän, om han dermed kunde gagna honom till uppbyggelse och frälsning. Detta exempel lägger han nu oß alla på hjertat. Och ända derhän will han, att wi skola följa det, att wi ock i det, som wi äta eller dricka, se på, hwad som kan tjena till Guds ära och nästans gagn.

577. **Waren icke till anstöt för Judar,** säger han. Och dermed menar han icke blott det, att de icke skulle tillåta sig något, som war syndigt, så att Judarne kunde peka på dem och säga: "Se, huru de synda dessa, som wilja omwända oß!" Nej, utan han menar, att de icke skulle begagna **sin kristliga frihet** på ett sätt, som kunde stöta Judarne. De troende kunde ju tänka: "Hwad bry wi oß om dessa bundna lagträlar? De äro ju idel fiender och ogudaktiga. Skulle wi nu för deras skull icke få wandra efter evangelii fulla regel?" Men nej, säger Paulus: att wandra efter evangelii fulla regel, det är att wandra i den kärlek, som icke söker sin utan de mångas nytta och derför är beredd att försaka icke blott allt ondt, icke blott hwarjehanda lekamliga fördelar utan äfwen bruket af sin kristliga frihet. Till den grad långt gick Paulus sjelf i detta stycke, att han i Lystra lät omskära Timotheus, på det han icke, genom att hafwa en oomskuren medhjelpare, skulle lägga hinder i wägen för evangelii framgång bland Judarne i den trakten. Bara Paulus fick behålla den läran ren, att rättfärdigheten är af tro utan lags gerning, sedan war han färdig att maka åt sig på alla håll för att gifwa andra rum. Tänk, om denne Paulus hade fått se det sinne, som nu hos oß icke sällan förekommer, att man t. o. m. **gycklar** öfwer dem, som äro bundna i fördomar och utwertes

former, hwad menar du, han skulle hafwa sagt derom, han som, när han såg på Judarne, kände en sådan pina i sitt hjerta, att han önskade sig sjelf wara bortkastad från Kristus, om han dermed kunde hjelpa dem? Och om han tillika finge höra dessa gycklare berömma sig deraf, att de wore frigjorda Guds barn, menar du icke, att han skulle fråga: "Hwad ären I då frigjorda ifrån? Månne icke från den första kärleken?"

578. Men apostelen förmanar de troende i de anförda orden att icke heller lägga stötestenar i wägen för **Greker.** Äfwen till **hedningarnes** känslor, wanor och åskådningar skulle de taga hänsyn. Äfwen häri är Paulus sjelf ett lärorikt exempel. När han i Athen, den grekiska lärdomens medelpunkt, skulle predika, så började han icke att fara ut mot Grekernas afguderi, utan då sade han med afseende på deras många tempel och altaren: Jag ser, att I uti allt ären mycket benägne för gudsdyrkan. Sedan talar han om, huru han bland deras altaren funnit ett, på hwilket war inristadt: **Åt okänd gud,** och strax knyter han derwid sin predikan och säger: Det som I nu dyrken, utan att känna det, detta förkunnar jag eder o. s. w. (Apg. 17: 22 ff). Så söker han upp hos dem någon öm punkt, der han må komma åt dem utan att behöfwa onödigt såra deras religiösa känsla. På detta sätt "fogade han sig i allt efter alla, icke sökande sin utan de mångas nytta".

579. Men skulle de troende akta sig för att wara till anstöt för Judar och Greker, så skulle de ännu mer se till, att de icke woro till anstöt för **Guds församling.** I församlingen funnos ju många, som woro skröpliga, många som woro bundna i allehanda gamla fördomar. Synnerligast war detta fallet med dem, som woro omwända från judendomen. Nu måste det ju för de andra ligga nära till hands att tänka: "Det är icke wi, som skola rätta oß efter dem, utan twertom; ty det är wi, som hafwa rätt; wi hafwa apostelen på wår sida." Men nej, säger apostelen, utan: Du, som är starkare, wisa dig framför allt starkare i den kärlek, som icke söker sitt, utan som i allt fogar sig efter alla till deras nytta. Sjelf gick apostelen mycket långt i denna sak. Om någon mat är min broder till anstöt, säger han, så will jag aldrig till ewig tid äta kött (1 Kor. 8: 13). När han kom till Jerusalem sista gången, sade Jakob till honom: Du ser, broder, huru många tusen bland Judarne, som hafwa blifwit troende, och alla äro ifrare för lagen. Men de hafwa fått den upplysning om dig, att du lärer alla Judar, som bo bland hedningarne, att affalla från Moses, sägan-

de, att de icke stola omskära sina barn och icke wandra efter stadgarna. Hwad är nu att göra? Helt wißt skall mycket folk komma tillsamman, ty de få höra, att du har kommit. Så gör nu, såsom wi säga dig. Wi hafwa bland oß fyra män, som hafwa ett löfte på sig. Tag dem med dig och rena dig med dem och kosta på dem, så att de må raka sina hufwud. Då stola alla förstå, att allt, hwad de hafwa hört om dig, är intet, utan att du ock sjelf så wandrar, att du håller lagen (Apg. 21: 20—24). Och hwad gör Paulus? Jo, genast tänker han: "Här måste jag i kärleken foga mig efter alla, att jag tilläfwentyrs må winna några." Och så gör han, såsom Jakob säger, och "blifwer för dem, som äro under lagen, alldeles såsom wore äfwen han under lagen", och det till den grad, att många hafwa trott, att Paulus här begick ett stort fel. Men ehuru alltsammans slutade dermed, att Paulus blef fången och fick sitta fängslad i fyra år, så finnes icke i något af hans bref ur fångenskapen en enda rad, der han antyder, att han begått ett fel i det, att han så fogat sig efter alla. I honom lefde den kärlek, som icke söker sitt.

580. När strid uppstod i Antiokia om, huruwida de troende hedningarne skulle omskära sig eller icke, så samlades apostlarne och de äldste i Jerusalem till rådplägning derom. Först kommo de till det beslut, att hedningarne icke behöfde låta omskära sig. Men sedan ålade de dem att taga sig till wara för att äta kött af djur, som blifwit offrade åt afgudar, widare att äta blod eller kött af djur, som blifwit qwäfda, d. w. s. fångade i giller eller snaror, som qwäft dem, så att blodet icke fått rinna af (Apg. 15). Dessa saker framhöllo de såsom "nödwändiga", och hwarför? Icke för deras frälsning, det se wi af Pauli bref, utan för bewarande af ett godt förhållande mellan de troende hedningarne och de troende judarne, för hwilka senare de nämnda styckena woro synnerligen anstötliga. Nu hade ju de troende hedningarne kunnat säga: "Om wi skola hålla på att jemka på detta sätt, så blir wår ställning aldrig klar. Låt oß taga steget fullt ut och icke stå der såsom några halfjudar. Det kan wäl blifwa smärtsamt för dem, som äro bundna i gamla judiska fördomar, men det kan icke hjelpas o. s. w." Men nej, säga apostlarne, tänken icke: "Hwarför skulle wi icke äta?" utan i stället: "Hwarför skulle wi icke försaka, om wi dermed i kärleken kunna foga oß efter dessa bröder?" Der ser du, hwad det är att älska så, att man icke söker sitt. Följ nu äfwen du det exemplet. Apostelen Paulus säger på ett annat ställe: Wi, som äro starka, äro pligtige att bära de swagas skröplig-

heter och icke täckas oß sjelfwa. En hwar af oß söke att täckas sin nästa, honom till godo, till uppbyggelse. Ty icke heller Kristus täcktes sig sjelf (Rom. 15: 1—3), och i hans fotspår är det alltid tryggast att gå.

Tjuguförsta Betraktelsen.

581. **De söka alla sitt eget, icke det som tillhör Jesus Kristus** (Fil. 2: 21). Det är ett sorgligt wittnesbörd, Paulus i dessa ord aflägger om mängden af de medhjelpare, som stodo till hans tjenst under den tid, han satt fången i Rom. Jag hoppas, skrifwer han, jag hoppas i Herren Jesus att snart kunna sända Timotheus till eder, på det att jag må bliswa wid godt mod, när jag får weta, huru det är med eder. Ty jag har ingen likasinnad, som uppriktigt kan bära omsorg om eder; ty alla söka de sitt eget, icke det som tillhör Jesus Kristus (v. 19—21). Det är nog säkert, att dessa, om hwilka Paulus här talar, i det yttre framträdde, såsom nitälskade de för Herren. Men Paulus såg djupare in i deras hjertan, än de sjelfwa anade. Och då fann han, att Timotheus war den ende, som han kunde sätta fullt förtroende till. Tänk, hwilken hjertslitande syn det måste hafwa warit för apostelen, hwars hjerta så brann för Kristi sak. Men om Paulus stode upp ifrån de döda och säge sig om i kretsen af alla dem, hwilka nu såsom hans efterföljare säga sig wilja werka evangelii werk, hwad skulle han wäl då säga?

582. Jag läste en gång om twänne predikanter, som hade werkat såsom missionärer i en aflägsen trakt af wårt land. Den ene sökte icke sitt. Hwar han kom i de fattigaste kojor, lät han sig nöja. Den ofta mycket dåliga föda, som framsattes, lät han sig wäl smaka samt tackade både Gud och menniskor derför. Kunde han på något ställe tjena med att hugga och bära in wed eller gå bort och hemta watten, så gjorde han det gerna. Med de okunniga talade han ljufligt, de swaga sökte han werkligen förbinda o. s. w. Detta drog allas hjertan till honom och gjorde, att de willigt lyßnade till det evangelium, som han förkunnade; och när han for, åtföljdes han af deras wälsignelser. Den andre handlade icke på samma sätt. Han fann allting motbjudande, skref ock till en tidning om det hedniska mörker, som war rådande der, om de dåliga bostäderna, den dåliga maten o. s. w. Denna tidning kom äfwen till folket i den om-

ſtrifna trakten, och ſedan war det fåfängt för honom att predika der. Han hade ſjelf med dubbla lås läſt igen allas hjertan. O broder, förſtår du, hwad han är den kärlek, ſom icke ſöker ſitt? Förſtår du, att han är ett utflöde ur Guds hjerta genom Kriſtus till de troende?

583. Wi hafwa i de näſt föregående betraktelſerna widlyftigt talat om den kärlek, ſom icke ſöker ſitt. Och wi wilja nu här endaſt göra några korta tillämpningar, ſerſkildt affedda för predikanter och andra, ſom "arbeta i evangelium." Broder, må det wara en af dina dagliga och meſt brinnande böner att under alla förhållanden blifwa bewarad för freſtelſen att ſöka ditt!

584. **Alltſå, broder, bed Gud om nåd att icke ſöka ditt, när du blir uppburen och priſad.** Gud har kanſke gifwit dig ſtora gåfwor. Han har kanſke begagnat dig och begagnar dig ännu till att werka till någon ſtörre wälſignelſe i hans förſamling. Under ſådana förhållanden är det naturligt, att du ock blir uppburen. Men du löper då äfwen mycket ſtor fara att blifwa tjuſad, ſå att din werkſamhet ſå ſmåningom börjar gå ut på att winna ära eller bewara den ära, ſom du har. Och ſe nu, huru djefwulen kan förwända ſynen. Du känner dig glad öfwer, att Guds werk går framåt, att menniſkor blifwa frälſta, att inom förſamlingen råder ett godt förhållande. Men när allt kommer omkring, är denna din glädje i grunden kanſke ingenting annat än glädje öfwer, huru du ſjelf blir priſad. Wi ſäga **kanſke.** Dermed är ju icke ſagdt, att det ock är ſå. Men det **kan** wara ſå, och för dig ſkall det wara godt, om du icke tager för gifwet, att du är fri, utan pröfwar dig ſjelf. O broder, ſök icke ditt eget. Göm dig hos Gud i fruktan och bön.

585. **Bed Gud om nåd att icke ſöka ditt, när du blir tillbakaſatt.** Att blifwa tillbakaſatt ſmakar bittert alldeles i ſamma mån, ſom man har ſökt att komma fram. Den, ſom aldrig ſökt att komma fram, ſkall aldrig känna det ſwårt att blifwa tillbakaſatt. Ofta händer, att en förſt då, när han börjar blifwa tillbakaſatt, märker, huru han ſökt att komma fram. Men, broder, när du blir ſatt åt ſidan och för ingenting aktad, ſök då icke ditt. När du i din andliga werkſamhet röner motſtånd, då dina bäſta affigter miſstydas o. ſ. w., ſå förargas icke då. Säg icke: "Det är ett otackſamt folk; man har icke mycket för det, att man med all ifwer tjenar det." Utan ſäg: "Jag will wara ännu ringare än ſå, om min Gud will. Tack gode Gud, att jag får tjena dig äfwen i ringhet!" Det händer t. ex., att på en plats ſtår en trogen och

gudfruktig predikant, som i stillhet werkar Guds werk. Men så kommer någon dit, som synes hafwa större gåfwor, som uppträder på ett nytt och annat sätt, wäcker derigenom uppmärksamhet och drager många till sig. Nu blir det ett gny. Det är, som wore Guds ord aldrig predikadt der förut. En sådan wäldig ande har man wäl icke förr sett. Och den förre predikanten kommer nu åt sidan.

586. Nuwäl, broder, om detta händer dig, så börja ej fätta för att hålla ditt anseende uppe. Utan pröfwa dig sjelf inför Gud. Kanske har Gud sändt denne man. Du har kanske under den förslutna lugna tiden börjat blifwa loj. Kanske har du så småningom domnat i din ande, och Gud sänder denne nye predikant för att wäcka på dig och wisa dig, hwad du försummat. Tag då den goda lärdomen. Gå till Herren Jesus, öppna ditt hjerta och bed honom pröfwa och hjelpa och elda äfwen dig, att du hädanefter må blifwa till dubbel wälsignelse. Säg: "Herre Jesu, jag är din, i dig lefwer jag, för dig will jag lefwa och dö. Om man än försmädar mig, så will jag dock tjena dig. Gif mig nåd och tålamod dertill! Herre, jag är ju ingenting annat än en onyttig tjenare, wäl wärd att man för intet aktar mig; men will du ändå bruka mig, si, här äro alla mina lemmar och krafter och gåfwor. Gör mig frisk, gör mig sjuk, gör mig rik, gör mig fattig, gör mig ärad, gör mig föraktad, allt efter ditt goda behag, endast jag får wara din och lefwa för dig." Paulus säger om sig: Wi bewisa oß såsom Guds tjenare genom ära och smälek, genom ondt rykte och godt rykte, såsom willoandar och dock sannfärdiga, såsom okända och dock kända, såsom döende, och se wi lefwa, såsom tuktade och dock icke dödade, såsom bedröfwade och dock alltid glada, såsom fattiga men görande många rika, såsom intet hafwande och dock allting egande (2 Kor. 6: 8—10).

587. Men det är möjligt, att den der nye är en, som bara söker sitt fastän under ett stort andligt sken. Han kommer kanske för att winna ära eller penningar eller för att stöta dig undan från din plats och sjelf få sätta sig på den. Sådant händer. Paulus fick erfara det i Galatien. Falska lärare trängde in der och syntes mycket allwarligt nitälska för Galaterna. Men de nitälska för eder icke rätteligen, säger Paulus, utan de wilja afspärra eder, på det att I mån nitälska för dem (Gal. 3: 17). Alltså: de sökte bara sitt. Med bekymmer förutsåg Paulus, att äfwen detsamma skulle komma att hända i den blomstrande församlingen i Efesus (Apg. 20: 29—30). Och hwad som skedde då, det sker äfwen nu, och de

troende låta mycket lätt bedraga sig. Se här ett exempel. Till en församling kom en ung predikant. Han wisade ett märkeligt nit. Det blef stor rörelse. Gamla och unga i stora skaror blefwo omwända. De äldre troende blefwo synnerligen upplifwade, och de förra predikanterna blefwo för intet aktade. En äldre troende från denna församling besökte mig för att tala om saken. Jag bad dem wara försigtiga. Men han kunde bewisa, huru de förra predikanterna hade hållit på år ut och år in, utan att man hade sett någon frukt. Nu kom denne unge. Hela byar syntes blifwa omwända. Gråhårsmän, som aldrig frågat efter Gud, gräto nu som barn öfwer sina synder eller fröjdade sig i Guds nåd. War icke detta bewis nog, att mannen war af Gud? Nå ja. Efter en tid wisade det sig på ett förskräckligt sätt, att mannen endast sökte sitt.

588. Om nu sådant händer dig, broder, så låt det icke förtryta dig. Det är ett stormwäder. Och för dem, som hafwa Gud kär, samwerkar allting till godo. Äfwen i stormen skall du kunna lära någonting. Låt äfwen den föra dig till allwarlig sjelfransakning. Det är kanske någon försumlighet å din sida, som gjort, att denna storm kunnat komma. Om du hade warit mer nitisk, mer trogen, mer brinnande i anden, mer sjelfuppoffrande, så hade denna storm aldrig kommit. Och nu, sök icke ditt. Gör ingenting för att åter upprätta ditt eget anseende, utan säg: "Min Gud, kanske är jag icke wärd att sitta här längre. Jag har warit försumlig, så att du icke har behag till mig. Herre Jesus, förlåt mig allt. Och om jag ännu i någon wrå kan få tjena dig, Herre Jesus, här är jag, sänd mig, bruka mig." Si genom att sålunda afsäga dig allt eget och bara söka det, som tillhör Jesus, skall du åter kunna blifwa ett kärl honom till heder. Och war wiß: han skall åter uppsätta dig och bruka dig. När du söker hans, så skall han söka ditt. Men den andre skall han snart krossa. Haf blott litet tålamod.

589. I Fil. 1: 14—18 läsa wi några högst märkwärdiga ord, som beröra just den sak, som här är i fråga. Paulus satt fången. Och, säger han, de flesta bland bröderna äro, styrkte i Herren af mina bojor, djristigare att utan fruktan tala ordet. Somliga predika wäl Kristus af afund och kif, men somliga ock i god mening. Desse göra det af kärlek, emedan de weta, att jag är satt till evangelii förswar. De andre förkunna Kristus af partisinne, icke af rent uppsåt, menande att de tillskynda mig bedröfwelse i mina bojor. Hwad mer? Kristus warder dock förkunnad på hwarje sätt, det må wara för skens skull eller i sanning, och deröfwer gläder jag

mig; ja jag skall ock glädja mig. — Så fullkomligt lefde Paulus för Kristus, och så alldeles intet frågade han efter sitt, att han kunde **glädjas** — icke bara **med suckan tåla**, nej utan rent af glädjas — deröfwer att Kristus wardt predikad, äfwen om de, som predikade, gjorde det, drifna af afund, i den orena affigten att åstadkomma parti för att derigenom tillfogna Paulus bedröfwelse i hans bojor!

590. **Bed widare Gud om nåd att blifwa bewarad för frestelsen att söka din lekamliga winning genom din andliga werksamhet.** Det är något ohyggligt, när en troende kastar sig in i en andlig werksamhet för att derigenom söka sitt lefwebröd. Att den, som af Herren är kallad till sådan werksamhet, också derigenom får sitt dagliga bröd, det är en sak. Sådant är icke orätt. Derom säger Paulus: Herren har förordnat, att de, som förkunna evangelium, skola lefwa af evangelium (1 Kor. 9: 14). Men **en helt annan sak** är det, att man gifwer sig till att predika evangelium **för att derigenom få sitt uppehälle.** Ack, broder, fly hwarje sådan frestelse! Men ännu mer förskräckligt är det, när någon genom andlig werksamhet sträfwar efter att **blifwa rik.** Det är något för det andliga lifwet dödande, när någon genom **lekamlig** werksamhet söker att bli rik. De, som wilja blifwa rika, falla i frestelse och snara och i många dåraktiga och skadliga begärelser, som sänka menniskorna i förderf och förtappelse. Ty girigheten är en rot till allt ondt, till hwilken somliga hafwa haft lust och derigenom farit wilse från tron och tillfogat sig många qwal (1 Tim. 6: 9 f.). Men aldrig kan detta begär efter rikedom wara så förskräckligt, som när det söker winna sitt mål genom **andlig** werksamhet. Det finnes många sätt att missbruka Guds namn, men intet är så gudlöst som det att dölja werldsliga och orena affigter under ett skrymtaktigt nit för Guds ära: låtsa såsom wille man werka för Gud, medan man i sjelfwa werket endast söker egen winning. Aldrig kan mammonstjensten wara mer djefwulsk än då.

591. När apostelen Paulus war i Efesus, wardt der ett upplopp. En guldsmed, wid namn Demetrius, hade sin förnämsta bergning deraf, att han gjorde små afbildningar i silfwer af det berömda hedniska Dianatemplet i Efesus. När nu Paulus predikade mot alla afgudar, så wardt Demetrius rädd om sin inkomst. Han sammankallade derför alla de guldsmeder, som hade sin näring genom honom, för att öfwerlägga med dem. Och då sade han: Men det är fara wärdt, att icke allenast denna wår näringsgren kommer att förswåras, utan ock den stora gudinnan Dianas tempel warder ak-

tadt för intet, och äfwen hennes herrlighet kommer att lida afbräck, hwilken hela Asien och hela werlden dyrkar (Apg. 19: 27). Han låtsade, som aktade han sin egen förlust för en småsak i jemförelse med gudinnans herrlighet, men i sjelfwa werket war det twertom. Sådant må wäl wara ursäktligt hos en hedning. Men när den stora dagen kommer och böckerna upplåtas, då skall man få se, att det icke warit endast hedningar, som kunnat den konsten att under nit om gudsdyrkan dölja sträfwandet efter egen winning.

592. Apostelen Paulus är sjelf ett herrligt exempel på att i andlig werksamhet icke söka sitt. Wi sågo nyss, huru han säger, att Herren har förordnat, att de, som förkunna evangelium, skola lefwa af evangelium. Men om sig sjelf tillägger han strax: Jag har dock icke begagnat mig af något sådant (1 Kor. 9: 15). Och när han tager afsked af de äldste i Efesus, säger han bland annat: Ingens guld eller silfwer eller kläder har jag åstundat, utan I weten sjelfwa, huru dessa mina händer hafwa gjort tjenst för mina behof och för dem, som woro med mig. I allt har jag wisat eder, att så måste man arbeta och taga sig an de swaga och tänka på Herrens Jesu ord: Det är saligare att gifwa än att taga (Apg. 20: 35). En evangelii predikare bör hafwa det sinnet, att han, långt ifrån att söka förtjena så mycket som möjligt på sin andliga werksamhet, twertom ser till, huru litet han må behöfwa taga derför, samt räknar det som en nåd, om han genom sina händers arbete kan förtjena sitt nödtorftiga lekamliga bröd, så att han blir i stånd att predika evangelium för intet. Paulus war för egen del så angelägen härom, att han arbetade natt och dag med sina händer för att icke wara någon till tunga (1 Tess. 3: 8), och det så, att han icke allenast förtjenade uppehälle åt sig utan ock åt sina medhjelpare. Och detta räknade han så wigtigt, att han i 1 Kor. 9: 15 säger: Jag wille heldre dö, än att någon skulle göra denna min berömmelse om intet.

593. **Bed widare Gud om nåd att framför allt blifwa bewarad för frestelsen att söka de ogudaktiges hjelp för att befordra ditt eget intresse i andliga ting.** En sådan förmaning borde icke behöfwa framställas. I bibeln förekommer den icke heller. Ett sådant förbund med ogudaktiga war något, som på apostlarnes tid aldrig kunde komma någon i sinnet. Men nu behöfwes den förmaningen. Ty det är **mycket ofta** fallet, att kristna partier icke frukta att räcka handen åt ogudaktiga för att få hjelp. Man har klagat, att påfwen, för att uppehålla sitt inflytande, anlitat den werldsliga makten. Men när Luther och andra uppträdde för att reformera

kyrkan, då försmådde icke heller de understöd af sådana, som med dem icke hade något mer gemensamt än hatet och föraktet mot påfwen. Dermed skadade de grufligt sin sak. I slutet af förra århundradet lefde i Frankrike en protestantisk predikant, som war grufligt förföljd af de påfwiska. Många af hans trosförwandter måste med den grymmaste martyrdöd besegla sin tro. Nu funnos i Frankrike många s. k. materialister, som förnekade Gud och Kristus. De understödde den der predikanten, emedan de hatade påfwen, och han lät genom djefwulens list förleda sig att till den goda sakens skada göra sig till godo deras understöd. O broder, tänk dig Guds barn öfwerlägga med djefwulens barn om ett gemensamt uppträdande i andliga ting! Menar du, att Gud kan tycka om sådant? Här om någonsin gäller det att icke draga i ok med de otrogna.

594. I Esr. 8 berättas en lärorik historia om Esras och hans följeslagares färd från Babel till Jerusalem. Esra berättar sålunda: Och jag församlade dem till den flod, som flyter till Ahava, och wi lägrade oß der i tre dagar. Och jag lät der wid floden Ahava utropa en fasta, att wi skulle ödmjuka oß för wår Guds ansigte för att af honom utbedja oß en lyckosam resa för oß och wåra hushåll och allt wårt gods. Ty jag blygdes att af konungen begära krigsfolk och ryttare till att hjelpa oß emot fiender på wägen, emedan wi hade sagt till konungen: "Wår Guds hand är till det bästa öfwer alla dem, som söka honom, men hans starkhet och wrede är öfwer alla dem, som öfwergifwa honom." Och derför fastade wi och sökte hjelp af wår Gud, och han bönhörde oß (v. 15, 21—23). Esra hade wäl kunnat begära hjelp af den hedniske konungen, som ju war en wälwillig man, men han blygdes att göra det. Ty då hade konungen kunnat swara: "Du har ju sagt, att Guds hand är med dig; hwarför söker du då min hand? Månne Guds hand är för swag?" O broder, o Guds folk, wet, att hwad du winner i andliga ting genom förbund med de ogudaktiga, det winner du aldrig åt Gud, äfwen om du tror det. Och den djupaste grunden dertill, att du söker ett sådant förbund är alltid det, att du söker ditt, äfwen om du aldrig än så lifligt försäkrar, att det är Guds ära, du söker, och hans saks framgång. Och slutet — war wiß på det: slutet blir förlust.

595. När Paulus war i Filippi, så gick efter honom i flere dagar en qwinna, som hade en spådomsande. Hon ropade till folket om Paulus och Silas: Dessa äro den högste gudens tjenare, som förkunna eder frälsningens wäg (Apg. 16: 17). Nu hade det ju legat nära till hands för Paulus att tänka: "Folket i denna stad

har mycket förtroende till den här qwinnan; utan twifwel skall det göra stort intryck på dem, att hon talar så om oß; många skola derigenom bewekas att lyßna till wår predikan och blifwa frälste; derför wilja wi ej hindra henne." Men Paulus tänkte icke så. Han wille icke hafwa hjelp af satan. Derför wände han sig mißlynt om och befalde den onde anden att gå ut ur qwinnan. Följden blef, att han sjelf blef kastad i fängelse samt måste lemna staden. Men aldrig ångrade han, att han icke hade mottagit denna qwinnas wittnesbörd.

596. Broder, det kommer en dag, då du skall lösas ur oket, och då du skall se tillbaka på lifwet med helt andra ögon än nu. För att kunna rätt bedöma en tafla måste man sätta henne så, att ljuset faller på henne från rätt sida. Och för att kunna bedöma detta lifwet måste man se det i ewighetens ljus, i det ljus som faller deröfwer, när ewighetens port öppnas för dig att gå derigenom. Och då, broder, säll är du, om du skall hafwa det medwetandet, att du icke har sökt ditt utan warit en Jesu tjenare, som lefwat helt för din herre. Du skall då se, att du ingenting förlorat derpå. Det skall då litet bekomma dig, hwad menniskor döma öfwer dig; det skall då icke bekymra dig, att du icke blifwit rik eller lemnar något efter dig. Nej, du skall få en riklig ingång i Guds och wår Herres Jesu herrliga rike. Der jag är, der skall ock min tjenare wara; den mig tjenar, honom skall min fader ära, säger Jesus (Joh. 12: 26). War derför nu och alla dagar, hwad du på den dagen skall önska, att du warit! Håll dig tätt intill Jesus. Han will gifwa dig sin Ande. Af egen kraft förmår du intet, men Jesu Ande kan omskapa dig till Jesu likhet. Men om du har syndat och känner dig brottslig, så bekänn alltsammans, så uselt det är, och sök rening och upprättelse i Jesu blod. Ty Jesu Kristi Guds sons blod renar från alla synder.

Tjuguättonde Betraktelsen.

597. **Kärleken förbittras icke** (1 Kor. 13: 5). Det war engång en troende prest, som blef kallad bort till ett aflägset ställe. Wägen war swår och farlig, aldrahelst som det hade snöat. Men han hade en säker wägwisare, som gick före honom. För att wara riktigt trygg gick presten så noga efter honom, att han wid hwarje steg satte sin

fot ned i spåret efter wägwisarens fot. Men under det han så gick, kom det lisligt för honom, huru trygg man går, när man alltjemt bara trampar i Jesu fotspår. Gud är kärleken, och Jesus är Guds herrlighets sken och hans wäsens rätta afbild. Att alltid wandra så i kärleken, som Jesus wandrade, det är det tryggaste. Kommer då wägen att leda öfwer Golgata — stor sak i det. Den som följer Jesus, han kommer till sist dit, der Jesus är. Och dit är det ju den troendes håg står.

598. Jesus war Guds herrlighets sken och hans wäsendes rätta afbild. Hos Gud finnes wrede. Guds wrede är hans hat till synden, hwilket såsom misshag hwilar öfwer hwar och en, som gör synden. Gud kan icke hafwa behag till den, som syndar. Denna Guds wrede är helig, d. w. s. den har sin grund i Guds helighet, hwars motsats synden är. Om Gud skulle upphöra att hata synden, så skulle han upphöra att wara helig. Äfwen i detta stycke är Jesus ett med Fadren. Hwad Fadren älskar, det älskar Sonen, hwad Fadren hatar, det hatar Sonen. Hos honom bodde under hans kötts dagar och hos honom bor äfwen i hans upphöjelses tillstånd samma hat till synden som hos Fadren. Ingen föreställning kan derför wara oriktigare än den, att den syndande skulle i Sonen hafwa skydd och försvar emot Fadrens wrede. Nej, det gäller i alla afseenden, hwad Herren säger: Den mig ser, han ser Fadren; jag och Fadren äro ett; allt hwad Fadren gör, det gör ock Sonen på samma sätt.

599. Guds wrede gifwer sig ock till känna i straff. Dessa straff kallas äfwen i Bibeln för Guds wrede. Straffet är nämligen den guddomliga wreden sjelf, sådan denna yttrar sig i förhållande till dem, som synda. Dessa straff kunna dels wara inre dels yttre. De förra bestå i inre samwetsqwal, de senare uti yttre hemsökelser genom allehanda lidanden. Så länge syndaren förblifwer uti sina synder, så förblifwer Guds wrede öfwer honom. Detta är ett förhållande, som aldrig kan ändras, så länge Gud är helig. Och det är så långt ifrån, att Kristus skulle ändra detta förhållande, att han twertom är den, genom hwilken Gud utför sina domar. Såsom han sjelf säger: Icke heller dömer Fadren någon utan har gifwit all dom åt Sonen (Joh. 5: 22). I nya testamentet talas det derför om Lammets wrede lika wäl som om Guds wrede. Äfwen i Frälsarens lif förekomma uttryck af densamma.

600. Men nu torde någon säga: Huru rimmar sig detta med Bibelns lära, att Gud är kärleken? Kan samma källa gifwa sött

och bittert watten? Kan man tänka sig hat i kärleken? Swar: Det ena stämmer mycket wäl öfwerens med det andra. **Gud älskar personen men hatar synden.** Det är många, som begabba talet om en sådan skilnad mellan personen och synden. Men om icke menniskans synd och menniskans person kunde skiljas åt, så skulle man aldrig kunna säga, att Gud älskar menniskan, utan att på samma gång hafwa sagt, att han älskar hennes synd. Icke skulle man heller kunna säga, att Gud hatar synden, utan att på samma gång hafwa sagt, att han också hatar menniskan; och då wore det icke sant, hwad Herren säger: Så älskade Gud werlden, att han gaf henne sin enfödde Son. Men ännu mer. Om man icke kunde skilja mellan synden och den syndande menniskan, så skulle man aldrig kunna tala om menniskans frälsning från synden. Ty hwarje sådant tal innebär, att synden är ett och den syndiga personen ett annat.

601. "Men, säger åter någon, huru kan man tänka sig, att Gud skulle kunna hafwa misshag till en person och dock på samma gång älska honom?" Swar: Sådant är mycket tänkbart. Du kan få se en bild deraf nästan i hwarje hem. En rätt fader kan icke annat än hafwa misshag till barnen, när de äro olydiga och wränga. Men under tiden kan han wisserligen älska dem så, att alla hans tankar och sträfwanden samla sig i detta enda mål: barnens wälfärd. Och Gud är också en fader — en fader öfwer allt, hwad fader heter i himmelen och på jorden.

602. Det är af detta tydligt, att det gifwes en wrede, som icke är syndig, nämligen den heliga wrede, som är ett uttryck af kärleken till det goda. Denna wrede igenkännes såsom helig deraf, att den icke önskar personen ondt utan twertom nitälskar om hans upprättelse och räddning. Den syndiga wreden deremot har sin rot i **hat till personen** (låt wara att detta hat är framkalladt af personens synd). Den kallas derför en **personlig** wrede, och deß djupaste grund är sjelfwiskheten. Om denna sak säger en andens man följande stöna ord:*)

603. "Ingen wrede är sådan som Lammets wrede (Uppb. 6: 16), ehuru — dock wi må heldre säga **emedan** — ingen älskat så som Jesus. Så som Gud älskar syndaren — och hwem kan mäta denna kärlek? — så hatar han synden. I både kärleken och hatet syftar han på detsamma: syndarens wäl. Såsom han i kärleken till oß will wårt wäl, så will han det ock i hatet till wår synd. Han hatar

*) **Några drag i kärlekens bild**, af J. C. Bring, sid. 31 följ.

denna, emedan den strider emot hans eget heliga wäsende, men också emedan den strider emot wårt wäl. Hans kärlek går ut uppå att rädda oß från syndens olycka: hans hat har samma syfte. De samwerka således båda för ett ändamål, der syndaren gifwer båda rum och icke med hat till Gud wänder sig bort från honom och med kärlek till synden wänder sig till denna. Kärlek och wrede kunna således wäl förlikas. Och ju större kärlek, desto större wrede; ju renare kärlek, desto renare wrede."

604. "Men om nu all sann kärlek är en helig, nitälskande kärlek, huru heter det då: kärleken förtörnas icke? Det kunde ju synas, som om wi med det, som wi nu yttrat om kärleken i allmänhet, talat emot detta ord i stället för att förklara det. Det hafwa wi dock ingalunda. Här är nämligen icke fråga om den heliga kärlekens nitälskan, ty den kan icke frånkännas kärleken. Nej, här talas om ett förtörnande, som kommer just deraf, att man icke älskar, en förbittring, som icke låter förlika sig med kärleken, som fastmera bewisar frånwaro af densamma."

605. "Gif endast akt på dessa — wi må wäl säga tusenfaldiga — tillfällen, eller kanske bättre: gif akt på **ett** af dessa tillfällen, då du blifwit förtörnad och uppretad, kanske endast genom småsaker och obetydligheter, genom ett ord, som stötte dig, eller genom en motig händelse, som inträffade. Se till en början alldeles bort ifrån det der yttre, som framkallade förtörnelsen; låt det för en stund alldeles glömmas. Följ sedan din sinnesrörelse till den dolda källa, ur hwilken den framgått, akta noga uppå, hwilken makt som satt ditt sinne i rörelse. Du skall då snart förstå, att det icke war **kärleken** i dig, som förtörnades i helig nitälskan, utan något annat. Detta ord, som sades, denna händelse, som inträffade, de stötte emot något hos dig derinne. Hwad war detta? Hwad war det, som gjorde, att du tog så illa wid dig? War det detta, att du i kärleken till den menniskan, som så talat eller handlat, upprördes deröfwer, att hon på detta sätt syndat och så mißhagat **Gud** och warit sig sjelf till skada? War det detta, som gick dig så djupt till hjertat, ja, då war det kärleken, som nitälskade. Men kanske war det något helt annat, som upprörde dig. Kanske war det detta, att **du** deraf sårades, att det gick **din** ära för nära, att **din** wilja ej efterkoms, att **du** rönte motstånd. Derwid gjorde det då dig detsamma, huru **Gud** ansåg det, och om din **nästa** dermed syndade och skadade sig; endast **det** kunde du ej stilla fördraga, att det ej gick efter ditt behag. Se, att så förtörnas — är icke detta det wanligaste? Men det är just så kär-

leken **icke** förtörnas. Kärleken är alls icke med om sådant. Då **kärleken wredgas,** ser den bort ifrån sig sjelf och fasthåller i kärleken det älskade föremålet och will, just af kärlek till detta, med sin wrede frånstilja det onda; då **sjelfwiskheten förtörnas,** lemnar den menniskan, som man skulle älska, ur sigte, tillika med allt det, som kan wara henne gagneligt eller skadligt, tänkande endast på sig sjelf."

606. Alltså: den heliga wreden är ett, den syndiga wreden är ett annat. De äro så widt skilda som himmel och jord: den förra är en Guds likhet, den senare är en likhet med satan. Och det är om denna senare, som Paulus säger: **Kärleken förbittras icke.** Se på Jesus. Hos honom fans, såsom wi hafwa sagt, den heliga wreden. Den framträdde ock wid flera tillfällen under hans lif. I Joh. 11: 33 heter det, att Jesus wardt förbittrad i anden, när han såg judarnes hyckleri. Det war hans heliga, rättfärdiga sinne, som reste sig deremot. Sammalunda heter det om igen i v. 38, att han wardt åter förbittrad inom sig sjelf. Men den personliga, syndiga wreden war fjerran från honom. **Han kände sig aldrig i hjertat bitter emot någon enda menniska.** Han war mild och ödmjuk af hjertat (Matth. 11: 29). Han led mycken gensägelse af syndare (Ebr. 12: 3). Ingen har welat menniskorna så godt som han. Han hade blifwit fattig för deras skull, på det att de genom hans fattigdom skulle warda rika. Och dock mötte han motstånd öfwer allt mer än någon annan. Man kallade honom en förförare, en sabbatsbrytare, en gudshädare, man sade, att det war genom Beelzebuls kraft han gjorde sina största tecken. Ja, folkets ledare och rådsherrar gåfwo sig ingen ro, förrän de fingo honom dömd till döden. När han war dömd, blef han utsatt för det råaste hån. Man satte en krona af törne på hans hufwud. Man kastade en röd soldatmantel omkring hans kropp. Man band för hans ögon, spottade på honom och gaf honom knytnäfweslag i ansigtet o. s. w.

607. Men med allt detta lyckades man dock aldrig göra honom ond. Han segrade i allt. När han blef bannad, bannade han intet igen, och när han led, hotade han intet (1 Petr. 2: 23). Han grät öfwer Jerusalem, när han tänkte på den arma stadens förestående öfärd. Han önskade, att Jerusalem hade kunnat känna sin besökelses tid (Luk. 19: 44). Han hade många gånger welat samla deß innewånare, såsom hönan församlar sina kycklingar under sina wingar, men de hade icke welat. När han ändtligen efter allt hängde på korset, då ropade han öfwer sina fiender: Fader, förlåt dem, ty de weta icke, hwad de göra (Luk. 23: 34), och efter sin uppståndelse böd

han sina lärjungar att först predika evangelium i Jerusalem (Luk. 24: 47). Detta är de heliga fotspår, i hwilka wi äro kallade att wandra. Såsom Jesu kärlek war, ingens kärlek warit har.

608. Detta är en mycket allwarlig punkt. Det går lätt och sker ofta, att äfwen troende menniskor göra åtskilnad på synder, så att de anse den ena synden oförenlig, den andra deremot wäl förenlig med ett sant och werkligt nådelif. Om t. ex. någon druckit sig drucken eller gått på teatern eller dansat eller dylikt, då är ofta domen snart färdig öfwer honom. Men om någon försyndat sig genom wrede, då heter det: "Han är nog en mycket from och allwarlig kristen, fastän han har ett förfärligt humör, som han ej kan styra". Det är, som trodde nästan ingen, att Jesus kan genom den helige Anden omskapa äfwen ett swårt humör. Men detta är ett mycket stort och mycket farligt misstag. Icke blott den utwertes menniskan utan äfwen den inwertes menniskan will och kan Herrens Ande omskapa, och till den inwertes menniskan hör humöret. Om någon är i Kristus, är han en ny skapelse, säger Paulus; det gamla är förgånget: si det är wordet nytt (2 Kor. 5: 7). Det är icke blott den eller den gröfre synden, som är bortlagd. Nej, allt det gamla har blifwit nytt, det inre såwäl som det yttre.

609. Apostelen Johannes war en af naturen mycket häftig man. Herren gaf honom och hans broder Jakob tillnamnet tordöns barn (Mark. 3: 7). När Jesus engång på sin wandring till Jerusalem wille taga in öfwer en natt i en samaritisk stad och innewånarne icke wille taga emot honom, då blefwo Jakob och Johannes så förbittrade, att de sade: Herre, will du, wi skola säga, att eld må komma ned från himmelen och förtära dem? (Luk. 9: 54). Men Jesus näpste dem. Då de woro lärjungar åt honom, som kom icke för att förderfwa utan för att frälsa menniskornas själar, så skulle de icke förbittras och önska ondt öfwer nästan. Sådan war Johannes då. Men se, huru Herren sedan genom sin Ande omskapade honom, så att han blef ett riktigt mönster af kristlig mildhet, ja kanske det största och skönaste mönstret näst Jesus sjelf. Och hwad Herren kunde göra då med honom, det kan han göra nu med dig och mig. Hans nåd är icke en wanmäktig nåd, icke en nåd, som endast öfwerskyler synd, utan en nåd, som frälsar och renar från synd.

610. Detta lifwet är fullt af förtretligheter på alla områden. Det finnes ingen familj, der icke dagligen saker inträffa, som äro egnade att reta sinnet. Än felar den ene, än felar den andre och gör något galet. Barnen äro ostyriga och olydiga, förstöra saker,

råka i strid och gräl, ja kanske i slagsmål med hwarandra. Mellan makarne kunna ock många ledsamheter uppstå. Den ene säger ett hårdt och oöfwerlagdt ord åt den andre; den enes wilja kommer i strid med den andres; den ene gör något, som illa mißhagar den andre; fadern tycker, att modern är för swag mot barnen, modern tycker, att fadern är för sträng o. s. w. Allt sådant der pröfwar på kärleken. Med tjenarena inträffa ock sammanstötningar af många slag. De kunna wara glömska, okunniga, slarfwiga, kanske äfwen lata, stursk och genswariga. Å andra sidan kan wäl husbonden eller husmodern wara hård och orättwis o. s. w. Det gäller då för dig, som tror på Jesus och will följa honom, att icke förbittras. Gör dig dagligen beredd på, att sådana der förtretligheter skola uppstå, och **war på wakt** emot dem, så att du beder Gud om hjelp emot dem! Isynnerhet de dagar, då du sjelf af en eller annan anledning är mer retlig till lynnet, må du wara på wakt. Ty just sådana dagar skall djefwulen hopa öfwer dig alla möjliga förtretligheter. Han är en slicklig fiende, som wet att anfalla dig aldrahårdast då, när du är swagast.

611. Det är med kärleken och de kristliga dygderna alldeles så som med de lekamliga krafterna: ju mer de öfwas, desto mer tillwäxa de. Öfwa dig sjelf till gudaktighet, säger Paulus (1 Tim. 4: 7). Och han anwänder derwid ett ord, som egentligen betyder: Gymnastisera dig sjelf till gudaktighet. Såsom det gifwes en lekamlig gymnastik till uppöfwande och stärkande af kroppens krafter, så gifwes det ock en andlig gymnastik till uppöfwande af de kristliga dygderna. Och apostelens regel må här tillämpas så: Öfwa dig att älska så, att du icke förbittras, när något widrigt händer dig. Hwarje seger, som du winner, skall stärka din andliga kraft till att winna nya segrar. Det går här alldeles såsom i ett lekamligt krig: hwarje seger lifwar modet och stärker kraften, hwarje nederlag nedslår modet och försmagar kraften. Och ingen krönes, utan att han kämpar efter lagens föreskrift, säger Paulus (2 Tim. 2: 5).

612. Men icke blott inom familjen utan äfwen der utanför möter man oupphörliga förtretligheter. En handtwerkare måste ofta lida allehanda förtretligheter genom sina arbetares wårdslöshet, försumlighet, lätja, okunnighet o. s. w., en köpman likaså genom dåliga biträden, tråkiga kunder, oredliga affärsmän o. s. w. Ja ingen är, som icke i det allmänna lifwet måste lida det, att han blir förnärmad och förfördelad än på ett sätt, än på ett annat. Det gäller då att icke förbittras och bliswa ond utan twertom se på Jesus

och öfwerwinna det onda med det goda. Man tycker ofta, att man har de aldra rättmätigaste anledningar att förbittras, men just då är det aldra farligast. Så länge du ser, att det är orätt att förbittras, är faran jemförelsewis mindre. Men när dina ögon warda så förwända, att du icke ser detta utan börjar förswara dig, då är du uti rittig dödsfara. Ehwad det wara må, som händer dig, så har du aldrig rätt att göra orätt. Men att förbittras är orätt, ty det strider mot kärleken. Om din nästa gör dig orätt, så begår han synd, för hwilken han ock skall warda straffad. Och om du af hans synd förledes att bli ond, så begår du synd, som skall draga straffet öfwer dig. Det finnes ingen ursäkt för dig att få på den andres skuldregister.

613. En god hjelp emot förbittring i sådana fall, som nu äro nämda, är det att försöka leta fram, hwad godt man kan finna hos den, som man känner sig retad af. Alltid kan du finna något. Om din son eller dotter har det felet att wara slarswig, så är han eller hon kanske å andra sidan uppriktig och sanningsenlig. Om någon af dem wid det eller det tillfället är olydig, så är han kanske erkänsam, så att han, när han får besinna sig, ångrar sin synd o. s. w. Om din tjenare ibland är glömsk, wårdslös, genswarig eller dylikt, så har han kanske å andra sidan den förtjensten, att han är ärlig, sanningsenlig, arbetsam o. s. w. Om än på taflan finnas åtskilliga swarta punkter, så är nog icke hela taflan swart för det. Har du bara det kärlekens öga, som ser efter de ljusa punkterna, så skall du nog finna dem. Och det skall, såsom wi sagt, wara dig en mycket god hjelp. Och i den strid, som du härwidlag har att bestå, behöfwer du all den hjelp, som du kan få.

614. Men icke blott i den närmare beröring, som du kan hafwa med menniskor i egenskap af fader, moder, husbonde, tjenare o. s. w., utan äfwen annars i ditt förhållande skall du möta tusen anledningar till bitterhet. Se här några exempel! Du wet med dig, att du är i din handel och wandel redbar, så att du kan twå dina händer i oskyldighet. Men nu råkar du ut för elaka tungor, som förtala dig och beljuga dig. Sådant smakar mycket bittert. Nu kan ock hända, att genom sådant icke allenast ditt goda namn råkar i wanrykte, utan ock att din lekamliga bergning sättes på spel. Du är kanske handtwerkare eller köpman eller fabriksegare eller dylikt och kan således få lida mycket stora förluster derigenom, att ditt förtroende blir rubbadt. Nu wet du kanske ock, hwilken det är, som wållar detta förtal. Det är kanske någon, som sjelf will komma upp

genom att slå ned dig. Broder, det skall fordras en mycket stor Guds nåd, om du under sådana förhållanden skall kunna behålla kärleken, så att du icke förbittras. Det skall ock kosta dig mycken bön och kamp och förödmjukelse. Men håll ut. Tro icke, att det är omöjligt. Guds ande kan göra ett sådant underwerk i dig.

615. Eller du förehar någon kristlig kärlekswerksamhet. För den samma offrar du kanske både mycken tid och mycket penningar. Men nu råkar du äfwen der ut för förtal af elaka tungor, som förwränga dina ord, mißtyda dina aldra bästa gerningar samt sålunda göra allt, hwad de kunna, för att nedsätta dig. Ja, kanske skall du ock få erfara, huru de skola göra detta under ett stort andligt sken, såsom wille de göra det i Jesu namn af nit om Guds ära o. s. w. Deras förtal skall ock hos många winna gehör och sålunda störa deras förhållande till dig o. s. w. Broder, nu är tid för dig att studera Pauli ord: Kärleken förbittras icke, samt flitigt och ihärdigt i bön och åkallan se på Jesus, hwilken i utförandet af Guds största kärlekswerk led ännu mycket mer och ändå icke förbittrades utan ännu i det sista kunde bedja för sina fiender.

616. Det skall ock wara dig en kraftig hjelp mot frestelsen att förbittras, om du ransakar ditt eget wäsende samt grundligare lär att känna, huru skröpligt det i sjelfwa werket är, allt hwad du gör, äfwen det bästa, samt huru mycken orenlighet och synd som blandar sig deri. Då skall förtalet drifwa dig allt närmare till Jesu kors, och du skall i allt större ödmjukhet kunna fördraga det och säga: "Ja, Herre Jesu, du wet, att jag endast är en arm, syndig menniska, som icke är wärd annat än straff; och wille du gå till rätta med din tjenare, så skulle en än hårdare dom träffa mig än den, som dessa förtalare nu fälla öfwer mig. Derför förlåt både mig och dessa samt rena mig ju mer och mer till ett heligt käril för din nåd." Säg, broder, gör du så, eller följer du köttet?

617. Eller du råkar i disputering med någon om en sak. Och du ser, huru den, som disputerar emot dig, försöker alla konstgrepp för att komma undan din bewisning, huru han förwränger dina ord för att ändå få hafwa rätt, ja huru han försöker göra din karakter och dina affigter mißtänkta, kallar dig oärlig o. s. w. Ja, kanske får du äfwen erfara, huru han efteråt bland sina wänner anwändt hela sitt inflytande för att nedsätta dig. Sådant smakar icke godt för köttet. Men, broder, när sådant händer, så wet, att det är satan, som är framme för att bringa dig på fall. Derför fly af hela ditt hjerta till Herren Jesus, och han skall wända saken så, att det far-

liga tillfället för dig endast blir ett tillfälle att öfwa dig och till din egen salighet förkofras i den kärlek, som icke förbittras.

618. Du ser ock i de offentliga förhållandena uti det borgerliga samhället mycket, som synes dig orätt, och som derföre är egnadt att reta dig. Likaså förekomma på det kyrkliga området många miſsförhållanden, som kunna uppſtaka sinnet hos den, som älſtar rättfärdighet och sanning. Det är derför mycket wanligt, att både det ena och det andra göres till föremål för bittra anfall. Tywärr har ock denna bittra ande smittat många Guds barn i den närwarande tiden. Men war på din wakt. Du tycker, att du har alldeles rätt, men såsom wi förr hafwa sagt: **faran är störſt, när du har rätt.** Ty då fruktar du mindre för din egen ande. Derför om du will hafwa ett råd — tag det med dig inför Gud och pröfwa det, och du skall finna, att det är ett godt råd — om du will hafwa ett råd, så hör: Hwad du kan med gudsfruktan, ödmjukhet och saktmod göra till att förbättra miſsförhållanden, som du ser, det gör. Och uträttar du litet eller ingenting med dina sträfwanden, så blif stilla, befall saken åt Gud och wet, att han skall wäl göra't. Lemna ock rum i ditt hjerta för den tanken, att du möjligen tagit miſste, äfwen du, på något sätt, så att dina tankar kanske icke i alla afseenden äro Guds tankar. Men känner du dig frestad att bliſwa bitter, så fly till Herren Jesus; och har du fallit för frestelsen, så låt det wara wißt för ditt hjerta, att du har fallit i synd samt är i Guds ögon oduglig till att uträtta något godt, till deß du har stått upp derur. Ty om din sak är rätt, så är dock ditt sinne orätt, så länge du är bitter. Och att i ett orätt sinne bedrifwa en rätt sak, det är bara att arbeta djefwulen i händerna.

Ack Herre Gud, wår himmelske fader, förbarma dig öfwer alla dina barn och hjelp oß. Jesus, Jesus, gif oß mer af ditt sinne och gör oß dig lika. Förlåt oß alla wåra synder och fräls oß! Amen.

Tjugunionde Betraktelsen.

619. **Wredgens och synden icke. Må solen ej gå ned öfwer eder förbittring. Och gifwen icke heller djefwulen rum** (Eph. 4: 26—27). Herre gif oß nåd att lyßna till ditt ord! Jesus, gif oß din Ande, att ordet må bliſwa lefwande i oß, att wi ej blott höra det utan ock göra det! — Så må wi wäl sucka och bedja, när wi

läsa, hwad apostelen här striswer. Apostelen Jakob säger: Blifwen ordets görare och icke allenast hörare, bedragande eder sjelfwa (Jak. 1: 22). Der förklarar apostelen icke allenast, att det i allmänhet är illa, om någon är ordets hörare men icke deß görare, utan han säger uttryckligt, att en sådan **bedrager sig, om han tror sig wara en Jesu lärjunge.** Och det är, hwad som gör hans ord så fruktanswärda. Om man än slår döförat till för hans ord och icke låtsar höra dem, så stå de der ändå allt jemt, och det förskräckligaste af allt är, att de komma igen på den yttersta dagen.

620. När Salomo hade blifwit konung, bad han Gud och sade: **Gif åt din tjenare ett hörsamt hjerta** (1 Kon. 3: 9). Och den bönen behagade Gud synnerligen wäl. Sammalunda skall det ock behaga honom, om wi bedja på samma sätt. Att hafwa rikedom, ära, kunskap, wisdom, stora gåfwor och dylikt, det är af litet wärde i jemförelse med det att hafwa ett lydaktigt hjerta. Wilja wi se, huru ett lydaktigt hjerta ser ut, så kunna wi läsa det i Davids ord, då han säger: Din muns lag är mig bättre än många tusen stycken guld och silfwer (Ps. 119: 72). Och åter: Derför älskar jag dina bud mer än guld, mer än finaste guld (v. 127). Och åter: Herrens rätter äro kostligare än guld och finaste guld; de äro sötare än honung och honungskaka (Ps. 19: 11). Medan för hela werlden guld och sinlig njutning äro kärare än Guds bud, så att hon utan betänklighet öfwerträder Guds bud, om hon dermed kan winna ett stycke guld eller skaffa sig någon njutning, så wet den gudfruktige ingen större njutning än den att kunna wara Gud till behag och att göra hans wilja i allt. Inga jordiska skatter kunna för honom wara så tilldragande som Guds bud. Kunde han winna all werldens gods och guld genom att synda emot Gud, så skulle han med afsky wisa det från sig och säga: "Hellre fattig, alldeles utfattig i lydnad för Gud än rik och mäktig i synd!" Det är min skatt, säger David, att jag håller dina befallningar (Ps. 119: 56). Midt i natten står jag upp för att tacka dig för din rättfärdighets rätter (v. 62). Min själ är sönderkrossad af längtan efter dina rätter alltid (v. 20). Jag uppspärrar min mun och flämtar, ty ifrigt längtar jag efter dina bud (v. 131). Så ser det lydaktiga hjertat ut.

621. Följden af det lydaktiga hjertat är nu det, att den gudfruktige är i ständig öfning att också i det yttre kunna efterkomma sin Guds bud. När den syndiga begärelsen, som är i hans kött, reser sig deremot, så strider han emot henne samt beder och ropar till Gud om nåd att segra och icke dragas med af begärelsen. Men

öfwerrumplas han och faller i någon synd, så faller han såsom i eld eller watten, der han icke kan blifwa liggande utan måste upp för att bekänna sin synd, söka nåd och börja på nytt. Se på Petrus. Han kunde wäl falla ganska grufligt. Men när han hade fallit, och Jesus såg på honom, då kom han strax i nöd och gick ut och grät bittert (Matth. 26: 75; Luk. 22: 62). Sedan wardt han ock en trogen och uthållig Herrens Jesu tjenare, som slutligen gaf sitt lif för Jesus.

622. I wåra textord säger Paulus: **Wredgens och synden icke.** Han anför dessa ord ur Ps. 4: 5. Hwad wi först der märka är, att Paulus icke räknar all wrede för synd. Han säger icke: "Wredgens icke, ty då synden I", utan han säger: "Wredgens och synden icke." Det gifwes, såsom wi uti föregående betraktelse hafwa anfört, en helig wrede, som icke är synd utan twertom en likhet med Gud. En gammal hedniſt författare (Seneca) kallar denna heliga wrede för en sporre till dygd. Det hör en helig menniſka till att hata all synd och orättfärdighet. Och detta hat gifwer sig till känna i wrede wid åsynen af orättfärdigheten. Den, som icke kan wredgas öfwer det onda, är ingen helig menniſka.

623. Men det är lätt gjordt, att i denna wrede inblandar sig synd, så att det blir en köttslig wrede, och det är, hwad Paulus här warnar för. Det är för en menniſka swårt att riktigt skilja mellan person och sak och att wredgas så öfwer det onda, att likwäl kärleken till personen icke blir afskyld utan twertom sporras desto mer att göra allt för att hjelpa och frälsa dem, hos hwilka han ser det onda. Derför när du känner dig förtörnad öfwer det onda, så akta dig, att du icke i denna sinnesstämning låter förleda dig till någon synd. Apoſtelen säger: **Gifwen icke djefwulen rum.** Djefwulen går omkring såsom ett rytande lejon och söker, hwem han uppsluka må (1 Petr. 5: 8). Hans anslag äro oß icke obekanta (2 Kor. 2: 11). Han tränger äfwen in i det, som i och för sig är heligt och godt, för att förwandla det till gift. Derför war på din wakt, att du icke gifwer honom rum. Ty gifwer du honom rum, så slukar han upp dig sjelf.

624. I Eph. 4: 31 säger Paulus: **All bitterhet och häftighet och wrede och rop och smädelse ware fjerran från eder äfwensom all ondska.** Den köttsliga wreden gifwer sig till känna i **ett bittert sinne,** så att man känner sig olustig och elak i sitt hjerta emot den, som man wredgas på. Man suckar emot honom, man önskar honom intet godt. Har han någon framgång, så förargas man och kan icke deltaga i hans glädje. Träffar någon olycka honom, så känner man en hemlig för-

nöjelse, och man önskade honom gerna litet till. Kanske låtsar man icke derom utan hycklar i stället deltagande. Men det är dock så. Om denna sak säger Jakob: Sucken icke, mina bröder, mot hwarandra, på det att I icke mån warda dömda. Se, domaren står för dörren (Jak. 5: 9). Om du än undertrycker din elakhet, så hjelper det litet eller intet. Bara det, att ditt sinne är sådant, drager Guds dom öfwer dig. Och domaren är icke långt borta. Han står för dörren.

625. I makar, som gån och sucken mot hwarandra, tron I, hwad Jakob här säger? Ack det finnes äfwen troende makar, som gå och sucka så. Och de ursäkta sig dermed, att de inbördes skylla på hwarandra. Sålunda gifwa de djefwulen rum till att förderfwa dem. Många gånger känna de wäl i sitt hjerta den trofaste Andens maningar att göra upp med hwarandra. Men djefwulen hindrar dem. Han hwiskar i mannens hjerta: "Det är hos din hustru felet ligger". Och i hustruns hjerta säger han: "Du kan dock icke gifwa dig sjelf skyldig, när det i alla fall är din man, som rår för allt". Så går tiden. De wänja sig wid denna ställning, och djefwulen inföfwer dem så småningom i den inbillningen, att det icke är något annat fel, än att de äro olyckligt gifta och icke passa för hwarandra. Och så kommer domaren till sist, och de mötas inför hans domstol!

626. I syston, I kamrater och andra, som gån och sucken mot hwarandra, hwad kännen I, när I läsen Jakobs ord? Det finnes inom familjer troende syston, som icke kunna riktigt fördraga hwarandra. "De äro mycket ärliga, säges det, men de hafwa så olika lynnen". Och så inbillar djefwulen dem, att det alls icke är farligt med deras bitterhet. Det samma är förhållandet ofta mellan t. ex. kamrater i samma tjenst. Den ena tjenarinnan går och suckar mot den andra och är elak. Anden manar dem gång efter annan att försonas med hwarandra. Men djefwulen hindrar dem. Ingendera will böja sig. I stället lemnar kanske den ena sin tjenst och söker sig ett annat ställe. Så skiljas de. På det nya stället glömmer hon den andra. Hon får nu nya kamrater och bekantskaper. De gamla såren läkas på ytan. Nu sjunger hon och är glad igen. Den andra likaså. Och så se de hwarandra åter först på den dagen, då de uppenbaras inför Kristi domstol.

627. Detta är en mycket förskräcklig punkt. Det war twenne troende, som hade några affärer med hwarandra. Genom den enes misförstånd i en affär wållades, att de blefwo osams. Hwar och en såg saken till sin fördel, och djefwulen hwiskade hos begge: "Det

är du, som har rätt." Så började de sucka mot hwarandra. De hörde till samma kristna församling. När de sågo hwarandra i samma bönehus, stördes deras uppbyggelse deraf, att de suckade mot hwarandra. Talade predikanten om oredlighet eller om falskhet i anden eller dylikt, så tänkte de på hwarandra och sade hwar i sitt hjerta om den andre: "Ack, att han nu wille höra och lyda detta ord". När i deras församling Herrens nattward firades, mådde de ännu mer illa. Till slut tänkte den ene: "Nej, här kan jag icke längre wara". Han öfwergick till ett annat kyrkosamfund. Der blef han med glädje mottagen; ingen frågade efter den egentliga anledningen dertill, att han kom. "Jag har funnit, att Ni har den rätta läran och församlingsordningen", sade han, och det war nog. Här kom han in i nya bekantskaper och sällskap; här sjöng han nu och war glad. Wißt kände han sweda ibland i det gamla såret, och Guds Ande manade honom att söka bot. Men han smetade öfwer allt och bjöd till att glömma det genom att nu slippa se den andre. Och så trodde han, att han war på wäg till himmelen, och hans nya wänner stärkte honom i den tron. Den andre kände sig ock lättare om hjertat, sedan hans owän war sin kos. Så gingo de hwar sin wäg, hwar och en trodde godt om sig. Men inför Kristi domstol skola de mötas engång, och då skall ett ord komma före, som de nu wille glömma. Och då om icke förr skall det wisa sig, om det gick an att gifwa djefwulen rum och ändå komma till himmelen.

628. Af den köttsliga wreden följer widare **häftighet**, så att den ene icke allenast känner sig i sinnet bitter mot den andre utan ock i det yttre bemöter honom på ett häftigt sätt. Detta räknas nu wanligen icke såsom någonting synnerligen farligt, och ingen tänker, att sådant kunde engång komma att falla under den domen: Syndens lön är döden. Men war på din wakt. Hwar gång du låtit dig förledas till sådan häftighet, har du gifwit djefwulen rum och fallit i synd. Derför skynda att stå upp och bekänna din synd och söka nåd till sinnesändring. Börjar du tycka, att det gör ingenting, så är det bara ett bewis derpå, att ditt nådelif börjat aftyna, och det kan förr, än du tror, sluta med döden. All häftighet, säger Paulus, all häftighet ware fjerran från eder!

629. Af den köttsliga wreden följer widare **rop**. De, som blifwa mycket onda, kunna ej tala som andra menniskor, utan de ropa. I Apg. 22: 22 omtalas, huru judarna i förbittring öfwer Paulus ropade: Bort från jorden med en sådan! Och de skrego, säger Lukas, och slängde sina mantlar och kastade stoft upp i luften

(v. 23). När Paulus sedan stod inför rådet, blef det en sådan häftig strid mellan sadduceerna och fariseerna, att de gåfwo upp ett häftigt rop (Apg. 23: 9). När Jesus stod inför Pilatus, skref folket öfwerljudt: Korsfäst honom! (Matth. 27: 23). Du kanske känner ock sjelf, möjligen känna äfwen dina barn, dina tjenare, dina arbetare, att det händer äfwen dig, att du blir så häftig, att du ropar. Broder, wredgas men synda icke! Sådana der bittra rop höras ända upp i himmelen. Se på Jesus. Om honom heter det, att han icke stridde eller ropade. Och hans fotspår är du kallad att följa. Ack broder, waka, bed och strid än en liten tid. Men hwar gång du af din häftighet blifwit förledd till att ropa, så wet, att du har fallit i synd och måste stå upp, om du ej skall dö och förgås deri. Så allwarsamt är det.

630. Af den köttsliga wreden följer widare **smädelse,** så att den ene brukar skällsord och kränkande öknamn emot den andre. Bland werldens barn är detta mycket wanligt, så att de i wredesmod kalla hwarandra fän, oxar, swin, skurkar o. s. w. Det är förskräckligt att omtala, att man stundom får höra sådant gå af deras mun, som bekänna sig tro på Jesus. Huru allwarsam denna sak är, derom läsa wi frälsarens egna ord i Matth. 5: 21 följ., der han säger: I hafwen hört, att det är sagdt till de gamla: Du skall icke dräpa; men hwilken som dräper, han skall wara skyldig under domen. Men jag säger eder: Hwar och en som förtörnas på sin broder, han skall wara skyldig under domen, och hwilken som säger "raka" till sin broder, han skall wara skyldig under rådet, och hwilken som säger "dåre", han skall wara skyldig till eldens gehenna. War wiß, broder, Guds dom hwilar öfwer sådant.

631. Men äfwen der det icke går så grost till, att man begagnar sådana skällsord, förekommer dock ofta, att den ene genom kränkande tillmälen sårar den andre ganska djupt. I synnerhet är detta förhållandet, när personer blifwa osams i affärer. De besinna icke, huru de gifwa djefwulen rum **till deras eget förderf.** Likasom djefwulen är angelägen att från de omwändas hjertan plocka bort det Guds ord, som de till äfwentyrs höra, på det de icke må tro och warda frälsta, så är han ock angelägen att få rum till att tränga in hos de troende för att förderfwa dem. Nu säger någon: "Ja, men det är endast sanningen, jag har sagt honom." Och så tror du, att du har rätt. Men käre, sammalunda säger äfwen din broder. Och hwem är det då, som har rätt? "Det är jag", säger den ene. Och alldeles det samma säger den andre. Men de miß-

tänka ändå ingen fara. Dock, låt nu wara, att det är du, som har rätt. Det är du, som werkligen har sagt din broder sanningen. Då frågas emellertid: **i hwilket sinne** du har sagt honom den? Har du sagt honom den för att tjena och hjelpa honom eller för att såra och kränka honom? Swara uppriktigt inför Gud på den frågan. Har du begagnat sanningen för att såra och smäda med, we dig då, broder! Då har du fallit mycket djupt. Känner du derjemte en hemlig förnöjelse wid, hwad du gjort, och wid åsynen af, huru djupt det tagit, dubbelt we dig då! Då glädes du i synd. Och blir du icke upprättad, så att du ändrar ditt sinne, så går du wisserligen förlorad, **fastän du har rätt.** Du har gifwit djefwulen rum, och han har förderfwat dig men under tiden tröstat dig dermed, att det är du, som har rätt, och att det är rena sanningen, du sagt. **All** smädelse, säger Paulus, all smädelse ware fjerran från eder.

632. Om denna sak säger Paulus i Kol. 3: 8 följ.: **Läggen nu J bort alltsammans, wrede, häftighet, ondska, smädelse och skamligt tal från eder mun; J som hafwen afklädt eder den gamla menniskan med hennes gerningar.** Och i brefwet till Titus förmanar han denne sin medhjelpare att påminna de troende att icke smäda någon utan wara fogliga och wisa allt saktmod mot alla menniskor (Tit. 3: 2). Och för att göra denna sak wigtig för dem tillägger han: **Ty äfwen J woren fordom oförståndiga, ohörsamma, willfarande, trälande under mångahanda begärelser och lustar, lefwande i ondska och afund, afskywärda, hatande hwarandra. Men då Guds, wår frälsares, godhet och menniskokärlek uppenbarades, så frälste han oss** (v. 3 f.). Såsom wille han säga: "Låtom oss komma ihåg, hwad wi sjelfwa fordom warit, och hwilken Guds nåd som wederfarits oss. Icke passar det oss, som i det gamla syndiga tillståndet erfarit Guds nåd till frälsning, att smäda dem, som nu äro i detta tillstånd. Twertom må wi låta det wara oss angeläget att göra, hwad wi kunna, på det att samma nåd må wederfaras dem. Sådant skulle mer gagna dem, mer ära Gud och hedra oss, som berömma oss af att wara nya menniskor." Men är det ett brott att smäda dem, som lefwa i synd, huru mycket förskräckligare är det då icke att smäda sådana, som tro på Kristus, ja som i himmelen kanske äro högre aktade än wi sjelfwa! Derför, broder, wredgas och synda icke! Ty syndar du, så drar du öfwer dig sjelf Guds wrede och dom. Se på Jesus. War hans efterföljare! Tro på Jesus! Han will gifwa dig sin helige Ande.

Trettionde Betraktelsen.

633. **Läggen nu bort all ondska och allt förtal** (1 Petr. 2: 1). Apostelen talar till omwända och på Jesus troende menniskor. Under sin otros tid hade de plägat bliswa onda, när någon gjorde dem något för när. Denna ondska hade ock helt naturligt gifwit sig luft i förtal. Men nu säger apostelen: Läggen nu bort all ondska och **allt** förtal. **Allt** förtal, säger han. Dermed syftar han derpå, att förtalet kan framträda på många olika sätt, ömsom gröfre, ömsom finare. Ja, stundom kan det framträda så fint, att det ser ut som idel fromhet. Men bort med **allt** förtal! säger apostelen.

634. Bibeln talar mycket om denna sak, och hon framställer förtalets brottslighet med de förfräckligaste ord och bilder. I Ps. 5: 10 heter det om förtalare: Uti deras mun är ingen sanning, deras bröst är en afgrund, en öppen grop är deras strupe, sin tunga göra de hal. I Ps. 10: 7 heter det: Hans mun är full med förbannelse, swek och förtryck, under hans tunga är wåld och orätt. I Ps. 57: 5 klagar David: Omgifwen är jag af lejon, ligger bland dem, som spruta eld, bland menniskobarn, hwilkas tänder äro spjut och pilar, och hwilkas tunga är ett skarpt swärd. Och åter i Ps. 64: 4 följ.: Fördölj mig för onda menniskors rådslag, för deras larmande skara, som illa göra, och som hwässa sin tunga såsom ett swärd, skjuta med sina bittra ord såsom med pilar för att lönligen fälla den redlige. Och åter i Ps. 120: 2: Herre, fräls min själ från lögnaktiga läppar, från falsk tunga. Och åter i Ps. 140: 2 följ.: Rädda mig, Herre, från onda menniskor, som uttänka ondt i hjertat, som hwässa sin tunga såsom en orm; huggormagift är på deras läppar. Af sådana ord kan man förstå, hwilket förfräckligt uttryck af ondska förtalet är.

635. Apostelen Jakob säger om denna sak: Förtalen icke hwarandra, mina bröder. Den som förtalar sin broder eller dömer sin broder, han förtalar lagen och dömer lagen. Men dömer du lagen, så är du icke lagens görare utan en domare (Jak. 4: 11). Med lagen menar apostelen der den kristliga kärlekslagen (jemför kap. 1: 25, 2: 9). När nu någon förtalar en broder, så menar han sig na-

turligtwis deri göra rätt. Men i och med detsamma förkastar han och dömer kärlekslagen såsom orätt. Ty denna lag förbjuder förtal. Deraf följer, att förtalaren, i stället för att wara en gudfruktig lagens görare, twertom upphäfwer sig till en domare öfwer menniskor * och sålunda tränger in i Guds embete. Ty en enda är lagstiftaren och domaren, tillägger apostelen i v. 12. Men att tränga in i Guds domareembete det kan aldrig aflöpa ostraffadt.

636. Att förtala näftan, det är att tala illa om honom för att derigenom nedsätta honom hos andra. Denna synd är rakt i strid mot kärleken men är ändå mycket wanlig, och det äfwen bland Guds barn. Gud allena wet, huru det skall kunna blifwa annorlunda. Det är, som aktade många troende denna synd ingenting. Om en bara kommer osams med en annan, strax är hans tunga i rörelse. Han ser nu så mycket ondt hos denne, och strax måste han tala om det. Träffar han en wän eller kommer han in i ett sällskap, strax är han färdig att bringa det på tal. Fritt må man wåga påstå, att det i långt flere samqwäm talas illa, än det talas godt om näftan. Ofta börjar man alldeles så, som hyfte man deltagande för honom. "Har du hört så beklagligt? säger man. Stackars man! Det är mycket synd om honom. Gud hjelpe honom. Så och så har han gjort." Och sedan dröjer det icke länge, innan man ätit upp honom lefwande. För allt hwad deltagande man låtsar, har ingen af dessa, som så förtala honom, warit hos honom för att räcka honom en hand till hjelp och upprättelse.

637. Eller en får höra ett dåligt rykte om en annan. Strax tager han fatt deri. Att undersöka, om det är sant eller osant, det kommer han icke ihåg. Ryktet är elakt, och det elaka tror man lätt, isynnerhet om det gäller någon, som man sjelf icke riktigt tycker om. Nu måste han ock tala om det för någon annan. Att försöka urskulda och tyda allt till det bästa, det är en katekeslexa, som han har glömt. Det måste nu ut. Han börjar kanske med att taga tysthetslöfte af den, som han ämnar meddela saken. Sjelf har han kanske ock under tysthetslöfte fått höra den. Och så går det från mun till mun. Det är en njutning uti att få låta andra höra om saken. När allt sedan kommer omkring, war kanske ryktet alldeles falskt eller i högsta grad öfwerdrifwet och wanställdt. Och så har man gifwit

---

* Den swenska bibelöfwersättningen återgifwer apostelens ord sålunda: **Men dömer du lagen, så är du icke lagens görare utan dess domare.** Denna öfwersättning är ock möjlig men stämmer icke wäl öfwerens med sammanhanget mellan denna wers och den näfta.

djefwulen rum till att anställa outsäglig skada. Ack broder, om du ännu har något hjerta för Jesus och för dem, som han lidit döden för, om du ännu är angelägen att wara Guds barn, om du ännu har så paß waket samwete, att du kan frukta för Guds dom, så lägg bort allt sådant förtal. Syrak säger: Hör du något ondt om en annan, så säg det icke efter, och du skall deruppå intet förlora. Tala icke om det för wän eller owän och uppenbara icke, hwad du med godt samwete kan förtiga. Har du hört ett ord, så låt det dö med dig. War lugn, du brister ju icke sönder deraf (Syr. 19: 7—10). Tig sjelf, så slipper du ock taga tysthetslöfte af andra.

638. Om denna sak säger Jakob: Se wi lägga betslen i hästarnes mun, att de skola lyda oß, och styra dermed hela deras kropp. Se, äfwen skeppen, som äro så stora och framdrifwas af starka windar, styras af ett litet roder, hwarthän rodermannens åstundan will. Så är ock tungan en liten lem och gör stort wäsen af sig. Se en liten eld, huru stor skog han antänder! Tungan är ock en eld, en werld af orättfärdighet. Tungan ställer sig bland wåra lemmar, såsom den der besmittar hela kroppen, och antänder lifshjulet, sjelf antänd af helwetet. Ty all natur, både fyrfota djur och foglar och kräldjur och wattendjur, tämjes och har blifwit tämd genom den mensliga naturen. Men tungan förmår ingen bland menniskor tämja, ett obändigt ondt, full af dödande gift. Med henne wälsigna wi Herren och Fadren, och med henne förbanna wi menniskorna, som äro skapade till Guds afbild. Från samma mun utgår wälsignelse och förbannelse (Jak. 3: 3—9). Må Gud hjelpa hwar och en bland oß, att icke denna förskräckliga beskrifning må passa in på wår tunga. Tänk, om din tunga skulle wara upptänd af helwetet, medan du går och tror dig wara ett Guds barn! Om någon menar sig tjena Gud men icke tyglar sin tunga utan bedrager sitt hjerta, hans gudstjenst är fåfäng (Jak. 1: 26). Det är aldrig wärdt, att en sådan berömmer sig af att wara Guds barn eller låter hålla sig för att wara det. Ty af hjertats öfwerfullhet är det, som munnen talar (Matth. 12: 34). Och är tungan upptänd af helwetet, så regerar nog den onde i hjertat, och det trots all evangelisk bekännelse, trots alla sånger, gudstjenstgerningar och gudliga åthäfwor. Så förskräckligt allwarsam är denna sak.

639. Om du på landswägen, der du ginge fram, plötsligen finge se ett lejon eller annat farligt djur, så skulle du blifwa förskräckt och genast sly. Broder, sly ännu mer för förtal. Ingen orm, intet rifwande djur kan göra dig så outsäglig skada som förtal. Det

war engång ett stort och ståtligt skepp, som lade ut med en stor mängd passagerare för att föra dem öfwer till Amerika. Bland last, som sändes med fartyget, war äfwen en låda, som innehöll en s. k. helwetesmaskin. Det war en maskin fylld med de kraftigaste sprängämnen och genom ett slags urwerk så inrättad, att den efter ett wisst antal timmar skulle springa sönder och spränga hela fartyget i luften. Men det anade ingen. Lådan togs emot, och frakt erlades af den elake affändaren. Och så bar det af under sång och musik och det herrligaste wäder. Men snart förwandlades glädjen i skräck. Midt ute på hafwet sprang helwetesmaskinen sönder, fartyget splittrades i små spillror, nästan alla menniskor om bord krossades af explosionen eller kastades i wattnet, der de drunknade. Endast två räddades för att för de lefwande omtala de omkomnes ångest och förtwiflan. Berättelsen uppwäckte allmän förskräckelse. Men ack, hwad war nu detta för en småsak i jemförelse med den helwetesmaskin, som heter förtal, och som spränger sönder och föröder de mest blomstrande församlingar samt i deß medlemmars hjertan ingjuter hatets gift till deras eget ewiga förderf!

640. Det finnes knapt någonting, som gör större skada än det elaka förtalet. Om den ene stjäl tio kronor från den andre, så är det en ringa ting i jemförelse dermed, att man genom förtal beröfwar nästan hans goda namn och rykte. Genom förtal söndersliter man kärleksbandet mellan Guds barn samt anstiftar owänskap, kif och trätor; genom förtal utsläcker man anden både hos sig och andra; genom förtal förbittrar man sin nästas lif; genom förtal hindrar man framgången i hans kallelse och beröfwar honom sålunda hans egodelar, ja kanske hans nödtorftiga bergning — o hwilken förskräcklig ekonomist skada kan man icke göra en köpman, en handtwerkare eller en annan yrkesman genom förtal! Och dock huru alldeles annorlunda dömes det ej bland menniskor om denna sak! Om en, som man ansett troende, skulle bliswa förwunnen att hafwa stulit tio kronor, strax skulle man säga: "Han är allenast en skrymtare". Om han wore medlem af en kristen församling, skulle han strax bliswa utesluten. Men förtalare tålas icke blott såsom församlingsmedlemmar och troende utan äfwen såsom predikanter och församlingsföreståndare. Och detta ser Gud. Men hans dom stundar. Och då skall det wisa sig, att tron utan kärlek dugde till intet.

641. "Men, säger du, om ryktet är sant, då talar jag ju bara sanning i det, att jag förer det widare, och det kan ej wara synd. Eller är det wäl orätt att tala sant?" Swar: Det gifwes

tillfällen, då en troende är pligtig att för Herrens skull tala ondt om sin nästa. Om han t. ex. är kallad att wittna inför rätta till sanningens utrönande, så måste han omtala, hwad han wet wara sant, äfwen om det är ondt. Widare: om något ondt har skett, och han wet, hwem som har gjort det, men ser, att en annan miß-tänkes derför, då fordrar kärleken till den oskyldige, att han uppen-barar, hwem som är den rätte gerningsmannen. Widare om han ser, att någon, som han wet wara dålig, håller på att locka en an-nan in i sina snaror, så måste han ock för kärlekens skull warna denne andre. Under sådana förhållanden blir det alltså en pligt och en samwetssak att icke förtiga, hwad ondt man wet om en an-nan. Men säg, broder: är det detta, som drifwer dig att tala ondt om din nästa? Ack låt icke djefwulen bedraga dig utan war upp-riktig inför Gud! Att det är sant, hwad du talar ondt om din nästa, det förbättrar alls icke din egen sak. Då du gör det blott af sqwallerlust, eller för att skada din nästas goda namn och nedsätta honom i andras ögon, så begår du en synd. Och syndens lön blir döden, dereft du icke ändrar ditt sinne. Broder, lek icke med denna sak. Om du anser det nödwändigt att tala om det, som är ondt, derför att du wet, att det är sant, så tala då först om, **hwad ondt du wet om dig sjelf.** Eller drag försorg derom, att någon annan talar om det! Och stadna sedan.

642. Luther säger: "Om du kommer in i ett hus och ser nå-gon der bete sig oskickligt, så slå dörren igen, att ingen annan må få se det." Att så handla det är kristligt. Att förtala det är der-emot djefwulskt. Märkligt är ju också, att det grekiska ordet **diabolos,** som hos oß är förswenskadt till **djefwul,** egentligen betyder förtalare, belackare. Det är alltså honom du följer, det är hans wilja du gör, det är hans planer du befordrar, det är hans dom du ådrager dig, när du förtalar. Har du besinnat det?

643. **Må solen icke gå ned öfwer eder förbittring,** säger apo-stelen Paulus i Ef. 4: 26. Om du har blifwit förbittrad, så har du redan deri begått en synd. Akta dig nu att låta det komma widare till förtal. Om eldswåda bryter ut, så söker man genast att dämpa henne, på det hon ej må utbreda sig widare. Men den, som låter sin inre förbittring bryta ut i förtal, är lik en, som, när eldswåda uppstått i hans hus, kastar på elden allehanda bränn-bara ämnen, på det den må få deß mer näring. Akta dig för det, broder. Det är ditt eget hus det gäller, din egen ewiga wälfärd. Har du alltså försyndat dig i wrede, så stynda att stå upp ur

synden och söka nåd till syndaförlåtelse och rening. Det berättas om de gamla grekiska pytagoreerna, att om de af wrede lättit sig förledas till att skymfa hwarandra, så läto de icke solen gå ned, förrän de räckte hwarandra handen och omfamnade hwarandra och gjorde upp allt. Och de woro hedningar! Men du, som är kristen och säger dig hafwa Guds ande, huru gör du? Det är Gud, som frågar. "Ja, swarar du, jag är förskräckligt brottslig, hwad skall jag göra?" Jo, wänd dig till Herren Jesus. Han är frälsaren, hans blod renar från all synd! Wänd dig till honom. Han skall hjelpa och rena och frälsa dig och omskapa dig efter sin likhet. Han allena förmår det. Och den till honom kommer, kastar han icke ut.

644. Sedan apostelen förmanat de troende i Ephesus att låta all bitterhet och häftighet och rop och smädelse wara fjerran från sig, så tillägger han: **Men waren godhjertade, barmhertige, förlåtande hwar andra, såsom ock Gud i Kristus har förlåtit eder** (Ef. 4: 32). Så ser det äkta kristliga wäsendet ut. War **god i hjertat** mot din nästa, äfwen om du ser honom synda, ja till och med om han syndar mot dig. Är du god i hjertat mot honom, så skall du nog icke blifwa ond i munnen. Ty af hjertats fullhet är det, som munnen talar. War **barmhertig** mot din nästa, när han syndar. Tänk på, att han behöfwer **medlidande** och **hjelp**, emedan han håller på att förgås. "Rädda de döende, hjelp de elända" — det är kärlekens walspråk. Genom sådan kärlek sprider man all wälsignelse omkring sig; genom sådan kärlek stiftar man frid, och saliga äro de fridsstiftande, ty de skola kallas Guds barn (Matth. 5: 9); genom sådan kärlek ärar man Gud och Jesus; öfwer en sådan kärlek hwilar Guds synnerliga wälbehag, hwaraf den troende sjelf skall förda en rik lön och outsäglig wälsignelse. Ack Jesus, Jesus uppfyll oß med din kärlek genom din helige Ande. Amen.

Trettioförsta Betraktelsen.

645. **Kärleken tillräknar icke det onda** (1 Kor. 13: 5). Sedan apostelen Paulus näst förut sagt: Kärleken förbittras icke, så tillägger han här: Kärleken tillräknar icke det onda. Det ena hör på det närmaste ihop med det andra. Förbittringen gör nämligen, att man tillräknar det onda.

646. I wår gamla bibelöfwersättning återgifwas apostelens ord sålunda: **Kärleken tänker intet argt.** Så kunna de ock återgifwas. Det grekiska ord, som apostelen anwänder, och som i den nya bibelöfwersättningen här återgifwes med det swenska ordet **tillräkna**, begagnas ock ofta i betydelsen **tänka.** Så står det t. ex. några verser längre ned i samma kapitel. Wi läsa nämligen i v. 11: När jag war ett barn, **tänkte** jag som ett barn. I 2 Kor 3: 5 står ock samma grekiska ord, då wi der läsa: Wi äro icke af oß sjelfwa skickliga att **tänka** något.

647. Alltså kan man wisserligen, såsom sagdt, öfwersätta apostelens ord här i 1 Kor. 13: 5: **Kärleken tänker icke det onda.** Deri ligger ock en wigtig sanning uttryckt. Kärleken utmärkes icke blott deraf, att han icke **gör** något ondt eller **talar** något ondt, utan ock deraf, att han icke **tänker** något ondt om näftan. Rätteligen säger en andens man: "Kärlekens **werksamhet** kan efterapas, kärlekens **tal** kan efterhärmas, utan att kärleken sjelf finnes och bor i hjertat. Men kärlekens **sätt att tänka** — det kan icke efterhärmas." Och kärleken tänker intet ondt.

648. Det är gifwet att, när man mot näftan gör ondt och talar ondt, så tänker man ock ondt. Det är från hjertats onda tankar, som de onda orden och gerningarna utgå. Deremot är det mycket möjligt, att man kan **tänka** ondt, der man dock hwarken talar eller gör ondt. Ja, det händer ofta, att ett elakt sinne kläder sig i goda och fromma ord. Ingenting är t. ex. wanligare, än att elaka baktalare tala på ett sådant sätt, att man skulle tro dem wara uppfylda af ett mycket innerligt deltagande för den, som de förtala.

649. Att tänka ondt om näftan är en mycket allmän synd. Äfwen de troende hafwa här ett långt — ett mycket långt skuldregister. Gör den ene något, som den andre icke förstår, eller som strider mot den andres åsigt om, hwad som borde göras, strax är denne andre färdig att tänka ondt om honom, att misstänka dåliga bewekelsegrunder o. s. w. Begår den ene ett aldrig än så ofriwilligt misstag, strax är den andre färdig att deri spåra några dåliga afsigter eller beräkningar. Se här ett par exempel. Att de, som äro bröder i tron på Herren, i många frågor icke förstå hwarandra, det är ju allmänt bekant. Till följd deraf gå ock ofta deras önskningar i olika riktningar. När nu den ene i all renhet inför Gud werkar i öfwerensstämmelse med sin tro om Guds wilja, så ser den andre snedt derpå, misstänker idel dåligheter der bakom, idel egennyttiga beräkningar o. s. w. Sålunda hafwa frikyrkliga och statskyrkliga

predikanter och missionswänner ofta mycket swårt att låta bli tänka illa om hwarandra och se snedt på hwarandra. Det samma är förhållandet mellan olika samfund. Till ett bönehus kom en söndag från ett annat samfund en pålysning om någon tillställning till förmån för detta samfund. Den blef af mycket giltiga skäl icke upplåst, och strax meddelades detta förhållande i det andra samfundets tidning jemte det, att allehanda elaka misstankar om dåliga bewekelsegrunder uttalades, såsom hade de warit klart bewisade saker. Det der är så wanligt, att ingen mer undrar derpå. Och uttalas de elaka tankarne icke offentligt, så uttalas de enskildt, och uttalas de icke enskildt, så ligga de der i alla fall uti hjertat.

650. Att personer, som hafwa affärer med hwarandra, ofta blifwa owense, äfwen om de äro troende, hwem wet icke det? Och hwad göra de då? Jo, då tänka de allt möjligt dåligt om hwarandra. Allt hwad den ene gör eller säger, det ser och hör den andre på sitt sätt, och så få de om hwarandra sådana tankar, som wore de idel skälmar och bedragare. De tycka sig ock kunna, hwar å sin sida, med full klarhet bewisa sin sak.

651. Begår en öfwerhetsperson ett misstag trots det allwarligaste bemödande att göra rätt, hwem tänker då på att urskulda honom, att tänka och tala wäl om honom och tyda allt till det bästa? Nej, uti låga bewekelsegrunder måste orsaken till hans fel sökas, såsom i egennytta, personlig owilja, maktlystnad, och hwad det nu allt må heta. Först då menar man sig hafwa träffat det rätta. Jag talade en gång med en troende riksdagsman om hans wal. Domaren, som hade sammanräknat rösterna, hade på alldeles giltig grund förklarat flere walsedlar ogiltiga. "Det war af fiendskap, sade riksdagsmannen, för att förhindra mitt wal, fastän det icke lyckades." Jag försökte wisa honom det orimliga i ett sådant antagande. Men nej, det blef, som det blef.

652. Är det nu grufligt illa, att denna synd är så wanlig ej blott bland dem, som intet fråga efter Gud, utan äfwen bland dem, som säga sig wara troende på Jesus, så är det ännu mycket försträckligare, att den i allmänhet icke aktas för synd. Ja, man kan wäl wåga påstå, att det äfwen bland de troende finnes ytterst få, som känna sig brottsliga inför Gud för det, att de hafwa tänkt eller tänka en elak tanke om sin nästa. Twertom anse de sig wara i sin goda rätt, när de så göra. "Ja men, säger någon, när jag i alla fall wet, att min nästa är sådan, så kan jag ju icke tänka annorlunda om honom". Swar: ja, wet du det werkligen, då har du

rätt. Men huru wet du det? "Jo, säger du, så och så har han gjort." Men huru wet du då det? Jo, i nittionio fall af hundra går det så till, att man "hört sägas" det; och så har man utan noggrannare undersökning trott det samt på grund deraf bildat sitt omdöme om personen. Och att så göra är synd; men syndens lön är döden.

653. "Ja, säger någon, men jag har hört det af en pålitlig person, och honom kan jag ej annat än tro." Men hwar har då han hört det ifrån? I allmänhet bör man icke sätta mycken tro till dem, som tala illa om sin nästa. Till en troende prest kom en gång en troende man för att få samtala om en tredje. Det war ledsamt med denne tredje, sade han. "Så och så förhåller det sig. Jag har hört det af en mycket samwetsgrann och pålitlig person, som nog icke ljuger." — "Det war bedrösligt, sade presten, låt oß gå till din sagesman och taga närmare reda på saken." De gjorde så. När de kommo till honom, sade han, att han hade hört det af en annan. Så gingo de ock till denne. Han hade hört det af ännu en annan pålitlig person. Äfwen denne sökte de upp. Han blef högst förwånad, ty han hade hört det just af den, som nu hade warit hos presten för att tala med honom om saken. Sålunda hade denne sjelf från början släppt ut ryktet. Sedan hade det gått från mun till mun genom idel "pålitliga" personer, tills det kom tillbaka till den förstes öron. Och nu blef denne alldeles wiß, att han hade rätt, när han fick bekräftelse derpå från så tillförlitligt håll. Så der går det mycket ofta till. Så bilda sig personer elaka omdömen om andra på de aldra lösaste grunder. Ja, så elaka kunna dessa omdömen wara, att om de uttalade dem och stämdes till rätta derför, så skulle de kunna träffas af ett rätt hårdt borgerligt straff. Men ändå tänker ingen, att det är synd att hysa sådana elaka tankar.

654. Nu torde åter någon säga: "Men jag har med egna ögon sett, huru han har betett sig, och då måtte jag wäl kunna wara säker." Det tyckes så, men det är icke alls så. Ty det är alls icke säkert, att du har sett rätt. Du har kanske haft ondt öga till mannen. Eller det är kanske mot dig sjelf han burit sig illa åt, såsom du tycker, och deraf har du fått ondt öga till honom. Och med ett ondt öga ser man aldrig rätt. Men om du ock icke har ondt öga, så är det dock icke sagdt, att du tagit reda på alla omständigheter, som inwerka på saken. Det är icke allt illa, som ser illa ut. En ung, troende man war förlofwad med en snäll och gudfruktig flicka i en liten stad. Och så war allt wäl. Efter en tid

fick flickan plats såsom lärarinna i en annan stad. Nu hände, att en person en wacker sommarqwäll fick se den unge mannen sitta i en trädgård tillsammans med en fremmande qwinna. Han såg ock tydligt, huru han smekte henne. Detta hängde aldrig rätt ihop. Han hade alltid trott, att den unge mannen war en allwarlig och gudfruktig man. Och nu — tänk så förskräckligt — nu såg han ju med egna ögon, huru det war; och då kunde det ej wara något twifwel widare. Af djupt bekymmer meddelade han saken åt en annan, som också genast trodde det wärsta, när han hade så pålitliga wittnesbörd. Man ansåg sig ock pligtig att skrifwa om saken till den intet ondt anande fästmön. Hon blef naturligtwis förtwiflad och skref till sin fästman. Så blef då rätta förhållandet klart. Den der fremmande qwinnan, som fästmannen hade smekt, war hans gifta syster, som efter några års bortowaro i Amerika nu kommit hem till Swerige för att helsa på sina föräldrar. På wägen till dem hade hon stannat en half dag i den stad, der hennes bror bodde, och på aftonen af den dagen war det han war sedd i sällskap med henne.

655. Luther säger i förklaringen af åttonde budet, att wi skola frukta och älska Gud, så att wi urskulda näston, tänka och tala wäl om honom samt tyda allt till det bästa. Men detta är en dygd, till hwars öfning man nu för tiden ej ser många spår. Kärleken bjuder icke allenast till att göra wäl eller tala wäl utan ock att tänka wäl. Han låter icke af det, som säges, öfwertala sig att tänka illa om näston. Och ser han något, som synes honom besynnerligt, så tänker han: "Min gode Herre Gud, jag förstår icke min broders handling. Kanske har jag icke sett rätt; eller känner jag icke alla omständigheter, som warit förknippade dermed. Derför kan jag ej rätt bedöma den. Jag wet icke heller, huru han tänkt det. Kanske menade han icke så illa, som det såg ut. Har han gjort illa, så för honom det till sinnes och förlåt honom." Huru öfwar du det, du som läser detta? Kärleken tänker intet argt, och tron utan kärlek duger till ingenting, äfwen om den är så stark, att den kan flytta berg.

656. Detta är nu en wigtig sak. Men såsom wi i början af denna betraktelse antydde, böra apostelens ord här sannolikt öfwersättas: **Kärleken tillräknar icke det onda.** Derom skola wi tala i nästa betraktelse. Må nu Gud hjelpa hwar och en att taga det redan sagda till hjertat och pröfwa sig derefter.

Trettioandra Betraktelsen.

657. **Kärleken tillräknar icke det onda.** Det grekiska ord, som står här i grundtexten, betyder både **tänka** och **tillräkna.** I den senare betydelsen förekommer det ofta i det nya testamentet, såsom t. ex. i Rom. 4: 3, der det står: Abraham trodde Gud, och han **tillräknade** honom det till rättfärdighet; i 2 Kor. 5: 19, der wi läsa: Gud war i Kristus, försonande werlden med sig sjelf, icke **tillräknande** dem deras synder; likaså i Rom. 4: 4, der Paulus säger: Honom som werkar, **tillräknas** lönen icke efter nåd utan efter pligt, o. s. w. När man nu på detta sätt återgifwer apostelens ord här, så will apostelen säga, att den, som har den rätta kärleken, icke tillräknar det onda, som menniskor göra mot honom.

658. Wi skola genast se några exempel. I 2 Kor. 5: 19 säger Paulus: Gud war i Kristus, försonande werlden med sig sjelf, icke tillräknande dem deras synder. Hade Gud welat tillräkna werlden hennes synder, så hade han icke sändt den enfödde sonen för att frälsa henne. Om en fader har en förlorad son och han offrar allt för att rädda honom, då är det ett uppenbart bewis derpå, att han icke will tillräkna honom hans synder utan gerna förlåta honom allt, hwad han brutit. Wille han tillräkna honom synderna, så skulle han lemna honom i elände, ja stänga sin dörr för honom, ifall han wille komma hem. Moody berättar om en landtman, hwars son hade farit till staden för att sälja säd. När sonen kom till staden, råkade han i dåligt sällskap, sålde både säd, åkdon och hästar och förstörde penningarna. Sedan tordes han icke fara hem till sin fader utan förswann. Fadern for ut för att söka honom. Han for från stad till stad. Emedan han äfwen egde gåfwan att förkunna Guds ord, så predikade han öfwer allt, der han for fram. Och alla sina predikningar slutade han med att tala om, att han war ute och sökte sin son. Wißt kunde man då höra, att han icke wille tillräkna sin son det onda, som han hade gjort. Slutligen fann han honom, förlät honom allt och förde honom hem. Si, sammalunda wisar det sig i Guds frälsningsanstalter, att han icke will tillräkna det onda.

659. När Kristus hängde på korset, bad han och sade: Fader, förlåt dem det, ty de weta icke, hwad de göra (Luk. 23: 34). Han

wille sålunda ej tillräkna det onda, som man gjorde mot honom. All den bittra fiendskap, som han under hela sin werksamhet hade rönt, hade icke kunnat afkyla hans brinnande åstundan att frälsa sina fiender. Nej allt — allt wille han glömma, och han bad, att äfwen Fadren skulle utstryka och glömma det. Ja, han tillägger såsom ett slags ursäkt för fienderna, att de icke wisste, hwad de gjorde. Deras förskräckliga gerning war icke allenast ett brott; den war delwis äfwen ett misstag. De kände honom icke och wisste icke, att han war herrlighetens herre (1 Kor. 2: 8). Ja, Herren Jesus war så långt ifrån att tillräkna det onda, att han ock efter sin uppståndelse, då han sände ut lärjungarna för att predika evangelium, uttryckligen befalde dem att börja i Jerusalem.

660. Hans exempel har äfwen Stefanus, den förste martyren, följt. När fienderna förde honom ut ur staden och i stort wredesmod stenade honom, så ropade han: Herre, tillräkna dem icke denna synd, eller såsom orden egentligen lyda: Herre, låt icke denna synd stå för dem (Apg. 7: 60). Den gamle historieskrifwaren Hegesippus, som lefde kort efter den apostoliska tiden, omtalar likaledes, att när Jakob, Herrens broder, stenades i Jerusalem, så bad han och sade: "Jag beder dig, Herre Gud Fader, förlåt dem, ty de weta icke, hwad de göra." Dessa helige män hade lärt af Jesus, och i Jesu sinne talade de samma ord som han.

661. Samma sinne har äfwen Paulus haft. Han måste af judarne lida mycket. Men ändå brann hans hjerta af sådan kärlek till dem, att han hade stor sorg och oaflåtligt qwal i sitt hjerta, ja att han för deras skull hade önskat sig sjelf wara förbannad från Kristus, om han dermed hade kunnat hjelpa dem till frälsning (Rom. 9: 2 f.). Hade han nu welat tillräkna dem det onda, så hade han önskat död och fördömelse öfwer dem. De gammaltestamentliga helgonen, som ännu icke kände Kristi kärlek, de kunde om sina fiender bedja: Statt upp, Herre, öfwerfall dem, nederslå dem (Ps. 17: 13). Gif dem efter deras gerningar och efter deras onda wäsende, gif dem efter deras händers werk, wedergäll dem efter deras förtjenst (Ps. 28: 4). I gamla testamentet war nämligen nådens och sanningens ljus icke så uppgånget, som det nu är i Kristus Jesus (Joh. 1: 16). Men Kristi kärlek beder: Herre, tillräkna dem icke denna synd! Stryk ut allt, glöm allt, kasta det i hafwets djup!

662. "Ja men, säger du, huru skall jag detta förstå? Det heter om Gud, att han är kärleken. Nu säges det om kärleken, att han icke tillräknar det onda, och så står det dock om Gud, att han

tillräknar och wedergäller synd. Huru skall man detta förstå? Är det icke motsägelse?" Nuwäl, det synes wisserligen mycket besynnerligt. Men wid närmare begrundande låter det nog förklara sig — delwis åtminstone. Ty något dunkel kommer wäl alltid att stå qwar. Men detta beror då icke på någon werklig motsägelse utan derpå, att wårt förstånd är ofullkomligt. Då det heter, att kärleken icke tillräknar det onda, så menas dermed icke, att han icke på ett heligt och rättfärdigt sätt straffar det onda. Ett sådant straffande är twertom en pligt, när någon är satt i den ställning, att straffmakt är lemnad i hans händer.

663. Se här en bild, hemtad från det naturliga området. Antag, att min son på något sätt förorättat min granne. Nu är grannen en man, i hwilken Kristi kärlek bor. Han tillräknar icke min gosse det onda, d. w. s. han blir icke elak på honom, will honom icke något ondt, önskar honom twertom allt godt. "Stackars gosse, tänker han, må Gud hjelpa honom och förändra hans hjerta!" Möter han mig, så säger han: "Käre, förlåt din son!" Men jag, som är af Gud satt till att uppfostra min son i tukt och Herrens förmaning, jag måste taga saken på annat wis. Jag måste straffa min son. Och när jag det gör, så gör jag det icke derför, att jag älskar honom mindre, än min granne gör, utan derför att jag — just jag — är af Gud satt till att gent emot min son uppehålla rätt och rättfärdighet till godo för både honom och andra. Sammalunda om någon öfwerfaller mig på gatan, så kan jag wäl tåla det och icke tillräkna det onda utan twert om bedja Gud för den, som förorättat mig. Men domaren, som är dertill satt, att han skall öfwerwaka ordning och rättfärdighet i samhället, han måste taga saken på annat sätt, han måste befordra den brottslige till straff. Detta hör till hans **embete**, som han ock utan kränkning af kärleken kan och skall uträtta. Om **jag** blandade mig i domarens embete och gjorde samma gerning som han, så gjorde jag synd och bröte mot kärleken. Men när domaren gör det, så är allt wäl gjordt och Gud behagligt. Detta är ju icke så swårt att fatta.

664. Si, sammalunda förhåller det sig äfwen här. Hos Gud, som är kärleken, finnes intet sådant tillräknande, som skulle han wilja någon menniska eller någon warelse något ondt. Twertom: allt hwad han kunnat göra för syndares frälsning, det har han gjort. Han har icke ens skonat den enfödde sonen utan gifwit honom ut för oss alla. Men will nu icke menniskan låta sig frälsas, då måste den rättfärdiga domen gå öfwer henne, på det rätt och rättfärdighet,

som utgöra Guds trons fäste (Ps. 89: 15), må warda upprätthållna, hwarförutom hela werlden wore ohjelpligt till spillo gifwen. Detta sker nu till syndarens egen sinnesändring, om han will, och om sinnesändring ännu är möjlig, men annars till hans afskiljande, på det icke genom honom andra menniskors frälsning och wälfärd må blifwa förhindrad. Men detta är en sak, som tillkommer Gud allena. Derför tillhör det oss, om wi annars hafwa Kristi kärlek, att, när någon gör oss ondt, wi då icke tillräkna det onda eller önska ondt eller straffa, dersom wi icke äro af Gud insatta i det embetet att i något fall straffa det onda, såsom nu är sagdt om föräldrar och domare, utan att wi hemställa saken åt Gud, såsom apostelen säger: Hämnens icke eder sjelfwa utan gifwen Guds wrede rum, ty det är skrifwet: Min är hämden, jag skall wedergälla, säger Herren (Rom. 12: 19).

665. Gud hjelpe i nåd alla sina arma barn! Med bästa wilja i werlden kan man dock icke undgå, att den ene på många wis blir förorättad af den andre. Derför, broder, håll dig beredd och rustad till strid. Ikläden eder hela Guds wapenrustning, säger Paulus (Ef. 6: 11). Se först och främst till, att icke du förorättar någon annan. Och för det andra, när du sjelf blir förorättad, så öfwerskyl och glöm alltsammans i kärleken. När du t. ex. hör, huru någon broder talat illa om dig, eller huru han annars legat i wägen för dig för att förhindra din framgång, så säg i ditt hjerta: "Min käre herre Gud, jag will förlåta honom det, förlåt honom äfwen du. Jag wet, att jag beror i allt af dig, att du har räknat alla mina hufwudhår och skall wända allt till godo för mig. Hjelp min stackars broder, som har syndat, att han icke må förgås i sin synd". När du sedan träffar din broder, så war öm och innerlig emot honom, såsom wore du hans bästa wän. Med sin synd har han ju gjort sig sjelf — endast sig sjelf — stor skada, ur hwilken du bör hjelpa honom, så widt på dig beror. Si, när du detta gör, samlar du glödande kol på hans hufwud (Rom. 12: 20), så att han, om han annars icke sjelfwilligt förhärdar sig, måste känna sweda i sitt samwete och ändra sitt sinne. Och tänk, hwilken outsäglig winst du då har gjort!

666. När du blir förorättad af de ogudaktiga, så tillräkna icke heller dem det onda. De äro elaka, det är sant. Men det kan man ju icke undra på. Deras sinne regeras af denna werldens furste, och han är ond. När du sjelf war oomwänd, war du likadan som de. Och om Gud då hade handlat med dig efter din förtjenst,

hwar wore du då nu? Derför säg: "Ack min gode Gud, jag tackar dig, att du af nåd och stor barmhertighet har förlossat mig ur synd-dens träldom. Se nu äfwen i barmhertighet till dessa stackars men-niskor, som ännu wandra i mörkret, och som wilja göra mig ondt, icke wetande, att du skall wända alla deras anslag till godo för mig. Förlåt dem det allt. De weta icke, hwad de göra. Öppna deras ögon och fräls dem." War wiß, att ett sådant sinne skall werka mycket godt på dem. Ja, det kan wäl hända, att de en dag inför Lammets tron stola tacka dig derför och betyga, att det war genom detta, som de drogos till Jesus.

667. Det går lätt att läsa och säga efter de orden: För dem, som hafwa Gud kär, samwerkar allting till det goda (Rom. 8: 28). Men att rätt anwända denna sanning är swårare. Ty det är klart, att om dessa apostelens ord äro sanna, så hafwa Guds barn egent-ligen aldrig något ondt att klaga öfwer. Ondt är sådant, som werkar till skada. Men **allt** — d. w. s. allt — skall samwerka till godo för Guds barn. När du derför säger, att den eller den har gjort dig ondt, så ser du saken från orätt sida. Den ogudaktige är ond, och hans gerning är ond **för honom** sjelf. Men **för dig** skall den samwerka till godo jemte allt annat, som händer dig. Först om din broders onda gerning **gör dig ond**, skall man kunna säga, att den **gjort dig ondt** eller tillfogat dig skada. Och besinnar du det rätteligen, då skall det icke blifwa dig swårt att "icke tillräkna" till ondo sådant, som du sjelf endast skall störda wälsignelse af. Men hwem betänker sådant? Wißt är, att hwarje gång du tillräknar det onda, så felar du mot kärleken och förklarar, att du icke tror apos-telens ord, att för dem, som hafwa Gud kär, samwerkar allt till det goda.

668. Isynnerhet wigtigt är det att besinna detta wid sådana tillfällen, då man måste lida orätt derför, att man tror på Jesus och bekänner hans namn. De skönа exempel, som wi ofwan framhållit af Stefanus, Jakob, Paulus och framför allt af Herren Jesus sjelf, hafwa just haft asseende på sådana tillfällen. Petrus och Johannes hafwa fröjdat sig deröfwer, att Gud aktat dem wärdiga att något lida för Jesu namns skull (Apg. 5: 41). Apostelen Paulus har lärt de troende att betrakta det såsom en nåd, att de fingo något lida för Jesu namns skull. Ja, han säger: Eder är af nåd gifwet icke allenast att tro på honom utan äfwen att lida för hans skull (Fil. 1: 29). Det låter, som om han betraktade det senare såsom något för-mer än det förra. På ett annat ställe säger han: Det är ett fast ord: Lida wi med, så skola wi med regera; dö wi med, så skola

wi med lefwa (2 Tim. 2: 11 f.). Och frälsaren sjelf uppmanar sina lärjungar att glädjas och fröjdas, när menniskorna försmäda dem och förfölja dem och säga allt ondt emot dem, ljugande för hans namns skull (Matth. 5: 11). Om Ansgarius, som förde evangelium till wårt land, berättas, att han på dödsbädden beklagat, att Gud icke aktat honom wärdig att lida martyrdöden. De gamle helgonen betraktade lidandet för Kristi skull såsom en serskild utmärkelse, hwarmed Gud hedrade sina tjenare.

669. När man med sådana ögon betraktar, hwad man måste lida för Kristi namns skull, då blir det alldeles omöjligt att ondgöras öfwer detsamma. Ty det säger ju sig sjelft, att man icke kan ondgöras öfwer det, som man på allwar tror wara en stor Guds nåd och hedersbewisning. Men af detta sinne finnes nu ej mycket qwar bland de troende. Om någon nu blir förföljd t. ex. af sina förälbrar eller husbönder, så beklagar han sig, alldeles såsom hade någon olycka händt honom. Men isynnerhet om någon blifwit på något sätt af myndigheterna försördelad derför, att han är troende, upphäfwas icke fröjderop utan klagoskri. Det låter, såsom hade det aldra rysligaste händt. Det måste göras bekant genom alla tidningar, och dertill måste fogas allehanda hätska betraktelser och utfall o. s. w. — alldeles som blefwe det Gud behagligt att göra ondt för det, att man lidit ondt. Tänk hwilken förskräcklig förblindelse!

670. Aldra förskräckligast blir dock denna sak, om det wid närmare undersökning wisar sig, att det der lidandet, öfwer hwilket man skref, alls icke war någon förföljelse för Kristi skull utan twertom en rättwis näpst för någon förseelse. Sådant händer ofta. Sålunda får man icke sällan höra en troende tjenare framställa det såsom förföljelse för Kristi skull, om han fått en wäl förtjent tillrättawisning för det, att han warit försumlig eller slarfwig eller annars på något sätt felaktig i sin tjenst. Likaså om en underordnad tjensteman, som är troende, gjort sig skyldig till någon förseelse i sin tjenst, så att han derför blifwit näpst af sina förmän, som icke tro på Herren, strax måste det heta förföljelse för Kristi namns skull samt blifwa föremål för mycken jämmer, ja t. o. m. hätska utfall mot bestående samhällsförhållanden. Att nu sådant är i högsta grad owärdigt och okristligt och Gud misshagligt, det behöfwer intet bewis. Guds dom skall ock i sinom tid falla deröfwer.

671. Men antag nu, att det är werklig förföljelse å färde, så att någon werkligen blir förorättad blott för det, att han tror på

Jesus. Huru skulle han nu rätteligen derwid förhålla sig? Jo, då skulle han falla på sina knän och tacka Gud, som bewärdigat honom med en så stor nåd. Och om det skulle omtalas i tidningarna, så borde rubriken icke wara: **Förföljelse**, eller: **Fiendskap**, utan: **Guds nåds storhet.** Och så borde berättelsen lyda så här: "En märklig Guds tjenare måtte N. N. wara, emedan Gud aktat honom wärdig att lida stor förföljelse för Jesu namns skull. Gud har hedrat honom så särdeles, att alla bröderna hafwa swårt att låta bli afundas honom; och han sjelf är öfwerfull af glädje och förundran öfwer en så stor nådesbewisning, som han påstår sig wara fullkomligt owärdig." Men säg: när och hwar såg du sist en sådan berättelse i en tidning, om än så kristlig? Och huru mycket har du sjelf af det sinnet? Och dock är det uppenbart, att om du riktigt trodde Kristi och apostlarnes ord, så skulle du hafwa det sinnet samt tänka och tala så.

672. Slutligen må wi ock säga några ord om faran af att tillräkna det onda samt wälsignelsen af att icke tillräkna. Wi må icke tänka, att här är fråga om någon likgiltig eller mindre wigtig sak. Nej, **det är farligt att tillräkna det onda.** Ty det är synd. Och faran blir ej mindre utan twertom större derigenom, att man wanligen ej tror, att det är någon synd alls. Med rätta säger Luther, att det är mycket farligare att falla i en synd, som man icke ser, och i hwilken man derför blir liggande, än att falla i en synd, som gröfre är, så att man ser den och förskräckes och skyndar upp derur.

673. Den första faran är, att man förlorar samwetsfriden och glädjen i Gud. Derom wittnar ock de troendes egen erfarenhet. Det är omöjligt att wara glad i Gud och känna sig lycklig och förtrolig med honom, så länge man går och bär på något agg mot sin broder. Att tillräkna det onda är ett brott mot kärleken, och så länge man det gör, passar man icke tillsammans med Gud, som är kärleken. Ju mer någon älskar, desto mer smälter han tillsammans med Gud och twertom. Den som bliswer i kärlek, säger Johannes, han bliswer i Gud, ty Gud är kärlek (1 Joh. 4: 16). Men deraf följer ock, att om någon icke riktigt älskar, så kan han icke stå i riktigt god gemenskap med Gud. Det skall ock ditt samwete säga dig, om du är riktigt waken. Du må försöka aldrig än så mycket att förswara din sak och inbilla dig, att du är i din goda rätt, då din broder syndat så mycket mot dig, och du skall dock aldrig dermed komma till någon riktig frid. Skulle du ock falla in på

den förfräckliga och dödsfarliga utwägen att räkna den trofaste helige Andens bestraffningar för anfäktningar, så hjelper det icke. Nej, bort med den onda roten! Det är det enda, som hjelper.

674. Denna fridlöshet förswagar sedan hela det andliga lifwet samt förlamar all andlig kraft. På det lekamliga området gäller det att wara frisk, om man skall kunna handla med kraft. Och samma regel gäller äfwen på det andliga. Man måste wara andligen frisk för att kunna handla med kraft. Det plägar sägas, att ingen regel är utan undantag; men här finnes intet enda undantag. Alla de, som i sin andliga werksamhet hafwa utwecklat stor kraft och åstadkommit werk af waraktig wälsignelse, hafwa stått i godt förhållande till Herren. Frid med Gud är det alldeles nödwändiga wilkoret för kraft. När du mitt hjerta tröstar, säger David, så löper jag dina budords wägar, eller såsom orden egentliga lyda: Dina buds wäg will jag löpa, ty du widgar mitt hjerta. (Ps. 119: 32). Fröjd i Herren är eder starkhet (Neh. 8: 10). På många ställen i bibeln står det, att Herren är de troendes starkhet. Gud är wår tillflykt och starkhet (Ps. 46: 2). Saliga de menniskor, som i dig hafwa sin starkhet (Ps. 84: 6). Men då är det också uppenbart, att man måste stå i ett rätt fridsförhållande till Gud, om man skall wara stark i honom. Ack broder, pröfwa dig sjelf! Lefwer du i kärleken, så att du kan stå i rätt förhållande till Gud, som är kärleken? Eller hyser du agg mot din broder, så att du måste gå fridlös och kraftlös?

675. Härtill kommer nu Guds mißhag såsom en följd deraf, att man tillräknar det onda. Gud **kan** icke hafwa behag till den, som icke wandrar i kärleken. Hwarje warelse har behag till det, som öfwerensstämmer med honom sjelf. Deraf kommer, att man tycker mer om den ene än den andre och icke alls tycker om somliga. Lika trifwes bäst med lika, säger ett gammalt ordspråk. Sammalunda förhåller det sig med Gud. Han har behag till det, som är honom likt, och mißhag till det, som är honom olikt. Men Gud är kärleken. War wiß på det: Ju mer du älskar, desto mer liknar du honom, och ju mer du liknar honom, desto mer behagar du honom. Deremot om du icke wandrar i kärlek, så behagar du honom icke. Låt aldrig djefwulen inbilla dig annat. Derför så kärt det är dig att behaga Gud, så wandra i kärleken. Apostelen Paulus förmanar de troende att wandra Herren till allt behag (Kol. 1: 10). Men att så wandra är att wandra i kärleken.

676. Guds mißhag gifwer sig till känna uti **dom**. Och denna

dom är försträcklig. I Matth. 18 framhåller Herren det med serskildt eftertryck. Han framställer der en bild, som wisar, huru det skall gå till, när himlarnes rike kommer. En konung wille hålla räkenskap med sina trälar. Då befans, att en war skyldig honom tio tusen talenter (d. w. s. wid paß fyratio millioner kronor). Konungen befalde då, att han skulle säljas jemte hustrun och barnen och allt, hwad han egde. Då föll han ned för konungens fötter och tillbad honom, sägande: Haf tålamod med mig, och allt skall jag betala dig. Då warkunnade sig konungen öfwer honom och lät honom gå och efterskänkte honom hela skulden. Men när trälen hade kommit ut, träffade han en medträl, som war skyldig honom hundra denarier (d. w. s. wid paß sextio kronor). Nu fordrade han betalning. Gäldenären bad om barmhertighet, men omöjligt. Han wardt kastad i fängelse. När nu konungen fick höra detta, wardt han mißlynt och kallade sin träl till sig och sade: Du onde träl, all den der skulden efterskänkte jag dig, när du bad mig. Hade icke äfwen du bort förbarma dig öfwer din medträl, såsom äfwen jag förbarmat mig öfwer dig? Och så lät han kasta honom i fängelse. Sammalunda, säger Herren, skall äfwen min himmelske fader göra eder, om I icke af edert hjerta hafwen förlåtit hwar och en sin broder.

677. Den lärdom, som Herren med denna liknelse welat gifwa sina lärjungar, är alltså: Om icke den förlåtelse, hwarmed Gud förlåtit dig alla dina synder, kan beweka dig att af hjertat förlåta din broder, hwad han brutit mot dig, utan du i ditt hjerta ännu tillräknar honom det onda och behåller agg emot honom, så skall, när himlarnes rike kommer, dom utan barmhertighet öfwergå dig (Jak. 2: 13). Mången, som här en gång fått alla sina synder förlåtna och blifwit en medlem i Guds församling, men som der stannat i oförsonlighet mot sin broder, skall, när himlarnes rike kommer, förmenas att der ingå. Det hjelper nu icke, att man försöker inbilla sig annat. Ty när riket kommer, skall det gå icke efter menskliga inbillningar utan efter Herrens ord. Himmel och jord skola förgås, säger Herren, men mina ord skola icke förgås (Luk. 21: 33).

678. När Herren hade lärt sina lärjungar bönen "Fader wår", så tillade han strax: Ty om I hafwen förlåtit menniskorna deras öfwerträdelser, så skall eder himmelske fader förlåta äfwen eder. Men om I icke hafwen förlåtit menniskorna, så skall icke heller eder fader förlåta eder edra öfwerträdelser (Matth. 6: 14 f.). Det ser nästan ut så, som ansåge Herren denna punkt wigtigare än alla de öfriga punkterna i hela bönen Fader wår. Ty hwarför skulle han

annars serskildt påpeka och utlägga denna punkt? Det är derför i högsta grad lifsfarligt att blunda för detta och insöfwa sig i den tron, att man i alla fall för Kristi skull kan hafwa förlåtelse hos Gud, ehuru man sjelf tillräknar det onda.

679. Det är märkwärdigt att se, huru ofta denna sak betonas i den heliga Skrift. Dömen icke, och I skolen alls icke warda dömda, säger Herren, och fördömen icke, och I skolen alls icke warda fördömda. Frikännen, och I skolen warda frikända (Luk. 6: 37). När Petrus frågade Herren, huru ofta han skulle förlåta sin broder, samt undrade, om sju gånger wore nog, så swarade Herren: Jag säger dig, Petrus, icke sju gånger utan sjuttiosju gånger (Matth. 18: 21 f.). Fariseerna lärde, att det war nog, om man förlät en broder tre gånger. Petrus menade, att en Jesu lärjunge måste gå längre, och föreslog derför sju gånger. Men Herren lät det ej stanna derwid utan sade sjuttiosju gånger. Men att han dermed icke wille angifwa ett bestämdt antal utan endast framhålla nödwändigheten af att åter och åter förlåta, det synes deraf, att han på ett annat ställe säger: Om din broder syndar dig emot sju gånger om dagen, och han sju gånger om dagen wänder om till dig och säger: "Jag ändrar mitt sinne", så skall du förlåta honom (Luk. 17: 4). Wi säga om igen, inbilla dig icke, att du kan hafwa förlåtelse hos Gud, om du ej sjelf will förlåta din broder.

680. Men är det förenadt med fara för det ewiga lifwet att tillräkna det onda, så har det deremot en outsäglig wälsignelse med sig att af hjertat förlåta. Om I förlåten menniskorna deras öfwerträdelser, så skall ock eder himmelske fader förlåta eder edra öfwerträdelser, säger Herren sjelf. Och detta är ju något så outsägligt stort, att det borde göra det alldeles omöjligt för oss att ett enda ögonblick tillräkna det onda. Hwad en broder brutit emot dig, det kan aldrig komma i någon jemförelse med, hwad du brutit mot Gud. Tänk om du wore skyldig någon flere tusen kronor men hade sjelf af en annan att fordra femtio öre. Tänk om då din fordringsegare sade dig: Om du will efterskänka din gäldenär de femtio öre, som han är skyldig dig, så skall jag efterskänka åt dig allt, hwad jag har att fordra. Skulle du wäl då tweka ett enda ögonblick? Skulle du icke inse, att du gjort en stor winst? Nuwäl, der har du en bild af förlåtandet.

681. Men icke blott det. Gud skall ock hafwa ett synnerligt behag till dig, om du förlåter din broder allt, hwad han bryter emot dig. Du har kanske otaliga gånger suckat i ditt hjerta: "Ack

Gud, gif mig nåd att i allting wara dig till behag!" Lär mig göra, hwad dig behagar, ty du är min Gud. Din gode Ande lede mig på jemn mark, säger David (Ps. 143: 10). Du wet ock, att om Herren uppenbarade sig för dig och sade: "Gör det och det, så skall det hjertligen behaga mig" — så skulle det icke wara något, som du icke med stor glädje wille göra. Om du hade lefwat på Kristi tid i Palestina och hade trott på honom, såsom du nu gör, och han hade gifwit dig ett litet uppdrag med tillsägelse, att det skulle behaga honom mycket, om du wille utföra det, o huru skulle det icke hafwa fröjdat dig! Huru öfwerlycklig skulle det icke hafwa gjort dig, att han wille hafwa en tjenst af dig. För sådan glädjes skull hade det warit dig en småsak att löpa från den ena ändan af landet till den andra. Nu behöfwer du icke löpa så. Nu säger han: Förlåt din broder allt, hwad han bryter emot dig, och det skall hjertligen behaga mig.

682. Detta sitt behag skall han ock låta dig få känna genom en öfwerswinnelig frid, som han skall wälsigna dig med. Likasom de, som hafwa swårt att förlåta, i allmänhet gå fridlösa, så få de, som hafwa lätt att förlåta, erfara mycken frid. Guds wälbehag wärmer hjertat. När änglarnas skara wid Jesu födelse uppenbarade sig för herdarna wid Betlehem, så sjöngo de: Ära ware Gud i höjden och frid på jorden bland menniskor af Guds wälbehag (Luk. 2: 14). De menniskor som behaga Gud, dem tillhör frälsning, frid, wälfärd och allt godt. Den högsta skatt, en hustru wet, är att ega sin mans wälbehag. Och den högsta sällhet, som gifwes för en troende, är att wara föremål för Guds wälbehag.

683. Ack broder, war derför **willig** att förlåta, så att du icke känner det såsom en tung pligt. War snar att förlåta, så att du icke går och bär på saken två timmar, ännu mindre i dagar och weckor. War **öfwerflödande** uti att förlåta, så att du icke låter din förlåtande kärlek öfwerwinnas af något ondt. War barmhertig så, som du sjelf behöfwer barmhertighet. Och för att blifwa det — se på Jesus, tro på Jesus, lef i Jesus. Han är Guds lam, hwars blod renar från alla synder.

Trettiotredje Betraktelsen.

684. **Kärleken gläder sig icke öfwer orättfärdigheten, men han gläder sig med sanningen** (1 Kor. 13: 6). Det är i sanning under-

ligt, att apostelen talar så. Behöfde han wäl upplysa de troende derom, att kärleken icke gläder sig öfwer orättfärdigheten? Kunde wäl en sådan usel glädje wara möjlig? Men apostelen wißte nog, att denna anmärkning behöfdes.

685. När man talar om att glädja sig öfwer orättfärdighet, så kan man dermed mena, att någon har sin lust och förnöjelse i något, som är orätt och syndigt. Sålunda glädes drinkaren i sin dryckenskap, horkarlen har sin lust uti otukt o. s. w. Detta är emellertid icke det, som Paulus här åsyftar. Han talar nämligen om kärleken, och hans ord afse således den troendes förhållande till nästan. Derför är hans mening denna: Kärleken glädes icke att hos nästan se något, som är orättfärdigt. En sådan glädje är djefwulsk.

686. Om wåra första föräldrar berättas, huru de af djefwulen förleddes till synd. Djefwulen tålde icke att se dem rena och heliga. Hans lust war att draga ned dem i synd. Denna djefwulska lust wisar sig ännu hos hans trälar deri, att de försöka locka andra in i de laster, hwari de sjelfwa lefwa, samt hafwa en wiß glädje, när det lyckas för dem. Sålunda lockar drinkaren andra till dryckenskap, den otuktige lockar andra till otukt o. s. w. Likasom det goda så har ock det onda en stor benägenhet att meddela sig. Sådant kan icke undwikas. Förförelser måste komma, säger Herren, men we den menniska, genom hwilken de komma (Matth. 18: 7).

687. Att nu ett sådant sinne icke finnes hos en troende, att han will draga ned andra i laster, det är klart. Men det gifwes en glädje öfwer orättfärdighet, som äfwen bland troende icke är owanlig. Wi weta, huru de ogudaktiga glädja sig, när de hos de troende få se någon synd. Det tjenar dem sjelfwa till stadfästelse i deras ogudaktighet och såsom en skärm emot det ljus, som annars utgår från de troende och beswärar werlden. Fariseerna sökte sålunda med största ifwer att hos Herren Jesus finna något, som de kunde anklaga honom för (Luk. 11: 54). De frestade honom, på det han skulle mißsäga sig. En gång kommo de fram och frågade, om det war rätt att gifwa kejsaren skatt eller ej (Matth. 22: 17), en annan gång frågade de honom om en qwinna, som war beslagen med hor, om de skulle stena henne enligt Mose lag (Joh. 8: 1 följ.) o. s. w. Allt afsåg att förleda honom till att säga något, som kunde wara emot lagen. När han sade sig wara Guds son, när han botade på sabbaten, när han icke iakttog de wanliga fastedagarna, då ansågo de detta för synd, kallade honom en Guds hä-

dare, en fråssare och windrinkare, en sabbatsbrytare. De beklärmade sig ock förskräckligt deröfwer, ja öfwerstepresten ref i stor nitälskan sönder sina kläder, alldeles som om det hade uppwäckt deras djupaste sorg. Men i grunden gladdes de öfwer att hos honom finna sådant, som de mente wara orättfärdighet. Ty derigenom fingo de en anledning att göra sig af med honom. Hans predikan och hela lif plågade dem. Och denna plåga wille de blifwa qwitt. Derför war det för dem så, som om de hade funnit guld, när de funno någon anledning till anklagelse mot honom.

688. När Luther uppträdde och predikade evangelium, då försökte ock de påfwiske att hos honom finna allehanda synder. Och när de tyckte sig finna sådana, då jubilerade de och anwände detta såsom ett wapen emot det evangelium, som han förkunnade. Ja, ända derhän gingo de i sin ondska, att när engång ett rykte kom ut, att han war död, så gåfwo de ut en skrift, i hwilken de omtalade, att han före sin död hade befalt, att hans lik skulle sättas på ett altare och tillbedjas såsom en Gud. Och det gladde dem, att de kunde omtala sådant, emedan de trodde sig dermed kunna göra om intet hans werk. Sammalunda har det gått i alla tider, när Gud med synnerlig nåd och kraft utrustat wittnen till att wäcka menniskor upp ur deras andliga sömn. Deri ser man nu exempel på den kärlekslöshet, som gläder sig öfwer orättfärdigheten och dermed bewisar, att den, som är så sinnad, icke är född af Gud.

689. Men det är tywärr alltför sant och alltför bedröfligt, att samma sinne återfinnes äfwen hos många bland dem, som berömma sig af att wara Guds barn. Bland dessa finnas flere olika meningar och deraf föranledda olika grupper eller samfund — partier, såsom Skriften kallar dem. Dessa se ofta snedt på hwarandra, alls icke med kärlekens ögon. Detta gör ock, att de lätt se fel och synder hos hwarandra, ja tro sig se synder, der inga finnas. Och när de se eller tro sig se något, så bekymras de icke utan må i hemlighet wäl, låta ock gerna weta om saken, förstora och förwränga den också icke sällan. Det sker ofta under sken af stor nitälskan om rättfärdigheten. Men detta är endast skrymteri. I sjelfwa werket wille de icke, att det skulle wara ogjordt. Hitta de, som äro statskyrkliga, någon synd hos de frikyrkliga, strax "göra de mynt deraf", såsom ordspråket säger, d. ä. strax anwända de det såsom ett bewis mot den frikyrkliga rörelsen och se icke illa derpå, att de funnit det. Om någon af deras egen krets faller i synd, då söka de öfwerskyla det, urskulda det och tyda allt till det bästa. Men så göra

de icke, när det gäller den andra parten. På samma sätt förhålla sig äfwen ofta de frikyrkliga tillbaka. Likaså går det till i förhållandet mellan andra trossamfund. Ja, ofta får man höra, huru det på ena sidan under gyckel och skratt samt med en wiß triumf talas om den andra sidans synder. Och icke nog med det. Nej, ofta måste det ock i offentliga tidningar omtalas, på det att det må komma nog widt ut. När man nu från detta ser bort på Jesus, när man ser, hwad han led för wåra synder, huru han grät öfwer sina fienders ondska, ja willigt gick i döden för deras frälsning samt på korset bad för dem, då frågar man sig med förskräckelse: O hwar finnes tro, hwar finnes Jesu efterföljelse, hwar finnes den kärlek, utan hwilken tron duger till alldeles ingenting? Kärleken glädes icke öfwer orättfärdigheten.

690. Men om kärleken icke gläder sig öfwer orättfärdigheten, huru förhåller han sig då dertill? Han **sörjer** deröfwer. Han står icke likgiltig och tänker: "Det kommer icke mig wid. Skall jag taga wara på min broder?" Kärleken är en likhet med Kristus, och han har **sörjt** öfwer menniskors synder. Och han har icke allenast då sörjt, när han sett sina närmaste wänner synda, utan äfwen då, när han sett **werldens** synd, ja äfwen när han sett fariseernas, skriftlärarenas och prästernas synder. Broder, har du samma sinne? Tänk, om du icke har samma sinne och ändå inbillar dig, att du är Kristi sanne lärjunge!

691. Men kärleken icke bara **sörjer** öfwer orättfärdigheten, han **anstränger sig äfwen för att afhjelpa den samma.** Gud är kärleken, och han har offrat den enfödde Sonen för att frälsa syndare. Jesus har försakat sin himmelska herrlighet och blifwit den aldramest föraktade bland menniskors barn, ja, ändtligen lidit döden på förbannelsens trä — allt för att frälsa werlden från hennes synder. Detta embete har han utfört så, att han uppsökt det borttappade, igenhemtat det förwillade, upprättat det fallna, wäckt de sofwande, bestraffat med allwar och saktmod de felande, tröstat de bedröfwade o. s. w. Och sådant är det exempel, som han gifwit äfwen oß att efterfölja. Wet, att hwar gång du känner en hemlig förnöjelse af att se din nästa försynda sig, är du så långt från Kristi sinne, som himmelen är ifrån jorden. **Och för Gud är detta ditt sinne en mycket större styggelse än din nästas fall, wore det än så djupt.**

692. "Ja men, säger du, må det icke wara en glädje att se, huru det, som är falskt, förr eller senare bewisar sig i lefwernet och derigenom ådagalägger sin falskhet, så att menniskor kunna taga sig

till wara derför? Så länge det falska framträder i en from yttre gestalt, warda menniskor lättare bedragna deraf." Detta låter nu wisserligen rätt. Men det är icke så. Kärleken gläder sig icke alls öfwer orättfärdigheten. Han känner sig twertom bedröfwad och sky-dar till att upprätta den fallne. Om någon menniska råkade falla i någon synd, I, som andlige ären, upprätten honom med saktmodig ande och se uppå dig sjelf, att du icke ock warder frestad. Så lyder den apostoliska regeln (Gal. 6: 1). Men den ande, som fröjdar sig öfwer en annans fall, är icke denna saktmodiga ande, som i fruktan för sig sjelf skyndar till undsättning, om han ser **någon menniska**, märk: icke blott någon liktänkande, någon partikamrat, utan någon **menniska** falla i synd. För öfrigt är det nog wisst, att den, som känner en hemlig triumf wid en annans synd, icke gör det af **den** bewelsegrunden, att han anser det wara godt, att den fallnes falska ställning warder uppenbar. Och om han än försäkrar, att det är just deröfwer han glädes, så är det endast en inbillning, hwarmed han bedrager sig sjelf. Aldrig såg man någonting sådant hos Kristus eller hans apostlar. När du wid åsynen af en menniskas fall eller wid berättelsen derom känner det så, som wille du skynda till för att hjelpa, och det icke derför, att den fallne är en af dina liktänkande utan en menniska, som Kristus lidit döden för, då har du Kristi sinne. Har du nu det sinnet?

693. Men apostelen säger widare: **Kärleken glädes med sanningen.** Detta är ett egendomligt uttryck. Apostelen säger icke, att kärleken gläder sig **öfwer** sanningen, utan att han gläder sig **med** sanningen. Han framställer der sanningen, såsom den der gläder sig, och han säger, att kärleken gläder sig med henne. Med sanningen menar han då här den i evangelium uppenbarade, frälsande sanningen. I denna mening talar bibeln äfwen annars ofta om sanningen (se t. ex. Gal. 5: 7, Ef. 1: 13, Kol. 1: 5, Joh. 1: 17 o. s. w.). Denna guddomliga sanning åsyftar att omskapa menniskan till en helig och rättfärdig menniska. Och "hon glädes" — apostelen föreställer sig henne såsom en person, som blir glad, när hon har framgång — hon glädes, när man lyder henne (1 Petr. 1: 12) och wandrar i rättfärdighet. Och när hon glädes, så glädes kärleken med. Att glädjas med sanningen blir alltså, om man talar utan bild, detsamma som att glädjas deröfwer, att den gudomliga sanningen har framgång i sitt arbete att helga menniskorna.

694. Sanningen segrar, när menniskor, som lefwat i synd, stå upp och omwända sig. Och då glädes kärleken. När den för-

lorade sonen kom hem, då gladdes hans fader, och då gladdes alla, som hörde till hans hus. Der wardt stor fest. Endast den äldre brodern gladdes icke. Han älskade icke sin hemkomne broder. Det enda, som kan göra en menniska glad, är kärleken. När den girige glädes åt penningen, så beror det derpå, att han **älskar** penningen; när den högfärdige glädes öfwer ärebetygelser, så beror det derpå, att han älskar ärebetygelser o. s. w. En menniska kan aldrig glädjas öfwer något, som hon icke älskar. Den, som sjelf icke lefwer i Kristus, kan aldrig älska Kristus och derföre icke heller glädjas öfwer hans sannings seger till menniskors frälsning. Det är derföre ett af den kristliga kärlekens **första** tecken, att han glädes, hjertligen glädes öfwer sanningens seger till menniskors omwändelse. Det gifwes ock en partikärlek, som ofta tror sig wara det samma som den kristliga kärleken, men som icke ens är slägt med den samma. Denna kärlek kan wäl tycka, att det är bra, om en själ blir omwänd; men **glädes** deröfwer — det gör han icke, om den der själen icke blir omwänd inom ens eget parti. Om hon blir omwänd på något annat håll, så gläds partikärleken öfwer henne först då, när hon **kommer öfwer** till ens eget parti.

695. Men är det wißt, att kärleken glädes öfwer sanningens seger till menniskors omwändelse, då är det också säkert, att der denna glädje icke förnimmes, der finnes icke heller Kristi kärlek. Har den funnits der, så är den nu **förkolnad**. Och det är fallet hos många. Det är alltid ett tecken på det bortdomnande andliga lifwet, att man allt mindre och mindre kan glädjas deröfwer, att menniskor blifwa omwända. Af allt, som tilldrager sig på jorden, finnes ingenting, som för Gud och Kristus och de heliga änglarna är så stort, som en syndares omwändelse. Om en stad byggés upp eller ramlar ned, om en kejsare börjar krig med en annan, om en lärd man gör en uppfinning, som wållar de största förändringar i bestående förhållanden, om en prins födes o. d., som plägar upptaga menniskors uppmärksamhet, det betyder för Gud ingenting i jemförelse dermed, att en syndare blir omwänd. Huru skulle då den kunna hafwa Kristi sinne, som icke kan glädjas öfwer det, som för Herren Gud är så stort?

696. Men sanningens seger består icke blott deri, att menniskor blifwa omwända, utan äfwen deri, att de omwända blifwa bewarade och allt mer fullkomnade. Det är en mycket egendomlig föreställning, som i detta afseende gör sig gällande bland flertalet troende, att de icke tycka sig se några synnerliga frukter af evan-

gelii predikan, dereft icke wäckelser inträffa. Att de troende blifwa behållna och närda i tron, det synes dem icke wara något synnerligen stort. Och dock är detta lika stort, ja nästan större än det förra. Den gamle Scriver säger: "Det är swårt att **blifwa** en troende, men det är swårare att **wara** en troende och aldra swåraft att **förblifwa** en troende intill änden". Man är icke framme för det, att man kommit in genom den trånga porten. Denna port är bara begynnelsen af wägen. Sedan man kommit in genom den, föreståa alla möjliga frestelser och anlopp af själafienden. Och se, att nu den troende i kampen mot allt detta uppehålles, winner seger och blir beståndande, ja att han blir alltmer och mer fast i tron, allt mer wäxer till i nåden och allt mer helgas till Kristi likhet samt slutligen i trons förwißning skiljes hädan, det är den guddomliga sanningens **största** under och bör derför wara föremål för alla Guds barns uppriktiga glädje. Kärleken glädes med sanningen. Johannes säger i sitt tredje bref: Jag blef mycket glad, då bröderna kommo och wittnade om sanningen hos dig, huru du wandrar i sanningen. Jag har ingen större fröjd än den, att jag hör mina barn wandra i sanningen (v. 3 f.). Sammalunda säger apostelen Paulus till församlingen i Rom: Jag tackar min Gud genom Jesus Kristus för eder alla, att eder tro omtalas i hela werlden (Rom. 1: 8). Och till de troende i Efesus säger han: Sedan jag har hört om den tro, som är hos eder på Herren Jesus, och eder kärlek till alla heliga, så upphör jag icke att tacka för eder (Ef. 1: 15). Och till församlingen i Filippi säger han: Jag tackar min Gud wid all min hågkomst af eder, då jag alltid i alla mina böner för eder alla gör bönen med glädje, öfwertygad derom, att den, som i eder har begynt ett godt werk, skall fullborda det intill Kristi dag (Fil. 1: 3 följ.).

697. Det är ganska märkwärdigt, att Paulus på intet enda ställe i sina många bref serskildt uttalar någon glädje deröfwer, att han hört berättas om stora wäckelser i de troende församlingarnas omgifning, men deremot ofta i de lifligaste ordalag gifwer luft åt sin fröjd öfwer de troendes fasthet och tillwäxt. Till den kristna församlingen i Thessalonika skrifwer han: Wi tacka Gud alltid för eder alla, tänkande på eder i wåra böner, oaflåtligen inför Gud och wår Fader ihågkommande edert werk i tron och kärleken och eder uthållighet i hoppet på wår Herre Jesus Kristus (1 Thess. 1: 2 följ.). Och åter: Wi äro pligtiga att alltid tacka Gud för eder, mina bröder, såsom tillbörligt är, för det att eder tro rikligen till-

wäger, och att den inbördes kärleken hos hwar och en af eder alla öfwerflödar (2 Thess. 1: 3). Detta är naturligtwis icke så att förstå, som gladdes icke Paulus också deröfwer, att menniskor blefwo omwända. Nej, men hwad som framför allt annat uppfylde honom med fröjd, war att de omwände blefwo beståndande. Församlingens tillwäxt i gudaktighet betydde för honom mer än hennes tillwäxt i antal medlemmar.

698. "Men torde någon säga, om kärleken glädes med sanningen, är det icke rätt då, att alla olika samfund och partier söka draga till sig, och att det ena samfundet glädes, när det lyckas draga öfwer till sig medlemmar från det andra? Hwarje samfund tror sig ju ega sanningen och betraktar det derför såsom en seger för sanningen, när det kan draga till sig medlemmar från andra samfund, hwilka enligt deß mening icke ega sanningen så full och ren. Kan nu icke den glädje, som samfundet derwid erfar, wara en Gud behaglig glädje samt ett bewis på den rätta kristliga kärleken?" Swar: Kärleken glädes aldrig öfwer söndringen. I Korint gladdes nog de Pauliske, om de lyckades för sitt parti winna någon af de Kefiske eller Apolliske eller Kristiske. Sammalunda gladdes hwart och ett af de andra partierna, om de hade samma framgång i sina sträfwanden. Men Paulus prisade icke detta såsom något uttryck af den kärlek, som glädes med sanningen, utan bestraffade det i stället såsom en köttslighet. Det är icke kärleken till sanningen utan kärleken till det egna partiet, som gör, att någon glädes öfwer söndringen. Och det är ett stort sjelfbedrägeri att sammanblanda denna glädje med den glädje, som Paulus talar om, när han säger: Kärleken gläder sig med sanningen.

699. "Ja, säger någon, wi glädja oß icke öfwer söndringen. Wi weta, att sanningen icke söndrar utan förenar. Derför sörja wi äfwen uppriktigt öfwer söndringen. Men en sann enhet kan icke åstadkommas annorlunda än genom sanningen, och den hafwa wi. Om derför alla troende omfattade denna sanning och slöte sig till oß, så skulle söndringen snart upphöra och alla wara ett efter Kristi önskan och bön." Ja, så tänkes från alla håll, och derigenom upprätthålles söndringen såsom något rätt och Gud behagligt, och alla tacka Gud på hwar sitt håll, att han bewarar dem i sanningen, så att de icke förena sig med andra, som enligt deras mening sakna sanningen, om de ock lefwa det nya lifwet i Kristi tro. Man wore färdig att gråta blod, när man hör och ser sådant, ja att fråga: Hwar finnes den sanna, werkliga kristendom, som Kristus

erkänner? Man kan ej se derpå utan att komma ihåg frälsarens ord: När menniskans Son kommer, månne han skall finna tro på jorden (Luk. 18: 8). Gud hjelpe i nåd sitt arma folk!

700. Den som arbetar på att hålla troende menniskor från hwarandra, han arbetar icke i den gudomliga sanningens tjenst. Och om han gläder sig, när han lyckas i sitt bemödande, så gläder han sig icke med sanningen utan endast med sin egen mening. Hwarje de troendes söndrande på grund af olika läromeningar är lika mycket i strid mot sanningen som mot kärleken. Och om man på grundwalen af en läromening bildar ett samfund, som från sig utesluter menniskor, hwilka Herren upptager såsom troende, då kan af detta samfund aldrig bliswa något annat än en sekt, det må nu i öfrigt ordna sig aldrig så noga efter de apostoliska församlingarnas mönster. Och deröfwer glädes Herren Kristus lika litet, som Paulus gladdes öfwer söndringen i Korint. Till församlingens wäsen hör ej blott **skalet** utan äfwen **kärnan**. Sanningen, sådan den är i Kristus, samlar menniskor till ett i Kristus. Och med sanningens seger i den riktningen är det, som kärleken glädes. Ty kärleken will menniskor godt, och genom sanningen befordras menniskors ewiga frälsning.

Trettiofjerde Betraktelsen.

701. **Kärleken fördrager allting** (1 Kor. 13: 7). I kap. 9: 12 af samma bref säger apostelen om sig: Wi fördraga allt, på det wi icke må göra Kristi evangelium något hinder. Kärlekens hela diktan och traktan är att göra godt, att sprida wälsignelse omkring sig med den gåfwa, som hwar och en har, och på den plats, der hwar och en är satt. Apostelens gåfwor och kall war att predika evangelium och för att icke göra evangelium något hinder, fördrog han allt.

702. Hwarje werksamhet i Guds tjenst lider hinder derigenom, att den, som werkar, felar mot kärleken. Kärleken är stark i att handla och stark i att fördraga. Och det senare är icke mindre än det förra. Twertom. Det finnes många menniskor, som äro ytterst kraftiga, när det gäller att handla. Men gäller det att lida, då äro dessa samma menniskor ofta mycket stora stackare. De kunna icke fördraga litet motgångar, litet tadel o. s. w. Hwad kraft som i werkligheten bor i en menniska, kan man icke pröfwa, förr än man

sett, hwad den menniſkan förmår att lida. Och kärleken fördrager allting.

703. Det gäller äfwen om den naturliga kärleken, att den förmår mycket lida. En man kan underkaſta ſig mycket lidande för ſin huſtru. Ja, älſkar han henne riktigt, ſkall han kunna offra ſitt lif för henne. Det ſamma gäller om en huſtrus kärlek till ſin man. Hwad en fader och i ſynnerhet en moder kan underkaſta ſig att lida för ſitt barn, det wet hwar och en. Gäller det att anſträngа ſig till det ytterſta, att offra penningar, att förſaka hwila, mat, egen beqwämlighet, att underkaſta ſig hwad obehag och lidande ſom helſt — ſå är ingenting för mycket. Kan ock en moder förgäta ſitt barn, ſå att hon icke förbarmar ſig öfwer ſitt lifs ſon? ſäger Herren ſjelf derom.

704. Om i ett fattigt hem ſaknades bröd tillräckligt både för föräldrar och barn, ſå ſkulle icke föräldrarna ſäga om det lilla, ſom finnes: "Detta räcker endaſt till för far och mor. Hungren I, barn. Wi äta upp, hwad ſom finnes." Nej, utan ſå ſkulle faders- och modershjertat tala: "Äten I, barn. Far och mor äro gerna utan för eder ſkull". Kärleken fördrager allting. Egentligen lefwa fader och moder endaſt för ſina barn. Barnens bäſta är för dem mer än rikedom, hwila, heder och lif. Hwad de wunnit för barnen, det är deras bäſta winſt. En moder hade en dag gått från ſitt hem med ſitt lilla barn på armen. Hennes mål war att beſöka några wänner i en annan by. På qwällen gick hon hem. Hon öfwerfölls af en häftig ſnöſtorm. I hemmet blef man orolig, när hon dröjde ſå länge, och man gick ut för att möta henne. Då träffade man henne bakom en ſtor ſten, der hon hade ſökt ſkydd mot ſtormen, när hon icke orkade gå längre. Men hon lefde ej. För att ſkydda ſitt barn mot kölden hade hon klädt af ſig ſina kläder och lindat om barnet. Barnet mådde wäl, men modern war ihjälfruſen. Kärleken fördrager allt.

705. Sådan är kärlekens natur. Den högſta bilden af den ſamma ſe wi i Herren Jeſus. Hwad fördrog icke han? Han war jemlik Gud, men denna ſtällning lemnade han. Han ſteg ned i en tjenares geſtalt för att frälſa oß. I detta ſitt werk fördrog han fattigdom utan att knota. Räfwarna hafwa kulor och himmelens foglar hafwa näſten, men menniſkans ſon hade intet att luta ſitt huſwud till. Aldrig klagade han dock öfwer denna ſin ſtällning. Han gjorde ſin Faders wilja gerna. Han fördrog ſmälek. Han war den aldra meſt föraktade och wanwördade, full med wärk och

krankhet, han war så föraktad, att man gömde bort ansigtet för honom (Es. 53). När han kunde hafwa haft glädje, led han korset och aktade intet smäleken (Ebr. 12: 2). Och han klagade aldrig öfwer denna sin ställning. Han begärde ingen ära. Man miß-tydde hans ord och gerningar, man gjorde allt för att berykta honom illa bland folket, men han fördrog det stilla utan genswarighet eller klagan. Hans mål war fadrens ära och syndares frälsning, och på detta mål allena war hans hjerta riktadt. Kärleken fördrager allting. Han fördrog mißhandel. Många gånger tog man upp stenar för att stena honom. Och han gjorde ingenting deremot. Han wedergällde icke lika med lika, icke ondt med ondt, icke bannor med bannor. Han sökte icke ens öfwerhetens mellankomst. **Han gick bara ur wägen** för att en annan gång komma igen **med nya nådesanbud.** Han lät sig aldrig öfwerwinnas af det onda. Kärleken fördrager allting. Han led korsets död. Och såsom ett lam, som till slagtning ledes, och såsom ett får, som stilla tiger för sina klippare, så öppnade han icke sin mun (Es. 53: 7). Ty så älskade Gud werlden. Så älskade Jesus werlden. Gud prisar sin kärlek deri, att Kristus har dött för oß, medan wi ännu woro syndare (Rom. 5: 8). Detta är den högsta kärlek, som kan tänkas.

706. Hwad fördrog icke Herren Jesus också af sina lärjungar? Han såg deras skröpligheter. Han led af dem, han bestraffade dem. Men under tiden fördrog han allt. Det föll honom aldrig in att wisa lärjungarne bort. Midt i lärjungakretsen hade han Judas Iskariot. Han wißte, att Judas war en tjuf. Han kände hans planer, huru han gick bort och öfwerenskom med fienderna att för ett wißt pris öfwerlemna sin mästare i deras händer. Han warnade honom. Men ingenting hjelpte. O hwilket lidande måste det icke hafwa wållat honom! Men han fördrog allt. Ännu den mörka stund, då denne Judas i spetsen för fienderna trädde fram och kyßte honom för att just derigenom förråda honom — ännu då höll kärleken ut. Ännu då fördrog han allt.

707. Samma kärleks exempel hafwa apostlarna efterföljt. Paulus säger om sig: Jag har oftare än de andra warit fången, jag har ofta warit i dödsnöd. Af judar har jag fem gånger fått fyratio slag, ett mindre. Tre gånger har jag bliswit gißlad, en gång stenad, tre gånger har jag lidit skeppsbrott, en natt och en dag har jag tillbragt i djupet. Ofta har jag warit på resor, i faror på floder, i faror för röfware, i faror för landsmän, i faror för hed-

ningar, i faror i stad, i faror i ödemark, i faror på haf, i faror bland falska bröder, i möda och beswär, ofta i wakor, i hunger och törst, ofta i fastor, i köld och nakenhet. Utom det som eljest påkommer, warder jag dagligen öfwerlupen och bär omsorg för alla församlingar (2 Kor. 11: 23—28). Hade icke Kristi kärlek till syndare brunnit i apostelens hjerta, så hade han icke kunnat uthärda allt detta. Men nu kunde han det. Han utbrister wisserligen: Hwem är swag, och jag warder icke swag? Hwem får anstöt, och jag brinner icke? (v. 29). Det wore ju otänkbart, att han icke skulle otaliga gånger hafwa känt sig swag och erfarit såsom en brand i sitt inre. Men kärleken fördrager allting, och så gick apostelen segrande igenom allt.

708. Derom säger han på ett annat ställe: Wi bewisa oss i allting såsom Guds tjenare, i mycket tålamod, i bedröfwelser, i nöd, i trångmål, i hugg och slag, i fängelser, i uppror, i mödor, i wakor, i fastor, genom ära och smälek, genom ondt rykte och godt rykte, såsom bedragare och dock sannfärdige, såsom okände och dock wäl kände, såsom döende och se wi lefwa, såsom tuktade och dock icke dödade, såsom bedröfwade och dock alltid glade, såsom fattiga och dock många rika görande, såsom intet hafwande och dock allting egande (2 Kor. 6: 4 följ.). Af dessa ord kunna wi se, huru mycket apostelen måste utstå för evangelii sak. Men kärleken fördrog allt. Han räknade det icke såsom någon förlust, han framställde derför saken icke såsom något klagomål. Nej, det war hans glädje och ära att lida och försaka för Jesu namns skull.

709. Hwad apostelen fördrog af de troendes skröpligheter, det hafwa wi många gånger påpekat. Ibland war han så utom sig, att han wisste sig intet råd (Gal. 4: 20). Han hade ju offrat allt för att predika evangelium. Med den aldra största trohet hade han arbetat, förmanat, tillrättawisat enskildt och offentligt. Ja, i sitt afskedstal till församlingsföreståndarena i Efesus förklarar han, att han icke försummat något utan i all ödmjukhet tjenat Herren under många tårar och frestelser, som han måste lida af fiendernas försåt (Apg. 20). O huru måste det icke alldeles sönderkrossa hans hjerta att efter detta få erfara, huru i de troendes församlingar kärleken afkyldes, huru de enfaldiga genom falska lärare förwillades, huru många genom köttets begärelser drogos in i syndaeländet igen o. s. w. Ack, hade icke Kristi kärlek brunnit i hans hjerta, så hade han aldrig härdat ut utan lemnat allt att gå wind för wåg. Men nu fördrog han allt. Han grät, han bad, han predikade, han stref,

han förmanade, bestraffade, tröstade, han reste och for, han offrade allt för att rädda, hwad som kunde räddas, och bewara, hwad som kunde bewaras. I sanning — hans lif är en lefwande bild af hans ord: Kärleken fördrager allting.

710. Sådant kärlekens sinne will nu Kristus genom sin kärlek ingjuta i alla sina lärjungars hjertan. Äfwen nu kan det gälla för en troende att genomlefwa allehanda försakelser och faror, att lida både hunger och törst, att uthärda både köld och nakenhet, att försaka både beqwämlighet och nödig hwila för att befordra Herrens ära och winna själar åt honom. Tänk t. ex. på missionärer i hednawerlden. Flertalet af dessa gå en förtidig död till mötes genom försakelse, öfweransträngning samt andra för helsan förderfliga förhållanden, som de måste underkasta sig. Och hwad är det, som derwid håller dem uppe, om icke Kristi kärlek, som fördrager allting? Dock icke blott hednawerldens missionärer, äfwen predikanter och lärare här hemma, **hwilka taga sitt kall på allwar,** måste ofta ordentligen **offra sig** samt på sig erfara, hwad apostelen säger om sig: Wi hafwa blifwit aktade såsom slagtefår (Rom. 8: 36). Mig tyckes, att Gud har framställt oß apostlar såsom de aldra ringaste, såsom till döden dömda, ty wi hafwa blifwit ett skådespel för werlden, både för änglar och menniskor. Wi äro dårar för Kristi skull, men I ären kloka i Kristus, wi swaga men I starka, I ärade men wi föraktade. Ända till denna stund både hungra och törsta wi och äro nakna och warda kindpustade och hafwa intet stadigt hem och sträfwa och arbeta med wåra händer (1 Kor. 4: 9—12). Men hwem skall kunna uthärda i detta? Ingen annan än den, i hwars hjerta Kristi kärlek lågar. Der denna kärlek icke finnes, der skall man göra evangelii werk såsom ett handtwerk för lön och ingenting widare. Ack, må Gud hjelpa alla evangelii predikanter och uppfylla dem med mycken kärlek!

711. Men äfwen inom den kristna församlingen kan den, som werkligen nitälskar för församlingens wäl, få utstå mycket beswär och obehag. Såwäl församlingens andliga som lekamliga angelägenheter kräfwa mycken omsorg isynnerhet i tider af andlig oro eller allmänt ekonomiskt betryck. Församlingsföreståndare och predikanter få allt fälla många tårar, som ingen mer än Gud ser. Här faller en i en synd, en annan uti en annan. Der är en konstig på ett wis, en annan på ett annat. Der ryckes en med af det lärdomswädret, en annan af ett annat. Har församlingsföreståndaren hjerta, nog skall han få nöd. Men äfwen de, som skola se till, att församlingens

inkomster och utgifter gå ihop, hafwa ofta icke litet bekymmer, isynnerhet om församlingens bönehus är belastadt med stor skuld. Möta nu dessa inom församlingen ett allmänt, lifligt och werksamt deltagande, så är det nog icke swårt. Men om de twertom under alla sina omsorger möta likgiltighet, klagomål, owillighet i att uppoffra något o. s. w., då blir det dem ofta mycket tungt, och då får kärleken en swår börda att bära. Men kärleken fördrager allt. Derför broder, du som nu står i denna swårighet, hemta dagligen ju mer och mer kraft från Jesus. Se icke derpå, att andra äro likgiltiga och otacksamma, ja att de kanske löna dig med tadel för all din kärlek. Kom ihåg, att det är åt Herren du arbetar, och han skall löna dig på bättre wis. Endast den, som frågar efter tack och lön af menniskor, kan uppgifwas för det, att menniskor äro otacksamma. Öfwa dig i kärleken. Ju mer kärleken wäxer, desto lättare blir det att fördraga allt, och med desto större wälbehag skall Herren se ned på dig och din gerning.

712. Femte sådana der — jag wille säga — **beswärligheter** måste nu Guds barn ofta lida direkt fiendskap af werlden. Werlden skall smäda dem, förfölja, beljuga och plåga dem på tusen wis för det, att de wilja wandra med Jesus och wittna om honom. Det gäller derför att genast från början göra sig beredd derpå och ikläda sig hela Guds wapenrustning för att bestå, när den onda dagen kommer. Alltså du Guds barn, när du får erfara det, fördrag det i kärlek och håll werlden det till godo. Werlden förstår icke bättre. Du menar wäl. Ja, det ser Gud, men werlden ser det icke. Hon håller dig för en farlig swärmare och derför står hon emot. Den, som illa gör, hatar ljuset och kommer icke till ljuset och will icke heller, att ljuset skall komma till honom. Ty han will icke, att hans gerningar skola warda straffade. Äfwen de annars mest sanningskära menniskor älska dock icke sanningen om sig sjelfwa. Du war sammalunda sinnad äfwen du på den tid, då du lefde i synd. Du kan säkert erinra dig, att du på den tiden många gånger talade försmädligt både om och till de troende, som wille dig wäl och sökte föra dig till Herren. Nuwäl, hwad de då måste i kärleken fördraga af dig, det fördrag äfwen du nu af andra! Menniskonaturen är mycket känslig för beröm och mycket ömtålig för tadel. Många tusende werldsmenniskor, som känna, att det wore nödwändigt för dem att omwända sig, wåga dock icke omwända sig, och det endast derför att de frukta werldens begabberi. Äfwen sedan man blifwit troende, will gerna denna rädsla hänga qwar. Många Guds barn

hafwa en synnerligen swår kamp dermed. Det får du känna nu. Men Gud skall gifwa dig seger genom Jesus Kristus.

713. Det lider ju intet twifwel, att det t. ex. är grufligt swårt för en hustru att alltjemt blifwa tadlad och smädad af sin man. Hon wille ju gifwa allt för att kunna wara honom till behag. Men sedan han för hennes tros skull på Jesus fattat owilja mot henne, så ser han illa på allt, hwad hon gör. Allt skall han tadla och klandra. Inte hushållar hon ordentligt, inte sköter hon barnen ordentligt, inte bryr hon sig om hans önskningar det ringaste, aldrig gör hon något för att bereda honom någon trefnad i hemmet o. s. w. Så låter det jemt. Du hustru, som lider sådant, låt det icke alldeles för mycket nedtrycka dig. Fördrag allt i kärleken. Se på Jesus. Hwad har icke han lidit för dig! Om du har tålamod, skall du möjligen kunna blifwa orsak till din mans frälsning. Sådant har händt förr, fastän det sett omöjligt ut. Och i hwad fall som helst skall du behaga Gud och Jesus samt efter denna tidens wedermöda få en ewig nådelön. Det är ett fast ord: Dö wi med, så skola wi med lefwa, lida wi med, så skola wi med regera (2 Tim. 2: 11). "Ack", säger du, "det är alldeles omöjligt att härda ut. Jag förgår mig gång efter annan, och derigenom får min man åter och åter nya anledningar att smäda mig. Och då känner jag det, såsom wore jag alldeles öfwergifwen af Gud. Jag ligger såsom de slagna, som i stoftet ligga, på hwilka Herren icke mer tänker, och som ifrån hans hand afskilde äro (Ps. 88). Hwad skall jag taga mig till?" Jo, håll dig till Jesus, tätt till Jesus. Hwar gång du har försyndat dig, stå åter upp, bekänn din synd och börja på nytt, och Herren Jesus skall hjelpa dig.

714. I en af norra Sweriges städer bodde en familj, der fadern war en ogudaktig drinkare och modern en troende qwinna. Han plågade henne förfärligt. Natt och dag måste hon arbeta för sitt och hans och barnens underhåll. Alla hade medlidande med henne utom mannen. Han war aldrig nöjd. Ständigt grälade han, ofta misshandlade han henne. Till slut förföll han så, att han måste gifwa sig af från staden. Emellertid war hustruns helsa undergräfd, och hon lades ned på dödsbädden. Kort innan hon dog, kom mannen hem. Bilden af hans gudfruktiga, kärleksfulla och täliga hustru hade förföljt honom öfwer allt, tilldess han måste gifwa sitt hjerta åt Jesus. Och nu kom han för att bekänna sina synder för sin hustru och begära hennes förlåtelse. Du kan lätt tänka dig, hwilken salig stund det måste hafwa warit för henne,

och med hwilken öfwerswinnelig frid hon skildes hädan några dagar derefter. Ack håll ut äfwen du en liten tid. Tiden är kort härefter. Och Jesus är tillstädes för att hjelpa. Jag skall icke öfwergifwa dig eller förskjuta dig, säger Herren. Se, uppå händerna har jag tecknat dig. Min kraft är mäktig i de swaga. Herren Jesus måste hjelpa dig, ty han har lofwat det. **Fadren har gifwit honom det embetet,** och han kan icke swika.

715. Kärleken fördrager allting. Det är en outsägligt stor skara Guds barn från alla tider, som hafwa måst lida mycket för trons skull. Somliga hafwa fått lida bespottelser och gißlingar och derjemte bojor och fängelse, blifwit stenade, ihjelsågade, satta på prof, dödade med swärd, hafwa gått omkring i fårskinn och gethudar, nödlidande, plågade, mißhandlade, hwilka werlden icke war wärdig, kringirrande i öknar och berg och hålor och jordens klyftor (Ebr. 11: 36 följ.). Alla de, som gudeligen wilja lefwa i Kristus Jesus, måste lida förföljelse (2 Tim. 3: 12). Genom mycken bedröfwelse måste wi gå in i Guds rike (Apg. 14: 22). Detta är en regel, som **ingen** kan undgå, han må bära sig åt huru som helst. Det kommer derför alltid att känna på kärleken.

716. Isynnerhet är det swårt att lida förföljelse af sådana, som äro satta att waka öfwer rättwisa. När t. ex. den borgerliga öfwerheten, som har till embete att skydda alla medborgare, i stället stiftar wrånga lagar eller wränger de lagar, som äro, samt derigenom förfördelar de troende på alla sätt, då är sådant mycket swårt att fördraga. Wid sådana tillfällen är det ock mycket wanligt, att annars gudfruktiga menniskor rifwa upp himmel och jord, såsom wore den aldra förskräckligaste sak å färde. Den kärlek, som fördrager allting, som tåligt och stilla lider och lemnar domen åt Gud, den ser man icke mycket af wid sådana tillfällen. Men du, som will behaga och ära Herren Jesus, öfwa dig i denna kärlek och kom ihåg, att hwarje afwikelse derifrån är en synd, som, om du förblifwer deruti, kan en dag komma att utestänga dig från himlarnas rike. Det kan wisserligen mången gång kännas swårt, men se på Jesus, som led sådan gensägelse af syndare och icke aktade smäleken utan fördrog allt och öfwerwann allt. O huru litet finnes icke ibland oß af den kärlek, som fördrager allt! Gud hjelp dina arma barn!

717. Men gäller det att af werlden i kärleken fördraga smädelse, orättwisa, ja hugg och slag, så är klart, att det ännu mer hör kärleken till att af bröder i Herren "fördraga allt". Guds barn äro icke ännu fullkomligt heliga för det, att de äro födda på nytt. Om

de det wore, skulle de ej widare behöfwa helgas och fullkomnas. Alla förmaningar wore då alldeles öfwerflödiga. Nej, här finnas ännu många skröpligheter qwar. De, som mena sig wara fullkomliga, äro mycket ofta wida skröpligare än de, som erkänna sina skröpligheter. Derför gäller det, att hwar och en bereder sig på att i kärleken fördraga. Troende makar få bereda sig på att fördraga många skröpligheter hos hwarandra. De kunna icke alltid se allting på samma sätt. Och då de nu hwar å sitt håll handla, efter som de se och förstå, så uppkomma sammanstötningar än här än der, då den ene bestämdt tycker, att den andre icke handlar rätt. Att fördraga sådant två, tre eller tio gånger, det är just icke mycken konst. Men att fördraga det år ut och år in, det hafwer sig annorlunda. Deraf kommer ock, att äfwen många troende Guds barns äktenskap äro mycket olyckliga. Medan kärleken brann warm, såg man icke de der felen, eller om man såg dem, kände man det dock så obestrifligt lätt och ljuft att öfwerskyla och fördraga allt. Men när kärleken började förswagas, blef bördan tyngre och till sist odräglig.

718. Men det är icke nog med det, att makar kunna se saker på olika sätt, och att detta kan wälla swåra sammanstötningar, isynnerhet när det gäller barnens behandling och uppfostran. Dertill kommer ytterligare, att de hafwa bestämda syndiga böjelser, som litet emellanåt framträda och sätta kärleken på prof. Sålunda kan den ene wara till naturen mer loj och trög, den andre deremot häftig, den ene mer slösaktig, den andre mer benägen för girighet, den ene mer tanklös, lättsinnig, slarfwig, den andre alltför grubblande, swärmodig, småaktig o. s. w. Att nu under sådana förhållanden den naturliga kärleken icke håller ut, det må man icke förundra sig öfwer. Derför äro ock en otrolig mängd äktenskap bland werldens barn endast wackra skal på ett ruttet innehåll. Men der den äktenskapliga kärleken uppbäres af Kristi kärlek, der har den en mycket större kraft. Dock gäller det äfwen der att wara på sin wakt och bedja samt för hwarje dag hemta ny kraft wid Kristi kors. Ack broder, du som har det så, se till, att icke kärleken förkolnar. Tänk i stället: "Ack min gode Herre Jesus, hwad har du icke fördragit för mig, och hwad måste du icke ännu fördraga af mina dagliga skröpligheter och synder! Se du wet, huru jag har det. Min hustru tror på dig och är en gudfruktig qwinna, men hon har det och det felet, som plågar mig. Så har jag ett annat fel, som plågar henne. Herre Jesu, djefwulen will begagna detta för att förstöra den kärlek, som bör råda mellan oß. Men förbarma dig öfwer oß och helga

oß ju mer och mer, att wi måtte blifwa dessa felen qwitt. Men under tiden hjelp oß att allting fördraga."

719. Wi kunde här gå in på alla möjliga områden och der tillämpa apostelens ord i det enskilda. Men det blefwe alldeles för widlyftigt. Tänk, huru mycket kärleken måste wänja sig att fördraga i förhållandet mellan husbönder och tjenare. Man kallar med rätta djefwulen en tusenkonstnär, och otaliga äro de sätt, hwarpå han söker förbittra förhållandet mellan husbönder och tjenare, äfwen der de äro troende. Likaså tänk, huru många anledningar till mißförstånd och mißsämja som uppstå mellan kamrater i samma tjenst eller arbete, mellan syskon i samma hus, mellan kompanjoner i samma affär o. s. w. Icke lemnar djefwulen någonting oförsökt, som kunde tjena hans ändamål. Men som sagdt, wi wilja ej widare gå in deri, aldrahelst som wi i föregående betraktelser widrört det. Wi wilja här bara bedja hwarje troende **att i sådana frestelser komma ihåg, att han är utsatt för djefwulens anlopp.** Det är dig han will förderfwa, men under tiden wänder han dina ögon på din broder, **på det du icke må märka, i hwilken dödsfara du sjelf är.** Waka upp, innan det är för sent! Ty slocknar kärleken i ditt hjerta, då kommer du under den domen: I Kristus Jesus duger ingenting utom tron, som är werksam i kärlek.

720. Innan wi lemna denna sak, må wi ock påpeka ett lyte, som är mycket wanligt, och som wi förut widrört, nämligen att wissa troende likasom förbehålla sig en wiß rättigbet att ingenting fördraga. Tillrättawisar man dem derför, så skylla de på sina nerver. De äro lika barn, som under sin uppwäxt warit pjunkiga, och som föräldrarne derför klemat bort, så att de fått wäxa upp utan tukt, tills de blifwit sådana, att knapt någon eller något kan wara dem till lags. Detta är ett mycket farligt tillstånd. Wißt må medgifwas, att nerwsswaghet kan utöfwa ett ganska stort inflytande på en menniskas lynne, och man må derför hafwa stort tålamod med dem, som lida deraf, när de nämligen **lida.** Men wilja de ursäkta sig och tillegna sig ett slags **rättighet** att wara wresiga och ofördragsamma, då må man med allwar förehålla dem deras **synd** och wisa dem, att ett sådant sinne, som de hafwa, icke är öfwerensstämmande med Kristi. De nerwsswaga hafwa ingen serskild rättighet att synda.

721. Ack gode Gud och himmelske Fader, förlåt oß alla wåra synder. Jesus, låt ditt blod rena oß från alla wåra synder. Gif oß tro, gif oß kärlek. Förbarma dig öfwer oß. Amen.

Trettiofemte Betraktelsen.

722. **Kärleken tror allting** (1 Kor. 13: 7). Detta är ett märkwärdigt ord. Det ser i förstone så ut, som wille apostelen, att ett Guds barn skall tro hwad som helst utan afseende på, om det finnes någon grund för att tro eller icke. Detta kan dock tydligen icke wara hans mening. Hwarken hans ord i öfrigt eller någon annan apostels ord eller Kristi ord ej heller deras exempel tillåta en sådan uppfattning. Och det gäller här som annars att låta skrift tolka skrift.

723. Det är först och främst naturligt, att Paulus icke will, att man i afseende på läran skall tro hwilken galenskap som helst. I de församlingar, som Paulus hade bildat, inträngde allt som oftast falska lärare, som predikade ett annat evangelium, och Paulus lärde wisserligen icke, att kärleken skulle tro allt, hwad dessa sade. Twertom gjorde det apostelen det aldra största bekymmer att erfara, att det i församlingen fans någon alls, som trodde dem. Ja, i brefwet till Galaterna uttrycker han sina bekymmer så lifligt, att han säger sig wara alldeles rådlös med afseende på dem (Gal. 4: 20), samt fruktar, att han arbetat förgäfwes bland dem (Gal. 4: 11), och detta derför att de trodde dessa falska lärare.

724. För det andra är det klart, att apostelen icke will lära de troende att tro hwilka elaka rykten eller anklagelser som helst. Om någon kommer till mig och talar ondt om en annan, så skulle det ju leda till den största galenskap, om jag der tillämpade ordet: Kärleken tror allt. Twertom hör det kärleken till att i sådant fall tro ingenting. Det är t. ex. ofta fallet, att den, som blifwit ond på en annan, söker skada honom på det sättet, att han talar illa om honom hos andra. Då skola dessa för kärlekens skull icke tro utan fast hellre säga: Gå ifrån mig, satan! och det äfwen om han i yttre mått o låtsar aldrig än så stor ömhet och stort deltagande.

725. Widare är det tydligt, att apostelen icke menar, att man skall tro hwilken bedragare som helst. Werlden är full af bedragare på alla områden, och we den som kastar sig i deras armar. Frälsaren war sjelf mycket försigtig gentemot menniskor, såsom Johannes anmärker, när han säger: Sjelf anförtrodde Jesus sig icke åt dem, emedan han kände alla (Joh. 2: 24). Han kände deras inre

så, att han wißte, att de icke woro att lita på. Och då rättade han sig derefter. Hwilket ock är skrifwet oß till lärdom. Det berättas i Apg. 23, huru fyratio män hade sammanswurit sig mot Paulus och förbannat sig att hwarken äta eller dricka, förrän de hade dräpit honom. Nu gingo dessa till rådsherrarne och uppmanade dem att bedja höfwidsmannen, som hade Paulus i förwar, att han skulle föra Paulus ned för rådet, såsom wille de hålla ransakning; men under wägen ämnade de dräpa honom. Af sådant bedrägeri är werlden full, om det ock icke är anlagdt på menniskors lif utan merändels på deras ära och gods. Och det är, såsom sagdt, wißt icke apostelens mening, att kärleken skall tro hwilken bedragare som helst eller låtsa så, som wißte den icke af tillwaron af några sådana.

726. Sådan lättrogenhet, som sätter sin lit till hwem som helst, leder i regeln dertill, att man blir bedragen. Bedragare hafwa sint wäderkorn, när det gäller att uppsöka de lättrogna, och otroligt många olyckor hafwa deraf warit en följd. Derför warnar också den heliga skrift derför. Ja, Jeremias säger med affeende på den bland folket allmänna trolösheten: Hwar och en ware på sin wakt för sin wän, och ingen sätte lit till sin broder, ty hwar och en broder är en bedragare, och hwar och en wän är en belackare, och hwar och en beswiker sin wän, och sanning tala de icke. De inöfwa sin tunga att tala lögn (Jer. 9: 4 f.). Och åter: Sjelfwa dina bröder och din faders hus äro trolösa mot dig. Icke må du tro dem, äfwen om de tala wänligt till dig (Jer. 12: 6). Med affeende på samma sak säger profeten Mika: Tron icke på wänner! Liten icke på de förtrogne. Förwara din muns dörrar för henne, som ligger i din famn (Mik. 7: 5). Frälsaren förmanar ock sina lärjungar sägande: Tagen eder till wara för menniskorna (Matth. 10: 17). Likasom wille han säga: Tron icke på menniskorna utan waren på eder wakt emot dem, ty de wilja eder ondt. Och åter: Se jag sänder eder såsom får midt ibland wargar. Warden derför kloka såsom ormarna (Matth. 10: 16). Frälsaren har aldrig welat lära fåren att i kärleken tro wargarna. Twertom. Kloka skola de wara. Och när Frälsaren sådant har befallt, så har han wisserligen icke talat i strid mot Pauli ord: Kärleken tror allt.

727. Serdeles när det gäller andliga ting, måste man wara på sin wakt emot bedragare. Apostelen Johannes säger: Tron icke hwar och en ande, utan pröfwen andarne, om de äro af Gud,

ty många falska profeter hafwa gått ut i werlden (1 Joh. 4: 1). Der ser man ju tydligen, att han, som fått namnet kärlekens apostel, icke har lärt de troende att i kärleken tro hwar och en ande, utan att widare pröfwa dem. På samma sätt säger frälsaren: Wakten eder för falska profeter, som komma till eder i fårakläder men inwertes äro rofgiriga wargar (Matth. 7: 16). Med de falska profeterna menar han falska **kristliga** lärare, icke judiska skriftlärare. Detta kan man se deraf, att han säger, att de skola profetera i hans namn och kalla honom herre, herre (v. 15). Herren wißte wäl, att sådana falska lärare skulle uppstå. Derföre säger han ock annorstädes: Många falska profeter skola uppstå och skola förwilla många (Matth. 24: 11). Att de skola komma i fårakläder, det betecknar, att de skola se menlösa och goda ut, så att man icke utan allwarlig pröfning skall kunna upptäcka, hurudana de i werkligheten äro.

728. Apostelen Paulus hade sjelf mycket bekymmer af sådana falska andar. De kommo så släta och wänliga, så lismande och kärleksfulla, så att folket tyckte, att den gamle Paulus war alls ingenting i jemförelse med dem. Han säger derför till Galaterna, att han önskade, att han kunde wara tillstädes hos dem och förwandla sin röst (Gal. 4: 20), så att de måtte tro, att han wore en ny predikant och icke bara den gamle Paulus, som redan genom de nya lärarena war utesluten ur deras hjertan. Af sådana ställen ser man alltså, att Paulus alls icke will, att man så skall tillämpa hans ord om, att kärleken tror allt, så att man sätter lit till falska lärare, som komma och fara, man wet ej hwarifrån eller hwarthän, äfwen om de se mycket andliga ut.

729. När apostelen Paulus tog afsked af församlingsföreståndarena i Efesus, låg denna sak honom serskildt om hjertat. Jag wet, säger han i afskedstalet, att efter min bortgång skola swåra wargar komma in bland eder, hwilka icke skona hjorden (Apg. 20: 29). Likasom wille han säga: "I tron det icke nu; I lefwen i de första sötebrödsdagarne, så att I anse sådant omöjligt. Men **jag** wet, huru det kommer att gå. Medan jag har warit bland eder, hafwa de hållit sig tillbaka, men när jag wäl är borta, lära de nog komma. Ja, tillägger han, äfwen ur eder sjelfwa skola män uppstå, som tala förwända ting för att draga bort lärjungarne efter sig (v. 30). Det är icke nog, att falska andar skola komma från andra håll. Sådana skola ock uppstå inom eder egen församling. Nu för tillfället ser allt lugnt ut, men jag wet, hwad djef-

wulen har i sinnet. Hittills haswen I hållit eder efter Kristus och nitälskat om honom, men då skall det gälla att dragas hit och dit efter de falska lärarena, allt under det att det så wackert heter: Wi wilja intet annat än **hela** sanningen, ingenting annat än lydnad i **alla** stycken" o. s. w. Si, hwem skulle misstänka något ondt under sådant tal? Skulle nu här icke gälla Pauli ord: Kärleken tror allt. När skulle det annars gälla? Ack, de äro ju så begåfwade, så allwarliga, så kärleksfulla, så lisliga! Men nej, säger Paulus, wakten eder (v. 31). Här gäller att pröfwa andarna, om de komma från Gud, för att draga till Jesus och att draga tillsamman, eller för att draga till sig, att sönderslita och förskingra.

730. Det är af mycket stor wigt, att de troende taga lärdom af detta. Ty det är otroligt, hwad skada deras lättrogenhet nu ofta wållar. Kommer bara en predikant, som har goda gåfwor och ett tilldragande wäsen eller owanliga fasoner, strax är man färdig att annamma honom utan att pröfwa, hwad andes barn han är. Jag hade engång besök af en äldre troende man från landet. Han omtalade, "huru wäldigt Gud gick fram i hans hembygd". Många både gamla och unga waknade till bekymmer om sin själ, många kommo till frid, och allt såg förträffligt ut. Och medlet till denna rörelse war en ung man, som nyss kommit och predikat i den orten. Jag frågade, om de närmare kände den mannen. Nej, swarade han. Men af frukterna sågo de, att han war af Gud, och det war dem nog. Kärleken tror allting. Jag warnade honom emellertid. Men han war alldeles otillgänglig för allt sådant tal. "Här haswa föreningens predikanter, sade han, rest år efter år, och det har föga frukt synts efter deras werksamhet. Nu sänder Gud denne unge man och blåser lif i de döda benen. Skulle wi då icke gläd-jas derål?" Jag påminte honom om, huru de för några år tillbaka hade warit bedragna af en annan predikant, som de i början också hade blifwit förtjusta i. "Ja, sade han, det war en helt annan ande i honom. Man kände i anden, att det ej war bra med honom, men med den här kännes det så godt i anden." Nuwäl, det war ej mer att säga. Saken måste nu haswa sin gång. Inom några weckor hade den unge mannen på det skamlösaste bedragit dem och rymt. Den tillfälliga rörelse, som han genom sin werksamhet hade åstadkommit, afstannade, och den andliga marken på den orten war hårdare än förr.

731. Om nu detta wore en enstaka historia, så wore derom icke mycket att säga. Men nej, han uppdyker alltjemt. Lättrogen-

heten är förfärlig. Der man sålunda blifwit bedragen en, två, fem, sex gånger, är man dock, såsom hade man ingenting lärt. När den sjunde bedragaren kommer, är man färdig att tacka Gud derför, att nu ändtligen en werklig andens man kommit, sedan man så många gånger förut blifwit bedragen af falska profeter. Försöker då någon att warna, så uttydes det såsom afundsjuka, tilldeß man åter står der bedragen och färdig att såsom en Guds ängel mottaga den åttonde, såsnart han kommer. Det ser ibland ut, som hjelpte inga warningar. Det ser ut, som aktades det icke för Guds ord allt, hwad Paulus och Johannes och Kristus säga till warning i denna del. På det ena stället här och det andra der war en blomstrande Guds församling, som utgjorde en riktig Guds ögonsten. Så kom en sådan bedragare dit och slet sönder allt, och af den hopen, som war ett hjerta och en själ, wardt det två hopar, fulla af elaka misstankar, hårda domar, hwassa tungor. Hann det derefter lugna sig något litet, så dröjde det dock icke länge, innan genom någon ny bedragare igen samma stådespel upprepades.

732. Men icke blott det. Det händer äfwen, att man stundom måste wara på sin wakt emot predikanter, som man annars känner såsom troende, men som mena sig göra Gud en tjenst dermed, att de med den eller den lärosatsen eller gerningen sönderslita Guds församling. Dessa akta Herrens bön om de troendes enhet såsom en ringa sak i jemförelse med den serskilda mening eller gerning, på hwilken de drifwa. Ofta komma sådana predikanter i början såsom mycket oskyldiga och frisinnade. Men lyckas de derigenom winna insteg, så framträda de snart på ett annat sätt, och slutet blir merändels eller ofta, att af **en Guds församling** blifwa **två partier**, och att af **kärleken till dem, som äro födde**, icke står mer qwar än **kärleken till dem, som äro liktänkande.** Det kom engång en räf till ett ställe, der några höns woro församlade. Hönsen blefwo rädda och foro upp i ett träd. Räfwen frågade, hwarför de så gjorde. "Wi äro rädda för dig", swarade tuppen. "Ack", sade räfwen, "ären J så enfaldiga? Weten J icke, att djuren kommit öfwerens att ej widare göra hwarandra någon skada?" Och så log han och blinkade med ögonen och wiftade med swansen. Och hönsen trodde och kommo ned, och han slickade dem och sedan åt han upp dem samt lade sig derefter i solen och mådde godt.

733. Men icke blott på det andliga utan äfwen på det lekamliga området har man att wänta, att om man utan pröfning tror allt och hwem som helst, så blir man grundligt bedragen. Så-

dant bedrägeri är ock mycket wanligt. Troende Guds barn blifwa ofta på det skamlösaste bedragna af personer, som för att inleda dem i sina giller taga på sig ett andligt sken och derigenom göra anspråk på den kärlek, som tror allting. Der kommer en och will låna penningar eller will hafwa borgen. Det är fråga om en tillfällig hjelp, heter det. Der är ingen fara alls för någon förlust. Så döljer han sin werkliga ställning, och inom kortare eller längre tid måste den, som lät sig narras att hjelpa honom, se sig sjelf försatt i de aldra största swårigheter, ja kanske för egen del blifwa ur stånd att göra rätt för sig. Det är alldeles uppenbart, att Paulus alls icke rekommenderar en sådan kärlekens lättrogenhet.

734. "Ja, säger någon, men kärleken will allenast älska och bewisa kärlek, och när han blifwit i tillfälle dertill, så har han ju icke blifwit bedragen, om ock det, som han gaf eller gjorde, illa anwändes af den, som fick det". Swar: Kärleken will icke bara älska och bewisa kärlek, utan **han will göra godt,** och han är derför bedragen hwarje gång, som hans bemödanden att göra godt hafwa ledt till motsatsen. Till en troende prestman kom en dag en qwinna och bad, att han skulle hjelpa henne skrifwa ett bref. Hon hade under sin otros tid tjenat på ett ställe, der hon från sin husbonde hade stulit sju kronor. Nu hade hon lyckats förwärfwa så mycket, att hon kunde betala det. Men som hon icke kunde skrifwa, så bad hon, att presten skulle göra det åt henne. Det gjorde han med nöje, och då qwinnan icke hade penningarna på sig, så lemnade han henne brefwet öppet, på det hon skulle kunna lägga in dem. Några dagar derefter träffade han på gatan en wän, som, såsnart han fick se honom, gick emot honom och sade: "Tack skall du ha, att du sände den der älskliga qwinnan till mig härom dagen! Det är då en hugnad och glädje att få hjelpa någon, som werkligen är wärd att hjelpas." "Hwilken qwinna?" frågade presten. "Jo, swarade den andre, den som du hade skrifwet brefwet åt och gifwit fyra kronor samt wisat till mig för att få de återstående tre. Jag tyckte, det war alldeles orätt af mig att gifwa mindre än du; derför gaf jag henne fyra äfwen jag; en krona kunde hon behöfwa sjelf." Så hade denna qwinna bedragit begge twå, och de hade i sin wälmening gjort skada i stället för gagn.

735. Sålunda måste kärleken wara på sin wakt på alla håll emot djefwulens list, äfwen när han förskapar sig till en ljusets ängel. Och dock stå der apostelens ord: Kärleken tror allting. Huru skall man då förstå dem? Derom wilja wi tala i nästa betrak-

telse. Må wi nu bedja Gud, att han bewarar oß för den lättrogenhet, som icke wet att taga sig till wara för menniskorna (Matth. 10: 17).

Trettiosjette Betraktelsen.

736. **Kärleken tror allting** (1 Kor. 13: 7). För att förebygga en skadlig mißuppfattning af apostelens ord framstälde wi i den förra betraktelsen några på andra bibelställen grundade warningar för lättrogenhet. Men om wi på grund af dessa måste säga, att det är farligt att wara lättrogen, hwad menar då apostelen, när han säger: Kärleken tror allting? Swar: Han menar, **att det är kärlekens art att icke wara mißtrogen utan tro godt om menniskor.** Att wara mißtrogen, det är att utan grund tänka ondt om menniskor, att wara lättrogen är att utan pröfning taga allt för godt. Kärleken är hwarken mißtrogen eller lättrogen. Han tror icke utan grund ondt om en menniska, och han tager icke allt för godt utan pröfwar allt. Han är benägen, ja det är hans hjertas lust att tro godt om hwarje menniska, och derför pröfwar han om han ock **kan** och **får** göra det i det och det enskilda fallet. Han tror t. ex. gerna godt om hwar och en, som wänder sig till honom för att få hjelp, han tror gerna godt om hwarje menniska, som han hör bekänna Jesu namn, han tror gerna godt om hwarje predikant, som kommer o. s. w., **men innan han förtror sig åt den ene eller den andre,** söker han pröfwa och taga närmare reda på honom, om han ock **är** sådan, som han för kärlekens skull gerna tror om honom. Och lika wißt som det hör honom till att hafwa det sinnet, att han gerna tror alla om godt, lika wißt känner han det såsom en pligt att pröfwa dem, såsom nu är sagdt. Finner han då wid denna pröfning, att personen icke är sådan, som han trodde, så gör det honom ondt. Ty då det är hans **natur** att tro godt, så **måste** det smärta honom att nödgas tro motsatsen. Finner han deremot, att personen är god, såsom han trodde, så gläder det honom hjertligt. Wißt kan han då ock se fel och skröpligheter hos honom, men det hindrar honom icke att tro godt om hans person. Och han tänker: "Nuwäl, det och det felet har han, men han är dock i botten en ärlig, redbar, gudfruktig person, och det gläder mig. Derför will jag gerna öfwerse och urskulda hans fel och göra mitt till, att äfwen de må bliswa rättade". Kärlekslös-

heten har deremot för regel att miſztro menniſkor. Och om hon anſtäller underſökningar, ſå är det för att få bekräftelſe på ſin miſztro. Derför hör hon ock helſt efter förtal.

737. Men weta wi nu, huru den kärlek är beſkaffad, ſom tror allt, ſå gäller det, att wi öfwa oß och wäxa deri. Om I detta weten, ſäger Jeſus, ſaliga ären I, om I det gören (Joh. 13: 17). Såſom allt annat, ware ſig godt eller ondt, wäxer genom öfning, ſå gör ock kärleken. Ingen är fullkomlig. Alla äro wi allenaſt i begynnelſen. De hinder, ſom lägga ſig i wägen för kärleken, äro också mycket ſtora. Det är ingenting, ſom djefwulen är ſå angelägen att förſtöra ſom kärleken. Der kärleken beſtår och winner ſeger, der flödar allt godt; der kärleken går under, der är allt förloradt. Hwarken tron eller hoppet, hwarken läſande, ſjungande eller bedjande, hwarken andaktsöfningar eller utwertes gerningar gagna der någonting. Der kärleken är ute, der regerar djefwulen, trots allt utwertes ſken af gudaktighet. I Kriſtus Jeſus duger ingenting utom tron, ſom är werkſam i kärleken.

738. Öfwa dig alltſå att tro godt — **ſå långt möjligt är,** ſå långt ſanningen tillåter det, tro godt om din näſta och iſynnerhet om dina bröder i tron. Fly för den ſkull allt, ſom kan wara en ſtöteſten för denna kärlek. Om du t. ex. hör någon förtala en annan, ſå låna icke ditt öra deråt. Släpper du det bara in i örat, ſå glider det ſnart ned i hjertat. Sammalunda om någon ſkrifwer till dig och förtalar ſin broder, ſå läs icke hans bref utan rif ſönder det och kaſta det oläſt på elden. Ja, **beſtraffa** den, ſom ſålunda will förgifta kärleken hos dig. "Ja, ſäger du, men han kan ju hafwa rätt." Nuwäl. Om han har rätt i det, ſom han ſäger, ſå må han förſt gå till ſin broder och i kärleken beſträffa honom ſamt ſe dertill, huru han må kunna tjena honom till hjelp. Gör han icke det utan i ſtället förtalar honom hos dig, ſå gör han orätt. **Och den ſom gör orätt, han har aldrig rätt.** Han wandrar icke i kärleken. Och den ſom icke wandrar i kärleken, han kan icke ſe rätt, icke höra rätt, icke döma rätt och derför icke heller tala rätt. Låt alltſå du för din del kärleken råda, ſå att du tror mer godt om honom än om den, ſom will förtala och nedſätta honom. Och ſer du än hos honom många fel, ſå låt det icke förleda dig till att tro, att **allt** är illa. Sök i ſtället upp, hwad godt du kan finna hos honom. Håll faſt det, håll fram det. Säg i ditt hjerta: "Si, min broder har nu det och det felet, om jag annars ſer rätt. Men han menar det nog icke ſå illa. Han förjer nog ſjelf deröfwer och

wore gerna fri derifrån. Han har nu ock fallit på det eller det sättet. Frestelsen wardt honom öfwermäktig. Stackars min broder, han skulle säkert ingenting högre önska, än att han hade detta ogjordt. Hwem wet, huru det hade gått mig, om jag warit i hans ställning. Kanske det hade gått mig mycket sämre". Ingen är så blind, att han icke ser, att detta wore den äkta kristliga kärlekens språk, som skulle ljuda wäl i Guds och alla de heliga änglarnes öron.

739. Det är swårt att alltid öfwa sådan kärlek. Och i all synnerhet swårt blir det, när det gäller det egna intresset. Så länge jag ser min broder synda mot en annan, är det en ringa konst att tro godt om honom, i jemförelse med hwad det blir, om han syndar mot mig sjelf. Det egna jaget är alltid mycket ömtåligt. Om någon kommer och säger dig: "Så har den och den burit sig åt emot mig; är det icke förfärligt? Skall man ändå kunna hålla honom för en broder?" — då swarar du kanske: "Ack käre, döm icke så hastigt. Det är kanske i sjelfwa werket icke så farligt, som det ser ut, eller som **du** känner det." Men om du sjelf erfar detsamma af din broder, då handlar du kanske icke efter samma goda regel. Och dock: just då wore det tillfälle för kärleken att wisa sin segerkraft aldra skönast. Om så händer uti folkträngsel, att någon blir skuffad, så att han faller öfwer dig och stöter sitt hufwud mot din näsa eller trampar dig på fötterna eller skadar dina kläder, så håller du honom det till godo, sträcker ock ut dina armar och fattar uti honom, på det han icke må falla till marken och blifwa ihjältrampad eller göra sig mer illa, än nödigt är. Nuwäl, när nu det samma händer dig i andlig måtto, att djefwulen stöter omkull någon din broder, så att han faller öfwer dig och skadar dig, så känn icke efter, hwad du sjelf lider, utan låt kärleken segra, så att du ändå tror det aldra bästa, du kan, om honom. Att din broder blir öfwerrumplad af frestelsen, det bewisar alls icke, att han är någon dålig person — han är kanske ändå mycket bättre än du sjelf. Petrus har ock blifwit på ett grufligt sätt öfwerwäldigad genom satans list. Men Herren har ändå sett på honom med kärleksfulla ögon, har ock på uppståndelsemorgonen sändt honom en särskild helsning genom änglar samt längre fram på dagen wisat sig för honom förr än för någon af de andra apostlarne. Hade du eller jag stått wid Petri sida, när han föll, så hade wi säkert fattat mycket dåliga tankar om honom. Men Herren trodde godt

om honom ändå, och han tog ej miſte. Petrus war och blef en trogen lärjunge i alla fall.

740. Der nu ſådan kärlek bor i hjertat, der måſte man wisſerligen, ſåſom wi ſagtt, pröfwa perſonerna. Men kärleken gör, att pröfningen blir mild, icke en fiſkaliſering, ſåſom när en domare ſitter med en brottsling framför ſig, utan en pröfning ſom afſer att uppſöka icke bara det onda utan framför allt det goda, ſom kan finnas, för att ſålunda kunna fälla en rätt dom. En ſådan pröfning förifrar ſig icke, ſå att hon på grund af enſtaka ſaker ſkulle döma öfwer hela perſonen. Lika wißt ſom hon bakom en ſlät yta kan upptäcka en dålig perſon, lika wißt kan hon bakom enſtaka förſeelſer, ſom kanſke ibland äro rätt grofwa, ſe den uppriktiga och ſant gudfruktiga perſonen. Judas Iſkariot har warit ſå fin, att när Herren på aftonen den ſiſta dagen af ſin ſammanwaro med lärjungarne ſade, att en af dem ſkulle förråda honom, ſå kunde ingen af de andra ana, hwem han menade. Men Herren ſkådade wäl bakom den fina ytan den förhärdade ſkrymtaren. Petrus har fallit djupt, men Herren har dock i honom ſett den uppriktige och trogne lärjungen.

741. Se här några exempel, ſom ofta förekomma i lifwet. Der kommer till en troende en perſon, ſom ſöker hans hjelp. Han talar ſåſom en troende och ſtickar ſig äfwen ſå i det yttre. Men den andre tager för gifwet, att han endaſt är en ſkrymtare, och wiſar af honom. Det är mißtron, ſom har ſin grund i kärlekslöshet. Nu går han till en annan. Denne tager allt, hwad han ſäger, för godt utan pröfning och blir kanſke bedragen. Det är lättrogenheten, ſom wäl å ena ſidan har ſin rot i kärleken men å andra ſidan i oförſtånd eller lättſinne. Nu wänder han ſig till den tredje. Denne tager af hjertat del i hans nöd och will gerna göra, hwad han förmår, till hans bäſta. I hopp att kunna göra det, förſöker han ſkaffa ſig de upplysningar, han kan få om honom. Der är den kärlek, ſom tror godt, ſamt med denna tro till utgångspunkt ſöker göra ſig wiß. Finner han nu genom pröfningen, att mannen är en bedragare, ſå gör det honom ondt, ſåſom wi förr hafwa ſagt, emedan han ju gerna hade welat wara honom till hjelp. Men hade han funnit honom wara god, ſå ſkulle det af hjertat hafwa gladt honom. Ty efterſom han älſtar att tro godt om menniſkor, ſå gläder det honom att finna bekräftelſe på ſin tro.

742. Nu kan wäl hända, att han trots denna pröfning ändå blir bedragen, och då gör det honom ondt. Men det är icke hans egen ſkuld. Gud ſer hans kärlek och ſkall löna honom derför. Icke

heller afskräcker detta honom, så att han skulle tänka: "Ja, hädanefter skall jag aldrig widare tro någon". Nej, med samma kärlekens sinne skall han taga sig an och pröfwa den näste, som kommer, så widt det är honom möjligt. Den sanna kärleken kan lika litet tro ondt om någon utan tillräcklig grund, som han kan förtro sig åt någon utan pröfning.

743. Men icke blott på det enskilda lifwets område utan äfwen på det offentliga lifwets gäller det att öfwa den kärlek, som tror allting. När man skådar ut öfwer det andliga området, då kan man ej undgå att der få se så mycken skröplighet, ja uselhet, så mycken ytlighet, fåfänga, skrymteri, parti m. m., att man är nära att uppgifwas ibland. Och har man sinne att bara se det dåliga och gräfwa ned sig deri, då blir det omöjligt att widare tro på en helig, allmännelig kyrka. Herren har ju ock en gång sjelf öfwer sina lärjungar måst utropa: O du otrogna och förwända slägte, huru länge skall jag wara med eder? Huru länge skall jag fördraga eder? (Matt. 17: 17). Så djupt smärtade och så häftigt upprörde deras otro hans hjerta. Men får blott Kristi kärlek brinna i hjertat, så gifwer man sig icke öfwer. Trots alla dessa skröpligheter tror man godt om Guds folk; och när man i den tron söker, så finner man också mycket godt hos detsamma. Om man läser Pauli bref, skall man få se herrliga exempel af detta sinne. Wißt hörde han många ledsamheter från de kristna församlingarna, hwilket wållade, att han skref allwarliga bestraffningar till dem. Men trots detta trodde han i kärleken godt om dem, tilltalade dem såsom Guds utkorade, helgon och älskade (Kol. 3: 12 m. fl.) samt framhöll noggrant allt, hwad godt han kunde finna hos dem. Särskildt lärorikt är i detta afseende hans första bref till de kristna i Korint. Der hade de grufligaste oskick inrotat sig i församlingen. Partier hade uppstått (kap. 1: 11 följ.). Wid nattwardens firande gick det i högsta grad bedröfligt till (kap. 11: 20 följ.) Der hade man ock tillåtit, att en troende man hade sin faders hustru (kap. 5: 1). Och med allt detta woro de troende uppblåsta, der de dock hade bort wara bedröfwade (kap. 5: 2). Men trots allt tror apostelen i det hela godt om dem. Derför kallar han dem helgade i Kristus Jesus (kap. 1: 2) och tackar Gud alltid för deras skull för den Guds nåd, som har blifwit dem gifwen i Kristus Jesus, att de uti alla stycken hafwa blifwit rika i Kristus i allt ord och all kunskap (kap. 1: 4, 5), så att de icke stå efter i någon nådegåfwa, medan de wänta Jesu Kristi uppenbarelse (v. 7). Och hwad beträffar hans förmaningar

och bestraffningar, tillägger han, att han skrifwer så, icke för att komma dem att blygas utan för att förmana dem såsom sina älskade barn (kap. 4: 14).

744. De som icke älska Guds folk, de se skarpt på de troendes fel. De tro intet godt om dem, och de **wilja** se fel hos dem för att deri finna stöd för sin misstro. När de finna något, blifwa de glada. Det gör dem icke ondt, så att de skulle säga: "Ack gode Gud, förbarma dig äfwer dem och hjelp dem! Rena dem från detta onda och hjelp mig, att ej kärleken för denna saks skull må förkolna!" Nej, utan så tänka de: "War det icke det jag trodde? Jo, sådana äro de!" Och så känna de sig trygga i sin elakhet. Uppstår på ett ställe en andlig wäckelse, så att många blifwa omwända, då kunna de icke glädjas deröfwer. De betrakta hela rörelsen med misstro såsom allenast ett ytligt swall. Få de sedan se några af de omwända gå tillbaka till werlden, så känna de ingen sorg deröfwer, såsom Herren kände, när han såg, huru Judas gick förlorad. Nej, twertom erfara de en wiss tillfredsställelse, emedan det går, såsom de från början trodde. Att **många** af de omwända blifwa qwar i tron, det hafwa de inga ögon för. Kärlekslösheten gör dem blinda för det goda men skarpsynta för det onda.

745. Se de widare på de troendes werksamhet i alla riktningar: för den inre och yttre missionen, för de troendes sammanhållning, för söndagsskolan, för de fattigas och bortkomnas hjelp o. s. w., då betrakta de detta ömsom såsom fariseism, ömsom såsom nyhetsbegär, som de hoppas skall stanna af o. s. w. Då uppsöka de alla fel, de kunna finna i denna werksamhet, och hålla fram dem, såsom wore de det wäsentliga deri. Och så ropa de om söndringar, om separatism, o. s. w. och då känna de sig så trygga i sin egen sömn och andliga lätja. Sådant är den ogudaktiga werldens sinne, och deri öfwerensstämma många, som hafwa ett sken till gudaktighet, men i hwilkas hjertan kärleken är nedbrunnen, om den annars någonsin brunnit der. När man ser på detta, är det ganska lätt att genom motsatsen förstå, hwad Paulus kan mena, då han säger, att kärleken tror allting.

746. Den sanna kristliga kärleken glädes öfwer Guds folk. Den som älskar honom, som födde, han älskar ock dem, som äro födda af honom. Wisst ser han många ledsamheter. Dessa göra då hans hjerta ondt, alldeles såsom Israels synder wållade profeterna en djup hjertesorg. Han känner sig samhörig med hela Guds folk och känner dess synder såsom sina egna. Så beder Daniel: Ack

Herre, du store och försträcklige Gud: wi hafwa syndat och illa gjort, warit ogudaktiga och gensträfwiga och afwikit från dina bud och dina rätter; och wi hafwa icke lydt profeterna, dina tjenare, som talade i ditt namn till wåra konungar, till wåra furstar och wåra fäder och till allt folket i landet (Dan. 9: 4 följ.). Men trots alla ströpligheter, som han ser, tror han ändå godt om Guds folk och känner sig såsom ett med det samma samt glad i denna enhet. När andliga rörelser uppstå, så är han med och gläds, och trots alla återfall ser han dock i det hela den guddomlige Andens werksamhet. Sammalunda kan han wäl i den kristliga werksamheten warseblifwa mycken ströplighet, men kärleken gör, att han ändå tror godt derom samt ser det äkta guld, som ligger på djupet. Men hwad orent och syndigt som framträder, det will han wara med och bära, emedan han tror godt om det hela.

747. Det gifwes en partikärlek, som mycket liknar, och som ofta förwexlas med den rätta kristliga kärleken. Denna kärlek tror godt om sitt parti, tror godt om det andliga lif, som finnes der inom, tror godt om de andliga rörelser, som inom det samma uppstå, samt om den kristliga kärlekswerksamhet, som deß egna medlemmar öfwa. Deremot kan han icke tro godt om lifwet, rörelserna och werksamheten inom ett annat samfund. De innebära för honom alltid någonting mißtänkt. Och om han inom andra samfund upptäcker synder och ströpligheter, så bekymras han icke deröfwer, såsom Herren Jesus skulle göra, om han ginge här på jorden; utan twertom gör denna upptäckt, att han känner sig en smula stolt i känslan af sitt eget partis förträffslighet. Men inträffa inom hans parti samma ledsamheter, då blir han nedslagen, dock icke för Herrens skull eller för de arma själars skull, som synden bedragit, utan för partiets skull, hwars anseende är i fara. Och för den skull gör han, hwad han kan, för att öfwerskyla ströpligheten — för partiets anseendes skull. Och så wisar han, att hans kärlek i grunden endast är egenkärlek. När en sådan egenkärlek tages för att wara den sanna kärleken, då bedrager man sig sjelf.

748. Här gäller det alltså, att hwar och en pröfwar sig sjelf inför Gud. Huru ofta ser man t. ex. icke, att frikyrklige icke alls kunna tro godt om en prest eller hans werksamhet eller det andliga lif, som wäxer upp deraf? Likaså att prester med mycket mißtänksamma blickar skåda ned på de frikyrkliga rörelserna och deß frukter. Derom hafwa wi flere gånger förut talat. Men det behöfwer åter och åter framhållas. Ser den ene något, som gifwer honom an-

ledning att rikta ett hugg åt den andra, så försummar han nog icke tillfället. O man wille ju gråta blod, när man tänker på, huru fjerran från Kristi sinne detta är, och huru många de ändå äro, som i detta tillstånd inbilla sig, att de lefwa i tron och skola blifwa frälsta. Ack, när den ene en gång möter den andre utanför himmelrikets portar, då skola de för wisso stirra på hwarandra, stumma af förtwiflan. Må **du** icke befinnas wara en af dem!

749. En sådan kärlek, som sålunda "tror allt", medför en outsäglig wälsignelse på alla wis. Först och främst gifwer han ett gladt mod, medan deremot den, som är misstrogen, alltjemt måste gå sur och trumpen. Och ett gladt mod är ingen ringa skatt. Ett gladt mod gör lifwet lätt och ljuft, det gör gången hurtig, blicken wänlig, talet uppbyggligt, arbetet lätt. Deremot gör ett trumpet mod, att hela lifwet kännes såsom en tung och tryckande börda. Den, som ser det ljusa, blir ljus i ansigtet och warm om hjertat. Den, som bara ser det mörka, blir allt mer mörk i synen och stel i hjertat. Widare werkar den kärlek, som tror allt, uppmuntrande och lifwande på andra, ingifwer dem godt mod, stärker deras kraft, uppwäcker hos dem månget godt uppsåt o. s. w., medan den misstrogna kärlekslösheten werkar nedtryckande och förlamande på andra. För det tredje gifwer den kärlek, som tror allt, stor frimodighet och uthållighet i werksamheten för menniskors bästa, medan deremot den misstrogna kärlekslösheten förlamar all werksamhet. För det fjerde skall Gud rikeligen belöna den kärlek, som tror allt, både här i lifwet och den tillkommande herrligheten. Gud har ett synnerligt behag till den, som älskar, och detta behag skall han ock gifwa till känna. Ty han sjelf är kärleken.

750. Men huru skall man då få en sådan kärlek? Swar: Allenast derigenom, att du mer och mer lär känna dig sjelf samt på samma gång mer och mer lär känna Jesus. Genom den förra kännedomen skall du blifwa allt mer och mer ringa i dina ögon, genom den senare skall Jesus blifwa alltmer stor för dig. Ju mer förnedrad du blir i dina egna ögon, desto mer **duglig** skall du blifwa att tro godt om din broder. Ju högre tankar någon har om sig sjelf, desto swårare är det för honom att tro godt om andra. Det finns ju menniskor, som egentligen icke tycka om någon annan än sig sjelfwa. Men ju mer någon får se, att det är **han sjelf**, som är den förnämligaste bland syndare, desto lättare blir det för honom att tro godt om andra. Endast ett sådant sinne är en jordmån, i hwilken Kristi kärlek kan gro och wäxa: den kärlek som tror allt.

Ack gode Gud och käre himmelske Fader, förbarma dig öfwer oß. Förlåt oß alla wåra synder. Hjelp oß att lära känna oß sjelfwa. Wisa oß wåra synder! Hjelp oß att lära känna Jesus! Uppfyll oß med din kärlek, att den måtte regera hela wårt inre och yttre lif till ditt namns pris! O Gud, bewara oß för allt sjelfbedrägeri. Amen.

Trettiosjunde Betraktelsen.

751. **Kärleken hoppas allting** (1 Kor. 13: 7). Detta står i närmaste sammanhang med de föregående orden: Kärleken tror allting. Att kärleken tror, det syftar på det närwarande; att kärleken hoppas, det syftar på det tillkommande. Der kärleken för det närwarande icke kan **tro** godt, der kan han ännu för framtiden **hoppas** godt. Äfwen der det ser mörkt ut, sjunger han: Än' kommer dag, än är ej allt förbi.

752. När hoppet här sättes såsom en frukt af kärleken, så är klart, att Paulus dermed icke menar salighetens hopp. Likasom han med orden: Kärleken **tror** allt, syftar derpå, att kärleken **tror godt om menniskor,** så menar han här med hoppet det, att man **hoppas godt om menniskor.** Och att hoppas godt, det är kärlekens konst.

753. När man ser på de kyrkliga och andliga förhållandena i werlden, då framträder der mycket, som är egnadt att slå ned modet och uppwäcka den bekymmerfulla frågan: "Hwad skall det bli af allt detta? Huru skall allt detta sluta?" Å ena sidan skådar man ett stelt och dödt statskyrkowäsende, der man nästan kan säga, att laglighetens stämpel sättes på det mest uppenbara skrymteri. Alla försök att åstadkomma en förändring till det bättre synas möta oöfwerwinneliga hinder. Icke är det så underligt, att många kommit på den tanken, att detta kyrkowäsen är den i Uppenbarelseboken omtalade skökan. Å andra sidan skådar man ett kyrkowäsen, der det ser ut, som om allt sölle sönder i små smulor, der under ropet om trohet mot sammingen den ena parten rycker hit och den andra dit, och der under ropet om allians och enhet de olika parterna betyga hwarandra sin wänskap för att, sedan de sålunda satt kärlekens stämpel på sitt partiwäsen, fortfara att ligga hwarandra i wägen och hindra hwarandras werksamhet. Icke må man mycket undra på, att många fallit på den tanken, att **detta** kyrkowäsen är

en uppenbarelse af "laglöshetens menniska". Hade man icke annat än de naturliga ögonen att se med, så wore ingenting klokare än att gifwa upp hoppet om allt och förtwifla. Men kärleken hoppas allt, och derför kan han hoppas en utweckling till det goda af hela denna willerwalla. Gud kan under de aldra besynnerligaste yttre förhållanden föra sin sak igenom. Ja, der menniskor äro för rättfärdiga för att wilja hafwa ett enda finger med, der är Gud med med begge händerna, wälsignande, frälsande, upplyftande, bärande o. s. w. Det är hans ära och hans konst att äfwen under dåliga förhållanden kunna werka det goda. Derför kan ock kärleken under sådana förhållanden hoppas allt.

754. Kastar man widare ut sina blickar öfwer missionsfältet, så mötes man äfwen der af mycket, som är egnadt att slå ned modet. Här ser man å ena sidan en judendom, som synes trotsa all missionswerksamhet, å andra sidan en hedendom, som är bunden i det förskräckligaste afguderi med alla de osedlighetens styggelser, som dermed äro förenade, otukt, mord, slafhandel m. m. Häremot står nu en liten skara missionärer, hwilka förutom det, att de äro förswinnande få i jemförelse med det stora antalet hedningar och judar, deßutom hafwa de aldra största swårigheter att kämpa med af sjukdomar, usla samfärdselförhållanden, swårlärda tungomål, wilda djur, blodtörstiga menniskor o. s. w. Deßutom äro dessa missionärer ofta ganska skröpliga, begå många fel, strida inbördes om olika läror och bruk m. m. Man wore färdig att utropa: "Hwad skall man med dessa redskap kunna uträtta till hednawerldens omwändelse?" Wisserligen sjunger man i en sång, att "hwar stilla slätt från hafwet oß bringar nya bud om hela folk, som börja att wända sig till Gud"; men erfarenheten bekräftar det icke. Om missionstidningar hwarje månad kunna meddela oß underrättelse om några få enskilda, som blifwit omwända, så få wi wara glada och tacka Gud. Derjemte få wi nöja oß med att höra, att det ofta icke är mycket bewändt med dessa "omwändelser", att de nyomwända ofta wända om igen till hedendomen o. s. w. Betänker man widare, att om än hundra tusen hedningar årligen blefwe omwända, så skulle det dock dröja åtta eller tio tusen år, innan alla folk wore gjorda till Kristi lärjungar, då will man nästan hisna wid en sådan tanke. Men äfwen här hoppas kärleken all ting. Han räknar icke med dagar, månader eller år, icke med redskap eller sjukdomar eller andra swårigheter, utan han räknar på Gud, som är kärleken, och han räknar derwid alltid rätt. Att gifwa

upp hoppet och låta händerna falla är derför ett bewis på, att kärleken håller på att förkolna.

755. I början af 1700-talet sändes den första kristne missionären ut till Indien. Han war en ung man. Han hade otroliga swårigheter att kämpa med. Utan twifwel skall djefwulen tusen gånger hafwa predikat i hans hjerta: "Hwad är du för en dåre, som står här så godt som ensam i denna hedendomens ödemark och tänker att kunna uträtta någonting?" Men han älskade hednawerlden i Kristi kärlek, och kärleken hoppas allting. Sålunda blef han grundläggare af en mission, som redan insamlat ofantligt många hedningar till de heligas församling, och som en gång skall göra hela folket till lärjungar åt Kristus.

756. Endast den kärlek, som hoppas allt, kan **hålla ut** i werksamhet för det goda. Hoppet lifwar hjertat och stärker krafterna. Hopplöshet deremot **förlamar** all både andlig och lekamlig kraft. **Ingen** warelse kan med kraft och ihärdighet arbeta för ett mål, som han icke hoppas en gång uppnå. Om någon tror sig hafwa funnit en grufwa, så arbetar och spränger han der och offrar derpå sina egodelar, så länge han hoppas finna malm der. Men så snart han gifwer upp detta hopp, så slutar han straz att arbeta der. Om ett fartyg lider skeppsbrott, så arbeta alla menniskor ombord med alla krafter, så länge de hafwa hopp om att kunna rädda sig. När detta hopp upphör, då upphör arbetet. Alla lemna sig då modlösa åt döden. Sammalunda förhåller det sig ock med all werksamhet för andras wäl. Så länge man hoppas, går det bra att arbeta; när hoppet är ute, stannar werket alldeles. Derför finnes det också ingenting annat än kärleken, som kan gifwa riktig kraft i arbetet för det goda. Ty kärleken hoppas allting. Se, med hwilken kraft och ihärdighet apostelen Paulus sjelf arbetade! Hwad war det, som ingöt i hans hjerta detta nit, denna glädje i arbetet? Hwad war det, som alltjemt åter och åter stärkte honom? Det war den kärlek, som gjorde, att han hoppades allt, och att han redan från början i anden skådade frukterna af sitt arbete.

757. Men apostelens ord, att kärleken hoppas allt, hafwa en ännu närmare betydelse för den enes förhållande till den andre i det enskilda lifwet. På detta war det wäl ock apostelen tänkte, när han skref. Der sättes ock kärleken på de mest mångfaldiga prof.

758. Din make eller maka har t. ex. ett fel, som mycket plågar dig. I begynnelsen, i den första kärlekens hetta såg du det icke, eller om du såg det, så ansåg du det icke wara af någon betydelse.

Nu deremot gör det dig många bekymmer. Din man har kanske ett häftigt lynne, är kanske mången gång hård emot dig; eller han wisar kanske icke den omsorg om dig och barnen, som du tycker, att han borde wisa; eller han är ännu wärre, kanske otrogen i sitt äktenskap. Ack det är många tusende hustrur, som på detta sätt måste lida overhördt. Å andra sidan kan wäl hända, att en troende man kan hafwa en hustru, som alls icke är sådan, som hon borde wara, kanske häftig, grälaktig, wårdslös, såfäng, klemig med barnen o. s. w. Dertill är hon kanske slösaktig, så att mannens alla ansträngningar att hålla huset uppe äro förgäfwes, och han råkar i skuld. Det är många troende män, som på detta wis lida en nöd, som ej andra förstå. Och de kunna icke klaga för andra deröfwer. Hwad är att göra? Endast hålla ut i den kärlek, som hoppas allting. Det kan ännu blifwa bra. Ser det ock mörkt ut, och har du än förgäfwes wäntat och hoppats i åratal, så låt det icke afskräcka dig att ännu ytterligare hoppas. Och känner du, att hoppet och modet swika, så utgjut din nöd för Gud och bed honom hålla det uppe. Tänk ock på dig sjelf, att du har många fel äfwen du, och att om dessa icke wore, så skulle din make eller din maka wara mycket bättre än nu.

759. Det war en gång en man, som hade en mycket swår hustru. Deras äktenskapliga lif war i högsta grad olyckligt. Och begge wille de dock wara troende. Mannen försökte ibland tala wid sin hustru och förehålla henne hennes ondska. Men ehuru han gjorde eller åtminstone försökte göra det med all kärlek och grannlagenhet, så togs det dock alltid illa upp af henne. Ibland war han alldeles förtwiflad. Emellertid öppnades hans ögon mer och mer öfwer hans egen syndighet, och en dag föll han sin hustru om halsen och bad henne om förlåtelse derför, att han warit en så dålig man. Wid denna bekännelse smälte strax hans hustrus hjerta, och under tårar bekände hon sin ondska och förklarade, att hela skulden till deras olyckliga äktenskap hwilade på henne och icke alls på honom. Från den dagen skedde en fullständig förwandling af deras husliga lif. Tänk efter du, som nu lider af ett olyckligt äktenskap, om ej äfwen du kan hafwa något att lära häraf. Och om du kan "twå dina händer i oskyldighet", så håll ändå ut i den kärlek, som hoppas allting. Uträttar du dermed ingenting på din maka, så skall du dock för egen del hafwa wälsignelse deraf. För resten kan du ej weta, om icke kanske långt efter din död din kärlek skall bära frukt till hennes förändring. Men hwad som alltid är säkert, det är, att om du

låter hoppet fara, så skadar du både din maka och dig sjelf, i det du gör lifwet både för henne och för dig mycket tyngre, än det behöfde wara.

760. Äfwen i förhållande till **barnen** gäller det att oaflåtligen öfwa sig i den kärlek, som hoppas allting. Medan barnen äro mycket små, kunna de wäl wara kinkiga ibland och derigenom wålla oro. Men det är idel småsaker. Helt annat blir det, när de blifwa större, och deras oarter börja träda fram uti olydnad, egensinne, wrede, lögnaktighet, oärlighet o. s. w. Då kan wäl faders- och modershjertat ibland blifwa hoppressadt, så att all kraft förgår. Ack, när man beder, warnar, förmanar, men ändå ingenting synes hjelpa, utan synden tager öfwerhand, då will man alldeles förtwina. Icke alla föräldrar hafwa sådana erfarenheter. Det gifwes, Gud ware lof, familjer, der barnen äro på det högsta wälartade, så att de utgöra sina föräldrars dagliga glädje, ja kanske stolthet. Men andra hafwa det icke så bra. Twertom hafwa de sina aldra största bekymmer af barnen. Ja, många gånger kunna de wara hårdt när förtwiflan. Ack, du som har det så, förtwifla ändock icke. Ser det än mörkt ut, mycket mörkt, så förtwifla dock icke! Kan du ej låta bli att gråta, så gråt! Och kan du ej gråta — nöden kan ju wara så swår, att man ej kan gråta — så gif ändock icke upp hoppet. Ännu kan allting blifwa förwandladt. Det finnes barn, som warit swårare än dina, och som ändå till sist blifwit sina föräldrars glädje, ja wälsignelserika Guds redskap och tjenare.

761. Jag kände för många år sedan en troende enka. Hon hade en son, som war mycket förwillad. I skolan uppförde han sig så illa, att han till sist blef förwisad derifrån. Han kom då in i ett enskildt lärowerk. Skolafgifterna, som woro mycket höga, tog han ut af sin mor, likaså en mängd andra utgifter för böcker m. m. När skoltimmarna nalkades, gick han regelbundet hemifrån, till måltiderna kom han igen. Modren trodde nu, att allt gick sin gilla gång, till deß hon efter flere månaders förlopp fick weta, att han aldrig hade warit wid lärowerket. De penningar, som han fått till skolafgifter m. m., hade han anwändt till oordentligt lefwerne, och när han gått ut för att gå till lärowerket, hade han endast besökt dåliga kamrater. Och modren hade han alltjemt bedragit med lögnaktiga uppgifter. Stackars moder! O hwad hon grät och ropade till Gud. Men ingenting syntes hjelpa. En gång när jag kom till henne, hade hennes son warit borta i tre dygn. Hon wißte icke hwar. Jag gick ut för att söka honom. Efter en timme eller twå fann jag ho-

nom i sällskap med dåliga kamrater. Jag gick till honom, tog honom under armen och förde honom hem till sin mor. Han syntes då synnerligen ångerfull. Han föll på knä för sin mor, gömde sitt ansigte i hennes sköte och grät så wåldsamt, att jag aldrig hört deß make. Hwem skulle nu icke hafwa trott det bästa? Och likwäl befans det efteråt, att han äfwen i den stunden hade ljugit. Om en sådan moder som hans gaf upp hoppet, hwem kunde undra derpå? Och likwäl blef af hennes son till sist en alldeles förträfflig man.

762. Jag har ock såsom lärare i skolan sett många dåliga gossar, ja äfwen sådana som man måst wisa bort, på det de icke måtte förderfwa andra. Men jag har längre fram i tiden träffat somliga af dem såsom ordentliga och förträffliga män. Ack, icke är det wärdt att förtwifla. Sjunker än modet mången gång, så fly med dina bekymmer till Herren Jesus. Han will höra din nöd. Han will stärka dina matta händer och dina maktlösa knän och resa dig upp. Han tröttnar icke, han mattas icke, hans förstånd är outgrundligt. Han gifwer kraft åt den trötte och styrka åt den maktlöse. (Es. 40: 28 följ.). Och han kan ännu förwandla allting. Allt kommer an på, att kärleken icke förkolnar. Ty kärlekens natur är att hoppas äfwen i det swartaste mörker. Man säger ofta, att menniskan gerna hoppas det, som hon lifligt önskar. Nuwäl, kärleken önskar godt, derför hoppas han ock gerna godt.

763. Det samma, som här är sagdt om föräldrar, gäller äfwen lärare och lärarinnor både i hwardagsskolor och söndagsskolor. När barnen icke kunna sina lexor, när de dertill äro lata, ouppmärksamma, oordentliga, ja kanske lögnaktiga, då gäller det för läraren att hoppas och tänka: "Nuwäl, den här gossen eller flickan gör mig mycket bekymmer, men det kan nog bli bra kanske snart; och blir det ej snart, så skola wi hoppas, att det blir framdeles". Ett sådant hopp lifwar hjertat samt ingifwer lust och kraft att fortfarande arbeta för den wanartiges bästa, hwarförutom det på honom sjelf werkar lifwande såsom solstrålen på trädet. Det ingifwer honom sjelf hopp, och ett hopp som kanske snart kan blifwa början till en fullständig förwandling. Slutar man deremot att hoppas, så förlorar man allt mod sjelf och all kraft och gör äfwen lärjungen modlös och kraftlös. Derför du lärare, bed Gud om nåd att kunna icke blott bewaras utan äfwen tillwäxa, dag för dag tillwäxa i den kärlek, som hoppas allting.

764. Äfwen i förhållandet till tjenare gäller det att öfwa den kärlek, som hoppas allt. Det är många husbönder, som när

de få en tjenare, som icke är dem till behag, genast blifwa olustiga och tänka bara på att blifwa af med honom. Att i kärleken lära honom något, tillrättawisa honom, bedja Gud för honom o. s. w., "det är icke wärdt", tänka de. Han är i alla fall oförbätterlig, och snart skall han flytta. De bry sig derför icke widare om honom utan hafwa fördrag, tills flyttningen kommer. Men sådant är **elakt.** Om de hade kärleken, skulle de tänka och säga: "Nuwäl, min tjenare är icke bra, och det är illa för honom. Dock kan han wäl med Guds hjelp blifwa bättre. Jag will hoppas det bästa och göra, hwad jag kan, för att förhjelpa honom dertill". — "Ja, säger du, så har jag tänkt, har ock bemödadt mig derom på bästa wis men utan framgång, och huru skall jag då göra?" Säg om igen: "Jag will ännu hoppas. Min tjenare har hittills warit ganska oläraktig, men han kan wäl snart blifwa bättre o. s. w.". Si, sålunda öfwerwinner du det onda hos honom genom den kärlek, som hoppas allting. Och får du icke se frukt deraf här i tiden, så skall nog din goda gerning komma igen öfwer dig i himlarnas rike i den tillkommande tidsåldern.

765. I den kristna församlingen gäller det ock att flitigt öfwa den kärlek, som hoppas allting. Många medlemmar i församlingen äro ganska skröpliga, så att församlingen kan hafwa stora bekymmer för deras skull. Men Herren will dock icke, att man skall gifwa dem till spillo utan hoppas, outtröttligt hoppas: tillrättawisa, bedja, warna, förmana och hoppas. Herren lärer sjelf derom i Matth. 18: 15 följande. Om din broder syndar emot dig, så gå och tillrättawisa honom mellan dig och honom allena. Tänk icke, att det icke lönar sig, utan hoppas och gör, hwad du kan. "Ja, säger du, om det wore första gången, så skulle jag wäl göra det, men nu har han gjort på detta sätt många gånger." Nuwäl, det är då mycket synd om din broder. Men förbarma dig än en gång öfwer honom och försök föra honom till rätta. Kanske det hjelper den här gången. Möjligen har du de förra gångerna icke gått till wäga på ett rättigt wist och kärleksfullt sätt, så att du sjelf till en del rådt för, att det icke hjelpt. Hwad säger ditt samwete derom? Du kom kanske till din broder, icke såsom den der älskade och hoppades, utan misßmodig och knarrig, såsom den der tänkte: "Ack hwad tjenar det egentligen till att widare bråka med honom?" Se till, att du då först straffar dig sjelf och sedan såsom en förödmjukad, syndig menniska tillrättawisar din broder med ett hjerta, som har mer hopp om honom än om sig sjelf.

766. Men om han icke hör dig, så gif ännu icke upp hoppet utan tag en eller twå bröder med dig, att de må hjelpa dig att tala med honom. Kom icke till honom för att sjelf få rätt utan för att föra honom till rätta. Bete dig såsom en, som will draga upp någon broder ur en grop. När han ensam försökt och icke lyckats, så går han efter en eller twå till. Och när han kommer igen, säger han med glädje: "Nu, broder, nu skall det ändå gå". Och när han wäl fått honom upp, så gläds han deröfwer, att hans broder blifwit hjelpt, och tackar Gud för det, att han sjelf fått wara med och hjelpa honom. Med ett sådant sinne kommer man långt, när man skall tillrättawisa sin broder. Men har du detta sinne? Hwad wittnar ditt samwete derom? Kanske behöfwer du tillrättawisning sjelf mer än din broder.

767. Men om det icke ens så lyckas dig att hjelpa honom, så tag ännu icke farwäl af hoppet utan omtala saken för församlingen. Kanske skall **hon** lyckas. Si huru Herren will, att man ännu skall hoppas. Och går församlingen till wäga med rätt förstånd och kärlek, så skall hon kunna uträtta mycket. Församlingen skall icke wara såsom en profoß eller fiskal utan såsom en nödhjelpare, ja såsom en moder för dem, som äro skröpliga, samt göra allt för att stödja dem, uppmuntra dem, samt hjelpa dem upp, när de hafwa fallit. Så har Herren handlat med sina lärjungar, och dertill äro wi kallade, att wi skola följa hans fotspår.

768. Men äfwen om församlingen ändtligen måste "såsom en hedning och publikan" från sig afskilja den syndige, får man dock icke alldeles uppgifwa hoppet. Apostelen Paulus säger i 2 Thess. 3: 14 följ. Om någon icke lyder wårt ord i detta bref, så antecknen honom och hafwen ingen umgängelse med honom, att han må blygas. Hållen honom dock icke för en owän utan förmanen honom såsom en broder. — Må man tänka på, hwad dessa ord innebära. Paulus war en apostel, "icke af menniskor ej heller genom någon menniska" (Gal. 1: 1) utan af Gud; han wißte, att hwad han talade icke war menniskors ord utan Guds ord, och i sitt första bref till de troende i Thessalonika uttrycker han sin tacksamhet mot Gud derför, att de hade mottagit hans predikan såsom Guds ord (1 Thess. 2: 13). Men icke desto mindre tänker han sig, att i församlingen finnas sådana, som icke lyda hans ord. Hwad skulle man wäl säga, om nu en af apostlarne uppträdde från de döda och underwisade en församling, och der funnes en medlem, som icke wille lyda? I nittionio fall af hundra skulle man utesluta honom. "Men nej, säger apostelen.

Waren icke för hastiga. Antecknen honom såsom en olydig och hafwen ingen umgängelse med honom, så är hopp möjligt, att han kommer att blygas och sålunda ändrar sig. Förmanen honom ock så, att han ser, att I räknen honom såsom en wän och en broder." Äfwen när det gäller olydnad mot tydliga Guds ord, måste man taga i betraktande många omständigheter, som kunna mildrande inwerka på saken. Huru mycket mer då, när en troende med innerligaste begär att wara lydig tager miste om, hwad Gud will, och **derför** handlar i strid med Guds ord, ehuru han tror sig göra Guds wilja.

769. I första brefwet till församlingen i Korint hafwa wi ock ett märkwärdigt exempel på, huru den kristliga kärleken hoppas i det aldra längsta. Det förljudes i allmänhet, säger apostelen, att skörlefnad är ibland eder, och sådan skörlefnad, som icke ens bland hedningarne omnämnes, att en har sin faders hustru (1 Kor. 5: 1). En sådan händelse upprörde apostelen på det djupaste, och han beslöt, att en sådan syndare skulle "öfwerlemnas åt satan till köttets förderf" (v. 5) och drifwas ut ur församlingen (v. 2). Men ändå skulle man hoppas det bästa. Derför tillägger apostelen: på det anden må blifwa frälst på Jesu Kristi dag (v. 5). Hwad apostelen alltså företog, det war **en kraftåtgärd till mannens frälsning**, och han hoppades för wisst, att det skulle lyckas. Det må man kalla en kärlek, som hoppas allt. Rädda och hjelpa, och i det längsta, ja ända in i det ytterSta hoppas det bästa, det är kärlekens gerningar.

770. När man härmed jemför allt det sqwaller, tadel och förtal, alla de hastiga domar o. d., som nu ofta förekomma inom församlingar, som bära det kristna namnet, hwad skall man då säga? Man kan ej låta bli tänka på Herrens ord om grandet och bjelken (Matth. 7: 3 följ.). Det är nog bedröfligt, att en, som tror på Jesus, är skröplig, så att han försyndar sig här eller der. Men det kan dock uti honom finnas en gudfruktig ande, som behagar Gud. Wida bedröfligare är, att andra, som mena sig wara andliga och starka, anwända sin starkhet icke till att hjelpa upp och stärka den swage utan i stället till att än mer trycka ned och krossa honom. Apostelen Paulus säger i Gal. 6: 1: Mina bröder, om ock en menniSta råkar falla i någon synd, I som ären andliga, upprätten en sådan med saktmodig ande och se på dig sjelf, att icke äfwen du warder frestad. Och i Hes. 34 bannar Herren Israels herdar, sägande: Det swaga stärkten I icke, och det kranka heladen I icke, och det brutna förbunden I icke, och det förstingrade förden I icke tillbaka,

och det förtappade uppsökten J icke, utan med hårdhet och med stränghet rådden J öfwer dem (Hes. 34: 4). Det är illa att wara swag, men det är sjufaldt illa att wara en buse på de swaga. Om de swaga är det mycket mer hopp än om busarna, och det i samma mån som dessa tycka om sig sjelfwa. Ack gode Gud, gif oß din kärlek, den kärlek, som hoppas allt. Amen.

Trettioåttonde Betraktelsen.

771. **Kärleken håller ut i allt** (1 Kor. 13: 7). Emot allt, som är egnadt att göra Guds barn mißtrogna, har apostelen satt det ordet: Kärleken tror allt. Emot allt, som är egnadt att göra dem mißmodiga, har han satt: Kärleken hoppas allt. Emot allt, som är egnadt att uttrötta dem, sätter han här det ordet: Kärleken håller ut i allt. Det gifwes ett slags kärlek, som hastigt fladdrar upp såsom eld i torrt gräs. Den ser så ofantligt älsklig och liflig ut. Ja, många äldre kristna kunna wid deß åsyn warda helt förbryllade och undra, huru det kan wara med dem sjelfwa, när de icke hos sig märka samma brinnande kärlek. Men efter en liten tid har den der kärleken alldeles domnat bort, precis såsom det går med eld i torrt gräs. Den lågar hastigt upp och slocknar snart. Om detta slag af kärlek talar Paulus icke. Den kärlek, som håller ut, är bättre än den kärlek, som är liflig. Eld i torrt gräs gifwer hög låga, hastig hetta men ingen glöd. Eld i björkwed gifwer icke hög eller hastig hetta men mycken glöd, som ligger der och håller rummet warmt dygnet om.

772. Den rätta kärleken håller ut. Gud är kärleken, och han **håller ut.** Se på hans förhållande till Israel. Han hade utkorat detta folk till sin egendom. Men Israel förföll i Egypten uti afguderi. Och Gud höll ut. När han förde det ut ur Egypten, då woro alla glada, men så snart motgångar inträffade, så knorrade de. Och Gud höll ändå ut. Han ledde dem om natten med en eldstod, om dagen med en molnstod. Han förde dem öfwer röda hafwet. De sjöngo en lofsång. Men så fingo de tåga in i öknen Sur. Der funno de på tre dagar intet watten, och när de ändtligen kommo till ett ställe, der det fans watten, så war detta bittert. Då knorrade de (2 Mos. 15: 24). Men Gud höll ut. De kommo till Elim, der war mycket watten (2 Mos.

15: 27). Men derifrån kommo de in i öknen Sin. Der hade de icke mat, och så knorrade de igen (2 Mos. 16: 1 följ.). Och Gud höll ut. Han gaf dem både bröd och kött. De kommo till Refidim. Der fans intet watten. Och folket kifwade mot Mose och knorrade och sade: Hwarför har du fört oß upp ur Egypten, att du skulle låta oß och wåra barn och wår boskap dö af törst? (2 Mos. 17: 3). Och Gud höll ut.

773. De kommo till Sinai. Der steg Mose upp på berget till Gud, och Herren ropade till honom från berget och sade: Så skall du säga till Jakobs hus och förkunna för Israels barn: I hafwen sett, hwad jag har gjort åt Egypten, och huru jag har burit eder på örnwingar och fört eder till mig. Och nu om I hören och lyden min röst och hållen mitt förbund, så skolen I blifwa min egendom framför alla andra folk, ty hela jorden hörer mig till, och I skolen blifwa åt mig ett rike af prester och ett heligt folk. Och Mose gick och sammankallade folkets äldsta och framlade för dem alla dessa ord. Och folket swarade på en gång och sade: Allt, hwad Herren har sagt, wilja wi göra. Och Mose bar folkets swar tillbaka till Herren (2 Mos. 19: 1—8). Der såg nu allting bra ut. Mose steg upp på berget och mottog der underwisning af Gud. Och när han kom ned, hwad fick han se? Jo, folket höll på att dyrka en afgud, som Aron hade gjort dem, en gyllene kalf, åt hwilken de framburo bränneoffer och tackoffer, och till hwars ära de åto och drucko och dansade och lekte (2 Mos. 32). Men ändå höll Gud ut.

774. Derför heter det i Neh. 9: 18 följ.: Till och med när de gjorde sig en gjuten kalf och sade: Denne är din Gud, som har fört dig ut ur Egypten, och när de gjorde stor försmädelse, öfwergaf dock du dem icke i öknen efter din stora barmhertighet. Molnstoden wek icke ifrån dem om dagen för att ledsaga dem på wägen eller eldstoden om natten för att lysa dem på den wäg, som de skulle gå. Och du gaf din goda ande till att underwisa dem, och din manna undandrog du icke deras mun, och watten gaf du dem i deras törst, och i fyratio år försörjde du dem i öknen, så att dem intet fattades.

775. Huru Herren ledde dem, derom heter det i 2 Mos. 40: 36 följ.: När molnstyn steg upp från tabernaklet, så bröto Israels barn upp. Så gjorde de under hela sin wandring. Och när molnstyn icke steg upp, bröto de icke upp ända till den dagen, då den steg upp. Och åter i 4 Mos. 9: 17 följ.: Allt eftersom

molnstyn höjde sig upp ifrån församlingshyddan, bröto Israels barn upp, och på det ställe, der molnstyn sänkte sig ned, der slogo Israels barn sitt läger. Efter Herrens befallning bröto Israels barn upp, och efter Herrens befallning slogo de upp sitt läger. Så länge molnstyn stod stilla öfwer församlingshyddan, lågo de i läger. Och stod än molnstyn i många dagar öfwer tabernaklet, så iakttogo dock Israels barn Herrens föreskrift och bröto icke upp; och war det så, att molnstyn blott några få dagar stod öfwer tabernaklet, så lågo de i läger efter Herrens befallning, och efter Herrens befallning bröto de upp. Och war det så, att molnstyn räckte ifrån afton till morgon, men att molnstyn om morgonen höjde sig upp, så bröto de upp. Om det war dag eller natt, då molnstyn höjde sig, så bröto de upp. Antingen det war två dagar eller en månad eller ännu längre, som molnstyn stod stilla öfwer tabernaklet, så lågo Israels barn i läger och bröto icke upp, men när den höjde sig, då bröto de upp. Efter Herrens befallning slogo de läger, och efter Herrens befallning bröto de upp. Så uthålligt ledde den trofaste Herren alla deras steg trots deras många swåra synder, med hwilka de så ofta förtörnade honom.

776. När nu folket hade kommit in i Kanaans land och satt sig i besittning deraf, sade Josua till dem bland annat: Utwäljen åt eder i dag, hwem I wiljen tjena, antingen de gudar, som edra fäder hafwa tjenat på andra sidan elfwen, eller Amoreernas gudar, i hwilkas land I bon. Men jag och mitt hus wilja tjena Herren. Då swarade folket: Bort det, att wi skulle öfwergifwa Herren och tjena andra gudar. Wi wilja tjena Herren, wår Gud, och lyda hans röst (Jos. 24: 15, 16, 24). Der såg då åter igen allting bra ut. Men det räckte icke länge. Ty så heter det: Och folket tjenade Herren, så länge Josua lefde, och så länge de äldsta lefde, som hade sett allt det stora Herrens werk, som han hade gjort för Israel. Men då hela det slägtet war samladt till sina fäder, kom ett annat slägte efter dem, hwilket icke kände Herren eller det werk, som han hade gjort för Israel. Och Israels barn gjorde, hwad ondt war i Herrens ögon, och tjenade Baal och öfwergåfwo Herren deras Gud och följde efter andra gudar (Dom. 2: 7 följ.). Men ändå höll Herren ut. Wißt upptändes hans wrede, och han slog dem till rättelse, men när de ropade till honom i sin nöd, så förbarmade han sig åter öfwer dem och gaf dem räddare, som räddade dem ur deras fienders hand (Apg. 9: 27). Han höll sitt ord, ty han är rättfärdig (v. 8).

777. Derom säger han genom profeten Esaias: Jag öfvergaf dig för en liten tid, men med stort förbarmande will jag taga dig åter. I wredesmod gömde jag mitt ansigte en liten tid för dig, men med ewig nåd will jag förbarma mig öfwer dig, säger Herren, din förlossare. Ty jag skall göra såsom wid Noaks flod. Likasom jag swor, att Noaks flod icke mer skulle komma öfwer jorden, så swär jag ock, att jag icke mer skall wredgas på dig och icke mer näpsa dig. Ty bergen skola wika och högarna falla, men min nåd skall icke wika ifrån dig, och min frids förbund skall icke förfalla, säger Herren, din förbarmare (Es. 54: 7—10). Bergen äro det mest fasta och starka, som finnes på jorden. Men när de wika och gifwa sig, då håller Gud ut. Och åter säger han om sitt folk: På hans winningslystnads synd blef jag wred och slog honom och dolde mig i wrede, och han gick affällig på sitt hjertas wäg. Hans wägar har jag sett, och jag skall hela honom och leda honom och med hugswalelse wedergälla honom och hans förjande och skapa läppars frukt. Frid, frid åt den, som fjerran är, och åt den, som nära är, säger Herren, och jag skall hela dem (Es. 57: 17—19). Så ser kärleken ut. Emedan han hoppas allt, så håller han ut i allt, äfwen när för mensliga ögon allt synes wara förloradt.

778. Denna Guds kärleks uthållighet framträder dock aldra herrligast i Kristus Jesus. I honom är Guds herrlighet på ett fullkomligt sätt uppenbarad. Den som ser Kristus, han ser Fadren. Och se, huru han gick till wäga med sina lärjungar. När de syndade, så näpste han dem nog, men aldrig tröttnade han med dem. När han förutsåg, huru de skulle öfwergifwa honom, och isynnerhet huru Petrus skulle förneka honom, då sade han till Petrus: Simon, Simon, si satan har begärt ut eder för att sålla eder såsom hwete (Luk. 22: 31). Likasom wille han säga: Såsom hwetet häftigt skakas om i sållet, så har satan begärt af Gud, att I skullen utlemnas åt honom, på det han måtte genom allehanda anfäktelser skaka eder, om han till äfwentyrs derigenom kunde bringa eder till affall. Men, tillägger Herren: Jag har bedit för dig, att din tro icke må upphöra. Herren förutsåg, att Petrus i den stora anfäktelsen skulle falla, men han hade bedit för honom, att hans fall icke skulle blifwa ett affall. Petri tro, om än swag såsom en rykande weke, skulle alltså icke slockna. Herrens förbön höll den fortfarande wid lif. Och när Petrus hade fallit, då wände Jesus sig om och såg i barmhertighet på honom. Och sedan han war uppstånden, sände han alla lärjungarne i gemen och Petrus serskildt en helsning genom

änglar (Mark. 16: 7). Sedan uppenbarade han sig för dem och tillsade dem frid, hugswalade och fröjdade dem, så att de t. o. m. icke kunde tro för glädjes skull (Luk. 24: 41). Allt skulle wara på det förra sättet; allt, hwad de hade syndat, skulle wara glömdt för ewigt. Jag, jag utstryker dina öfwerträdelser för min egen skull och kommer dina synder intet mer ihåg, säger han (Es. 43: 25). Och efter hwad han säger, handlar han också.

779. Men wi behöfwa ju icke alls gå så långt tillbaka som till den tiden. Hwad har du erfarit sjelf? Du har kanske flere år lefwat i förening med Herren, och under denna tid har du nog icke warit sådan, att icke Herren många gånger haft anledning att tröttna wid dig. Många gånger har du warit ganska sömnaktig och försumlig i bönen, i ordets bruk o. s. w. Men Herren har ändå hållit ut. Många gånger har du warit ganska skröplig i tron och swag i kärleken, men Herren har ändå hållit ut. Många gånger har du tänkt elakt om din nästa, många gånger har du talat sådant, som du wet, att Herren icke tycker om, många gånger har du försummat att bekänna Herrens namn, der du bort göra det, många gånger har du äfwen annars underlåtit att göra, hwad du bort. Ja, ransakar du ditt lif på allwar, skall du säkert nödgas med blygsel erkänna, att du syndat i mångahanda mått dagligen. Men ändå har Herren hållit ut. Ännu i dag will han såsom den första dagen förlåta dig allt, bära och stöta dig, såsom du behöfwer. Och lefwer du ännu i hundra år, så skall han ännu i hundra år hålla ut och göra på samma sätt. Nog har man hört, att troende hafwa tröttnat upp och öfwergifwit Herren. Men att Herren tröttnat upp och öfwergifwit en syndare, som welat wara hans, det har ingen hört och ingen sett, ingen menniska och ingen ängel. Bland de fördömda skall ingen någonsin finnas, som skall kunna säga: "Jag hörde Herren till, och jag hade welat wara hans i ewighet, men jag war så skröplig, att han tröttnade wid mig och släppte mig. Derför ligger jag här." Nej, den äran skall Jesus hafwa, att han är alldeles outtröttlig.

780. Sådan är nu kärleken, och i samma mån som Guds kärlek är utgjuten genom tron i en menniskas hjerta, i samma mån är hon lik Gud. Den som älskar honom födde, han älskar ock dem, som äro födde af honom, säger Johannes (1 Joh. 5: 1). Och det gäller icke blott de första dagarna af nådelifwet utan hela tiden igenom, så länge det finnes lif. Derom talar Johannes så allwarliga ord, att det icke kan finnas något twifwel derom, att der

kärleken slocknat, der har lifwet flytt: Så säger han: Detta är Guds bud, att wi skola tro på hans sons Jesu Kristi namn och älska hwarandra efter det bud, som han har gifwit oß. Och den, som håller hans bud, förblifwer i honom och han i honom (1 Joh. 3: 23 f.). Der är domen klar: om någon icke fortfar att älska sin broder, så kan han icke förblifwa i Gud. Lika wißt som Johannes kunde säga: Wi weta, att wi hafwa öfwergått från döden till lifwet, ty wi älska bröderna (1 Joh. 3: 14), lika wißt kunna wi tillägga: Den som upphört att älska bröderna, han har öfwergått från lifwet till döden. Ty om än någon säger: Jag älskar Gud, och hatar sin broder, så är han endast en lögnare (1 Joh. 4: 20). Må derför ingen inbilla sig, att han fortfarande **lefwer**, fastän han icke fortfarande **älskar**. Den som icke älskar, han förblifwer i döden (1 Joh. 3: 14).

781. Detta wet djefwulen. Derför är han outtröttlig i att angripa kärleken. När ap. Johannes wardt gammal, så att han icke kunde gå, så lät han **bära** sig till församlingen. Och när han kom dit, sade han blott: "Kära barn, älsken hwarandra". När man frågade honom, hwarför han ständigt upprepade detta samma, swarade han: "Jo, när detta blir gjordt, så blir allting gjordt". Sammalunda wet ock djefwulen, att när kärleken är förstörd, så är allting förstördt. Derför riktar han oupphörligt sina anfall uppå att förstöra den. Och huru han lyckas, det ser man, Gudi klagadt, alltför ofta, då icke allenast mißhälligheter oupphörligt uppstå mellan Guds barn, utan det ock ofta händer, att t. o. m. sådana, som warit förenade med hwarandra i den mest innerliga kärlek, blifwa likgiltiga och afwiga mot hwarandra, så att de icke mer wilja hafwa något att göra med hwarandra utan söka sig, hwar på sitt håll, nya wänner, inför hwilka de förtala hwarandra för att sedan göra detsamma mot de nya, såsnart djufwulen hittar på något sätt att slita äfwen det band, som nu förenar dem. Ack huru mördar icke djefwulen på detta sätt den ena själen efter den andra. Må hwar och en allwarligt besinna, hwad det gäller! Broder, huru är det med dig? Du älskar kanske nu warmt, innerligt, **brinnande**, men håller du ock ut? Består din kärlek profwet af allehanda mißförstånd, elaka mißtankar, ströpligheter o. s. w.? Håller din kärlek ut, när din broder syndar emot dig och derigenom wållar dig någon förluft? Ja, håller den ens ut, när din broder blir **fattig**, så att det börjar kosta dig penningar att fortfarande älska? O hwar finnes den i sanning **uthålliga** kärleken? Jesus, ser du nå-

gon sådan bland dem, som bekänna ditt namn? Ack Jesus, skingra allt sjelfbedrägeri och uppfyll oß med din kärlek.

782. Men kärleken är ej blott en hjertats känsla. Han är ock inre kraft, som werkar i yttre handlingar. Derför är den uthålliga kärleken äfwen uthållig i arbete till menniskors bästa. Och han sträcker sig derwid både till trogna och otrogna, alldeles i likhet med Guds kärlek, ty han är mild äfwen mot otacksamma och onda (Luk. 6: 35), han låter sin sol gå upp öfwer onda och goda samt låter regna öfwer rättfärdiga och orättfärdiga (Matt. 6: 45). Den äkta kristliga kärleken är först broderlig kärlek sedan ock allmännelig kärlek (2 Petr. 1: 7).

783. Kärleken kan ej wara utan arbete. Så snart man blifwit intagen af Kristi kärlek, så will man genast göra något för sin nästa. Den som icke har det sinnet, han har ännu icke smakat Kristi kärlek. Han har kanske blifwit öfwertygad om evangelii sanning, och det kallar han tro. Han har kanske också erfarit några ljufliga förnimmelser i sitt hjerta, och det kallar han Guds frid. Men enär han ännu har det sinnet, att han bara will lefwa sig sjelf, så är allt det der endast bedrägliga fantasier. När Herren hade hjelpt menniskor, som blifwit troende på honom, då kallade han somliga, att de skulle följa honom, men till andra sade han: Gå hem uti ditt hus och till de dina och förkunna dem, huru mycket Herren har gjort med dig och förbarmat sig öfwer dig (Mark. 5: 19). Alla skulle de wara werksamma fastän på olika sätt till menniskors wälsignelse. Den som wisserligen sluter sig till Guds folk och gerna will taga del i deß wälsignelser, deß uppbyggelsestunder, deß glädje o. s. w. men icke will taga del i **deß werksamhet**, han har ännu icke fått Kristi kärlek boende i sitt hjerta. Och de äro många dessa — dessa som skulle hafwa god tid till att deltaga i söndagsskola, i syföreningar o. d., att besöka fattiga och sjuka och göra mycket godt. Men de hafwa icke sinne derför. De känna det **beswärligt** att offra sig. "Wi hafwa icke tid", säga de, och de inbilla sig, att Herren skall tro, hwad de säga, när han dock ser, att de hafwa god tid, så snart det gäller att gå bort på en bjudning, eller att i hemmet fördrifwa timme efter timme med onyttiga samtal eller andra ting utan wärde. Ack saken är, att de hafwa icke sinne, ty de känna icke Kristi kärlek.

784. Det är högst allwarliga, ja förskräckliga ord Herren talar om denna sak i Luk. 19: 12 följ. Han liknar sig der wid en menniska, som far utomlands för att få ett rike samt under tiden

lemnar penningar åt sina trälar, att de må handla dermed, tilldeß han kommer. När han har fått riket, kommer han igen och håller räkenskap med trälarne. Då hafwa somliga warit trogna i förwaltningen af de penningar, han lemnat dem, och de få lön. Andra deremot hafwa warit otrogna och gömt undan sin herres penningar i en swetteduk. Och dessa blifwa straffade. Ja, enligt Matt. 25: 30 blir den onyttige trälen kastad ut i mörkret utanför riket, der det skall wara gråt och tändernas gnißlan. Och hwilka äro nu dessa trälar? Det är sådana, som slutit sig till Kristus i tron. Af dem hafwa somliga warit werksamma i kärleken, och de blifwa belönade; andra hafwa deremot lefwat sig sjelfwa, och de komma aldrig in i riket utan blifwa mot all sin förmodan utkastade i mörkret der utanför, icke derför att de icke haft gåfwor, icke derför att de icke haft tid, utan derför att de icke haft sinne att werka hans werk. Ty de hafwa icke känt Kristi kärlek.

785. O, att alla Guds barn wille wakna upp till en allwarlig eftertanke och ransakning i detta stycke. Ty de äro alldeles för många, som likna den onyttige tjenaren, hwilka så godt som ingenting göra utan gömma sitt pund i en swetteduk och gräfwa ned det i jorden. Eller fråga dig sjelf: på hwad sätt deltager **du** i arbetet för menniskors frälsning? Många måste på denna fråga swara: Åh just ingenting. De komma och höra predikan, när det är någon predikant, som de tycka om. De komma och deltaga i församlingslifwet, om det är någon föreståndare, som kan göra det uppbyggligt och roligt för dem. Gäller det att göra sammanstott för den ena eller andra grenen af missionswerksamhet, så komma de med, om man kan ställa till en fest med te eller kaffe, sång och musik eller dylikt, så att det blir roligt o. s. w. Annars "hafwa de icke tid". I kollekten lägga de då eller då en slant, som till sin storlek alls icke står i något rimligt förhållande till, hwad de offra för egna nöjen, egen beqwämlighet o. d. O, när Herren skall hålla räkenskap med alla tjenare af detta slag, huru skall det gå med dig?

786. Dock de äro många, som wäl lifligt **börja** att deltaga i werksamheten, och det ser ut, som brunne de riktigt af Kristi kärlek. Men de hålla icke ut. När de hållit på en tid, så blir det gammalt och tungt. Det är icke längre **roligt**. De wilja hafwa roligt. Der börjar en att arbeta i söndagsskola, och det är så roligt. Men hwad det lider, så blir det icke roligt, och då blir det tungt. Så tröttnar han, söker gerna få någon annan i sitt ställe, isynnerhet wid

sådana tillfällen, då han till äfwentyrs blir bortbjuden eller annars blir i tillfälle att deltaga i något, der han kan ha roligt. Slutligen börjar han tycka, att han icke har tid och icke har gåfwor att fortsätta widare, och så tager han sin hand från plogen och sweper in sitt pund i en swettedut och gömmer det, tills Herren kommer, då han tänker få gå in i riket och få hwila från sitt arbete.

787. Det war i en stad några unga män, troende och lifliga, som bildade en förening i affigt att werka för menniskors frälsning. De togo sig före att två och två om söndagarna gå ut i stadens utkanter, att der besöka de fattigaste kojorna, tala med de försofsade, taga reda på drinkare, uppmuntra de modfälde genom att wisa dem till Herren, trösta de bedröfwade, bedja med de sjuka, uppmana menniskor att gå till de allmänna predikoställena för att höra Guds ord o. s. w. Allt det der såg mycket förträffligt ut. Och tänk, huru många tusen unga män och qwinnor, som skulle på det sättet kunna werka till outsäglig wälsignelse. Nuwäl, det gick en tid, men så småningom domnade de. Der war icke Kristi kärlek, som wäxer och blir starkare år för år och håller ut, utan der war en liflig ungdomskänsla, som swalnade, när det icke längre war roligt.

788. Detta hör nu till de scener, som man oupphörligt får bewitna. Men om kärleken heter det: **Han håller ut i allt.** Han söker icke efter att hafwa roligt utan efter att få tjena och gagna. Derför håller han ut. Han håller ut, äfwen när det blir swårt och motigt på alla håll. Se på apostlarne. De hafwa offrat alla sina gåfwor och krafter i Kristi kärlek för menniskors frälsning. Paulus kände sig såsom en gäldenär åt alla. Han hade mottagit himmelska skatter för att utdela åt andra. Han kände det icke så, som gjorde han någon öfwerlopsgerning, när han arbetade, utan så som betalade han en skuld. Huru ifrig han war deruti, kan man förstå af hans ord till församlingsföreståndarena i Efesus, då han säger: Kommen ihåg, att jag i tre års tid, natt och dag, icke har låtit af att under tårar förmana hwar och en (Apg. 20: 31). Han hade uti församlingen sett förhållanden, som framkallat hans tårar, men han hade icke tröttnat. Han hade talat med hwar och en enskild. Han hade hållit på dermed både natt och dag. Han tänkte icke: "Ack hwad tjenar det wäl till att hålla på så här? Det blir ändå derwid. De troende äro mycket skröpliga. Synder sticka fram än här än der. Det går ändå icke i längden att upphålla tukt och ordning och enhet. Snart stola ulfwar komma hit

och sönderslita allt och ödelägga församlingen." Nej, så länge uti honom war något lif, någon kraft, någon gåfwa, wille han hålla ut och göra sitt till, att åtminstone några måtte blifwa frälste och bewarade. På samma sätt talar Petrus, då han säger: Det är min affigt att alltid påminna eder härom, fastän I weten det och ären befästade i den sanning, som har kommit till eder. Och jag anser det wara rätt att, så länge jag är i denna hydda, påminna och uppmuntra eder (2 Petr. 1: 12, 13).

789. I brefwet till Filipperna säger Paulus åter: För mig är lifwet Kristus och döden en winning. Men om det att lefwa i köttet gifwer mig frukt i arbete, så kan jag icke säga, hwilket jag skall wälja. Ty båda delarna ligga mig hårdt på hjertat, emedan jag åstundar att bryta upp och wara med Kristus, hwilket wore mycket bättre. Men att förblifwa i köttet är mer af nöden för eder skull. Och härom öfwertygad wet jag, att jag skall blifwa qwar och förblifwa hos eder alla till eder tros tillwäxt och glädje (Fil. 1: 21—25). Tänk, huru mycket bättre det hade warit för apostelen att få lemna detta eländiga lif och få wara hos Kristus! Men t. o. m. det wille han ännu en tid försaka, om han kunde göra gagn genom att werka på jorden. Han kände intet af den sinnets trötthet och misznöje, som när det icke går, såsom man will, önskar sig döden och tänker med Jona: Bättre är för mig att dö än att lefwa (Jona 4: 8). Nej, heldre än att wara hos Kristus och sjunga och lofwa Gud, fri från alla tårar, alla bekymmer, alla lidanden, wille han wara här och gråta, predika, lida, bedja, förmana o. s. w., så länge han ännu hade kraft och gåfwor dertill och kunde wara Guds församling till gagn.

790. Detta är nu omtaladt äfwen oß till ett exempel. Kære broder, du som är kallad till att wara en kringresande predikant såsom apostlarna, eller du, som är satt att såsom herde och lärare wårda Guds hjord, håll ut! När menniskor i stora skaror trängas om att höra dig och alla prisa dig, så wandra i ödmjukhet och gudsfruktan; när endast några få wilja höra dig, och du på din predikolokal har nästan lika många bänkar, som du har åhörare, så winnlägg dig om att blifwa mer anderik och uppbyggelig. Men i begge fallen war oförtruten och håll ut. När din werksamhet synes krönt med mycken wälsignelse, så att många själar omwändas, så håll ut. När allt synes dödt och kallt, och du får predika, utan att någon frukt synes deraf till menniskors omwändelse, så håll ut.

891. En gammal trogen Guds tjenare, som predikat länge utan att se någon frukt, war deröfwer mycket bekymrad. Han började undra, om Gud hade mißhag till hans werksamhet. Då drömde han, att han war tjenare hos en husbonde, som satte honom till att med en liten hammare slå på ett berg. När han hållit på en stund, wände han sig till sin husbonde och sade: "Hwad skall det tjena till, att jag så förspiller tiden?" — "Det är min ensak", swarade husbonden, "hamra du, jag betalar dagspenningen." Och åter tyckte han sig hamra men utan resultat. Åter wände han sig med samma fråga till husbonden och fick samma swar. Sedan han sålunda hållit på aldrig än så länge, ramlade berget, och han waknade. Han förstod drömmens betydelse. Han fortsatte sitt evangeliska werk oförtrutet, och inom kort utbröt en mycket stor wäckelse. Följ du exemplet! Är tillståndet inom församlingen blomstrande och godt, så håll ut. Och är tillståndet der sömnigt och kyligt, så håll ut. Råder endrägt, så håll ut. Och har församlingen en sållningstid, så att den hotas att slitas i stycken af partistrider, så håll ut. Så länge du får nåd, så war med och försök rädda och bewara hwad du kan. Blir du ock mißkänd, ja försmädad, så håll ändå ut. Ja, om du än ser troende, kanske t. o. m. sådana, som genom din werksamhet blifwit omwända — om du ser äfwen sådana hjelpa de ogudaktiga att draga ditt namn i smutsen, utan att du gjort dem något ondt, kanske bara derför att du ligger deras äregiriga och egennyttiga planer i wägen, så håll ändå ut. Kärleken håller ut i allt.

792. Hwad här är sagdt om predikanter och lärare, det gäller äfwen alla, som arbeta i söndagsskolan, wid barnhem, wid sjuksängen, wid husbesök, antingen så, att de egna sin tid helt och hållet deråt, eller att de för det ändamålet endast kunna anwända wissa stunder, som de hafwa lediga från sin egentliga kallelse. Det gäller med ett ord alla, som deltaga i Herrens werk på något sätt. Käre, håll ut! Kommer än ofta en känsla af trötthet och mißmod öfwer dig, så håll ändå ut. Äro menniskor elaka och otacksamma, så håll ändå ut. Tycker du, att du litet eller intet uträttar, så håll ändå ut. Om du ser aldrig än så många andra tröttna, sådana som förut gladt och lustigt arbetat wid din sida, så håll ändå ut. War en föresyn för andra icke i att gå tillbaka utan i att stå fast eller att gå framåt. Det är ett förskräckligt äfwentyr för dig sjelf, om kärleken kolnar i ditt hjerta, den kärlek, som håller ut i allt. Ack broder, ack syster, Herren kommer snart, och då skall

han fråga efter de pund, som han gaf dig, och we dig, om du då skall nödgas säga: "Herre, jag handlade i början dermed, men sedan tröttnade jag och gömde det här i en swetteduk". Ack broder, huru är det? Kanske förskräckes du wid denna tanke, waknar upp och beklagar dig för att redan i morgon eller öfwermorgon låta det fortgå på samma sätt som hittills!

Herre Jesu, uppfyll dina lärjungar med din Ande och din kärlek. Hjelp oß, att wi icke må försoffas och insomna i döden! Amen.

Trettionionde Betraktelsen.

793. **Kärleken upphör aldrig.** (1 Kor. 13: 8). Ehuru wi uti dessa betraktelser egentligen sysselsätta oß med det kristliga lifwets yttringar i allehanda dygder och goda werk, kunna wi dock icke underlåta att, sedan wi betraktat hela den föregående delen af det undersköna 1 Kor. 13, äfwen något dröja wid apostelens slutord, som med skäl kunna kallas kärlekens pris. Sedan nämligen apostelen skildrat kärlekens gerningar, framhåller han deß ewiga wärde. Hans ord lyda fullständigt sålunda: Kärleken upphör aldrig; men profetiorna, de skola förswinna; talandet med tungor, det skall taga slut; kunskapen, han skall förswinna. Ty wi förstå endels och profetera endels. Men när det kommer, som är fullkomligt, då skall det förswinna, som är endels. Då jag war barn, talade jag som ett barn och hade sinne som ett barn och tänkte som ett barn, men sedan jag har blifwit man, har jag lagt bort det barnsliga. Ty nu se wi genom en spegel i ett dunkelt ord, men då ansigte mot ansigte; nu känner jag endels, men då skall jag känna fullkomligt, såsom jag ock wardt känd. Men nu förblifwa tro, hopp, kärlek, dessa tre; men störst ibland dem är kärleken (v. 8—13).

794. **Profetiorna — de skola förswinna.** Paulus har i de föregående kapitlen talat om de serskilda andliga nådegåfworna, som förekommo i församlingen. Bland dem war ock profetians gåfwa. Med denna gåfwa menas närmast gåfwan att förutsäga tillkommande ting. Att denna gåfwa fans i den äldsta församlingen, ser man af sådana ställen som t. ex. Apg. 11: 28, der det omtalas, huru en profet wid namn Agabus förutsade genom Anden en kommande hungersnöd, så ock Apg. 21: 10 f., der samme Agabus förutsäger

Pauli lidanden i Jerusalem. I Apg. 20: 22 f. omtalar Paulus, huru den helige Ande i alla städer wittnade, att bojor och bedröfwelse förestodo honom i Jerusalem. Detta wittnande kan wisserligen hafwa skett omedelbart i Paulus sjelf. Men **sannolikt** är, att detta skedde genom profeter, som han träffade här och der i städerna. Genom guddomlig ingifwelse blef Paulus ock sjelf i stånd att på sin sista resa till Jerusalem säga det förtwiflade skeppsfolket, att ingen af dem skulle förgås i hafwet, ehuru skeppet skulle stranda på kusten af en ö (Apg. 27: 22 f.).

795. Men det är icke alltid, som ordet profetia betecknar ett sådant förutsägande. Ofta begagnas det för att uttrycka ett **predikande, som sker på grund af omedelbar, guddomlig uppenbarelse och ingifwelse** (1 Kor. 14: 30 f.), oberoende af hwarje embete, och hwars betydelse är att blotta menniskohjertats hemligheter (1 Kor. 14: 25), att framlägga Guds frälsningsråd (jemf. 1 Kor. 3: 10, Eph. 3: 5), samt derigenom med synnerlig kraft werka till de troendes upplysning, förmaning och tröst äfwensom de otrognas omwändelse (1 Kor. 14: 3, 24). Detta profeterande war icke en lärarewerksamhet i egentlig mening — derför skiljas ock profeter och lärare bestämdt från hwarandra (1 Kor. 12: 28, Eph. 4: 11) — utan det war en öfwernaturlig nådegåfwa, genom hwilken strålar af den guddomliga sanningens ljus medelst omedelbar ingifwelse meddelades församlingen. Denna profetiska gåfwa räknades af apostelen såsom den förnämsta bland de andliga nådegåfworna (1 Kor. 14: 1). Men hon skall dock upphöra, säger han. Hon har sin betydelse för den kristna församlingen. Men när riket kommer, skall hon icke widare behöfwas.

796. **Talandet med tungor — det skall taga slut.** Hwad detta talandet med tungor war, det kan nu ingen med wißhet säga. Men att det war en synnerlig nådegåfwa till Guds ära och församlingens uppbyggelse, det kunna wi se af apostelens tal derom i 1 Kor. kap. 12 och 14. Och nu säger apostelen: detta talande med tungor skall också upphöra. Det har sin betydelse endast för en tid, för församlingen.

797. **Kunskapen — han skall förswinna.** Med kunskapen menar apostelen den djupare insigt, som wissa troende framför andra kunde hafwa i den kristna trosläran (1 Kor. 12: 8). Denna kunskap war i alla händelser ganska bristfällig, och den skall, när Herren kommer igen, lemna rum för en fullkomlig åstadkning, som då skall wara allas tillhörighet. Denna åstadkning skall ock då säkert wara

sådan, att de, som haft den djupaste insigt och gällt såsom synnerliga ljus, skola tycka, att de aldrig egentligen wetat eller förstått någonting alls.

798. Att det är från denna synpunkt, apostelen talar om profeterandets och kunskapens upphörande, det se wi af nästa verser, der han tillägger: **Ty wi förstå endels och profetera endels, men när det kommer, som är fullkomligt, då skall det förswinna, som är endels.** Kunskapen skall naturligtwis icke förswinna i den mening, att wi skola upphöra att känna Gud, utan endast i den meningen, att den nu ofullständiga kunskapen skall lemna rum för det fullkomliga åstådandet. Wi förstå endels, d. w. s. allt wårt förstånd är allenast styckewerk. Detta gäller icke blott menniskor i allmänhet utan äfwen sådana, som framför andra af Anden fått kunskap. Ty om sådana är det apostelen här talar. Och han innesluter sig sjelf bland deras antal, då han säger: **wi.** Sammalunda förhåller det sig med profeterandet. Huru höga och herrliga ting det än må framställa — styckewerk blir det i alla fall. Och äfwen här innesluter apostelen sig sjelf. Äfwen hans profeterande war styckewerk, när han jemförde det med den werklighet, som det rörde sig omkring.

799. **Men när det kommer, som är fullkomligt.** Det fullkomliga tillhör ej den närwarande tidsåldern. Hwarken i afseende på insigt eller i afseende på sedlig utweckling kan en menniska nå fullkomlighet här. Här är ett beständigt jagande efter fullkomlighet (Fil. 3: 12). Äfwen de, som hunnit längst, äro dock mycket långt ifrån målet. Ofruktbart är derför allt spekulerande och frågande, hwarför Gud icke kan göra de sina fullkomliga straz. Många hafwa på sådant spörjande grubblat sig — wi hade så när sagt — till döds. De hafwa grubblat så, att deras andliga lif tagit skada. Det är wisserligen sant, att i menniskans natur ligger ett djupt rotadt behof eller begär att weta allt och förstå allt. Detta behof är af Gud sjelf der nedlagt, och han skall sjelf engång tillfredsställa det — när det fullkomliga kommer. Men om wi redan nu wilja med wårt förstånd inträngа i hemligheter, som Gud fördolt intill den kommande tidsåldern, så skola wi kunna taga skada derpå till wårt andliga lif. Många hafwa ock genom spekulerandet öfwer fullkomligheten blifwit tjusta så, att de menat sig redan nu sjelfwa wara fullkomliga. Och då de i denna sin inbillning känt en obeskriflig fröjd, så hafwa de betraktat denna fröjd såsom en försmak af den himmelska saligheten och såsom ett bewis på riktigheten af sin mening. Må Gud hålla oß nyktra. Man kan äfwen tjusas till döds.

800. **Det fullkomliga är icke nu.** Äfwen de rikast utrustade Guds redskap, som offrat hela sitt lif åt forskandet i Guds ord, och det under mycken bön, kamp och tårar, hafwa dock tagit miste i många stycken. Det är en förödmjukande, ja förkrossande erfarenhet, man sålunda alltjemt får göra af den mensktiga ströpligheten. Tänk dig twenne Guds män. Begge äro de satta till att wara herdar och lärare, begge äro de allwarliga i gudaktigheten, begge bedja de med brinnande ifwer om den helige Ande, att han måtte leda dem i sin sanning och förhindra dem att tala annat än sådant, som är rätt. Och så komma de till helt olika, ja alldeles motsatta meningar i många stycken samt tala följaktligen emot hwarandra. Då kunna de ju icke begge hafwa rätt. Hwar är nu löftet om, att Anden skall leda lärjungarne i hela sanningen? Will Gud, att någon af hans tjenare skall såsom Guds ord utgifwa annat, än hwad som är sant? Är icke Gud lika mån om sanningen, som hans tjenare äro det? Hwarför gifwer han dem då icke efter deras bön en fullkomlig upplysning, så att de kunna alla tala ett, hwarigenom han skulle förebygga all den grufliga förwirring, som nu kommer af de otaliga läromeningarna och alla dermed följande hinder för hans församlings utbredning o. s. w.? Will han icke? Eller kan han icke? Ja, allt det der är frågor, som äro tillräckliga att wisa oß wår djupa okunnighet samt ådagalägga sanningen af Pauli ord, att allt wårt wetande och allt wårt profeterande är idel stycewerk och skall så förblifwa, tills det kommer, som är fullkomligt.

801. **Men det fullkomliga skall komma.** Det stundar en dag, då det dunkel, som nu råder, skall skingras, och wi skola alla skåda allting fullkomligt. **Och då skall det, som är endels, förswinna,** säger apostelen. Han hade ju kunnat säga, att det skall **fullkomnas.** Ty när någon får en djupare insigt i en sanning, än han förut haft, så säger man ju med rätta, att hans insigt **fullkomnats.** Hwarför säger då apostelen i stället, att det, som är endels, skall förswinna? Sannolikt begagnar han detta uttryck för att kraftigare betona, att afståndet mellan wår närwarande insigt och den fullkomliga åskådning, som är att wänta, är så stort, att den senare skall komma att te sig icke såsom ett fullkomnande utan såsom ett upphäfwande af den förra. Det lilla — o det är så litet — af sanningen, som wi känna, det känna wi på ett så ofullkomligt sätt, att wi i sjelfwa werket icke weta någonting **riktigt.** Derför kunde Paulus också säga, att om någon tycker sig weta något, så wet han ännu intet, såsom han bör weta (1 Kor. 8: 2). Sådant är grufligt

förödmjukande, men det är sant. Huru stort ljus han än menar sig hafwa, är han dock i sjelfwa werket blind. Hans kunskap är af det slaget, som uppblåser. (1 Kor. 8: 1). Och den kunskapen skall engång sluta i ewigt mörker.

802. För att ännu tydligare förklara, huru det, som är endels, skall upphöra, när det, som är fullkomligt, inträder, tillägger apostelen: **Då jag war barn, talade jag som ett barn och hade sinne som ett barn och tänkte som ett barn, men sedan jag blifwit man, har jag lagt bort det barnsliga.** Förhållandet mellan wårt närwarande tillstånd och det tillkommande är såsom förhållandet mellan barnets och den fullt utbildade mannens tillstånd. Mannens tänkesätt och tal är ett helt annat än barnets. Likaså är mannens sinne, hans sträfwan, hans diktan och traktan, något helt annat än barnets. Det förra är på samma gång ett fullkomnande och ett upphäfwande af det förra. När det fullkomliga kommer, skola wi se tillbaka på det närwarande såsom på ett tillstånd af barnsligheter. Äfwen det högsta och bästa och mest storartade, som någon talat eller tänkt, skall då taga sig ut som idel barnpjoller. Wißt bör medwetandet härom wara egnadt att betaga oß hwarje högfärdig inbillning om egen wishet.

803. **Ty nu se wi genom en spegel i ett dunkelt ord, men då ansigte mot ansigte,** tillägger apostelen. Med spegeln afser apostelen icke sådana speglar af glas, som wi nu för tiden begagna, utan de gamles metallspeglar, hwilka alltid på ett dunkelt och grumligt sätt återgåfwo de deri afspeglade föremålen. Likasom i en sådan spegel är det wi nu se Gud i ett dunkelt ord. Med det dunkla ordet menar apostelen evangelium. Evangelium underwisar oß wisserligen om Gud och hans råd med all den klarhet, **som är nödwändig för wår frälsning.** Men i alla fall kan man säga, att det i förhållande till saken sker på ett ofullkomligt sätt. Och det måste ske så, emedan wår uppfattningsförmåga är ofullkomlig.

804. När man skall underwisa ett litet barn, så måste det ske på ett barnsligt och sålunda ofullkomligt sätt. Det får icke ske på samma sätt, som när man underwisar en fullt utbildad man. Begagnade man wid barnets underwisning ett sådant sätt, så skulle barnet icke förstå någonting alls. Deraf kommer, att evangelium framställer för oß de himmelska tingen under en mängd bilder, liknelser o. d., hwarigenom wi wisserligen få en sann men alltid ofullkomlig föreställning alldeles såsom genom en dunkel spegel. Men när det fullkomliga kommer, så skola wi skåda Gud ansigte mot ansigte. Den gamla

kära bibeln har **då tjenat ut.** Hon har warit en god ledstjerna för församlingen under fremlingskapets tid, men i himlarnas rike, när det kommer, skall ingen läsa bibeln mer. Wi skola då se tillbaka på henne, såsom den lärde med glädje och tacksamhet ser tillbaka på den kära, gamla moder, som i hans tidiga barndom meddelade honom på ett mot hans uppfattningsförmåga swarande sätt de första lärdomarna och sålunda lade grunden till, hwad han nu är. I himlarnas rike skola wi icke begagna bibeln för att ur henne under studerande och bön samla de spridda dragen af Gud, utan der skola wi skåda ansigte mot ansigte. Och huru mycket högre wår kunskap då skall blifwa, det kan man sluta af apostelens ord i 2 Kor. 12: 2 följ., der han talar om, huru han hade warit uppryckt till paradiset och hört ord, som ingen kan eller får utsäga här. Wåra läppar och öron äro här icke rena nog för sådana ord, och wårt förstånd är icke mäktigt att fatta dem. En liten flicka frågade en gång sin fader: "Pappa, få wi nya ögon i himmelen, så att wi kunna se Gud?" — "Ja", swarade hennes far. Några dagar derefter skildes hon hädan för att se Gud.

805. **Nu känner jag endels, men då skall jag känna fullkomligt, såsom jag ock wardt känd.** Med dessa ord upprepar Paulus först, hwad han nyss sagt om kunskapens ofullkomlighet. Men sedan tillägger han, att i den tillkommande tidsåldern skall han erhålla en sådan kunskap, som motswarar den kunskap, med hwilken Gud kände honom sjelf, då han wardt omwänd. När det nu är ewigt lif att känna Gud och Jesus, och då man redan af erfarenhet wet, hwilken salighet det kan ingifwa hjertat att bara få en blick på Gud — har **du** erfarit det? — då kan man något ana, hwilken öfwerswinnelig salighet det skall blifwa att få se Gud ansigte mot ansigte och känna honom så, som man sjelf engång wardt känd af honom (jemf. 1 Kor. 8: 3).

806. I motsats mot de nu nämda utomordentliga nådegåfworna, som upphöra, nämner Paulus widare tre ting, som förblifwa, då han tillägger: **Men nu förblifwa tro, hopp, kärlek, dessa tre, men störst ibland dem är kärleken.** Det är klart, att när apostolen om dessa tre säger, att de förblifwa, så säger han det om alla tre i samma mening. Han kan icke, såsom några bibeltolkare fattat hans ord, hafwa menat, att tron och hoppet **upphöra** likasom talandet med tungor och profeterandet. Nej, likasom kärleken så förblifwa ock tron och hoppet **in i det ewiga lifwet.** De saliga i himlarnes rike skola fortfara att tro på Gud och Jesus. Såsom de från

början genom tron blifwit ett med honom, så skola de fortfarande i ewighet förblifwa det genom tron. Ingenting kan mer tydligt än detta wisa, att den kristna tron icke är en tro på den eller den läran utan en hjertats hängifwenhet åt Gud och Jesus Kristus. En sådan hängifwenhet skall finnas hos alla saliga, både änglar och menniskor. En sådan tro hör till den rätta gudaktighetens wäsen både i den närwarande och den tillkommande tidsåldern. När Paulus i 2 Kor. 5: 7 säger: Wi wandra genom tro och icke genom åskådning (d. w. s. wår wäg går genom tro icke genom åskådning), då sätter han tro och åskådning icke i den mening mot hwarandra, som skulle den ena utesluta den andra. Utan han will endast säga, att wår **närwarande** wandring är inskränkt till tro utan åskådning. När deremot det fullkomliga kommer, då skola wi wandra icke blott genom tro utan äfwen genom åskådning.

807. På samma sätt som tron så förblifwer äfwen hoppet. I det tillkommande lifwet skall det icke blifwa för de saliga något stillastående utan en oupphörlig utweckling från salighet till salighet, från herrlighet till herrlighet. Detta skola de saliga wara medwetna om, och i detta medwetande skola de sträcka sig derefter. Och detta är just hoppets wäsende. De gammaltestamentliga helgonen sträckte sig i hoppet efter **Kristi första ankomst**. Kristus kom. Deras hopp wardt då uppfyldt för att gifwa rum för den kristna församlingens hopp, som sträcker sig fram emot **Kristi återkomst**. När detta hopp engång är uppfyldt, då skall det efterföljas af hoppet om **en alltjemt fortgående utweckling i himlarnes rike** från herrlighet till herrlighet. Om denna utweckling gäller ock, hwad Paulus i 2 Kor. 3: 18 säger: Wi warda förwandlade till samma bild från herrlighet till herrlighet såsom från Herrens Ande.

808. Men öfwer tron och hoppet, huru herrliga dessa ting än må wara, höjer sig kärleken. Tron, hoppet och kärleken höja sig, såsom ewigt förblifwande, högt öfwer alla de utomordentliga nådegåfworna, hwilka upphöra. Men bland dessa tre står kärleken högst. Kärleken är målet för allt och står således öfwer allt såsom det högsta. Gud är kärleken. Derför är kärleken målet för allt. Hela Guds frälsningsråd: hela hans regering i gamla testamentet, Kristi ankomst och werk på jorden, hans lidande, död, uppståndelse och himmelsfärd; hela Andens werk genom nådemedlen, hela tron, hoppet, kunskapen, alla utomordentliga nådegåfwor i församlingen — allt, allt syftar det på att göra oß lika Gud. Men Gud är kärleken. Alltså är kärleken bland de högsta tingen **det aldra högsta.**

809. När Paulus i dessa ord talar om kärleken, så är klart, att han dermed menar samma kärlek, som han i hela kapitlet för öfrigt talar om, d. w. s. kärleken till näſtan. Dermed utesluter han naturligtwis icke kärleken till Gud, hwilken kärlek är grunden och källan till all sann kärlek till näſtan. Men som sagdt, om den kärleken talar han nu icke, utan om kärleken till näſtan. I himlarnas rike skall denna kärlek wara fullkomlig. Dermed skall ock glädjen wara fullkomlig. All glädje har sin rot i kärlek. Äfwen werldsträlens usla glädje har sin rot i kärlek, nämligen kärlek till de ting, som tillhöra werlden. Älskade han icke dessa ting, så skulle de aldrig göra honom någon glädje. Men emedan werlden förgås, så förgås äfwen den glädje, som han har i werlden. Ewig är endast den glädje, som har sin rot i kärleken till Gud och till näſtan. När denna glädje engång är fullkomlig, då är på samma gång saligheten fullkomlig.

810. I himlarnas rike skall detta saliga tillstånd inträda. Der skola de egenskaper, som Paulus tillagt kärleken, wara fullkomliga. Der skall ingen afundas den andra. Alla skola der af hjertat unna hwarandra all den glädje och salighet, som de hafwa. Ja, den ene skall känna sin salighet fullkomlig genom alla de andres salighet. Äfwen i himlarnas rike skola de troende höra tillsammans, så att den ene är, hwad han är, endast i förening och gemenskap med alla de andra, alldeles såsom lemmarne i en och samma kropp. I denna gemenskap skall den ene tillföra den andre idel kärlek och sällhet och sålunda den enes kärlek återwerka på alla de andra för att så slutligen återwerka på honom sjelf till att förhöja äfwen hans egen sällhet. Detta är raka motsatsen mot allt, hwad afund heter. Afunden gör, att man, i stället för att hafwa glädje af andras lycka och sällhet, twertom har pina deraf. Kärleken gör, att man, i stället för att hafwa pina af andras lycka och framgång, twertom känner sin egen lycka och sällhet buren och förökad deraf. Och i himlarnas rike skall denna kärlek wara fullkomlig. Der skall icke gifwas ett ögonblick, då den skall grumlas af något orent. Der skall icke finnas något eller hända något, som skall kunna fördunkla den samma.

811. Kärleken är mild, och i himlarnas rike skall denna kärlek wara fullkomlig. Alla skola der wara ljufliga mot hwarandra. Inga sura miner skola wisas der, inga onda mißtankar skola hysas der, inga sårande ord skola talas der o. s. w. Hwarhelst man ser sig omkring, skall man se idel milda, ljufliga anleten, hwilkas blickar

stola wara såsom uppliswande solstrålar. Hwarje ljud, man hör, stall wara pregladt af mildhet och ljuslighet samt werka upplyftande på hwar och en, som hör det. En bild deraf kunna wi se redan här. När twenne personer riktigt innerligt älska hwarandra, så werkar det upplyftande på den ene att bara höra den andres röst eller se hans ansigte. Men i himlarnas rike stola alla älska hwarandra med en fullkomligt ren och innerlig kärlek, så att bara blicken eller röften af den ene stall komma den andres hjerta att hoppa af glädje, en glädje som sedan stall återwerka på den förre, och så fortplanta sig allt widare genom den ene till den andre i ändlighet.

812. Kärleken förhäfwer sig icke och uppblåses icke, och i himlarnas rike stall denna kärlek wara fullkomlig. Der stall råda en fullkomlig ödmjukhet, icke en ödmjukhet beroende derpå, att alla känna sig såsom fattiga, syndiga menniskor, utan deruppå att alla känna Guds och Kristi storhet på ett sådant sätt, som gör dem sjelfwa ändligt små, ehuru de äro heliga och rena från all synd. Denna ödmjukhet stall sedan återwerka på allas förhållande till hwarandra. I det att alla söka endast att tjena och upphöja hwarandra, så blir hwar och en tjenad och upphöjd af alla de andra. Och det är förwisso icke swårt att tänka sig, hwilken ändlig saligbet detta stall medföra. Man tänke sig bara, hwilken olycka och jämmer det högmodiga sinnet wållar, i det att den ene bara tänker på, huru han stall komma upp öfwer och trampa ned den andre. Skall sällheten af den fullkomliga ödmjukheten bliswa lika stor som jämmern af det uppblåsta sinnet, så måste den bliswa ofantligt stor. Men den stall bliswa mycket större. Jämmern här i tiden motwäges alltid af mycket annat, som gör den dräglig. Sällheten i himlarnas rike stall aldrig motwägas af något. Den stall derför bliswa outsäglig.

813. Kärleken stickar sig icke ohöfwiskt. När kärleken blir fullkomnad i himlarnas rike, då stall aldrig någon säga eller göra något, som är opassande, d. w. s. som icke öfwerensstämmer med den fullkomliga helighet och renhet, som då stall utmärka alla. Alla stola wisa hwarandra den heder och wördnad, som tillkommer den fullkomliga Guds afbild, hwilken den ene då stall se i den andre. Ingen stall säga eller göra eller ens på något sätt **känna sig frestad** att säga eller göra något, som kunde wanpryda Gudsbelätet hos honom sjelf eller kränka Gudsbelätets majestät hos någon annan. Der stall umgängelsen i högsta mening wara **helig**. Icke så mycket som en oren tanke eller känsla stall besläcka den samma.

814. Kärleken söker icke sitt. I himlarnas rike skall kärleken äfwen i detta afseende wara fullkomnad. På samma gång som det stora målet för allas sträfwan skall wara Gud och hans ära, skola alla i hela sitt förhållande till hwarandra befordra detta mål. Ingen skall begära att blifwa tjenad, alla skola wara uppfyllda af gudaktigt begär att tjena, och detta derför att alla äro genomträngda af Guds wilja, så att det är deras lust och lif, deras mat och ära att göra den. På egen fördel, egen ära, egen winning skall aldrig någon tänka. Derför skall aldrig heller någon komma i strid med en annan. Detta skall aldrig heller kosta någon inre kamp. Ingen skall behöfwa **öfwerwinna** sig för att tjena, ty ingen skall i någon del af sin warelse känna något, som på något sätt reser sig deremot. Men deraf skall också följa, att alla skola blifwa tjenade genom alla.

815. Se här en bild. I den menskliga kroppen tjenar ingen lem sig sjelf. Handen arbetar icke för sig, ögat icke för sig, örat icke för sig, foten icke för sig. Alla äro de till för att tjena **kroppen** hel och hållen, och sålunda warda de alla tjenade genom kroppen. I den kristna församlingen äro ock de enskilde personerna lemmar af en och samma kropp, hwars hufwud är Kristus. Det weta och tro de, men när det gäller att praktisera det, då reser sig köttet, och de stilda lemmarne börja tjena sig sjelfwa och fordra att blifwa tjenade af andra. Deraf uppstå ändliga slitningar, som skada alla, alldeles såsom hela kroppen och alla deß lemmar skulle fara illa, om händerna började knota och säga: "Hwarför skola wi dagligen föra mat till munnen?" eller om munnen började säga: "Hwarför skall jag ensam tugga maten åt hela kroppen?" eller om fötterna började säga: "Hwarför skola just wi bära hela den tunga kroppen och ofta nödgas gå i smuts, medan alla de öfriga lemmarna njuta af solskenet och den rena luften?" I himlarnas rike deremot, när det fullkomliga kommer, skall lemmarnas enhet icke blott tros utan äfwen praktiseras i allt.

816. Kärleken gläder sig med sanningen. I himlarnas rike skall sanningen fullkomligt genomtränga, lysa och behersta alla. Och då skall glädjen wara fullkomlig. Den strid och söndring, som nu kommer deraf, att de olika meningarna bryta sig mot hwarandra och hwar och en will hafwa rätt, den skall icke wara mer. Wi skola då icke widare förstå endels. Alla skola tänka ett och tala ett. Och kärleken hos hwar och en skall hafwa en outsäglig glädje af att se, huru sanningen regerar i alla. Hwar och en skall se Kristus såsom han är, och hwar och en skall se Kristus i den andre.

817. Hwad angår de öfriga egenskaper, som Paulus tillägger kärleken, att han är långmodig, att han icke förbittras, icke tillräknar det onda, icke gläder sig öfwer orättfärdigheten, att han uthärdar i allt och fördrager allt o. s. w., så är detta egenskaper, som utmärka kärleken i förhållande till sådana personer, som äro syndiga och ströpliga. Men i himlarnas rike skall kärleken aldrig hafwa med några sådana att göra. Der skall kärleken på ett fullkomligt sätt råda i alla, och derför hos ingen något förekomma, som skall taga någon fördragsamhet i anspråk hos den andre. Hwad intet öra hört och intet öga sett och uti ingen menniskas hjerta uppstiget är, det är förwisso åt Guds folk beredt. Alla wåra djerfwaste föreställningar äro dock matta i jemförelse med werkligheten. Men allt skall det hafwa sitt egentliga wärde i och af kärleken.

818. Det säger sig sjelft, att när kärleken har denna höga betydelse, så måste allting underordnas densamma. Hwad som är till hinder för kärleken, det är till hinder för frälsningen; hwad som icke befordrar kärleken, det är ock utan betydelse för frälsningen. Tro, wäldiga gerningar, stora gåfwor, ett sjelfuppoffrande lif — allt är det utan betydelse, der kärleken saknas. I Kristus Jesus duger ingenting utom tron, som är werksam genom kärlek. Efter allt hwad du arbetat, fäktat, stridit för ren lära, offrat för de fattigas hjelp, werkat för församlingens bästa — efter allt detta skall du i himmelen betyda jemt så mycket, som du har älskat. Derom kunna wi läsa högst allwarliga ord i Uppb. 2: 2 följ., der Herren säger till församlingens ängel i Efesus: Jag wet dina gerningar och ditt arbete och din uthållighet, och att du icke kan fördraga de onda, och har pröfwat dem, som säga sig wara apostlar och icke äro det, och har funnit dem lögnare. Och du har tålamod och har fördragit för mitt namns skull och har icke blifwit trött. Men jag har det emot dig, att du har öfwergifwit din första kärlek. Kom derför ihåg, hwarifrån du har fallit, och ändra ditt sinne och gör de första gerningarna. — Der war alltså en man, som hade wandrat i den första kärleken men fallit. Under tiden war han dock fortfarande utmärkt genom sin uthållighet och sina förträffliga gerningar äfwensom sin förmåga att pröfwa och upptäcka falska andar. Men när kärleken fattades, war allt det andra ingenting. Ack, huru många stora män på Guds åkerfält skola icke engång befinnas hafwa stupat på denna punkt!

819. Det är mycket wanligt, att man betraktar det såsom ett frigjordt evangeliskt sinne, att någon kan säga: "Jag will icke blifwa

salig genom min kärlek utan allenast genom tron på Guds fria, oförskyllda nåd i Kristus Jesus, hwars blod runnit för mig och renar mig från alla synder. Skulle jag bygga på min kärlek, så wore jag förlorad. Derför will jag i denna min salighetssak icke weta af någon kärlek eller några gerningar alls utan bara den fria och omätliga Guds nåd." Ja, nog är det sant, att frälsningen icke kommer af min kärlek eller mina gerningar utan af Guds fria nåd. Och will man med den nämnda bekännelsen icke säga något annat, då kan det ju wara en god bekännelse. Men tywärr är detta wanligtwis icke meningen, utan merändels will man med de nämda orden säga: "Salig skall jag blifwa icke genom någon kärlek eller någon helgelse, som är werkad i mig, utan genom den fria nåden allena; medelst tron allena utan afseende på något i mig, det må wara naturligt eller genom nåden werkadt godt." Och då är saken mycket allwarlig. Ack, broder, lek icke bort din själ. Huru mycket du må sjunga och prisa Guds fria nåd, och huru hårdt du må hålla på det fria evangelium och den rena nakna tron, så wet, att endast så wida, som nåden genom evangelium i tron fått göra dig lik Gud, **endast så wida** är du frälst. Utan helgelse får ingen se Herren. Men helgelse är förwandlig till Guds likhet. Och Gud är kärleken.

820. Af tro allena utan lagens gerningar kommer frälsningen. Men frälsningen **är** icke en tom inbillning utan en **werklig** frälsning, en upprättelse ur synd och en återställelse till Guds likhet. Och Gud är kärlek. Du må erkänna det eller le deråt: när den stora dagen kommer, skall du få se det. Nåden är fri i den mening, att hon gifwes för intet. Evangelium är fritt i den mening, att det inbjuder alla syndare utan åtskilnad att komma till Kristus för att frälsas utan någon sin förtjenst eller wärdighet. Tron är fri i den mening, att den med bortseende från alla egna gerningar omfattar Jesus Kristus allena såsom den ende och den fullkomlige frälsaren. Men **frälsande** är den nåd, som evangelium bjuder, icke i den mening, att hon gör dig salig oberoende af all förändring i dig, utan i den mening, att hon omskapar och återställer dig till Guds likhet. Och Gud är kärleken. Och så komma wi alltjemt tillbaka till samma punkt. Störst af allt är kärleken, och stor inför Gud och stor i himlarnas rike skall du icke wara i den mån du trott, werkat, lidit, predikat och stridit, icke i den mån du warit ett redskap till syndares omwändelse eller församlingens uppbyggelse, utan endast i den mån du älskat — älskat icke dem, af hwilka du blifwit upphuren, icke dina liktänkande, ty en sådan kärlek kan finnas hos hed-

ningar, som icke hört ett ord af evangelium om Jesus, utan älskat alla i Kristi kärlek, såsom Gud älskar, han som är mild mot otacksamma och onda och låter sin sol gå upp öfwer rättfärdiga och orättfärdiga och har sändt sin enfödde Son för att frälsa alla. Huru har du det, broder? Älskar du? Det är Gud, som frågar.

Fyrationde Betraktelsen.

821. **Den som beder dig, gif, och från den, som will låna af dig, wänd dig icke bort** (Matt. 5: 42). Herren är det, som säger dessa ord. Han ålägger dermed sina lärjungar att wara hjelpsamma och gifmilda. Att de troende äro angelägna om werldens frälsning samt för den saken göra, hwad de kunna, det är godt och wäl. Det är det högsta och wigtigaste. Men Herren will icke, att de skola stanna derwid, utan han ålägger dem äfwen att taga sig an andras lekamliga nöd, af hwad beskaffenhet den än må wara. Han har ock sjelf föregått med exempel i detta afseende, så att wi endast behöfwa följa hans fotspår. Till honom kommo halta, blinda, spetälska, döfwa och andra nödställda, och alla förbarmade han sig öfwer och halp dem enligt profetens ord: Han tog wåra swagheter, och wåra sjukdomar bar han (Es. 53: 4, Matt. 8: 17). Ja, man kan wäl säga, att de aldra fleste, som kommo till honom, drefwos icke af syndanöd utan af lekamlig nöd. Äfwen menniskans lekamliga hunger tänkte han på. En gång spisade han med fem bröd och twå fiskar fem tusen män (Matt. 14: 13 följ.), en annan gång med sju bröd och några små fiskar fyra tusen män (Matt. 15: 32). Wid det senare tillfället sade han till lärjungarne: Jag warkunnar mig öfwer folket, ty de hafwa intet att äta. Och samma warkunsamma sinne har han ännu i dag. Att Herren för öfrigt plägade wara hjelpsam mot de fattiga och hungrande, det kan man se af historien om Judas förräderi. Ty då Herren sade till Judas: Hwad du gör, gör snart, så trodde somliga bland lärjungarne, att Jesus hade befallt Judas att gifwa de fattiga något (Joh. 13: 29). Detta wisar, att Herren plägade dela med sig åt de fattiga af de almosor, som han sjelf fick.

822. Gifmildhet är en dygd, som den heliga Skrift mycket talar om. I 5 Mos. 15: 7—11 säger Gud till Israel: Om någon af dina bröder blifwer fattig inom någon af dina portar i det

land, som Herren din Gud will gifwa dig, så må du icke förhärda ditt hjerta och icke tillsluta din hand för din fattige broder, utan upplåta din hand för honom och låna honom, hwad han behöfwer för att afhjelpa den brist, hwaraf han lider. Tag dig till wara, att icke den onda tanken uppstår i ditt hjerta, att du säger: "Det sjunde året, anståndsåret, är nära", och att du blifwer afwig mot din fattige broder och gifwer honom intet, och han ropar öfwer dig till Herren, och det warder dig till synd! Gerna skall du gifwa åt honom, och ditt hjerta skall icke förtryta, när du gifwer åt honom, ty derför skall Herren, din Gud, wälsigna dig i alla dina werk och i allt, hwad du under händer hafwer. Emedan fattiga aldrig skola saknas i ditt land, derför bjuder jag dig och säger: Du skall upplåta din hand för din broder, för dina arma och för dina fattiga, som äro i ditt land. — Ja i 3 Mos. 25: 35 säger Herren till och med: Om din broder råkar i armod och kommer på obestånd, så skall du taga honom till dig såsom en fremling eller husman, att han må lefwa hos dig.

823. I Ordspr. 3: 27 f. säger Salomo: Undandrag ej de behöfwande din hjelp, när din hand är i stånd att lemna den. Säg ej till din näste: Gack och kom igen; i morgon will jag gifwa, då du redan nu kan göra det. Sannolikt har Herren Jesus haft dessa ställen för sina ögon, då han sade till lärjungarne: Den som beder dig, gif.

824. Hwilket wälbehag Gud har till gifmildhet, det kan man förstå af Daniels ord till Nebukadnezar, då han säger: O konung låt mitt råd täckas dig och gör dig fri från dina synder genom almosor och från dina brott genom barmhertighet mot de fattiga, om din lycka skall blifwa waraktig! (Dan. 4: 24). Profeten will nog icke säga, att Nebukadnezar skulle blifwa salig genom dessa almosor, men en motwigt mot hans synder skulle de wara i den mening, att de skulle bereda honom lekamlig wälsignelse och förhindra de olyckor, som han hade att befara af Guds rättwisa dom såsom straff för sina missgerningar. I Apg. 10 läsa wi ock en berättelse, som är egnad att wisa oss, hwilket behag Gud har till gifmildhet. En romersk höfwidsman wid namn Kornelius, som war from och gudfruktig med hela sitt hus, fick en dag uti en syn se en Guds ängel, som sade till honom: Kornelius, dina böner och dina almosor hafwa stigit upp till hågkomst inför Gud (v. 4). Kornelius war wisserligen en hedning, men hans ande sträckte sig efter den sanne Guden,

och han wille tjena honom genom barmhertighet emot de fattiga och elända. Derför hade Gud ett synnerligt wälbehag dertill.

825. Gud tager sig alldeles serskildt an de fattiga och elända. Herren är en borg för den betryckta, en borg i nödens tider (Ps. 9: 10). Icke för alltid skall den fattige warda förgäten (v. 14). Herrren är den armes tillflykt (Ps. 14: 6). Herren har icke föraktat och icke försmått den armes armod och icke skylt sitt ansigte för honom, men då han ropade till honom, hörde han (Ps. 22: 25). Emedan de arme förtryckas och de fattige sucka, så will jag stå upp, säger Herren (Ps. 12: 6). Han skall rädda den fattige, som ropar om hjelp, och den arme, som har ingen hjelpare. Han skall wara nådig mot den ringe och den fattige och frälsa de fattiges själar, (Ps. 72: 12—14). Jag wet, att Herren skall utföra de armes sak och de fattiges rätt (Ps. 140: 13). Och emedan Herren är sådan, så will han ock, att hans lärjungar skola wara likadana. Det är omöjligt, att den kan wara Jesu lärjunge, som är hårdhjertad mot de fattiga och elända.

826. När Herren säger: **Den som beder dig, gif,** då utgör detta icke blott ett godt råd utan ett bestämdt budord. Det är ju tywärr många, som tyckas tro, att det är någon öfwerloppsgerning, de göra, när de gifwa något åt de fattiga. I detta afseende råder en förskräcklig okunnighet och slöhet. Att kosta på sig sjelf för egen njutning och beqwämlighet den ena summan efter den andra, det hafwa de icke samwete öfwer. Det hafwa de råd till. Men blir det fråga om att hjelpa de fattiga, då hafwa de tusen ursäkter. Uppstår fråga om en onödig utgift för egen njutning, då heter det aldrig: "Detta will jag försaka och i stället spara penningarna till hjelp åt någon fattig." Deremot händer ofta, att om en fattig behöfwer deras hjelp, så kunna de icke tjena honom, emedan de behöfwa sina penningar till den eller den alldeles onödiga utgiften för egen räkning. Huru Herren bedömer detta, är lätt att räkna ut. I Es. 58: 6 f. säger Herren: Det är den fasta, som jag skall gilla, att du bryter ditt bröd åt den hungrige och skaffar arma huswilla ett hem, att när du ser en naken, du kläder honom och icke drager dig undan för ditt kött (d. w. s. drager dig undan för dem, som, ehuru fattiga, likwäl äro af samma kött som du sjelf). Tror du wäl, att detta Guds bud är mindre wigtigt än andra, eller att det är mindre synd att öfwerträda detta än att öfwerträda andra?

827. "Ja men, säger du, icke kan wäl Herren mena, att man skall gifwa hwarje tiggare utan afseende på, hwad det är för en

person." Nej, deri har du nog rätt. Herren talar om dem, som äro nödställda och werkligen behöfwa hjelp. Många, som bedja om hjelp, äro slarfwiga, lättjefulla, oordentliga, supiga o. s. w. Sådana gör man ingen tjenst med att gifwa utan twertom. Somliga söka ock hjelp icke derför, att de icke kunna reda sig, utan derför att de wilja utwidga sig och winna mer. Om de nu få hjelp eller låna till det och det, så kunna de winna så och så mycket, tänka de. Och så tycka de, att man är obarmhertig, om man icke lånar dem. Men sådana gör man alldeles ingen tjenst med att gifwa eller låna. Twertom inleder man dem derigenom i skadliga winglerier. Och ofta gå på den wägen stora summor förlorade för än den ena än den andra wälwilliga menniskan, som derigenom blir ur stånd satt att hjelpa sådana, som werkligen behöfwa och böra hjelpas. Det säger sig alltså sjelft, att man måste wid gifwandet anwända kristligt förstånd, så att man icke likasom kastar sina gåfwor i sjön eller t. o. m. gör skada genom att gifwa.

828. Men om man nu fränräknar alla sådana, gifwes det dock en stor mängd, som man **bör** hjelpa. "Ja, säger du, om man bara kunde skilja dessa från de andra! Det skulle då wara en glädje att hjelpa. Men nu blir man den ena gången efter den andra på det skamligaste bedragen." I sådana ord ligger mycken sanning och en sanning, som ofta sätter hjelpsamheten på de hårdaste prof. Dock föras de icke sällan på tungan af sådana, som **alls icke hafwa någon lust** att gifwa eller hjelpa, och som derför i detta tal hafwa en ursäkt för sin ohjelpsamhet. Detta kan man se deraf, att dessa personer aldrig winnlägga sig om att taga reda på, huru det werkligen är med den, som söker deras hjelp. "Ja, säger någon igen, huru skulle det wara möjligt att taga reda på alla sådana." Nej, derom är icke heller fråga. Men många, som så tala, wårda sig icke om att taga reda **på en enda**, och så trösta de sig dermed, att de icke kunna taga reda **på alla**. En usel tröst! Pröfwe hwar och en sig sjelf!

829. En annan liknande ursäkt är det, när man säger: "Det är alldeles omöjligt att hjelpa alla. Man blir ju så öfwerlupen, att man ibland icke wet, hwart man skall taga wägen." Ja, nog är det sant, att man icke kan hjelpa alla. Men det finnes personer äfwen bland dem, som bekänna Jesu namn, hwilka icke egentligen hjelpa **någon** och sedan skylla derpå, att man ju icke kan hjelpa **alla**. Aldrig winnlägga de sig heller om att **uppsöka** sådana, som äro werkligen nödställda, **bedja icke heller Gud**, att han skall wisa

dem några sådana. Icke heller känna de sig tacksamma, om han förer sådana i deras wäg. Wi säga åter: Pröfwe hwar och en sig sjelf! Ty saken är ej att leka med.

830. I Luk. 10: 25 följ. talas om en lagklok, som frestade Herren med att fråga, hwad han skulle göra för att få ärfwa ewigt lif. När Herren wisade honom tillbaka till de gamla mosaiska buden om att älska Gud och att älska nästan, så wille han göra sig sjelf rättfärdig och frågade fördenskull: Hwem är då min nästa? Derpå framstälde Herren den barmhertige samaritens historia. Wi känna alla den historien wäl. Der låg den af röfwarena plundrade och slagne mannen halfdöd wid wägen. En prest kom. Han såg honom och gick sina färde. Kanske tänkte han: "Man kan ju omöjligen hjelpa alla elända, som komma i ens wäg." Och så kände han sig rättfärdigad. En lewit kom. Han gick fram till den arme mannen och såg, huru det war med honom, och sedan gick han widare. Säkerligen suckade han i sitt hjerta: "Ack, att Gud wille hjelpa den arme mannen!" Att sjelf tjena Gud i den saken, det hade han nog icke tid till. Han hade brådtom. Och hwad skulle han för resten göra? "Man kan ju omöjligen hjelpa alla, huru gerna man än skulle wilja", tänkte han. Och så fick den arme mannen ligga der för dessa två fromma männen! Då reste der förbi en samarit. Han gick fram och såg. Han såg, att det war en jude, som låg der, en af det folk, som hatade samariterna wärre än hedningar. Men han tänkte ändå icke: "Det är bara en jude." Icke heller tänkte han: "Mannen har utan twifwel sjelf retat dem, som så slagit honom. Derför må han ligga." Nej, utan så tänkte han: "Det är en lidande menniska", och strax kände han sig pligtig att hjelpa honom. Märk: detta war en samarit, således en af dem, som saknade det uppenbarelsens ljus, som judarna hade, ännu mer då den **kristna** uppenbarelsens ljus.

831. Det är otroligt många Guds barn, som skulle hafwa mycket godt tillfälle att uppsöka och wårda sig om de nödställda, om de bara hade riktigt sinne derför. De hafwa tid att prata bort många långa timmar i trefliga sällskap, de hafwa tid att syssla med allehanda, i sjelfwa werket alldeles onyttiga saker. Ack huru många unga flickor finnes det t. ex. icke i förmögna och bildade hem, som föra en mycket onyttig tillwarelse! De wirka litet, de lära sig musik, de besöka wänner o. s. w. För resten "stöta de sin helsa" och wänta på friare o. s. w. Huru mycket nyttigare och derför äfwen fristare och lyckligare skulle icke dessa kunna wara, om de anwände

något af sin öfwerflödiga tid till att uppsöka och wårda sig om de elända och hjelpbehöfwande! Men det tänka de icke på; det hafwa de icke sinne för. Guds bud taga de icke till hjertat, löftet om hans wälsignelse tro de icke, och wälsignelsen sjelf ha de icke smakat. Mätte alla, som känna sig straffade af dessa ord, icke blott bekänna sina synder utan ock bättra sig! Det är beqwämt att slå sig för sitt bröst och beklaga sig och så sedan fortsätta i samma lojhet men under tiden tro, att man dock skall blifwa salig på Guds nåd. Men den yttersta dagen skall wäl wisa, om Herren hade någon mening med sina ord, då han sade: Jag war hungrig, och I gåfwen mig icke att äta, jag war huswill, och I herbergeraden mig icke, jag war sjuk, och I besökten mig icke o. s. w.

832. Nu skola säkert många säga: "Ja, hade jag bara ledighet, hwad wore det då för swårighet? Men jag är från morgon till qwäll upptagen af mitt yrke, min handel, mitt arbete" o. s.w. Men om dessa wille nöja sig med att förtjena litet mindre penningar, så skulle det för många af dem icke fattas tid. Det synes ock, att huru trägna deras göromål än må wara, så hafwa de rätt ofta tid att stöta sina nöjen, att wara borta i sällskap, att för nöjes skull företaga rätt långwariga resor o. s. w. Nu weta wi wäl, att många åter skola swara: "Ja, men man måste ju äfwen få hwila för att samla krafter till nytt arbete." Jo, wisserligen är det rätt. Men när en troende är så upptagen af arbete **för egen winning,** när han i sin werksamhet lefwer så helt sig sjelf, att alla hans lediga stunder äfwen behöfwas för honom sjelf, till förströelse och hwila för att samla nya krafter för att åter arbeta åt sig sjelf, då är det ett mycket dåligt tecken. Om du wille wara mindre girig samt anwända hälften, bara hälften, af de stunder, som du nu offrar åt dina s. k. förströelser, om du wille anwända dem till att i Kristi kärlek uppsöka de hjelpbehöfwande och nödställda, så skulle du säkert ingenting förlora derpå. Men hwad förlust du nu gör, det får du wäl se en gång.

833. Serskildt wore söndagen dertill passande, att de troende då läte sig wårda om de elända. Detta är nu en ren och obefläckad gudstjenst inför Gud och Fadren, att besöka faderlösa och moderlösa barn och enkor i deras bedröfwelse och bewara sig obesmittad af werlden (Jak. 1: 27). Men huru många äro wäl de, som allwarligt tänka derpå. Det finnes — så otroligt det än låter — det finnes många, som lefwat i tron flere år, men aldrig hafwa deltagit i den gudstjenften. På söndagen hafwa de först sofwit ut grund-

ligt, sedan hafwa de ätit, sedan hafwa de gått till kyrkan. Derefter hafwa de gått ut och gått. Derpå hafwa de åter ätit och hwilat middag. Möjligtwis hafwa de på aftonen gått och hört Guds ord igen, om det warit något serdeles att höra. Annars hafwa de slagit dank, warit borta i sällskap eller warit ute och roat sig på annat sätt. Man kan fråga: Hafwa de aldrig läst Jakobs ord om, hwad som är en ren och obesläckad gudstjenst? Jo, de hafwa läst dem. Men lydnaden? Ja, med lydnaden är det, som det kan. De tro i stället på Kristus och låta det ersätta lydnaden. O förskräckliga förblindelse! När Herren kommer en gång, skola wäl deras ögon öppnas.

834. Man ser icke sällan personer, som öppna hjertat för Herrens ord i detta stycke, och som derför rycka till och börja besöka sjuka och fattiga för att både andligt och lekamligt bringa dem hjelp samt derigenom trösta och uppmuntra dem, om de äro troende, eller böja deras hjertan till Herren, om de äro otrogna o. s. w. De känna sig ock lyckliga derwid. Men efter en tid blifwa de trötta; och så småningom upphöra de alldeles. Wäl gå de till en tid med gnagande samwete, men hwad det lider, blifwa de lugna igen; och hwad som lugnar dem aldramest, är att de se, huru andra, som äro äldre kristna än de, äro loja och owerksamma. O hwar finnes det lif, som är helgadt åt Herren, helt och hållet helgadt åt honom, så att hela deß innehåll samlar sig i den enda punkten: Göra Guds wilja och förherrliga hans namn?

835. Nu kan man wäl säga: "Ja men wi hafwa ju predikanter, diakonissor, bibelqwinnor o. d., som wi med wåra penningar understödja, att de må ombesörja denna sak. Icke kunna wi wäl då sägas wara alldeles owerksamma?" Nuwäl, att hålla sådana är godt och wäl. Men här gäller Frälsarens ord: Det ena må man göra och det andra icke låta (Matt. 23: 23). Kan du hjelpa till att hålla sådana, är det bra. Men om du har dem såsom **några ställföreträdare,** genom hwilka du skall sjelf blifwa befriad från förbindelsen att personligen deltaga i werket, we dig då! Herren will icke allenast hafwa dina lekamliga egodelar utan äfwen **dina personliga krafter** och framför allt de senare. Och för öfrigt — huru mycket offrar du werkligen af dina lekamliga egodelar på saken? Kanske ganska litet ja så, att du skulle blygas, om någon finge weta, huru litet det är. Men ändå söker du bakom detta lilla en ursäkt för din försumlighet att personligen deltaga i werket. Tror du icke, att Herren ser det och skall hafwa det i åminnelse?

836. "Men skola wi då de stunder, då wi äro lediga från wårt egentliga arbete, icke få egna oß åt wåra familjer? Wi hafwa ju hustrur och barn, som ock hafwa något anspråk på oß." Ja, wißt. De sina må man ju wårda sig om ofta mer, än som sker. Drätt wore ju ock att t. ex. på en moder, hwars hela lif måste egnas åt barnen, äfwen lägga en ytterligare börda eller en samwetstunga. Men det finnes många troende makar, som äro utan barn, och många, hwilkas barn äro så få eller så förstgkomna, att far och mor utom omsorgen om dem hafwa tid till mycket, som är ingen menniska till nytta och Gud till ingen ära — ja som kanske äro så upptagna af just detta, att de icke hafwa tid att akta på Herrens bud om hjelpsamhet, andra bud att förtiga. Skulle de nu icke kunna byta om, så att de åt Herren offrade något af den tid, som de nu onyttigt förspilla? Det är klart, att om de sjelfwa wore i de nödlidandes ställning och såge andra i samma ställning, hwari de nu sjelfwa befinna sig, så skulle de kunna wisa dessa senare, att det hwarken fattas tid eller förmåga utan endast sinne att lyda Gud. Wi upprepa här åter igen: Pröfwe hwar och en sig sjelf. Saken är allwarlig. Huru mycket förmår Kristi kärlek i dig? Har du werkligen det sjelfförsakande, hjelpsamma sinne, som här är fråga om?

837. Om det rätta hjelpsamma sinnet heter det i det ställe, som wi nyß anförde ur 5 Mos. 15: Tag dig till wara, att du icke blifwer afwig mot din fattiga broder och gifwer honom intet, och han ropar öfwer dig till Herren, och det warder dig till synd. Gerna skall du gifwa åt honom, och ditt hjerta skall icke förtryta, när du gifwer åt honom. — Herren begär icke blott, att du skall gifwa, utan ock att du skall gifwa **gerna** och med glädje. Derom säger apostelen Paulus: Gifwer någon, så gifwe han i enfald; öfwar någon barmhertighet, så göre han det med glädje (Rom. 12: 8). Det är en tarflig hjelp, du gör din fattiga broder, om du hjelper honom "nödd och twungen" och sur i hågen, så att han måste känna, att han beswärat dig, och att du helst hade sett, att du sluppit honom. Ack broder, när du hjelper någon eländig, så undwik allt, som kan såra eller förödmjuka honom. War wiß, han känner wäl sin nöd tung nog, utan att du behöfwer lägga sten på börda genom din owänlighet, som kanske kommer att tynga ned honom mer, än din gåfwa kan hjelpa upp honom. Wisa honom i stället ett hjertligt deltagande, såsom wederfores dig sjelf en Guds nåd i det, att du får hjelpa. Sådan din glädje och enfald skall

lyfta upp honom mer än din gåfwa. Och för resten kom ihåg, att afwighet och mißlynthet i gifwandet icke allenaft tager bort en ftor del af gåfwans wärde för den nödftällde, utan äfwen gör den alldeles wärdelös inför Gud, ja, enligt Herrens ord till Mofe, **ädrager dig fyndaftuld.**

838. Om det rätta gifwandet fäger Paulus på ett annat ftälle: Hwar och en efter fom han will i fitt hjerta, icke med oluft eller af twång. Ty Gud älftar en glad gifware (2 Kor. 9: 7). Apoftelen lägger icke på de troende något lagtwång utan hemftäller till hwar och en, huru mycket Kriftі kärlek förmår i honom. Att du fjunger och är glad öfwer Kriftі kärlek, det är ju godt. Men hwad förmår denna kärlek i dig? det är hwad Gud frågar efter. Det är många troende, fom prifa Gud för full frälsning, få att de t. o. m. ej widare tycka fig behöfwa bedja: Fader wår, förlåt oß wåra fkulder! Men när det kommer till ftycket, wifar det fig, att werldens fåfänga har mer makt öfwer dem och tager deras kaffa wida mer i anfpråk än det budet om barmhertighet och hjelpfamhet mot de elända. Så långt kan fjelfbedrägeriet gå.

839. Om famma fak talar apoftelen äfwen i 8:de kap. af famma bref, der han påkallar de troendes hjelp för de fattiga heliga i Jerufalem. Förft berömmer han förfamlingarna i Macedonien, om hwilka han fäger, att ehuru de woro mycket fattiga, få hade dock deras glädje flödat öfwer, få att de rikeligen gifwit i enfald, (d. w. f. med uppriktigt hjerta). De hafwa gifwit, fäger han, ej blott efter förmåga utan öfwer förmåga och det **fjelfmant.** (Gifwe Gud, att famma omdöme nu kunde fällas om de kriftna förfamlingarna!) Ja, de hade ock med mycken enträgenhet bedit apoftelen om **den ynneften** att få deltaga i undfättningen till de heliga (v. 4). Tänk, huru de betraktade faken! Det fer ut af ordalagen få, fom hade Paulus i betraktande af deras fattigdom icke welat taga emot något af dem. Men han måfte gifwa wika för deras enträgna begäran. De betraktade det fom en **ynneft,** om han wille låta dem wara med, och fåfom en ogunft, om han wägrade dem det. Tänk, huru fremmande de woro för hwarje känsla af oluft! De gåfwo fig förft åt Herren och fedan åt oß, efter Guds wilja, fäger apoftelen (v. 5). Det är wägen. Gif dig fjelf förft åt Herren helt och hållet. Sedan ftall han nog i dig ftapa, hwad fom är honom behagligt.

840. Sedan apoftelen hade anfört detta om förfamlingen i Macedonien, wänder han fig med en direkt uppmaning till de troende

i Korint. Såsom I uti allt öfwerflöden, säger han, i tro och i tal och i kunskap, och i all ifwer och i eder kärlek till oß, så sen till, att I ock öfwerflöden i **denna nåd.** Märk dessa sista ord! Han lärer dem att betrakta gifmildheten såsom en nådegåfwa alldeles i likhet med tron och kunskapen. Och liksom de nu öwerflödade i den ena nådegåfwan, så borde de ock öfwerflöda i den andra. Ack huru få äro icke de, som werkligen betrakta det såsom en nåd att få gifwa, så att de med mycken enträgenhet bedja Gud derom! Hwar och en will annars gerna behålla sitt för sig och blir derför icke synnerligen glad åt den, som kommer och will taga del af hans goda. Ja, skulle man bland de troendes skara taga sig för att räkna alla dem, som bedja Gud om gifmildhetens nådegåfwa, så skulle man säkert komma till märkwärdiga resultat. Du — du som läser detta, skulle du då blifwa medräknad?

841. Alldeles i öfwerensstämmelse härmed tillägger apostelen: Icke såsom en föreskrift säger jag detta, utan emedan jag genom andras ifwer äfwen will pröfwa äktheten af eder kärlek (v. 8). Apostelen wille icke med något lagbud twinga. Twungna gåfwor hafwa intet andligt wärde, endast ett lekamligt. Derför öfwerlät han allt åt deras kärlek. Den skulle wara driffjedern, och så skulle det wisa sig, huru paß äkta deras kärlek war. Det, som framdrifwes med twång, är aldrig något bewis på kärlek. Och nu broder, om man skall bedöma din kärleks äkthet efter din gifmildhet, huru kommer då domen att utfalla? Du wet det. Och ännu mer: Gud wet det.

842. För att upplifwa de troende till kärlek, tillägger apostelen: Ty I kännen wår Herres Jesu Kristi nåd, att han, ehuru rik, wardt fattig för eder skull, på det att I genom hans fattigdom skullen warda rika (v. 9). Såsom Jesu kärlek war, aldrig någons warit har. Han försakade icke blott en del af jordisk rikedom, utan han förnedrade sig från sin himmelska herrlighet, som han hade haft hos Fadren före werldens grundläggning, och wardt så fattig, att han kunde säga: Räfwarne hafwa kulor och himmelens foglar hafwa nästen, men menniskans son hafwer intet, der han kan luta sitt hufwud till (Matt. 8: 20). Och detta på det att wi skulle blifwa rika på ewiga, himmelska skatter. Wisen nu, will apostelen säga, hwad wärde I sätten på detta. Har denna hans kärlek funnit rum i **edert** hjerta också? Om en rik man afträdde all sin egendom till hjelp åt en fattig, hwem skulle icke beundra och prisa honom. Och om han sedan sade till den fattige: "Wisa mig nu den tacksamheten,

att ock du hjelper dina fattiga bröder" — månne han skulle behöfwa säga det två gånger? Och om den andre icke gjorde det, hwem skulle icke förundra sig deröfwer och på det högsta tadla honom för hans otacksamhet? Nuwäl, du som tror och wet, hwad Jesus gjort för dig, och hwad han nu will hafwa af dig, huru beswarar du hans kärlek? Skall det wara förgäfwes, att han blifwit fattig för din skull?

843. "Ja, frågar du, men jag har så litet att gifwa". Nuwäl, för din räkning tillägger apostelen: Om hågen är för handen, så är han wälbehaglig i mån af, hwad han eger, icke i mån af hwad han icke eger. Ty meningen är icke, att andra skola hafwa lättnad och I nöd, utan att det skall gå lika till; i denna tid må edert öfwerflöd komma deras brist till hjelp, på det ock deras öfwerflöd må komma eder brist till hjelp, att det må blifwa likhet (v. 12—14). Du som nu har intet, dig gäller icke budet att gifwa. Herren begär ingenting af dig. Du som har litet att gifwa, gif litet. I Luk. 21: 1 följ. omtalas, huru Herren satte sig wid offerkistan en gång för att se, huru menniskor lade penningar deri. Der kommo många rika och lade mycket in. Säkert wille de, att alla skulle se och beundra deras frikostighet. Kanske sågo de ock med stolta blickar på Jesus, der han satt, såsom wille de säga: "Ser du?" Ändtligen kom der en fattig enka, ensam. Hon lade in endast en mycket liten penning. Då kallade Jesus till sig sina lärjungar och sade: Sannerligen säger jag eder: denna fattiga enka lade mer in än alla de andra. Ty de inlade alla till Guds offer af sitt öfwerflöd, men hon inlade af sin fattigdom allt, hwad hon egde till lifsuppehälle. Herren dömde således icke efter, hwad **hwar och en gaf**, utan efter hwad hwar och en **hade qwar**. Och då kunde de rikas gåfwor icke uthärda någon jemförelse med den fattiga enkans. Och såsom Herren dömde då, så dömer han ock nu. Hwad wi kalla **stora** gåfwor, blifwa då ofta alldeles ingenting, medan små gåfwor, som wi förakta, äro i Herrens ögon stora. Och nu broder, i hwad förhållande står det, som du gifwer, till det som du har qwar? Det kan för hwar och en wara helsosamt att pröfwa sig inför den frågan.

844. I Gal. 6: 10 säger Paulus: Medan wi hafwa tid, låtom oß göra det goda mot alla, men mest mot dem, som höra tron till. — De, som äro bröder i tron, ligga ju närmast. Den, som älskar honom som födde, älskar ock dem, som äro födde af honom (1 Joh. 5: 1). Derför säger ock apostelen i Rom. 12: 13: Delen med eder till de heligas nödtorft. Men det må ej stadna wid

dem. Sen till, att i eder gudaktighet finnes brödrakärlek och i brödrakärleken allmännelig kärlek, säger Petrus (2 Petr. 3: 7). Gören wäl äfwen mot dem, som hata eder och förfölja eder, säger Jesus. Och i Ebr. 13: 16 säger apostelen: Förgäten icke att göra godt och dela med eder, ty med sådana offer täckes man Gud. Medan wi hafwa tid, säger Paulus. Wår tid är snart ute; låtom oß derför passa på och köpa tiden. När Herren kommer, skall det icke bli fråga om, hwad wi egt, men hwad wi gjort. Jag war hungrig, och I gåfwen mig äta, jag war törstig, och I gåfwen mig dricka, jag war naken, och I klädden mig o. s. w. — så skall Herren tala på den dagen. Hwad samlar du åt dig till deß? Den som förbarmar sig öfwer den fattiga, han lånar Herren (Ordspr. 19: 17). Men den som lånat åt Herren, han har något att fordra af honom, och han skall för wisso få betaldt, så att han blir nöjd. Men den, som har denna werldens goda och ser sin broder wara nödställd och tillsluter sitt hjerta för honom, huru förblifwer Guds kärlek i honom? (1 Joh. 3: 17). Men om icke Guds kärlek förblifwer i honom, hwad duger då hans tro till? Ty i Kristus Jesus duger endast den tro, som är werksam i kärleken, säger Paulus. Och det samma bekräftar Johannes, när han säger: Mina barn, låtom oß älska, icke med ord eller med tungan, utan i gerning och sanning (1 Joh. 3: 18).

845. Huru den kristliga kärleken i detta afseende wisade sig i den första kristna församlingen i Jerusalem, derom läsa wi i Apg. 2: 44: Och alla de, som hade blifwit troende, woro tillsammans och hade allting gemensamt; och sina egendomar och tillhörigheter sålde de och delade ut dem åt alla, allteftersom någon hade behof. Och åter i kap. 4: 32: Men i hopen af dem, som blifwit troende, war ett enda hjerta och en enda själ, och icke en enda sade något wara sitt eget af det, som han egde, utan alltsammans war för dem gemensamt. — Denna egendomsgemenskap war intet apostoliskt bud utan en alldeles friwillig sak. Man må ock döma huru som helst om deß klokhet. Utom församlingen i Jerusalem synes den icke hafwa förekommit; och äfwen der har den temmeligen snart upphört. Men hwad som i alla fall står qwar såsom det för lifwet i Gud utmärkande, det är den kärleksfulla hjelpsamhet, som war werksam i de troende.

Ack Herre Jesu, hjelp alla dina lärjungar! Uppfyll oß med din ande och ditt sinne, att wi må blifwa dig lika. Herre, förbarma dig öfwer oß. Amen.

Fyratioförsta Betraktelsen.

846. **Den som förbarmar sig öfwer den fattige, han lånar åt Herren, och han betalar honom godt igen** (Ordspr. 19: 17). Det första wi af dessa ord lära, det är, hwilken omsorg Gud har om de fattiga. Han håller reda på, hwad man gör åt dem, och han bokför det, så att säga, såsom sin egen skuld, att det må bli ordentligt betaldt. Sådant förstodo apostlarne, då de wid apostlamötet i Jerusalem lade Paulus och Barnabas på hjertat att serskildt tänka på de fattiga, hwartill Paulus anmärker: Just detta har jag också winnlagt mig om att göra (Gal. 2: 10). Af denna Herrens omsorg om de fattiga följer nu den andra lärdomen, nämligen att ingen bör anse såsom bortkastade penningar, hwad han af barmhertighet gifwer den fattige, eller säga: Det der får jag aldrig igen. Ty när Herren åtager sig skulden, kan man wara fullt säker. Hans ord är en "säkerhetshandling", som aldrig förlorar i wärde. Den tredje lärdomen är, att Herren åtager sig betalningsskyldigheten för de fattiga, endast om gåfwan är gifwen af werklig **barmhertighet.** Ty endast under den förutsättningen har gåfwan något wärde för honom. Gåfwor, gifna med olust eller för att lysa eller af andra bewekelsegrunder, de bokföras aldrig hos Gud. Derför säger Herren: Då du gifwer almosa, må du icke stöta i basun för dig, såsom skrymtarena göra i synagogorna och på gatorna, på det de skola warda prisade af menniskorna. Sannerligen säger jag eder: De hafwa fått ut sin lön (Matth. 6: 2). Och Paulus säger: Gud älskar en glad gifware (2 Kor. 9: 7). Men till olustiga eller skrytsamma gifware har Gud aldrig sagt, att han har något behag.

847. Hwarför nu Gud will löna sådan barmhertighet, det är ej swårt att förstå. Ty först och främst är denna barmhertighet en likhet med honom sjelf. Och han har ett synnerligt behag i allt, som liknar honom. Att göra wäl mot dem, af hwilka man har att wänta lika igen, det är icke mer, än hwad publikaner och hedningar kunna göra. Det är ingen Guds likhet och har derför ingen lön att wänta (Matth. 5: 46 f.).

848. För det andra är sådan barmhertighet egnad att föröka Guds lof. Om nämligen den fattige, som blir hjelpt, är ett troende Guds barn, så är hjelpen för honom ett bewis på Guds tro-

fasthet, hwilket stärker hans tro, lifwar hans mod och wäcker hans sinne till tack och lof samt uppfyller honom med kärlek. Derom säger Paulus i 2 Kor. 9: 10 följ.: Den som gifwer säd åt såningsmannen och bröd till spis, han skall ock gifwa och förmera edert utsäde och föröka eder rättfärdighets frukter, så att I uti allt warden rike till all gifmildhet i enfald, hwilken genom oß **werkar tacksägelse till Gud.** Ty tjensten med denna undsättning fyller icke allenast de heligas brist utan **öfwerflödar ock genom många tacksägelser till Gud,** då de genom profwet af denna tjenst **föranledas att prisa Gud** för eder lydaktiga bekännelse till Kristi evangelium och för edert deltagande i enfald för dem och för alla, under det att ock de med bön för eder längta efter eder för den öfwerswinneliga Guds nåd, som är öfwer eder. — Och wißt måste det wara klart, att Gud icke kan lemna sådant utan lön.

849. Det war en fattig trovende arbetare med flere barn, som genom ärligt och ihärdigt arbete sökte försörja sig och de sina. Emellertid blef han sjuk. Han låg till sängs två månader af den bästa arbetstiden. När hösten kom, kunde han ej betala hyran. Den obarmhertige hyreswärden hotade att wräka honom och hans familj på gatan, om han ej snart betalade. Men hwar skulle han taga penningar ifrån? Julen kom. Återkalleligen tillsades han, att han omedelbart efter helgen skulle flytta. Hans möbler skulle stadna i husegarens hand till betalning för hyran. Den arma familjen lade sig på julaftonen till sömns med tårar i ögonen. De hade intet annat råd än att befalla saken i Guds hand och från honom taga allt, som kunde komma. Gud såg ock deras nöd och tänkte på sitt ord. En trovende qwinna, som fått reda på deras belägenhet, sände dem på juldagen penningar till fylleſt att betala hyran. Familjen war utom sig af glädje. Man, hustru och barn lofwade under tårar Gud hela dagen. Aldrig hade hans trohet warit så stor för deras hjertan som nu. — Huru wore det möjligt, att Gud skulle lemna utan lön den der qwinnan, som gick hans ärende? Han är wäl icke en död Gud.

850. Men äfwen på det sätt bidrager Guds barns barmhertighet till att föröka Guds lof, att werlden icke kan undgå att se, att Guds nåd icke warit fåfäng i dem. Likasom de troendes synd drager wanära öfwer Guds namn, så tjena deras goda gerningar till att pryda Guds wår frälsares lära (Tit. 2: 10) samt derigenom upphöja hans namn och tilltäppa munnen på smädarena, såsom Petrus säger: Så är Guds wilja, att I med goda gernin-

gar stolen nedtysta de dåraktiga menniskornas okunnighet (1 Petr. 2: 15). Och det kan Gud naturligtwis icke lemna olönt. En swensk konung försummar ej att löna den, som på något sätt gör det swenska namnet äradt. Och Gud är i den delen wisserligen icke sämre än jordiska konungar.

851. För det tredje är en sådan barmhertighet ett mycket wigtigt **missionsmedel.** Om nämligen den, som blir hjelpt, icke är troende, så har hjelpen ofta en förunderlig kraft att uppmjuka hjertat. Det är ett gammalt ordspråk, som säger, att wägen till den fattiges hjerta går genom magen; och deri ligger mycken sanning. Utan twifwel war det ock genom lekamlig hjelpsamhet mot de elända, som Herren Jesus sjelf wann de aldra flesta hjertan. Denna sida af saken är derför högst behjertanswärd. Att predika och sålunda wittna för den fattige om Herren, är nog godt. Men will du, att **ditt ord skall gå in i hans hjerta,** så bewisa i werk och gerning, att **hans nöd går in i ditt hjerta,** så att han i dig må se en bild af den frälsare, som du talar om. Saken får på det sättet icke blott en lekamlig utan äfwen en andlig sida, som är af ytterste wigt för de troendes **missionswerksamhet.** Och det säger sig ju sjelft, att Gud omöjligen kan lemna olönt, hwad du för den saken offrar.

852. Men Skriften säger icke blott i allmänhet, att Gud skall återgälda, hwad någon af barmhertighet gör de fattiga och nödställda. Han omtalar ock, **hwad för en lön** den barmhertige har att wänta. Och denna lön är alltid sådan, att den barmhertige af sin barmhertighet förwärfwar större wälsignelse än den fattige, som han hjelper. En gammal hedniск filosof säger, att när någon gör en annan ondt, så gör han alltid sig sjelf den största skadan. På samma sätt kunna wi säga: När någon gör en annan godt, så gör han sig sjelf det största gagnet. Det betygar äfwen frälsaren i de bekanta orden: Det är saligare att gifwa än att taga (Apg. 20: 25).

853. Den första wälsignelse, som den barmhertige har af sin hjelpsamhet, är, att han får i sitt hjerta erfara Guds wälbehag. Likasom onda gerningar wälla, att man strax i sitt hjerta får erfara Guds misshag, så wälla goda gerningar, att man får erfara Guds wälbehag, och redan detta uppwäger fullkomligt alla uppoffringar. Om Herren wandrade lekamligen omkring på jorden, och han både dig göra det eller det, o huru gerna skulle du ej göra det. Du skulle säkert aldrig känna det påkostande. Du skulle aldrig i ditt hjerta fråga: "Hwarför kan han ej be någon annan?" Nej, om

han både någon annan och icke dig, så skulle det göra dig ondt, och du skulle straxt i ditt hjerta undra, hwad han kunde hafwa emot dig, eftersom han icke wille anlita dig. O huru gerna skulle du ej efterkomma hwarje hans wink, om han ock både dig springa från den ena ändan af landet till den andra för att så hemta om ock bara en knappnål åt honom. Och om han derefter sade dig ett hjertligt tack och läte dig weta, att din gerning behagat honom synnerligen wäl, huru lycklig skulle det icke göra dig! Det skulle säkert aldrig falla dig in att begära någon annan lön. Nuwäl, war honom lydig i det stycket att hjelpa de nödstälda, och du skall få smaka hans wälbehag, såsom apostelen säger: Förgäten icke att göra godt och dela med eder, ty med sådana offer täckes man Gud (Ebr. 13: 16).

854. "Men, säger någon, wore det icke andligt högmod och egenrättfärdighet att gå och tro, att Gud tycker om, hwad jag gör? Är icke hwarje gerning bemängd med synd, så att jag får wara glad, om Gud af nåd will förlåta mig mina goda gerningar och icke fördöma mig för dem?" Sådant tal kan nog låta mycket ödmjukt, men det är icke rätt. Säger Gud, att han har behag till sina barns goda gerningar, så är det aldrig rätt att tro annorlunda, än han säger. Deremot blir det alltid rätt, att du tror, att Gud menar, hwad han säger, så att han werkligen tycker om det goda, som du gör. En sådan tro skall ock på det högsta uppmuntra dig och stärka dig i det goda. Och det behöfwes ganska wäl.

855. Men hwad beträffar den synd, som inblandar sig i din gerning, så är detta en sak för sig. Den will ock Herren gerna förlåta dig. Men om genom denna synd sjelfwa din goda gerning skulle blifwa till synd, då wore det lögn allt, hwad Guds ord talar om det wälbehag, som Gud har till wåra goda gerningar. Med icke nog med det. Då måste du ock bedja icke blott: "Gode Gud, förlåt mig alla mina synder, äfwen de synder, som inblandat sig i det goda, jag gjort." Nej då måste du äfwen bedja: "Gode Gud, förlåt mig, att jag hjelpt den fattige idag, att jag besökt den sjuke o. s. w., och fördöm mig icke derför." Och det skulle ändå icke stanna derwid. Den troende skall nämligen icke allenast bedja om förlåtelse för sina synder utan ock se till, **att han afsåter att synda.** Sålunda måste du då **upphöra att hjelpa och tjena de elända.** Men ännu är det ej nog. Du måste också taga farwäl af tron och frälsningen. Ty tron utan goda gerningar är död; och äro nu alla dina gerningar bara syndiga gerningar, då har du inga goda gerningar, och då duger din tro till ingenting. Så galet kan det bli, om man ej wet att skilja den goda

gerningen sjelf från den synd, som till äfwentyrs blandar sig deri. Alltså: att du låter dig wårda om de elända och hjelper dem, det har Gud behag till, och det får du tro och fröjda dig åt. Lika allwarligt som man bör tro, hwad Gud talar om sitt misshag till onda gerningar, lika allwarligt bör man tro, hwad han talar om sitt wälbehag till det goda, som wi göra. Ja, det är synd att tro annorlunda, än han säger.

856. Ehuru detta wälbehag kunde wara lön nog, skall dock Herren icke låta det stanna derwid. Äfwen lekamligen skall han wedergälla dig. Derom heter det i 5 Mos. 15: 10: Gerna skall du gifwa åt honom, och ditt hjerta skall icke förtryta, när du gifwer åt honom, ty derför skall Herren, din Gud, wälsigna dig i alla dina werk och i allt, hwad du under händer hafwer. — Man behöfwer ock icke hafwa stor erfarenhet för att hafwa bewittnat sanningen af dessa ord. I Ordspr. 11: 24 säger Salomo: Mången strör ut och förkofrar sig allt mer, och mången spar öfwer höfwan och blir allt fattigare. Ack, huru mången är det icke, som sträfwar och girigas och aldrig har tåd att hjelpa, och det will ändå aldrig rätt lyckas för honom. Trots all försigtighet förlorar han här på ett sätt, der på ett annat. I sitt arbete har han motgång. Är han köpman, så har han liten handel och liten förtjenst, förlorar derjemte på oredliga kunder o. s. w. Är han handtwerkare, så har han litet arbete o. s. w. Det är, som om olyckan förföljde honom. Wid närmare undersökning kan det dock möjligen wisa sig, att han har **Gud** emot sig, och det just för sin girighet och ohjelpsamhet. Hwad han icke will **gifwa**, det **tager** Gud ifrån honom mång dubbelt samt låter honom derjemte smaka sitt stora misshag, så att den lekamliga förlusten också wållar honom outsäglig **hjertenöd**. Han må ställa sig huru som helst, så skall han dock alltid få erfara sanningen af Solomos ord: Ingen wishet, intet förstånd, ingen rådighet hjelper mot Herren (Ordspr. 22: 30).

857. Å andra sidan kan man få se en annan, för hwilken det jemt går wäl i händer. I sitt yrke har han framgång; arbete har han, och bra förtjenar han på sitt arbete. För hans barn går det bra, så att man ej nog kan förundra sig deröfwer. "Han har en owanlig tur", säger man. Men undersöker man saken närmare, skall man kanske finna, att det icke är något annat än Guds wälsignelse, som följer honom i allt, och det till lön derför, att han är en barmhertig och hjelpsam menniska. "Det är förunderligt, säger man: ehuru han ger bort så mycket, blir han ändock alltid mer förmögen." —

"Ja, säger gnidaren, om jag förtjenade så mycket som han, så wore det icke swårt att också gifwa med begge händerna." Men sanna förhållandet är, att roten till hans framgång ligger just i hans hjelpsamhet. Den som gifwer åt den fattiga, honom skall intet fattas; men den som bortwänder sina ögon, han drager mycken förbannelse öfwer sig, heter det åter i Ordspr. 28: 27.

858. David säger härom i Ps. 41: 2 följ.: Säll den, som låter sig wårda om den fattige. Honom skall Herren hjelpa på olyckans dag. Herren skall bewara honom och hålla honom wid lif; han skall hafwa framgång på jorden, och du skall icke gifwa honom uti hans fienders wåld. Och Esaias säger: Om du räcker åt den hungrige din kost och mättar den nödstälde, då skall ljus uppgå för dig i mörkret, och din midnatt skall blifwa såsom en middag. Och Herren skall leda dig beständigt och mätta din hunger i sjelfwa öknarna, och han skall göra dina ben starka, och du skall blifwa lik en wattnad trädgård och lik en wattukälla, hwars watten icke tryter (Es. 58: 10—11). Detta är ju så tydliga löften, att man wäl bör taga fasta på dem. Tror du werkligen, att det är den trofaste och allsmäktige Guden, som har talat dem? Och hwad wågar du för din del på dem?

859. Olyckans dagar komma nog alltid hädanefter såsom hittills att öfwergå städer och folk. Den ena gången kommer farsot. Då skall Herren tänka på dem, som ha tjenat honom i de fattiga, och han skall bewara deras lif. Den andra gången kommer hungersnöd, så att landet liknar en öken. Då skall Herren tänka på dem, som i den goda dagen warit barmhertiga, och han skall laga, att åtminstone de hafwa mat. När det är mörkt och förtwifladt för andra såsom djupaste midnatt, då skall Herren låta dessa hafwa ljus såsom om middagen o. s. w. Det war icke blott af guddomlig ingifwelse utan äfwen af erfarenhet David och Esaias talade så. Och du kan ju sjelf pröfwa på.

860. Men det stannar ännu icke derwid. Äfwen dina barn skola störda wälsignelse af det goda, som du har sått. Derom säger Herren: Jag gör barmhertighet intill mångtusen på dem, som hafwa mig kär och hålla mina bud (2 Mos. 20: 6). Mången girigas och är ohjelpsam för att kunna lemna deß mer efter sig åt sina barn. Ja, han lemnar dem kanske gods, wid hwilket häftar Guds förbannelse, och som derför blir för dem en källa till ständiga stridigheter, slitningar, förluster och olyckor. Jag kände en rik girigbuk. Hans barn fingo stora egendomar i arf efter honom. Men

wid delningen kommo de i strid, blefwo bittra owänner till hwarandra, gjorde på affärerna stora förluster och blefwo ruinerade. Hwad nytta war det då med den gamle faderns äflande? Och otaliga äro hans likar. Huru ofta ser man icke, att rika girigbukars barn blifwa fullständiga odågor, som snart göra af med, hwad föräldrarna strapat ihop åt dem. Deras föräldrar hafwa icke ställt så till, att de hos Gud insatt något åt dem. Den som sparsamt sår, han skall också sparsamt uppskära, säger Paulus (2 Kor. 9: 6).

861. En annan åter gör wäl och hjelper och tänker icke på, att han derigenom förminskar sina barns arfwedel. Han lägger sina egodelar i en god sparbössa, hwilken sedan för haus barn blir en riktig guldgrufwa, en källa till mångfaldig wälsignelse. Derpå kan äfwen tillämpas, hwad David säger i Ps. 25: 12 följ.: Ehvo den är, som fruktar Herren, hans själ skall bo i det ljufliga, och hans säd skall besitta landet. Och åter: Säll är den, som fruktar Herren och har stor lust till hans bud; hans säd skall wara mäktig på jorden; de frommas slägte skall warda wälsignadt (Ps. 112: 1—2). Bered dina barn denna wälsignelse, om du är mån om deras wälfärd.

862. Hwar och en är ju mån om barnen. Föräldrar lefwa egentligen för barnen. Derför äro de ock angelägna, att barnen om möjligt må hafwa något efter dem, när de lemna denna werlden. Den, som har en gård, sträfwar, hwad han kan, att lemna denna så skuldfri som möjligt åt barnen engång. Den, som har ett hemman, gör sammalunda. Den, som har en affär, arbetar ock på att allt mer stärka och förbättra densamma för att engång lemna den efter sig såsom en wigtig inkomstkälla för barnen. Åter en annan gör större eller smärre insättningar i sparbanker åt sina barn o. s. w. Allt sådant der kan ju ske i Guds fruktan, såsom apostelen säger: Barnen äro icke pligtiga att samla skatter åt föräldrarne utan föräldrarne åt barnen (2 Kor. 12: 14). Må hwar och en derwid handla med waket samwete inför Gud. Men den **wigtigaste** och **säkraste** inkomstkällan, du kan bereda dina barn, är hwad du genom hjelpsamhet mot de fattiga insatt hos Gud. Glöm aldrig det!

863. Men ännu stannar det icke. Wälsignelsen af wälgörenhet skall följa med in i himlarnas rike. Deras gerningar följa dem efter, heter det om de troende (Uppb. 14: 13). Och Herren säger: Gören åt eder sjelfwa wänner medelst orättfärdighetens mamon, på det att, när den tagit slut, de må mottaga eder i de ewiga tälten (Luk. 16: 9). Med orättfärdighetens mamon menar han de jor-

diſta egodelarne. Och han förmanar ſina lärjungar att anwända deſſa för att dermed ſkaffa ſig wänner, ſom, när de jordiſka egodelarne en gång hafwa en ände (d. w. ſ. när Herren kommer igen), må mottaga dem i de ewiga boningarna i Meſſias rike. Der lärer han alltſå lärjungarne att anwända de jordiſka egodelarne **med afſeende på den tillkommande tidsälderns ſalighet.** Och der ſkall wedergällningen wisſerligen bliſwa ſådan, att wi ſkola ſtämmas för en ſå orimlig lön.

864. Om ſamma ſak talar Herren i Luk. 14: 13 följ., då han ſäger: När du gör gäſtabud, ſå bjud fattiga, krymplingar, halta, blinda. Och ſalig ſkall du wara, emedan de icke hafwa att wedergälla dig; men det ſkall wedergällas dig i de rättfärdigas uppſtåndelſe. — Det är ju icke några ſtorwerk, att bjuda några blinda, fattiga och elända till gäſtabud. Ännu uttryckligare framhåller han det ſamma i ſina ord om den ytterſta domen, då han ſäger: Jag war hungrig, och I gåfwen mig äta; jag war törſtig, och I gåfwen mig dricka; jag war ſjuk och i häktelſe, och I beſökten mig o. ſ. w. (Matth. 25: 35). Till och med ſådana der ſmå ſaker, ſom någon i hans namn för hans ſkull gjort, ſkall han komma i håg på den ſtora dagen, då han inför ſin domſtol ſamlar alla jordens folk.

865. Om ſamma ſak är det ock Herren talar i Luk. 6: 38, då han ſäger: Gifwen, och det ſkall warda gifwet åt eder. Ett godt mått, packadt, ſkakadt och öfwerflödande ſkola de gifwa i edert ſköte. — Äfwen i deſſa ord ſyftar han på den ewiga wedergällningen i ſitt rike. Huru ringa och ſkröpliga wåra goda gerningar än må wara, ſäkert är dock, att de ſkola hafwa en ſtor betydelſe för wår ſtällning i himlarnes rike. Derom handlar, hwad Herren annorſtädes ſäger: Hwilken ſom gifwer en enda af deſſa ſmå allenaſt en bägare kallt watten att dricka för hans namn af lärjunge, ſannerligen ſäger jag eder: Han ſkall alls icke miſta ſin lön (Matth. 10: 42). — På den dagen, när riket kommer, ſkall du ſäkert önſka att hafwa gjort mycket åt Herren i de fattiga och elända. Men gör då nu, hwad du på den dagen ſkall önſka, att du gjort. **Och låt det bli af.**

866. Ännu större betydelſe får denna ſak, när man å andra ſidan ſer, huru Herren talar om den dom, ſom ſkall öfwergå dem, ſom icke öfwat barmhertighet. I Luk. 16: 19 följ. talar han om den rike mannen och Lazarus. Den rike mannen lefde ſig ſjelf. Han klädde ſig dyrbart och fröjdade ſig i ſin prakt hwarje dag. "Må jag icke göra i mina ting, hwad jag will? tänkte han. Är det icke min rättmätiga egendom? Må man icke wara glad öf-

wer den förtjenst, som jag bereder så många menniskor genom mitt ståtliga lefnadssätt?" Men wid hans dörr låg den fattige Lazarus, full med sår, förgäfwes önskande att få mätta sig med de smulor, som föllo från den rike mannens bord. Hwad hade den rike mannen med honom att göra? "Honom får fattigwården draga försorg om", skulle han wäl hafwa sagt, om han lefwat nu. Och många skulle hafwa tyckt, att han talat rätt. Men snart wände sig bladet. I dödsrikets gehenna hamnade den obarmhertige, och när han der lyfte upp ögonen, hwad fick han se? Jo, Lazarus i Abrahams sköte. Och då bad han förgäfwes, att Abraham skulle sända Lazarus, att han måtte doppa det yttersta af sitt finger i watten och swalka hans tunga. Sådant har Herren sannerligen icke talat på skämt. Jakob förstod det, när han sade: Dom utan barmhertighet skall öfwergå den, som icke gjort barmhertighet (Jak. 2: 13). Se till, att den domen ej engång må komma att träffa dig.

867. Hwad nu här är sagdt om gifmildhet, det gäller alla slag af hjelpsamhet. De troende äro icke sina egne utan tillhöra Herren, och Herren har satt dem här för att tjena honom just i de elända, och det icke blott i sådana, som äro troende, utan äfwen i sådana, som äro otrogna. Han låter sjelf sin sol gå upp öfwer både onda och goda och låter regna öfwer rättfärdiga och orättfärdiga, och derför will han också, att hans barn skola wara såsom strålar af honom sjelf och hans nåd inför alla.

868. Må Gud efter sin stora barmhertighet hjelpa alla sina barn att wäl behjerta denna sak. Herre Jesu, fyll oß du med din nåd och gör oß dig lika. Amen.

Fyratioandra Betraktelsen.

869. **Warden tacksamme** (Kol. 3: 15). Detta är en allmän förmaning af apostelen, hwilken gäller den troendes förhållande såwäl till Gud som till näftan. Att han säger: **Warden tacksamme** och icke: **Waren** tacksamme, det beror derpå, att han framställer tacksamheten som ett mål, dit de böra sträfwa. Det förhåller sig med tacksamheten såsom med alla andra kristliga dygder: det gäller att alltjemt mer och mer tillwäxa och förkofras deri. "Här är icke ett warande utan fastmer ett wardande" (L.).

870. Då wi nyß förut talat om hjelpsamhet, så är det i sin ordning att nu äfwen tala något om tacksamheten. Den ena bör

swara mot den andra, så att hwar och en, som i sitt behof erfar den andres hjelp, också bör tacka honom derför.

871. Det är Guds bud, att man skall wara tacksam. Tacksamheten är derför en dygd, som behagar Gud. Och för den, som älskar honom, bör detta wara nog. Otacksamhet är följaktligen en **synd**, som inför Gud är lika straffwärd som alla andra synder. Apostelen Paulus säger derför i 2 Tim. 3:4: **I de yttersta dagarna skola uppstå swåra tider: menniskorna skola wara egenkära, giriga, skrytsamma, öfwermodiga, smädelystna, föräldrar olydiga, otacksamma, oheliga** o. s. w. Der synes, huru apostelen likställer otacksamhet med de skamligaste synder, som isynnerhet i de yttersta tiderna skola taga öfwerhand. Och sådana ord må wisserligen wara tillfylles att göra den troende rädd äfwen för denna synd.

872. Men hwem frukttar ändå för denna synd? Otacksamhet hör till de aldra wanligaste saker. När Josef i fängelset hade uttydt en dröm för Faraos öfwerste winskänk, så bad han, att winskänken skulle tänka på honom till det bästa, när han åter kom i Faraos gunst (1 Mos. 40: 14). Men öfwerste winskänken kom icke ihåg Josef utan glömde honom (v. 23) i hela två år. När Mose och Aaron hade med egen lifsfara lagt sig ut för folket hos Farao och ingenting kunnat uträtta utan twertom ställningen för Israel blifwit förswårad, då war det tacken, att Israels barns tillsyningsmän sade till dem: Herren hemsöke och straffe eder, att I hafwen gjort oß förhatliga i Faraos och hans tjenares ögon och satt dem swärdet i hand till att dräpa oß (2 Mos. 5: 21). När ändtligen Mose hade fört Israels barn ut ur Egypten, då woro de wäl glada och tacksamma, så länge allt gick bra. Men så snart en motgång stötte till, strax glömde de allt, hwad Mose hade gjort, allt hwad han hade lidit, äfwentyrat och offrat för dem. När de kommo till Röda hafwet, sade de: Fans det icke grafwar nog i Egypten, att du måste föra oß bort, att wi skulle dö i öknen? (2 Mos. 14: 11). När de sedan kommo till öknen Zin och icke strax funno något watten der, sade de: O att också wi hade fått dö, när wåra bröder dogo! Hwarför hafwen I fört Herrens folk till denna öken, att wi skulle dö här, wi och wår boskap (4 Mos. 20: 2 följ.). David klagar ock ur sin erfarenhet och säger: De löna mig ondt för godt (Ps. 35: 12). Och åter: Till lön för min kärlek reste de sig emot mig, men jag bad för dem. De bewisade mig ondt för godt och hat för min kärlek (Ps. 109: 4 följ.). Ja, Mose måste engång strida inför

Herren: Hwad skall jag göra åt detta folket? Ännu något litet, och de skola stena mig (2 Mos. 17: 4).

873. I Matth. 7: 12 säger Herren: Allt hwad I wilen, att menniskorna skola göra mot eder, gören äfwen I så mot dem, ty detta är lagen och profeterna. — Nu will hwar och en, som gör en annan något godt, gerna se, att denne är tacksam. Deraf kan han då också döma, att det är hans egen pligt att bewisa tacksamhet, när han sjelf erfar godt. Sjelfwa de oförnuftiga djuren, såsom hunden och hästen, ja t. o. m. wilda djur, såsom lejon och andra, hwilka utgöra menniskors fasa, wisa tacksamhet för erfarna wälgerningar. Otacksamheten är derför en alldeles onaturlig synd, för hwilken hwar och en anständig menniska och ännu mer då en Jesu lärjunge borde på det aldra djupaste blygas.

874. Den rätta tacksamheten bewisar sig dels i ord, dels i gerning. Såsom alla dygder är hon något rent inre och andligt men lefwande och werksamt, så att hon strax träder fram i det yttre, och det dels så, att hon säger tack, dels så, att hon, der hon kan, wisar sig tjenstaktig för att efter förmåga återgälda det goda, som hon erfarit. Sålunda uttalar Paulus i Rom. 16: 4 sin och Guds församlingars tacksamhet till Aquila och Priskilla för det goda, som de gjort honom. När Naaman hade genom profeten blifwit helad från sin spetälska, wisade han genast sin tacksamhet deri, att han erbjöd honom rika skänker (2 Kon. 5: 15). När Elisa hade erfarit gästwänlighet af den sunemitiska qwinnan, sade han: Si, du har för wår skull gjort dig allt detta beswär; hwad kunna wi göra för dig? (2 Kon. 4: 13). Han wille genast wisa sin tacksamhet i werk och gerning. Det är icke allenast en okristlig utan deßutom rå och ohyfsad menniska, som icke wisar sig tacksam för det goda, man gör henne. Derför har det ock warit en erfarenhet, som missionärer gjort, att de lägst stående hednafolken utmärkts deraf, att de i sitt språk saknat hwarje uttryck för tacksamhet.

875. De, som framför andra äro berättigade att fordra tacksamhet af oß, äro wåra **föräldrar.** Det kan ingen, som ej sjelf är fader eller moder, sätta sig in i, hwad föräldrar måste sträfwa, försaka, lida för sina barn, från det de äro små, tilldeß de blifwa stora. Huru många gånger t. ex. en moder måste försaka nattens hwila för att waka wid det lilla barnets säng, huru många gånger hon måste låta sig wäckas ur en för henne wäl behöflig sömn, huru ofta hon måste gå och bära det gråtande barnet på armarne, tills det wärker i armar och rygg på henne — hwem kan räkna det? Huru

ofta hon måste hafwa tålamod och fördraga och öfwerskyla, huru ofta hon måste näpsa och förlåta — hwem kan säga det? Huru hon måste tänka för barnen i allting, huru hon glädes, när det går dem wäl, huru många tårar hon måste fälla, när det händer dem något ondt, huru ofta hon för barnens wäl underkastar sig de mest kännbara försakelser o. s. w. — hwem har wäl hållit reda derpå? Detta är så naturligt, att ingen fäster sig derwid. Så fullkomligt göra föräldrar sina barns sak till sin egen, att hwar och en lyckönskar föräldrarna, när det går barnen wäl, och beklagar föräldrarna, när det går barnen illa.

876. Om barn besinnade detta, så skulle det wisserligen uppfylla deras hjertan med sådan tacksamhet, att det skulle wara dem en glädje att finna tillfällen att genom barnslig lydnad, ödmjukhet, tjenstaktighet o. s. w. betyga sina föräldrar sin erkänsla. Somliga barn göra det ock. En troende bonde sade till mig en gång: "Mina barn äro så snälla, att jag får tårar i ögonen, bara jag talar derom". Men ofta går det helt annorlunda till. Om ej barnen få, som de wilja, strax blifwa de bittra i sinnet, wisa sura miner, låta kanske ock undfalla sig stursta ord. Om föräldrarna ålägga dem att göra något, som ej behagar dem, strax wisa de sig owilliga, hafwa allehanda ursäkter för att slippa undan o. s. w. Sålunda wälla de dem lidande, der de skulle bereda dem glädje till tack för allt det goda, de njutit af dem. Sådana otacksamma barn äro ett widrigt skådespel, medan deremot tacksamma barn äro en kostelig syn för både Gud och menniskor.

877. Att sådan otacksamhet förekommer hos minderåriga barn, är dock icke det sorgligaste. De förstå icke bättre, kan man i många fall säga. Sorgligare är, att äfwen fullwäxta barn ofta bewisa sig lika otacksamma. Sålunda kan t. ex. en hemmawarande son eller dotter ofta wara mycket tråkig mot sina ålderstigna föräldrar, ja stundom rent af wisa förakt för dem, isynnerhet om de måste taga mot någon tillrättawisning. "Det bryr jag mig inte om", äro ord, hwarmed sådana barn ofta bemöta sina föräldrars tillsägelser, och det med miner och åtbörder, som de wißt icke tänka, att Gud ser. Icke heller owanligt är det, att samma barn i sällskap med bekanta tala förklenande och owärdigt om sina föräldrar, ja kanske gyckla och göra sig lustiga öfwer dem.

878. Men det stannar ej derwid. Många föräldrar blifwa på ålderdomen till följd af fattigdom och sjuklighet beroende af sina barn. Nu skulle barnen, om de wore tacksamma, räkna det såsom

en riktigt dyrbar skatt att få wårda och omhulda dem. Men i stället låta de dem ofta känna, att de äro till kostnad och beswär, och att man gerna skulle spara sig både det ena och det andra samt derför med glädje helsa den dag, då man kunde blifwa af med dem. Stackars föräldrar: det hafwa de till tack för allt, hwad de till barnens bästa arbetat, försakat, lidit och grätit! Men i dödsannonsen efter dem kommer det nog ändå att heta, att de äro djupt sörjda och saknade af både barn och barnbarn! När man tänker på sådant, kan man icke widare undra på, att Paulus räknar otacksamhet till de ständliga synder, som företrädeswis skola utmärka den yttersta tiden.

879. Nu wore saken dock icke så sorglig, om den förekomme endast hos ogudaktiga. Men tywärr äro de många, som göra sig skyldiga till denna synd, midt under det de bekänna Jesu namn, äro medlemmar, ja kanske låta räkna sig såsom **framstående** medlemmar i kristna församlingar. Pröfwe hwar och en sig sjelf. Du son, du dotter, hurudan är du mot dina gamla föräldrar i deras hem? Eller i ditt eget, om de bo hos dig? Gud wet det, och han hör de gamles suckan, war wiß på det. Ack broder, wakna upp! Köp tiden att nu återgälda något litet af, hwad du är dem skyldig. Fullt kan du aldrig betala. Tiden är kort! Köp tiden att sprida litet solljus öfwer den del af lefnadswägen, som de gamle med stapplande steg ännu hafwa att wandra. Gör genom din wänlighet det bröd mjukt, som de skola taga ur din hand! De äro det wäl wärda. De hafwa kanske mången gång måst försaka att äta sig mätta, på det att du skulle få äta dig mätt, när du war barn. Gör genom din barnsliga tillgifwenhet den luft lätt, som de andas i ditt hus! Låt wara, att de äro besynnerliga ibland, att de kanske äro häftiga, obilliga och tråkiga mot dig mången gång. Haf fördrag med dem. De äro det wäl wärda. Du kan ej weta, huru mycket de måst hafwa fördrag med dig. Deras retliga lynne beror kanske mycket derpå, att de äro utslitna, och dertill har bidragit äfwen den möda och de bekymmer, de försakelser och lidanden, som de för ditt bästa måst underkasta sig på den tid, då du berodde af dem och deras wård. Köp tiden, broder, att wisa dig tacksam. Förmörka icke deras lefnads afton och stäng icke himmelen för dem genom att förbittra deras sinne med ett okristligt beteende, under det du pryder dig med Kristi namn!

880. Så noga war apostelen Paulus i denna sak, att han i 1 Tim. 5: 4 säger, att församlingen icke må åtaga sig eller betungas

med att underhålla en enka, som har barn eller barnbarn. Ty, säger han, dessa barn och barnbarn skola lära sig att wisa from aktning mot sitt eget hus och gifwa sina förfäder wedergällning, ty detta är behagligt för Gud.

881. Näst efter föräldrar må man med skäl anse en god öfwerhet berättigad till de troendes tacksamhet. Wi mena icke en sådan tacksamhet, som hycklaren Tertullus å judarnas wägnar uttalade inför landshöfdingen Felix, då han wille winna landshöfdingens gunst och derför ordade stort om, huru tacksamma judarna kände sig för den frid och alla de goda inrättningar, som i alla afseenden och öfwerallt gjordes genom landshöfdingens försorg (Apg. 24: 3). Nej, wi mena en hjertligt uppriktig tacksamhet för allt det goda, som en god öfwerhet tillskyndar ett folk. Att bara uppsöka, förstora och häckla öfwerhetens fel samt derigenom uppreta både sitt eget och andras sinne, det må de troende fly såsom all annan synd. Äfwen om man måste se och beklaga än ett, än ett annat misgrepp eller fel af öfwerheten (ty äfwen den **bästa** öfwerhet är felaktig), så må man icke låta sig förblindas till den grad, att man icke märker **det mycka goda,** som man har. Denna tacksamhet må man äfwen bewisa deri, att man tänker och talar wäl om öfwerheten, öfwerskyler, urskuldar och till det bästa uttyder, hwad som kan synas wara fel, samt i werk och gerning understödjer hennè och sålunda på allt sätt underlättar hennes arbete, att hon med glädje må göra sitt kall till folkets wälsignelse. Sådant är kristligt och behagligt för Gud. Apostelen förmanar ock de troende, att de skola hafwa böner, åkallan och **tacksägelser** till Gud för konungar och för all öfwerhet (1 Tim. 2: 2). Men om denna sak få wi längre fram tillfälle att widlyftigare tala.

882. Widare tillkommer det oss att bewisa tacksamhet mot alla, som troget och redligt göra sitt kall till wårt bästa på ett eller annat sätt. Dit höra först och främst lärare, som med trohet predika, förmana och underwisa oss samt waka öfwer wåra själar, såsom apostelen säger i Ebr. 13: 17. När apostelen Paulus tog afsked af församlingsföreståndarena i Efesus, kunde han betyga, att han i tre år med den största oegennytta, i all ödmjukhet under många tårar och frestelser offentligt och enskildt predikat för dem allt Guds råd samt natt och dag oaflåtligen hållit på att förmana hwar och en serskildt (Apg. 20: 19 följ.). Att dessas tacksamhet wisade sig i stor gråt, när han tog afsked af dem, så att de ock föllo honom om halsen och kyste honom häftigt, det må man icke undra på.

883. Nu kunde till äfwentyrs någon säga: "Ja, hade wi sådana lärare, hwem skulle icke då känna sig tacksam mot dem? Men hwar finnas de wäl nu?" Nuwäl, låt wara, att det nu kan wara swårt att finna någon, som wågar taga apostelens bekännelse i hela deß widd uti sin mun, så finnes det dock äfwen nu lärare, som med trohet tjena Herren i församlingen samt efter de gåfwor, de hafwa, wårda sig om henne och bära hennes nöd och behof på sitt hjerta. Mot sådana skulle nu församlingens medlemmar wisa sitt hjertas tacksamhet, så att de wore glada åt dem samt i ord och werk uppmuntrade och stödde dem i deras answarsfulla och ofta tunga kall. I detta afseende synda dock de troende mycket ofta, så att de wisa sig likgiltiga, ja owänliga och klandersjuka, hwarigenom de, i stället för att stödja läraren, twertom nedtrycka honom samt derigenom betaga honom den frimodighet och kraft, som äro nödwändiga för framgången af hans werksamhet. Apostelen Paulus fick ock sjelf erfara sådan otacksamhet, så att han måste bittert klaga. I Galatien t. ex. hade han i begynnelsen blifwit mottagen såsom en Guds ängel, ja såsom Jesus Kristus. Han gaf de troende det wittnesbörd, att om det hade warit möjligt, så hade de tagit ut sina ögon och gifwit honom. Så tacksamma och lyckliga woro de. Men icke förty wände sig saken inom ganska kort tid så, att deras hjertan alldeles drogos ifrån honom, så att han måste önska, att han kunde förwandla sin röst, när han åter komme till dem, på det de måtte tro, att det wore någon alldeles ny predikant och icke bara den gamle Paulus (Gal. 4: 14 följ.). Ännu bittrare fick han erfara detsamma i Korint, såsom hans andra bref till den församlingen bewisar. Man kan deraf se, att apostelens utomordentliga nit och trohet alls icke hindrade de troende att wara otacksamma.

884. Sådan otacksamhet wisar sig ock deri, att församlingen söker undandraga sig att gifwa predikanten hans nödtorftiga uppehälle samt sålunda till hans öfriga tunga lägger bördan af ekonomiska bekymmer, eller, om hon gifwer honom det, icke gifwer honom det med glädje utan med olust, så att han än här än der måste höra, att han har för mycket o. s. w. Det är många trogna predikanter som för sådant måste lida mycken inre nöd, så att de mången gång kunde önska, att de aldrig blifwit predikanter, eller att de nu kunde byta om och gripa till något annat att försörja sig och de sina med. Apostelen Paulus undgick åtminstone detta slag af otacksamhet derigenom, att han hade ett handtwerk, hwarmed han kunde försörja sig och sina medhjelpare, hwarthelst han kom

(Apg. 20: 33 följ.). Men icke alla äro i samma lyckliga ställning. Flertalet af dem, som predika evangelium, måste hafwa sin näring deraf (1 Kor. 9: 14). Och många af dem måste ofta för nu nämda orsak äta sitt bröd med tårar. Men äfwen de tårarna räknar Gud, ehuru ingen tänker derpå.

885. Till dem, som äro berättigade att erfara tacksamhet af oß, höra widare alla de, som jemte predikanterna hafwa att sköta församlingens angelägenheter på ett eller annat sätt. De hafwa ett ofta mycket beswärligt göra. Det är derför mycket illa, när de, som erfara deras tjenst, icke wisa sig tacksamma för det goda, som de göra, men deremot äro mycket haftiga att klandra deras fel och mißtag samt derigenom göra deras tjenst för dem onödigt tung. Du troende Guds barn, som är angelägen att behaga Gud, wakta dig för sådan synd och winnlägg dig i stället att på allt sätt uppmuntra och stödja dem i deras werk. Men fela de på något sätt, så bed Gud för dem, ursäkta dem och tyd allting till det bästa samt gör, hwad du kan, för att bota den skada, som deras fel kunnat wålla. Det är många, som sjelfwa ingenting wilja göra eller offra eller försaka för församlingens bästa, men som ändå icke blygas att hafwa munnen full med klander öfwer dem, som göra något. Ja, der ofwan på inbilla sig dessa lastare, att denna klandersjuka och skamliga otacksamhet ingenting annat är än en from nitälskan om det rätta. O Guds barn, bed Gud om nåd att blifwa bewarad från denna synd eller frälsas derifrån, om du börjat angripas af henne! En menniska, som är mycket klandersjuk, ådagalägger dermed, att hon är mycket förträfflig i sina egna ögon. Och det är intet godt tecken.

886. Det war en man, som tillhörde en kristen församling. Han war ett stort ljus i sina egna ögon. Derför såg han mer än de öfriga. Och hwad han såg, det war fel i allt möjligt. Den ena predikanten hade det felet, och den andre ett annat. De, som stötte församlingens ekonomiska angelägenheter, begingo än ett mißtag än ett annat. I församlingen war ingen riktig tukt; der woro många, som borde uteslutas. Der war icke heller den lifaktighet, den andliga kraft, den inbördes kärlek, som borde utmärka Guds folk. Ställningen war med ett ord bedröflig. Så der tyckte han. Och hwad gjorde han nu sjelf åt alltsammans? Föregick han de andra genom att sjelf wara anderik, werksam, sjelfförsakande, ödmjuk, kärleksfull o. s. w.? Nej wißt icke. Ingen gjorde mindre än han. Det enda han gjorde och gjorde **grundligt**, det war,

att han war mißnöjd, knotade och klandrade. Men träffade han några, som höllo med honom, då tyckte han serdeles om dem. De woro jemte honom sjelf de bästa i församlingen. När han fick wara med dem, då kände han sig uppbygd och glad. Och detta räknade han såsom den rätta gudaktigheten. Wißt kände han sig straffad ibland af bibelns tal om kärleken. Men så tänkte han på, huru han tyckte om dem, som höllo med honom; och hwad de andra beträffade, inbillade djefwulen honom, att han nog älskade äfwen dem, fastän han hatade deras synder. Och så blef han lugn igen. Men hwad hette den mannen? Han hette Legio. Mången, som frågar efter honom, kan få tag i honom, om han sticker handen i sin egen barm. We denna skamlösa otacksamhet.

887. Till dem, som wi äro skyldiga tacksamhet, höra widare alla de, som på något sätt äro wåra wälgörare. Det är ofantligt många, som för sin uppfostran och fortkomst hafwa haft att tacka personer, hwilka af en eller annan anledning tagit hand om dem samt med råd och dåd hjelpt dem fram. Mången nu framstående man har från början såsom en fattig, wärnlös gosse blifwit upptagen i någon wälgörares hus eller annars åtnjutit hans understöd. Deßförutan skulle han nu icke wara, hwad han är. Mången wärnlös flicka har såsom fosterdotter funnit hem och skydd i någon wälgörares hus och derigenom erhållit den uppfostran, som satt henne i stånd att förwärfwa sig sin hederliga bergning. Hwem wet, hwad som annars hade blifwit af henne? Mången nu dugtig handtwerkare har från början ur ett fattigt hem eller från gatan blifwit tagen i lära af någon menniskowänlig mästare, som faderligen wårdat sig om honom och gjort honom till, hwad han nu är. Många, som warit på willowägar, genom dryckenskap eller andra laster, hafwa blifwit uppsökta och om händer tagna af barmhertiga menniskor, hwilka under många försakelser, lidanden och tårar lyckats draga dem från lastens wägar samt genom Guds nåd göra dem till hederliga och dugliga menniskor. Alla sådana och andra dylika borde wisserligen icke försumma något tillfälle att i ord och handling wisa sin tacksamhet. Och framför allt böra de, som äro på Jesus troende, föregå alla andra deri. Men huru är det med dig i denna del?

888. En troende flicka, som sålunda hade kommit fram, war ett synnerligt mönster af tacksamhet. Hennes fostermoder, som sjelf war i ganska medelmåttiga omständigheter, hade tagit henne ur ett mycket dåligt hem och uppfostrat henne till en duglig och

förträfflig flicka. När hon war uppwäxt, war fostermodern gammal och sjuk och rätt beswärlig att sköta. Fosterdottern war dock outtröttlig i sina omsorger. Ofta måste hon waka, ofta måste hon anstränga sina krafter öfwer förmågan, så att hon sjelf ej sällan war ganska klen. Men när man beklagade henne, blef hon riktigt uppbragt. Aldrig kunde hon tala om fostermor, utan att det lyste i hennes ögon. Flere goda platser erbjödos henne, men hon afslog dem alla. Hon kunde icke lemna sin fostermor. En ung förträfflig man, som hade lärt känna henne, anhöll, att hon wille blifwa hans hustru. "Ja, swarade hon, om jag får taga gamla fostermor med i det nya hemmet." Mannen war i början ej willig dertill. "Ja, sade hon, då blir det ingen förbindelse af. Ty wet, att om gamla fostermor ej hade warit, så wore jag icke en sådan flicka, att du kunde bjuda mig din hand." Det rörde mannen. De blefwo gifta, och i det nya hemmet war den unga qwinnan samma outtröttliga skyddsängel som förut för gamla fostermor, ända tills denna i frid lemnade det jordiska. Hwad hette den flickan? säger du. Ja, den som bara wißte det! Jag har aldrig sett henne; och om någon annan sett henne, wet jag icke heller. Men hon borde finnas. Hwar och en, som på ett eller annat sätt befinner sig i liknande ställning, må ju söka henne i sin egen barm.

889. Men tacksamhetens fält är ännu icke uttömdt. I det enskilda lifwet öfwer hufwud och det husliga lifwet isynnerhet förekomma en oändlig mångfald större eller smärre hjelpbewisningar mellan makar, mellan föräldrar och barn, mellan husbönder och tjenare, mellan syskon, mellan tjenstekamrater o. s. w. Ingen, som winnlägger sig om ett kristligt skönt wäsende, bör låta sådana hjelpbewisningar afgå utan ett uttryck af tacksamhet. Att barn få lära sig tacka sina föräldrar för mat, kläder och annat, som de af dem få, det är godt. Men det bör ej stanna derwid. Äfwen du fader och moder, när du befaller ditt barn att uträtta något, att gå ett ärende, att hemta en käpp eller en sax eller en hatt eller dylikt, och barnet gör det med willig lydnad, så glöm ej att nicka och säga ett wänligt tack. Tänk icke: "Barnet är skyldigt att lyda mig och har ingen tack att fordra." Utan tänk i stället, att det tillkommer dig att likna Gud, som ock rikligen tackar sina barn för det goda, de göra i hans tjenst, ehuru de wißt icke hafwa någon tack att fordra. Det skall göra dig sjelf så skön och dina barn så godt. Du skall genom sådan tacksamhet i deras hjertan inplanta mer tacksamhet, än du genom alla förmaningar kan inpregla i dem.

890. Likaså du tjenare, wisa dig tacksam, när du erfar ditt husbondefolks wälwilja och omsorg om dig. Och du husfader eller husmoder, när dina tjenare willigt utföra dina tillsägelser, så wisa äfwen du dem din tacksamhet. Tänk icke: "De hafwa lön och hafwa derutöfwer ingenting att fordra." Nej, utan tänk äfwen i förhållande till dem, att du må likna Gud. Då faller genom dig en stråle af himmelsft solljus ned på dem, och det gör dem så godt. Och de kunna wäl behöfwa det. Sådan der tacksamhet werkar likasom oljan, med hwilken man smörjer ett ur, så att hjulen icke gnaga mot hwarandra, utan hela werket går lätt. Tänker du ständigt på deras lön, så blifwa de dig såsom trälar, som bara tjena för lön. Men glömmer du, att de hafwa lön, och wisar dig tacksam emot dem, för hwad de göra, så glömma de också snart, att de tjena för lön, samt börja tjena af hjertans lust. Och derpå stall ditt husliga lif winna mer, än som kan med någon lön betalas.

891. Det stulle göra oß alltför widlyftiga, om wi stulle gå widare omkring för att wisa, huru tacksamheten bör yttra sig på lifwets olika områden. Allt nog, må hwar och en öfwa sig sjelf i denna dygd samt lära sig att räkna det såsom synd, hwad han felar deri. Gud har behag till dem, som äro tacksamma, och det icke allenaft mot honom utan äfwen mot hwarandra. Han stall ock löna det. Serstildt lofwar han sin wälsignelse åt dem, som wisa sig tacksamma mot sina föräldrar, i det han säger, att dem stall wäl gå (Ef. 6: 3). Deremot har han stort mißhag till all otacksamhet. Förr eller senare skola ock de otacksamme få sitt straff. En fader, som såg sin son sitta och tälja på ett stycke träd, frågade: "Hwad gör du min son?" — "Jo, swarade sonen, jag gör en ho, som far ska' äta ur, när han blir gammal, likasom farfar nu får göra." O, det går igen.

892. Många menniskor, som, så att säga, förföljas af åtskilliga lidanden, skulle kunna, om de wille pröfwa sig sjelfwa, finna förklaringsgrunden uti otacksamhet för erfarna wälgerningar. Mången son, som warit otacksam mot föräldrar, har måst bittert ångra det, då han wid framskridna år sjelf warit utan hem; mången tjenare, som warit otacksam mot goda husbönder, har sedan kommit i hus, der han farit mycket illa, eller har kanske måst wara utan tjenst och bröd, eller har, när han sjelf blifwit husbonde, fått tjenare, som wållat honom otaliga lidanden. Mången husbonde, som warit otacksam mot williga och goda tjenare, har sedan måst nöja sig med tjenare, som warit riktiga plågoandar. Mången församling, som

haft en god, trogen herde men warit otacksam mot honom, har sedan blifwit utan herde och hemfallit åt split och söndring o. s. w. Gud låter icke gäcka sig. Guds domar föra wåra handlingar tillbaka öfwer wåra egna hufwuden, såsom David säger: Hans ondska föll tillbaka på hans hufwud, och öfwer hans hjessa kom hans ondska (Ps. 7: 17). Derför wakna upp, du Guds folk. Denna synd hör ock till den köttets och andens besmittelse, som Paulus förmanar oss att göra oss rena ifrån. Tacksamheten är deremot en af de dygder, om hwilka Petrus säger: Så anwänden nu all flit att i eder tro ådagalägga dygd (2 Petr. 1: 5). Tacksamheten hör ock med till den wandring, som är wärdig evangelium (Fil. 1: 27).

Ack käre Herre Jesus, du som är oss af Gud gjord till helgelse, werka du sjelf genom din ande i oss ett tacksamt sinne och förlåt oss allt, hwad wi i detta stycke syndat och brutit. Jesus, rena oss i ditt blod från allt, som är owärdigt dem, som tillhöra dig. Amen.

Fyratiotredje Betraktelsen.

893. **I ären wittnen och äfwen Gud, huru heligt och rättfärdigt och ostraffligt wi uppträdde hos eder, som tron** (1 Thess. 2: 10). Paulus framhåller i dessa ord, huru han under sin wistelse i Thessalonika å ena sidan hade wandrat heligt inför Gud, å andra sidan rättskaffens inför menniskor, så att ingen kunde med rätta tadla honom. Det war för apostelen wigtigt att hafwa denna berömmelse, såsom han annorstädes säger: Wi gifwa icke i någonting någon anstöt, på det att embetet icke må blifwa klandradt (2 Kor. 6: 3). Ja, så angelägen war apostelen att undwika till och med hwarje sten af egennytta eller oredlighet i sitt handlingssätt, att han natt och dag arbetade för att icke wara någon till tunga utan sjelf kunna lekamligen försörja sig och sina medhjelpare (1 Thess. 2: 9, Apg. 20: 34). Derför kunde han ock utan fruktan för motsägelse förklara: Wår predikan war icke af orenhet, icke heller med list, utan såsom wi af Gud pröfwats wärdiga att få evangelium oss ombetrodt, så tala wi, icke såsom wi wille täckas menniskor utan Gud, som pröfwar hjertan. Ty hwarken hafwa wi någonsin uppträdt med smickrande språk, såsom I weten, eller med girighetens hyckleri, Gud är wårt wittne, ej heller sökande pris af menniskor, hwarken af eder eller andra (1 Thess. 2: 3—6).

894. Det är i sanning icke den minst wigtiga sidan i den troendes helgelselif, att han i handel och wandel är redbar och ärlig. I detta afseende hafwa dock många mycket förwirrade begrepp. Wäl förstå de, att det är orätt att direkt stjäla eller att begå förfalskningar eller anwända falska mått och wigter och dylikt. Men för oredligheten i deß mångfaldiga finare former hafwa de icke lika öppet öga eller waket samwete. Ja, det är alldeles otroligt, huru mycken oredlighet som förekommer äfwen hos de bästa och mest ansedda menniskor.

895. Wi wilja här påwisa några yttringar af oredlighet, hwilka höra till "de kameler, som ofta swäljas" äfwen af personer, som annars äro så ärliga, att de icke skulle kunna förmås att direkt stjäla ett enda öre från sin nästa. Derwid lemna wi då alldeles ur sigte de gröfre brotten såsom stöld i wanlig mening, förfalskning af reverser, af mynt, af mått och wigter och dylikt, hwilka saker wisserligen icke behöfwa påpekas för sådana, som hafwa wanligt sundt menskligt wett, och som icke heller förekomma hos någon med wanlig rättskänsla begåfwad menniska.

896. Ett mycket wanligt sätt att i handel öfwa oredlighet är, att en säljare mer, än rätt är, berömmer det han will sälja. Har någon en gård, som han will sälja, så framhåller han i aldra bästa dager den gårdens förtjenster men förtiger eller förringar deß brister. Det samma sker, om någon har ett djur, t. ex. en ko, en häst eller dylikt att sälja. Så wanligt är detta, att sällan någon köpare riktigt tror, hwad säljaren säger. Likaså om en köpman har större fördel af att sälja den ena waran än den andra, så framhåller han den förra framför den senare, äfwen om han wet, att den senare är lika god, ja kanske bättre o. s. w. Han skulle på intet wis wilja, att köparen genomskådade hans tankegång och beräkningar. Att Gud genomskådar dem, det tänker han icke på. Många, som bekänna Jesu namn, göra sig skyldiga till denna synd och förstå icke, att de göra något orätt deri, ehuru de nog känna, att de icke wille, att andra skulle handla mot dem sjelfwa på samma sätt.

897. Man hör derför ofta, när någon köpt något af en annan, swåra klagomål deröfwer, att han blifwit lurad, i det att säljaren icke omtalat sådant, som kunnat ofördelaktigt inwerka på priset. Man skulle aldrig tro, om man ej wißte det, att sådant kunde förekomma bland dem, som bekänna tron på Jesus. Men nu förekommer det icke sällan, och de arma menniskorna besinna icke,

hwilken Guds dom de ådraga sig, utan göra i stället allt för att lugna sitt samwete med bedrägliga swepskäl.

898. Ett annat mycket wanligt sätt att wara oredlig i handel är att tillkännagifwa, att man säljer för fabrikspris, för inköpspris o. s. w., så att det skall låta så, som hade man ingen förtjenst på waran, och att enfaldigt folk skall tro, att priset der är billigare än annorstädes; likaså att sälja en wara under deß werkliga wärde, för att sålunda locka kunder till sig, samt sedan genom oskäligt högt pris taga skadan igen på andra waror, medan köparena inbilla sig, att de få dessa jemförelsewis lika billigt. Sådant der är alldagligt hos werldens barn, och det är en stor frestelse för troende köpmän, som skola konkurrera med dem, att följa deras exempel. Men för Guds skull, broder, gör det icke. Du skall en gång stå inför Guds dom. Se derföre till, att du på den dagen må hafwa ett rent samwete.

899. Men icke blott köpmän hafwa här anledning att ransaka sitt wäsende inför Gud utan **hwarje** yrkesman. En embetsman t. ex. har lön, för att han skall göra ett wißt arbete ordentligt och samwetsgrant. Om han sålunda är oordentlig och slarfwig eller loj i skötandet af denna tjenst, så är han oredlig. Och sådant är dock otroligt wanligt. En embetsman kommer t. ex. för sent till sitt embetsrum, och när han är der, arbetar han icke med den ifwer och kraft, som han kunde och borde, pratar bort långa stunder med andra, som äro der o. s. w. En skolman kommer för sent till skolan, och när han är der, är han loj och sömnaktig i sin underwisning o. s. w. På det wiset tager han betalning för ett arbete, som han icke gör, och det belöper sig ofta icke till så litet. Äfwen troende kunna i denna del wara grufligt tanklösa. De borde dock besinna, att sådant är **oärligt,** ett brott mot Guds tydliga bud, och kan icke aflöpa utan straff.

900. Det samma är förhållandet med andra, som äro anstälda i enskildas tjenst och hos dem njuta lön. Äfwen sådana kunna göra sitt arbete ganska försumligt, prata bort långa stunder, slarfwa ifrån sig, det de skulle göra. Men kommer under tiden husbonden tillstädes, då få de brådt om, då säga de strax adjö åt den, som står och pratar med dem o. s. w. Dermed gifwa de till känna, att de i husbondens frånwaro icke göra sin tjenst redligt och ärligt samt sålunda af honom taga betaldt för ett arbete, som icke blir gjordt. Det är wäl att frukta, att det finnes mycket få troende, som i detta stycke wandra riktigt samwetsgrant inför Gud. Och dock

kunna deßa samma i andra afseenden wara så ärliga, att de icke skulle genom något låta förmå sig att från sin nästa direkt stjäla en enda knappnål. Medan de sila mygg, swälja de kameler. Pröfwe hwar och en sig sjelf. Många troende tjenare äro sådana, att de sjelfwa icke alls wille, om de wore husbönder, hafwa sådana tjenare. Sålunda icke blott göra de orätt utan weta också, att de göra det. Men hwad bekommer det dem?

901. Swåra frestelser till oärlighet hafwa äfwen fabrikanter och handtwerkare, som tro på Jesus. De se, huru deras ogudaktiga konkurrenter förfalska sina waror eller göra dåligt arbete men göra det så, att det ändå ser bra ut. De se widare, huru dessa derigenom äro i stånd att sälja sina waror för ett så billigt pris, att den, som will göra ärligt arbete, omöjligt kan följa dem i pris. Hwad skola de nu göra? Skola de följa deras exempel? Eller skola de göra sitt arbete ärligt inför Gud samt af honom wänta wälsignelse och låta sig nöja med den wälsignelse, som han gifwer, äfwen om de derigenom förtjena endast en ringa del af, hwad de annars skulle kunna förtjena? Kære broder, handla så, att du på den yttersta dagen slipper ångra, hwad du gjort. Då wet du, hwad du bör göra. "Ja, säger du, men werlden will bedragas. Werlden will icke hafwa ett redbart arbete utan framför allt ett billigt." Nuwäl, om ock så wore, så will dock **Gud**, att **du** skall göra ett redbart arbete. Ditt arbete må wara bättre eller sämre, allenast det är **redbart**, så att du icke gifwer det ut för att wara bättre, än det är. War förwissad derom, att det icke är någon lycka att förtjena penningar på oredligt wis. War då heldre fattig, om Gud så will. Afundas icke dem, som göra orätt, säger David, ty såsom gräs warda de hastigt afhuggna, och såsom gröna örter skola de förwißna. Förtrösta på Herren och gör, hwad godt är; blif i landet och öfwa redlighet (Ps. 37: 1—3).

902. Ett annat mycket wanligt sätt att öfwa oärlighet är att sätta sig i skuld utan att kunna betala. Mången tager t. ex. på kredit sina lifsförnödenheter, fullt medweten derom, att hans inkomster icke räcka till för ett sådant lif, som han för, samt att följaktligen de, som lemna honom kredit, till sist skola blifwa lidande på honom. Men att inskränka sitt lefnadssätt och ställa munnen efter matsäcken, det kommer icke i fråga. Man skall hafwa det såsom andra, om man ock icke såsom de rår med att betala det. Sådant kan man få weta af köpmän och handtwerkare, som gång efter annan förlora på dylika kunder. Ja, det kan wäl hända,

att den, som får en wänlig påminnelse att betala sin skuld, besvarar denna med att utan widare gå ifrån den köpmannen eller handtwerkaren för att börja handla hos en annan. Sedan låtsar han icke om sin skuld till den förre, ja reser kanske till Amerika för att aldrig widare låta höra af sig. Många troende äro grufligt lättsinniga i den delen. Det är, som kunde de alls icke lära sig förstå wigten af ordentlighet i affärer. Isynnerhet om de stå skyldiga hos en troende köpman eller handtwerkare, tycka de, att det icke är så noga. "Wißt kan han wänta", tänka de, "han är ju en broder i Herren." Men om denne, för att sjelf kunna ordentligt betala sina fordringsegare, måste försöka göra sina anspråk gällande, så ropas det på kärlekslöshet, oginhet o. d. Huru många bland dem, som engång börjat i anden, skola genom denna fallucka stupa ned i helwetet, det skall den yttersta dagen uppenbara. Gud hjelpe alla sina barn att rätteligen wakna upp. Wet, broder, att huru du än reser och far, huru du än bjuder till att glömma din skuld samt, när samwetet oroar dig, söker tysta ned det med Guds nåd, huru du än sjunger, beder, läser o. s. w., **så ligger det dock en sten i wägen för ditt ingående i himlarnes rike,** så länge du är oredlig i affärer. Det war en gång en tjuf, som blef dömd till fängelse för det, att han stulit en rock. Då sade en annan till honom: "Du war alltför dum, som stal rocken. Du skulle hafwa tagit den på kredit och låtit bli att betala den, så hade du förblifwit en hederlig medborgare." Det finnes alltför många äfwen bland dem, som föra Jesu namn i sin mun, hwilka wälja den senare utwägen.

903. På samma sätt förhåller det sig med dem, som låna penningar och sedan bedraga dem, som tro dem. Nu är det ju sant, att somliga kunna wara redliga menniskor, hwilka genom oförwållade olyckshändelser blifwa ur stånd att betala, hwad de lånat. Men tänk t. ex., när någon lånar och åter lånar, ehuru han ingen utsigt har att betala! Dem han lånar af, förespeglar han, att det är ingen fara alls. Ja, kanske söker han inbilla sig sjelf, att det nog skall blifwa någon råd med betalningen. Det man gerna will, det inbillar man sig också lätt. Om man nu icke will låna honom, så heter det, att man är hård och kärlekslös o. s. w. Men lånar man honom, så låtsar han kanske sedan aldrig om sin skuld; och påminner man honom, så blir han kanske ond, ja börjar banna och förtala. Det är otroliga ting, man kan få erfara i den delen.

904. Aldra dåligast är det, när den, som har en nödtorftig om än tarflig bergning, börjar att wilja utwidga sig öfwer, hwad han har medel till. Han ser, huru andra gjort det förut och lyckats wäl, och nu will äfwen han försöka. Så skall en skomakare blifwa läderhandlare, en skräddare klädeshandlare, en minuthandlare måste blifwa großhandlare, en snickare skall lägga sig till med fabrik o. s. w. Och dertill måste nu lånas. Har han wänner, som hafwa penningar, straz slår han ned öfwer dem. Af andra söker han deras namn på borgensförbindelser. Och så går det friskt undan. Wägrar man, så måste man åter straz heta hårdhjertad, girig, ohjelpsam o. s. w. Men har man wäl släppt till sina penningar eller sitt namn, då fordras snart mer. Och will man då draga sig tillbaka, så heter det: "Kan du wara så orimlig, att du will störta mig just nu, när jag kommit mig i gång? Störtar du mig nu, så blir du af med, hwad du redan lånat mig, och kommer derjemte fast för din borgen." Så lyckas han skuldsätta sig mer och mer, men för på samma gång ett lefwerne, som om han wore en förmögen man, håller derigenom sin kredit och sitt anseende uppe, tilldeß han måste stoppa, sjelf ruinerad och dragande med sig i ruin den, som han lyckats narra att hjelpa honom. Det der är en så alldaglig historia, att numera nästan ingen förundrar sig deröfwer eller anser det för något brott. Och det hotar på ett förskräckligt sätt att inträngа äfwen bland dem, som wilja wara Jesu lärjungar. Många hafwa derigenom lidit skeppsbrott på tron.

905. Men se nu, när det går sönder för en sådan i hans affärer, huru han då bär sig åt. Han söker då göra upp med fordringsegarne, så att de må nöja sig med att få blott en del af, hwad de hafwa att fordra. Och då framlägger han sin ställning så dålig som möjligt för att få, som det heter, ett godt accord. Jag hörde en gång en troende affärsman uttrycka sitt stora misznöje öfwer den embetsman, som gjort upptekning af hans bo, emedan han hade upptagit hans tillgångar så högt, att han derigenom blef twungen att betala en högre accordssumma, än han annars behöft. När han will låna och hafwa borgen, då är han ej sen att måla sin ställning i ljusa färger; men när det gäller att slippa undan att betala, då låter det på helt annat wis. Men sin andliga ställning misztänker han ändå icke. Nej, det är, som om winstbegäret fullkomligt förwirrade alla sunda rättsbegrepp.

906. Men se nu: det lyckas honom att få sina affärer ordnade, såsom det heter. Och han kommer sig före, så att det går

bra för honom igen. Nu skulle han återbetala, hwad som återstod på hans skulder, när han sist ordnade sina affärer. En och annan gör det wäl. Men det är mycket owanligt. Jag hörde en troende affärsman, som till följd af fullkomligt oförwållade olyckshändelser blifwit urståndsatt att betala sina skulder. Hans fordringsegare nöjde sig med att som full betalning taga hälften af, hwad de hade att fordra. Men efter några år hade mannen åter tagit upp sig, och han for nu till sina gamla fordringsegare för att betala fullt. När han till en stor großhandlare hade framstält sitt ärende, utbrast denne: "Är herrn tokig?" Så sällsamt förekom det honom. Under hans långa affärswerksamhet hade han aldrig upplefwat något dylikt förr. Twertom är det allt för wanligt, att gäldenärerna, om de få det aldrig än så bra sedan, alls icke låtsa om sina gamla skulder. Ja, medan många, som förlorat på dem, kunna wara i ganska stora swårigheter och nödgas underkasta sig rätt kännbara försakelser för att kunna slå sig fram, så lefwa dessa, alldeles såsom hade ingenting händt, och tänka wißt icke på att underkasta sig några inskränkningar för att kunna godtgöra, hwad de andra förlorat på dem. Många, många, som med munnen bekänna tron på Jesus, hafwa här en stötesten, som skall hindra dem att ingå i Guds rike, när det kommer en gång.

907. "Ja men, säger någon, den borgerliga lagen är nu sådan; det wet hwar och en af; och när en affär är på fullt lagligt sätt uppgjord, så må ingen widare tala derom." Nuwäl, den borgerliga lagen är sådan, det är sant, men lika sant är, att ingen gnista af andligt lif bor i den menniska, som under den borgerliga lagen söker förswar för orättfärdiga handlingar. Att försöka krångla sig undan sina skulder, det är icke wägen till himmelen. Det är icke rätt inför Gud allt, som den borgerliga lagen måste lemna ostraffadt. Om Zakkeus berättas det, att när Jesus satt till bords i hans hus, steg han fram till honom och sade: "Si, hälften af mina egodelar gifwer jag de fattiga, och om jag har prejat någon, så gifwer jag det fyradubbelt igen" (Luk. 19: 8). Enligt Mose lag skulle den, som stulit något, gifwa det fyradubbelt igen (2 Mos. 22, 1, 2 Sam. 12: 6). Annat orättfånget gods skulle återgäldas till sitt fulla belopp jemte en femtedel derutöfwer (3 Mos. 6: 2—5). Zakkeus dömde sina prejerier rätt och slätt såsom stöld. Broder, har nåden i dig också werkat detta rättfärdiga sinne, så att du är lika rädd för indirekt som för direkt stöld?

908. "Men man kan wäl icke räknas såsom tjuf, säger du,

för det att man råkat i olycka i sina affärer?" Swar: Nej wore det werkligen olycka, och **kunde** du icke godtgöra dem, som förlorat på dig, så kunde du wisserligen träda med godt samwete inför Gud. Men helt annat blir det, när det, som du kallar olycka, i sjelfwa werket endast är en följd af ditt eget swindleri och din winningslystnad eller slarf. Och ännu mindre kan du skylla på olycka, om du sedan kommit upp, så att du nu, om du bara allwarligt wille och ansträngde dig, skulle kunna godtgöra dem. Men nu lefwer du kanske ganska kostsamt, medan de, som en gång wille hjelpa dig med sina penningar eller namn, kämpa med ganska stora swårigheter till följd af de skulder, som du åsamkat dem. Tror du, att Gud icke ser sådant, eller att han ser genom fingrarna dermed?

909. "Ja, säger du, Gud ware mig syndare nådig. Skulle det bero på mina gerningar, så wore jag för wisso förlorad. Men af Guds nåd i Kristus Jesus hoppas jag bliswa salig trots alla mina synder." Du får wäl se det en gång. Guds nåd är en **frälsande** nåd, icke en nåd som lugnar menniskan i hennes synder, och om du, i stället för att genom nåden låta dig upprättas ur synden, twertom tager nåden till hyende under dig för att dermed trösta dig, medan du behåller din synd, **då syndar du på nåden,** och under sådana förhållanden har du helt annat att wänta än saligbet, huru mycket du än må prisa den fria nåden. Gud låter icke **gäcka sig,** säger Paulus (Gal. 6: 7), och ett gäckeri med Guds nåd är det att draga henne till lösaktighet.

910. "Ja, säger du, men på det sättet skulle jag få gå ifrån en stor del af, hwad jag eger och har." Nuwäl, det är bättre att gå ifrån detta än att gå ifrån himmelen. Det är bättre att lefwa och dö som en ärlig man och lemna de sina efter sig i fattigdom än att lefwa präktigt och dö i synd samt lemna de sina i arf egodelar, som egentligen skulle tillhöra en annan och hans barn. Herren Kristus har warit fattig, hans apostlar likaså. Lazarus war fattig; den rike man, wid hwars dörr han låg, lefde ståtligt. Men när allt war slut, då wisade det sig, hwem som war att anse lycklig.

911. En annan, mycket wanlig oredlighet är att gå i borgen utöfwer, hwad man will eller kan betala. Många äfwen troende stå i borgensförbindelser långt utöfwer, hwad deras tillgångar äro wärda. De hafwa låtit inbilla sig, att det skulle wara hjelpsamhet att sålunda sätta ut sitt namn, icke besinnande, att de derigenom hjelpa till att wälla andra menniskor förluster samt utsätta sig sjelfwa för faran att icke kunna göra rätt för sig. Man ser derför alltför

ofta, huru den ene här den andre der stupar till följd af borgensförbindelser, som han ej kunnat infria. Wanligtwis beklagar man sådana och tycker, att det är synd om dem. Men att **de hafwa gjort synd**, då de så lättsinnigt iklädt sig förbindelser, som de wißte, att de icke skulle kunna infria — hwem tänker wäl derpå? "Ja, säger du, men när han begärde min borgen, så försäkrade han mig, att det war ingen fara alls, och huru skulle jag kunna mißtro honom, då jag ju wißte, att han war en kristen?" Swar: De, som begära borgen, försäkra gemenligen allesammans, att det är ingen fara. Den, som litar på sådant tal, handlar obetänksamt. Will du gå i borgen, så tag grundligt reda både på hans ställning, som du går i borgen för, och din egen ställning, och öfwerwäg sedan, om du är i stånd att, ifall det påfordras, betala det, som du sätter ditt namn för. Först när du är wiß, att du kan och bör för honom wåga denna summa, samt känner dig willig att för honom utan knot utbetala densamma, då är tiden inne, först då kan du utan synd gå i borgen.

912. Ett annat sätt att öfwa oredlighet i handel och wandel är att begagna sig af sin nästas nöd och förlägenhet för att derigenom för oskäligt lågt pris komma åt något af hans egodelar. Din nästa är kanske **nödsakad** att sälja. Det känner du. Du wet ock, att du kan preja ned priset nästan hur lågt som helst. Och du begagnar dig deraf. Du låtsar och säger: "Jag behöfwer det icke, utan ser helst, att jag slipper köpa det." Så twingar du honom att oupphörligt sänka priset. Och när det är kommet oskäligt lågt, säger du: "Ja, jag måste wäl hjelpa dig till sist och köpa det." Sålunda wet du ock att framställa dig såsom en wälgörare och hjelpare i det, att du i sjelfwa werket **skinnar** honom. Och det tror du icke, att Gud ser? Men sedan kanske förstår du att sjelf göra dig en god affär på det, som du sålunda lyckats slå under dig. Borgerligen kan du icke tadlas derför. "Han har gjort en lycklig affär", heter det, och hwar och en önskar sig ett lika godt tillfälle. Men den andre? Ja, det war synd om honom, förstås. Och Gud? Ja, Gud, han tiger tills widare.

913. Nu wilja wi ju dermed alls icke förneka, att det **kan** hända, att någon werkligen försöker hjelpa en annan genom att köpa något af, hwad han eger, men måste, för att kunna göra det, betinga sig ett mycket lågt pris, stundom mycket lägre än det werkliga wärdet. Må derför hwar och en wara ärlig inför Gud, som pröfwar hjertan och njurar. Jag kände en troende man, som en

gång blef nödgad att köpa ett par präktiga hästar af en, som war twungen att sälja dem. Men köparen kunde icke gifwa så mycket, som de woro wärda, och som säljaren begärde. Denne måste derför slå af på priset 300 kronor, hwilket för honom war en betydande förlust. Och hwad gjorde köparen? Han hade gerna betalt fullt, om han kunnat. Derför prisade han icke sin handel utan passade på tillfälle att få sälja hästarne, som han för öfrigt alls icke behöfde. Inom kort lyckades han ock få sälja dem för 300 kronor mer, än han sjelf gifwit, och dessa 300 kronor sände han genast till den förste säljaren. Alla, som fingo weta det, tyckte, att det war wackert handladt. De kände, att i detta gjorde sig gällande en rättfärdighet, som alls icke är wanlig i werlden. Broder, regerar Kristi ande lika mäktigt i ditt hjerta och lif?

914. En mycket sorglig företeelse af oredlighet är det, när en arbetsgifware icke gifwer arbetaren hans förtjenta lön, utan försöker på alla sätt preja honom för att sjelf kunna förtjena så mycket mer på hans arbete. Derom säger Guds ord: We den, som sin nästa för intet arbeta låter och icke gifwer honom sin lön (Jer. 22: 13). Apostelen Jakob räknar detta till de riktigt himmelsskriande synderna, då han säger: Se, de arbetares lön, som hafwa afmejat edra åkrar, hwilken I hafwen undanhållit dem, ropar, och skördemännens rop hafwa trängt in i Herren Zebaoths öron (Jak. 5: 4). Och Frälsaren säger: Arbetaren är sin lön wärd (Luk. 10: 7). Det finnes många sätt, på hwilka den mäktige och penningestarke kan undertrycka och preja den fattige arbetaren, och han kan göra det så, att ingen menskig lag kommer åt honom. Men Gud åtager sig den fattiges sak. Han säger genom Mose: Du skall icke preja en fattig och arm daglönare, antingen han är en af dina bröder eller en af de fremlingar, som bo i ditt land, inom dina portar. För dagen skall du utlemna hans lön, innan solen går ned, ty han behöfwer den och längtar derefter, att han icke måtte ropa till Herren öfwer dig, och det warder dig till synd (5 Mos. 24: 14 f.).

915. Men är det orätt af en arbetsgifware att preja en arbetare, så är det lika orätt af arbetare att preja arbetsgifware. Sådant sker dock nu för tiden ganska ofta. När arbetare se, att deras arbetsgifware hafwa serskildt mycket arbete, så inställa de sitt arbete samt sätta derigenom arbetsgifwaren i förlägenhet för att twinga honom att betala högre aflöning. Sådant är i högsta grad oredligt, och det är en öfwermåttan beklaglig företeelse, när troende arbetare i sådant göra gemensam sak med de gudlösa. Likasom det

tillkommer en arbetsgifware att wara mån om sina arbetare och icke betrakta dem såsom döda ting, hwilka man kastar bort, när de icke mer passa, så tillkommer det arbetare att wara måna om sin arbetsgifware, att wara trogna och pålitliga, så att arbetsgifwaren kan i tillit till dem göra upp en affär utan att behöfwa frukta, att arbetarena en wacker dag skola strandsätta honom. Jag war en gång uti en stad, just när en stor arbetsinställelse inträffade. Arbetarena samlades i stora skaror och strömwade omkring från fabrik till fabrik för att draga dessas arbetare med in i rörelsen. Det war sorgligt att i denna skara warsna flere på Jesus troende arbetare. Då jag war på wäg till bönehuset, der jag skulle predika, kom efter mig med raska steg en fabriksegare, som med glädje omtalade för mig, att ingen enda arbetare wid hans fabrik hade lagt ned sitt arbete. Och orsaken, sade han, war, att de woro gudfruktiga nästan allesammans. Tänk hwilket godt witsord dessa trogna och stadiga arbetare skaffade den kristna tro, som de bekände! Ack du arbetare, som tror på Jesus, låt icke djefwulen förwilla dig. Du kan wäl känna ditt arbete tungt och din ställning swår ibland. Kanske blir du icke heller alltid så rätt behandlad af din arbetsgifware. Sådant påpekar djefwulen för att reta ditt kött. Och köttet är lätt retadt. Men låt icke förwilla dig! Se du till, att **du** i allt, hwad **du** företager, må wara Herrens Jesu namn till prydnad. Herren Jesus, han som en gång haft ett tungt kall för dina synders skull, han begär det af dig. Och han är det wärd. Med dem, som förorätta dig, skall han ock en gång göra upp räkningen, så att de få igen, hwad de hafwa föröfwat.

916. Det wore nu mycket att härom tillägga. Men det skulle föra oß för wida. Wi wilja derför endast ytterligare widröra en sida af de troendes lif, der redligheten sättes på allwarliga prof, och der tywärr deras samwete icke sällan sofwer ganska djupt. Wi mena frågan om **skattebetalning.** Apostelen Paulus säger: **Gifwen åt alla, hwad J ären dem skyldiga, skatt åt den, hwilken skatt tillkommer, tull åt den, hwilken tull tillkommer** (Rom. 13: 7). Att undandraga sig att betala skatt och tull är precis samma oärlighet som att undandraga sig att betala andra sina skulder. Men att sålunda undandraga sig att betala skatt sker icke allenast då, när man på ett eller annat sätt undandrager sig att betala den skatt, som blifwit påförd, utan ock när man genom oriktiga uppgifter om sina inkomster lagar så, att man blir beskattad för mindre, än man enligt lagen skulle skatta för. Sådant är bedrägeri och ingenting

annat. Men icke blott det. Samma orättfärdighet sker, då man hemlighåller sina werkliga inkomster samt låter sig i all tysthet beskattas för wida mindre, än man i werkligheten har. Att göra detta är precis samma orättfärdighet, som om man wißte sig wara någon något skyldig men icke låtsade derom eller brydde sig om att betala det, emedan fordringsegaren icke hade reda derpå. Tänk t. ex. om någon finge en räkning från skräddaren, och han säge, att der wore bortglömd en ny rock, som skräddaren gjort honom. Tänk, om han nu begagnade sig deraf, så att han icke heller sjelf låtsade om rocken eller brydde sig om att betala den. Skulle det wara en ärlig menniska? Bort det? Men hwad skilnad wore det nu mellan en sådan man och en, som ser, att hans skatt är alldeles för liten mot, hwad den enligt lag skulle wara, men ändå tiger derwid och låtsar om ingenting?

917. Detta är ett werkligen förskräckligt kapitel, och här behöfwa många, många Guds barn wakna upp och göra bättring. Jag reste en gång på tåget i sällskap med en kyrkoherde, som hade med sig sin minderåriga dotter. Hon hade för en tid sedan fylt 12 år, och han skulle alltså för henne hafwa betalt full biljett. Men han köpte half biljett och låtsade om ingenting, och naturligtwis mißtänkte icke konduktören något, när han tog emot biljetten. Ty hwem kan wäl se på ett barn, om det är några weckor öfwer eller under 12 år? Nuwäl, war den kyrkoherden en ärlig man? Långt derifrån. Och han hade dock anseende för att wara t. o. m. en from man. Mången, som ryser wid en sådan berättelse och sjelf aldrig skulle kunna göra något dylikt bedrägeri, har kanske likwäl samwete att år efter år hålla till godo dermed, att de taxerande myndigheterna icke weta, huru stora inkomster han har, och derför beskatta honom mindre, än de skulle göra, om de kände hans werkliga inkomster. Men hwad skilnad är det mellan honom, som begagnade sig deraf, att konduktören icke wißte, huru gammal hans flicka war, och honom, som begagnar sig deraf, att de taxerande myndigheterna icke weta, huru stora hans inkomster äro? Den ene är samma bedragare som den andre. Och dock, du som läser detta — huru står du sjelf till boks häri inför Gud?

918. "Ja, säger du, men i förhållande till många andra, som skatta långt under sina werkliga inkomster, skattar jag både nog och öfwer nog." Detta är en mycket wanlig inwändning. Men, broder, låt fara alla skäl, som äro egnade att fortfarande hålla dig fången i wärlighet. Om andra äro wärliga, månne det är någon

ursäkt för dig? Eller passar det dig att wara med i deras hop? Månne din wärlighet är Gud mindre mißhaglig för det, att du är i stort sällskap? Det finnes deßutom en stor mängd medborgare, som till följd deraf, att deras inkomster äro fullständigt kända, äfwen äro taxerade för hela sitt inkomstbelopp, och dessa måste i skatt betala mer, än de rätteligen skulle, derför att andra undandraga sig att betala fullt, hwad som är deras pligt. Alla dessa, som undandraga sig, äro derför en liga, som bestjäl de förra. Och du, som är troende, will du träda inför Gud, såsom den der tillhör den ligan? Broder, gnugga sömnen ur ögonen och gör dig reda för betydelsen af denna fråga.

919. "Ja, säger du igen, genom att laga så, att jag blir taxerad för hela min inkomst, kommer jag ju att sjelf bliswa bestulen, och det har jag ingen skyldighet till". Broder, du står i walet mellan att höra till dem, som stjäla, och att höra till dem, som bliswa bestulna. Behöfwer du då underwisas om, till hwilkendera hopen den rättfärdige bör sälla sig? Broder, låtsa ej wara okunnig om, hwad du mer än wäl wet. Äfwen utan Guds Andes ljus är det lätt att i detta afseende finna, hwad som är rätt.

920. Det är alldeles uppenbart, att sådan orättfärdighet i handel och wandel, som wi nu talat om, icke kan undgå att en gång draga Guds wrede öfwer den brottslige. Det kan wäl till en tid synas, som ginge det honom wäl. Men hämden wakar, war wiß på det. Orätt penning gnager hål äfwen på den starkaste pung. Och de oupphörligt återkommande företeelserna, att personer göra stora förluster, att sådana, som nyß woro rika, nu stå utfattiga, eller att rika föräldrars barn eller barnbarn ofta bliswa utarmade o. s. w., dessa företeelser tala ofta ett allwarligt språk från Gud om orättrådig penning, som låg gömd likasom guldstången i Akans tält (Jos. 7: 20 följ.). Ack broder, akta dig för den förbannelse, som häftar wid orättrådigt gods, och skona dina barn för att ärfwa den förbannelsen. Många hafwa genom sådana arf gjort både barn och barnbarn olyckliga. Men aldramest tänk derpå, att du en gång skall uppenbaras inför Kristi domstol för att få, efter som du handlat, medan du lefwat (2 Kor. 5: 10). Och den stunden rycker med hwarje klockslag närmare. Waka upp, Guds folk. Här är en snara, som i tusen olika former kan strypa din själ, förr än du anar det.

Ack Herre Jesu, förbarma dig öfwer oß. Herre Jesus, gör oß rena i ditt blod! Hjelp oß att wandra i rättfärdighet genom werlden till ditt namns pris. Amen.

Fyratiofjerde Betraktelſen.

921. **Wi höra, att några wandra oſkickligt bland eder och arbeta icke utan befatta ſig med onyttiga ting. Men ſådana bjuda och förmana wi i wår Herre Jeſus Kriſtus, att de arbeta i ſtillhet och äta ſitt eget bröd** (2 Theſſ. 3: 11—12). Apoſtelen berör i deſſa ord en ganſka wigtig ſida af den troendes lif. Såſom i många andra ſtycken ſå fann han äfwen i detta, att ſomliga kriſtna woro felaktiga, ſå att de behöfde tillrättawiſas och förmanas. Det är nämligen icke tillſtåndet i den ogudaktiga werlden utan tillſtåndet inom den kriſtna förſamlingen hans ord åſyfta.

922. Det är ett mycket ſtort hinder för det andliga lifwets ſunda utweckling, att wi i allmänhet äro ſå benägna att dela på ſynderna, ſå att wi betrakta ſomliga ſåſom ſtora och mycket farliga, andra deremot ſåſom ſmå och temligen ofarliga. Och till deſſa ſenare räknas wanligen den ſynd, ſom apoſtelen i wåra begynnelſeord beſtraffar, nämligen lätjan. Om en, ſom berömmer ſig af tron på Kriſtus, befinnes öfwa dryckenſkap, då ſäger hwar och en: "Icke kan denne wara en ſann kriſten, han är endaſt en ſkrymtare". Men om han är lat, då ſäger ingen: "Han kan icke wara en ſann kriſten". Nej, då heter det: "Han är nog en ſnäll broder, men han har det felet, att han är ohjelpligt lat." Det är icke många, ſom tro, att lätja är en ſynd ſåſom alla andra ſynder, och att man kan gå förlorad genom denna lika wäl ſom genom någon annan. All öfwerträdelſe af Guds bud är lika farlig. För Gud fins ingen ſkilnad mellan den ena ſynden och den andra. Om all ſynd heter det: **Syndens lön är döden** (Rom. 6: 23). Att wara lat hör också till det, ſom Guds ord kallar att wandra efter köttet. Och Paulus ſäger: Om I lefwen efter köttet, ſå ſkolen I dö (Rom. 8: 13). En troende får icke wara lat.

923. En predikant, ſom iſynnerhet har ſin werkſamhet bland fångar, ſade mig engång: "Det är beſynnerligt, att man ſå ſällan predikar om lätja; och dock har jag funnit, att denna ſynd warit den egentliga orſaken till fall för de fleſta af dem, ſom jag nu träffar på fängelſet. Det är lätjan, ſom gjort, att de blifwit drinkare, och dryckenſkapen har ſedan födt af ſig brottet." Och han hade utan twifwel rätt. Det är beſynnerligt, att det i predikningar talas ſå

litet om lätjan, medan man dock ofta talar om dryckenskap, hor, hat, wrede, girighet o. s. w. Men orsaken är, att icke heller de, som predika, hafwa det riktigt lefwande för sig, att lätjan är en synd, en **last** såsom alla andra laster, och en **farlig** last likasom alla andra synder. Den heliga Skrift deremot talar **mycket** om denna synd. Och hon dömer öfwer denna såsom öfwer alla andra. I Matth. 25: 14 följ. talar Herren om sin återkomst för att upprätta sitt rike. Han liknar sig der wid en man, som far utrikes för att sedan komma igen. Wid sin afresa lemnar han sina tjenare pund att förwalta. Den ene får fem, den andre två, den tredje ett pund. När han kommer igen, kallar han sina tjenare till räkenskap. Då befinnes det, att en af dem icke har med flit förwaltat sitt pund, utan lindat in det i en swettedut och gräft ned det i jorden. Till honom säger han: **Du onde och late tjenare** o. s. w. (v. 26). Och sedan låter han kasta ut "den onyttige tjenaren" i mörkret, der det skall wara gråt och tandagnißlan (v. 30). Den **late** och **onyttige** tjenaren skall icke komma in i himlarnas rike — det är saken. Det är det förskräckliga, som wi böra wakna upp öfwer.

924. Den heliga Skrift talar mycket om lätjan, sade wi. I Ordspr. 26: 14 följ. heter det: Såsom dörren på sin hake, så wrider sig den late på sin säng. Den late sticker sin hand i fatet men orkar icke föra henne tillbaka till sin mun. Den late är wisare i sina egna ögon än sju, som gifwa kloka swar. I Tit. 1: 12 anför apostelen Paulus några ord af en grekisk skald, som om innewånarena på Kreta säger: Kreterna äro alltid ljugare, onda djur och lata bukar. De troende förmanar han i Rom. 12: 11: Waren i nitet icke tröga. Guds barn skola wisa nit och ifwer i sin kallelse och icke wara lata. Den åt hwar och en af Gud tillmätta arbetsdagen är kort. Tiden är kort härefter, säger Paulus (1 Kor. 7: 29). Natten kommer, då ingen kan werka (Joh. 9: 4). Derför gäller det att köpa tiden (Kol. 4: 5), icke att sälja honom, och ännu mindre att **förspilla** honom. En förspild dag kan aldrig fås igen. Mångens ofärd har berott på en förspild dag och ett försummadt tillfälle.

925. Men den late har många ursäkter. Derom talar Salomo: Den late säger: Ett lejon är derute; jag kunde blifwa dräpt midt på gatan (Ordspr. 22: 13). Alltid finner han något att skylla på, wore det än så orimligt. Han har alltid rätt i sina egna ögon. Han måste gå och fråga den och den om det eller det, han måste gå och tala om för honom något; han måste gå och höra, huru den och den mår; det war så länge sedan han war hos den och den,

att det kan se owänligt ut, om han längre dröjer att besöka honom o. s. w. Sålunda gifwas tusende förewändningar. Och har han icke något annat att stylla på, så är han illamående: han satt uppe och pratade så länge i går qwäll, att han är olustig i dag och behöfwer hwila sig. För resten skall han om en timme eller twå gå dit och dit, och då lönar det sig icke, att han nu företager något arbete; han kan ju icke hinna mycket, innan han går. Det han skall göra, hinner han i alla fall, när han kommit hem. Men när han kommer hem, ser han, att han icke hinner med det i qwäll; han blef nämligen hindrad längre borta, än han trodde. Derför tjenar det till intet, att han börjar i qwäll. Han får i stället stiga upp tidigare i morgon. Och så blir det bra. Men när han waknar, har han sofwit dåligt och drömt sig trött, och derför behöfwer han ligga litet längre. Man måste wara rädd om helsans dyra gåfwa, säger han. Det kan han så mycket hellre wara nu, som det egentligen icke är brådt om med det, som han skulle göra o. s. w. Det är alldeles omöjligt att kunna stoppa igen lättingens alla kryphål.

926. "Men, säger någon, det är dock nödwändigt att hwila ibland. Man kan omöjligt hålla på utan rast. Huru skall man då skilja hwila och lätja från hwarandra?" Ja, att det är nödwändigt att hwila, det är sant. Och lika wißt som det är synd att wara lat, så är det synd att försaka den nödiga hwilan. Men derom skola wi tala i en annan betraktelse. Att skilja hwila och lätja från hwarandra är icke heller swårt. För den arbetssamme är arbetet hufwudsak. Men hwilan är för honom ett medel att samla kraft till nytt arbete. Hans sträfwan är att **hinna** uträtta **så mycket som möjligt**. För lättingen deremot är ledigheten hufwudsak. Den utgör hans egentliga mål, på hwilket hans sinne äfwen under arbetet är riktadt. Under arbetet anstränger han sig derför så litet som möjligt; han börjar det så sent som möjligt och slutar det så snart som möjligt. Hans sträfwan är att **slippa undan med så litet arbete som möjligt.**

927. Ifynnerhet framträder hans lätja, när han icke har någon serskild fördel af att wara arbetsam. Om han har betalning för den **tid**, som han arbetar, så hinner han alltid på en dag mindre, än om han har betalt för det **arbete**, som han utför. När han har en wiß betalning för dagen, då har han alls ingenting, som sporrar honom. När han deremot har betalning efter arbete, så drifwer den egna fördelen på honom. Men flit är det senare icke. Fliten utmärker sig derigenom, att han utan afseende på större eller mindre

lön bemödar sig om att på den plats, som är honom tilldelad, utföra så mycket arbete som möjligt, och werka så mycken wälsignelse som möjligt på så kort tid som möjligt. Lätjans kännemärke deremot är att med så litet arbete som möjligt söka förtjena så mycket penningar som möjligt, för att sedan kunna hafwa ledigt och få wara syßlolös. Har den late fast lön, då framträder lätjan ofta ännu bjertare. Då behöfs det ofta icke mycket, för att han skall försumma arbetet. Ett aldrig än så lindrigt illamående är då tillräckligt laga förfall. Men skulle han på samma gång gå miste om så stor del af lönen, som belupe sig på den tid, som han uteblefwe, så skulle han icke låta sig hindras af det der illamåendet. Pröfwe hwar och en sig sjelf!

928. Salomo säger: Såsom ättikan för tänderna och såsom röken för ögonen, så är den försumlige för dem, som sända honom (Ordspr. 10: 26). Försumlighet i arbetet är en oärlighet mot den, som man arbetar åt. Derför säger Salomo, att den late är broder till tjufwen. (Ordspr. 18: 9). Försumliga och lata arbetare hafwa ofta wållat sina arbetsgifware stora förluster. Försumliga och lata tjenare förorsaka ock sina husbönder stora kostnader, då dessa måste serskildt lega för arbete, som tjenarne utan swårighet kunde göra, om de wore litet flitigare. Isynnerhet om husbondefolket är någorlunda förmöget, göra sig äfwen troende tjenare ofta icke samwete öfwer att i sin tjenst wara ganska försumliga. Att taga wara på stunderna så, att de, när aftonen kommer, kunna gå till hwila med det goda samwetets wittnesbörd **inför Gud**, att de under dagens lopp warit flitiga och trogna tjenare, och så fortsätta dag efter dag — huru många tänka wäl allwarligt derpå? Att kunna göra sina husbönder så mycken nytta och så mycken tillfredsställelse som möjligt, huru många hafwa sin glädje deri? En husmoder, som hade en trög och loj tjenarinna, sade henne en gång: "Kära Lisa, war litet rastare i sina rörelser." "Låter det så," swarade Lisa snäsigt, "så kan jag lemna tjensten straz; jag behöfwer inte taga emot sådant der, jag har tjenat i lika goda hus förr, ska' jag säga frun." Och hon bekände dock tron på Jesus samt tillhörde en kristen församling. Men hon wißte icke, att äfwen Gud håller räkning med de lata och försumliga.

929. Sammalunda förhåller det sig med lata embetsmän. De hafwa sin fullmakt och sin bestämda lön. För denna skola de göra ett wißt arbete. Hwarje stund de försumma, uppbära de lön för ett arbete, som de icke fullgöra. Dessa penningar äro **orätt-**

fånget gods, och den, som innehar dem, är tjufwens broder. För menniſtor är han wäl i de fleſta fall oåtkomlig, men för Guds ögon, ſom äro ſåſom eldslågor, ſtår han ſåſom en tjuf.

930. För den late ſjelf äro lätjans frukter många och mycket ſura. Lättingen kan ingen lita på. Man kan aldrig lita på, att han börjar i rätt tid, icke heller att han arbetar med ifwer och fart tiden ut. Derför kan man ock i allmänhet taga för gifwet, att när hans arbete är färdigt, ſå är det ſlarfwigt och illa gjordt. Följden deraf är, att han icke blir betrodd med något maktpåliggande arbete utan ſtändigt blir tillbakaſatt för andra, ſom gjort ſig kända för mer flit och pålitlighet. Så är det på alla områden. Ingen köpman will hafwa en lat bokhållare, ingen husbonde will hafwa en lat dräng eller tjenſteqwinna, ingen husmoder will hafwa en lat ſömmerſka o. ſ. w. Och råkar någon af någon anledning få en ſådan i ſin tjenſt eller ſitt arbete, ſå ſöker han ſå ſnart ſom möjligt blifwa af med honom och få en, ſom är flitigare.

931. Deraf åter följer, att den late aldrig kan arbeta ſig fram till den ſtällning, ſom han med ſina gåfwor ſkulle kunna nå, om han wore flitig. Lärgoſſen, ſom är lat, lär ſig aldrig ſitt yrke ordentligt. När lärotiden är ſlut, är han derför en fuſkare och ingenting annat. Öfwer allt måſte han ſtå tillbaka för den, ſom under lärotiden warit flitig och punktlig. Han må beklaga det, han må gråta deröfwer: det gjorda är dock gjordt, och det förſpilda kan icke tagas igen. Om han ock genom fördubblade anſträngningar kan temligen taga upp ſig, ſå blir han dock aldrig, hwad han kunnat blifwa, om han warit en flitig lärgoſſe. Han ſkall alltid nödgas ſe, huru hans under lärotiden flitiga kamrater nu med wida mindre anſträngning än han göra ſitt arbete raſkare och ändock bättre än han, och derför öfwer allt föredragas framför honom, der det är fråga om mer maktpåliggande och winſtgifwande arbeten.

932. Sammalunda: en ſkolyngling, ſom under ſkoltiden är lat, ſkall alltid blifwa efter. Ju längre ſtudierna ſtrida fram, deſto ſwårare ſkall han få att följa med. När ſtudietiden är ſlut, ſkall han till ſin ſtändiga förödmjukelſe känna, huru han ſaknar den grundlighet i bildning och kunſkaper, ſom hans flitigare kamrater nått, och ſom han ſjelf kunnat nå kanſke i högre grad än de, om han warit lik dem i flit. Nu ſtår han der. Hwad ſom är förſpildt, kan icke tagas igen, huru gerna han än wille. Han ſer den ene efter den andre af kamraterna gå förbi honom. I täflan med dem ligger han alltid under. Och kan han än genom fördubblade anſträng-

ningar nu kämpa sig fram, så blir han aldrig, hwad han med sina gåfwor kunnat blifwa, om han under skoltiden warit flitig. Dertill kommer, att den, som en gång i ungdomen want sig wid att wara lat, har mycket swårt att wid mer framskriden ålder få någon fart uti sig. Man ser det mycket sällan.

933. I Ordspråksboken talas mycket om denna sak. Så heter det: Gå till myran, du late. Se på hennes wägar och blif wis. Fastän hon har ingen furste, ingen tillsyningsman och ingen herre, bereder hon sig om sommaren sin spis och insamlar under andtiden sin föda. Huru länge, du late, will du ligga? När will du stå upp ur din sömn? Sof ännu litet, slumra ännu litet, lägg händerna ännu litet i kors till ro, så skall fattigdomen komma öfwer dig såsom en stråtröfware och armod såsom en wäpnad man (Ordspr. 6: 6—11). Det wisar ock erfarenheten, att den late ofta blir fattig. Se der två arbetare! Den ene är arbetsam och ihärdig. Han kommer sig upp, han når en oberoende ställning, skaffar sig ett trefligt eget bo o. s. w. Den andre är lat och slarfwig. Han står jemt på samma punkt, ja går till och med oupphörligt tillbaka. Sådant är ju en mycket waulig tasla. Salomo säger derför åter: Lat hand gör fattig, men idog hand gör rik (Ordspr. 10: 4). Och åter: Den late fångar icke sitt willebråd, men den flitige får dyrbart gods (Ordspr. 12: 27). Den late will gerna hafwa och får intet, men den flitiges lystnad warder rikligen mättad (kap. 13: 4). Och åter: Den lates wäg är såsom en häck af törnen, men den rättsinniges wäg är banad (kap. 15: 19). Öfwer allt möter den late swårigheter, der han försöker komma fram, alldeles som om han försökte tränga sig fram genom törnehäckar, som rifwa och såra. Den flitige deremot går framåt alldeles som på banad wäg. För den late är arbetet en plåga. När han anstränger sig, så gör han det motwilligt. Den flitige har sin lust i arbetet. Men den, som har sin lust i arbetet, skall alltid gå lättare framåt än den, som känner arbetet såsom en plåga, äfwen om han anstränger sig aldrig än så mycket för att fullgöra det.

934. I Ordspr. 19: 15 säger Salomo åter: Lätja wållar sömn, och den håglöse får hungra. Det är en egendomlig men allmän företeelse, att den late känner sig mer trött och sömnig än den flitige. Men sömnaktighet kläder i trasor (Ordspr. 23: 21). En willig man bär in en hel så watten, medan den owillige bär in ett ämbar, och han känner sig ändå mindre trött än den senare, äfwen om denne är till kroppen starkare. Jag gick, säger Salomo widare:

Jag gick förbi en lat mans åker och förbi en dåres wingård, och si, der wäxte idel näßlor; tistlar öfwertäckte den, och deß stenmur war nedrifwen. Och jag förnam det, jag lade det på sinnet, och jag såg det, och jag tog mig det till warning. Sof ännu litet, slumra ännu litet, lägg ännu litet händerna i kors till ro, så skall fattigdomen komma öfwer dig såsom en stråtröfware och din brist såsom en bewäpnad man (Ordspr. 24: 30—34). På samma sätt talar äfwen Paulus, då han säger: När wi woro hos eder, gåfwo wi eder det budet, att om någon icke will arbeta, så skall han icke heller äta (2 Thess. 3: 10). Gud har aldrig lofwat draga försorg om lättingar. Han har derför icke heller befalt, att man skall hjelpa och mata lättingar. Wilja de icke arbeta, så låt dem swälta, tills det swider i deras mage, så att de tacka för att få arbete. Gud har aldrig lofwat höra lättingens bön om dagligt bröd.

935. Af lätja följer widare sjukdom. Menniskan är skapad för att wara werksam. Det hör derför till hennes både kropps och själs helsa att wara det. Deraf följer å andra sidan, att owerksamhet motwerkar och skadar helsan. Sådant wisar äfwen erfarenheten. Inga äro så pjunkiga som lättingarna. Och många, som nu sägas till följd af sjuklighet icke kunna arbeta, borde rätteligen wända om saken och säga, att de till följd af lätja icke kunna wara frista. Den bästa medicin för dem wore att börja arbeta och det på allwar. På sinnet werkar lätjan äfwen nedtryckande. Den late har i regeln mycket tråkigt. Arbetet är honom en plåga, när han nödgas göra det. Och syßlolösheten bereder honom ingen wederqwickelse. Den tillfredsställelse, som medwetandet om ärligt och troget arbete gifwer hjertat, och den frid, som detta medwetande sprider öfwer hwilans stunder — denna tillfredsställelse och frid får lättingen aldrig smaka. Han har derför ett ständigt behof att döda tiden, såsom man säger. Denna sinnets olust inwerkar äfwen högst förderfligt på kroppens helsa, likasom den kroppsliga sjukligheten å sin sida inwerkar på sinnet till att än mer nedtrycka det. Och så sammanswärjer sig allt emot lättingen till att förbittra hans lif.

936. Med lätja äro äfwen andra synder förenade. I 1 Tim. 5: 13 säger Paulus om somliga qwinnor: Deßutom lära de sig att wara syßlolösa, löpande omkring i husen, men icke allenast syßlolösa utan ock pratsjuka, beställsamma, talande det, som icke är tillbörligt. — Tänk, sådant måste apostelen Paulus se redan på den tiden inom den kristna församlingen! Det sker ingenting nytt under solen.

Den late kan icke wara ensam. Han måste ha sällskap. Hans gerning är derför att "helsa på" här och der i husen och prata och skwallra och förtala sin nästa samt blanda sig i alla möjliga angelägenheter, som icke angå honom. På samma gång han derigenom lägger synd på synd för egen del, förstör han ock tiden för andra, ja ännu mer: han ingjuter kanske i deras själ det gift, som alltid ligger i förtalet och skwallret.

937. På samma sätt talar Paulus i det språk, som wi börjat denna betraktelse med. Han kallar först det lätjefulla lifwet för ett **oskickligt,** d. w. s. ett oordentligt lif. Och det är så: det är ett lif i strid mot Guds ordning och höfwes derför icke dem, som wilja wara Guds folk. Widare tillägger apostelen: **De befatta sig med onyttiga ting,** d. w. s. de syssla med allt möjligt, som icke angår dem. De synas derför i allmänhet hafwa mycket att göra. Men **sina egentliga pligter** försumma de. Ingenting göra de med allwar, ingenting med samwetsgranhet eller uthållighet. De syssla med allt och slarfwa med allt och sluta med allt, så snart det icke widare är roligt att göra det. De wilja framför allt hafwa roligt.

938. Men icke blott det. Lätja förer ofta till sedligt förfall på många andra wis. Wi hafwa redan framhållit, att många fallit i dryckenskap till följd af lätja. Fåfäng gå lärer mycket ondt, säger Syrak (kap. 33: 29), och det är ett sant ord. Dagdrifwaren är lik ett skepp utan styre, hwilket drifwer med winden och törnar på första grund. Lättingen kan omöjligt känna sig tillfredsställd i sitt inre. Och tillbakasatt af andra samt missnöjd med sig sjelf, hwad under är det, om han blir en drinkare, ja icke blott det utan äfwen en tjuf? De flesta tjufwar hafwa genom idel lätja blifwit, hwad de nu äro.

939. Men det stannar ännu icke wid detta. Den late blir missnöjd med hela sin ställning. Hans hjerta fylles af knot och bitterhet emot den bestående ordningen, som han tror wara skulden dertill, att han aldrig kommer upp ur sin uselhet. I alla land är det alltid lättingarna, som utgöra den oroligaste delen af folket. Dessa låta sig alltid lättast ledas af bedrägliga folkuppwiglare, hwilka sjelfwa ofta icke äro annat än lättingar. Folkuppwiglaren skall derför alltid först få dagdrifwaren på sin sida, medan han deremot alltid skall få emot sig den arbetsamme och ihärdige medborgaren, som wäl kan lifligt önska förbättringar men aldrig omstörtningar.

940. Det samma som i denna del gäller den oomwände, gäller

ock den troende. Men icke blott det. Om den troende slår sig till lätja, om han blir en dagdrifware, påhelsare, skwallrare, pratmakare, i stället för att med stillhet arbeta i sin kallelse, **så domnar han också andligen bort.** Hans lätja skall då snart wisa sig icke blott i hans lekamliga kallelse utan ock i församlingen och hennes kristliga werksamhet, der han icke blir till någon nytta, aldrig **gör** något, aldrig deltager i något längre, än det är roligt, men deremot alltjemt pratar och klandrar, hwad andra i kärlekens enfald göra. Blir det fråga om en fest, der man spelar och sjunger och dricker kaffe, då är han tillstädes, och ingen kan då synas lifligare än han. Men gäller det en werksamhet, som fordrar flit, ihärdighet samt uppoffring af tid, penningar, personlig beqwämlighet eller dylikt, då söker man honom förgäfwes. I den werksamheten tager han del endast såsom åskådare för att finna fel. Och sedan wäntar han ändå att, när Herren kommer, få gå in i den ewiga sabbatsron. Han liknar de knorriska bland Israels barn under ökenwandringen, hwilka alltid wisste bättre än Mose och Aaron, huru det borde wara, samt derför ständigt woro färdiga att klandra och tadla dem. Under hela wandringen woro de till beswär, aldrig till hjelp. Men ändå hoppades de att få se det goda landet. Wi weta, huru det gick dem. De blefwo nedersslagna i öknen. O du, som tror på Herren Jesus, bed Gud om nåd att kunna wakta dig för denna synd. Det är mycket lätt att komma in i henne, om man icke är på sin wakt. Dels är den egna naturen trög till det goda, dels råkar man lätt ut för lättingars förförelse. Och deras inställsamma prat glider lätt genom öronen ned i hjertat och förgiftar det.

941. Wi påminna här åter om Herrens ord till den late tjenaren i Matth. 25: 14 f. Herren skildrar der en, som tror på honom och har trädt i hans tjenst. Han har ock fått gåfwor, med hwilka han skulle werka, tills Herren kommer igen. Men han är lat. I sitt lekamliga arbete är han loj och försumlig, så att han genom detta ingenting winner för sin herre, är till ingen ära för honom, till ingen prydnad för hans evangelium utan twertom. I den andliga werksamheten är han likadan. Han will gerna wara kristen för att blifwa tjenad, för att åtnjuta den kristna församlingens förmåner och framför allt för att blifwa salig. Men **arbeta i wingården,** det will han icke. Han will stå **fåfäng i wingården, såsom han förut stått på torget.** (Matth. 20: 3). Blir han någon gång oroad öfwer sin lätja, så tröstar han sig med Guds nåd. I stället för att låta sig genom nåden hjelpas upp ur sin lätja, anwänder

han nåden till kudde för att hwila sitt lata hufwud på och sofwa. Och det, tror han, är nådens ordning och wägen till den ewiga frälsningen i himlarnas rike. Men han får wäl se, huru det går, när Herren kommer igen. Det skall då wisa sig, att Herrens ord om den onde och late tjenaren icke warit talade på skämt.

942. Att arbeta är ett bud, som Herren Gud gaf menniskan omedelbart efter syndafallet. Du skall äta ditt bröd i ditt anletes swett, så lydde hans ord (1 Mos. 3: 19). Och med uttrycket "anletets swett" betecknas ett **ihärdigt** och **ansträngande** arbete. Det är nu wisserligen sant, att somliga till följd af ärfd eller annars hastigt och lätt wunnen rikedom kunna hafwa sitt bröd, äfwen om de icke arbeta. Men deßa höra till undantagen, och undantagen derwid äro i jemförelse med den stora mängden förswinnande få. Deßutom är det äfwen för deßa rika lättingar en synd att icke arbeta. Deras rikedomar äro icke deras utan Herrens, och Herren har lemnat dem i deras händer **såsom ett medel till desto mer arbete.** Den som har mer att göra med, han kan också mer göra — det är en gammal sanning. Men om han då i stället begagnar sin rikedom till lätja, så drager han Guds dom öfwer sig. Arbetsamhet är derför ett bestämdt Herrens bud för alla menniskor, naturligtwis för så widt de icke till följd af sjukdom, ålderdom eller annat äro ur stånd att arbeta.

943. Derom säger apostelen Paulus i det språk, hwarmed wi begynt denna betraktelse. **Wi bjuda och förmana i wår Herre Jesus, att de arbeta i stillhet och äta sitt eget bröd.** Han icke blott förmanar utan han **befaller,** och han gör det icke å egna wägnar, icke heller i lagens namn utan i Herren Jesus, å hans wägnar med den fullmakt, som han har af honom, så att hwar och en skall taga hans ord såsom Herrens Jesu bud. Han bjuder dem **att arbeta i stillhet** d. w. s. att icke oroligt fara från det ena till det andra, utan blifwa stilla wid det, som är dem förelagdt att stöta, samt göra detta med lugn och ihärdighet. Och detta på det de må **äta sitt eget bröd** och icke behöfwa lefwa på lån och wingleri eller på andras wälgörenhet, hwilket för hwarje menniska, som **kan** arbeta, och isynnerhet för en kristen icke blott är owärdigt utan ock en synd, hwars lön är döden.

944. Det går ganska lätt för en troende att besmittas af werldens ande, om han ej är på sin wakt. Till denna werldsande hör begäret att lefwa sig sjelf, och detta begär yttrar sig på många — ofta hwarandra motsatta sätt. Den ena gången yttrar det sig i ett rastlöst och feberaktigt jägtande efter jordisk rikedom eller annat,

som hör jorden till. Derom säger Skriften: Menniskan, af qwinna född, lefwer en liten tid och är full med oro (Job 14: 1). De gå bort såsom en skugga och göra sig mycken fåfänglig oro; de samka tillhopa och weta icke, hwem det få skall (Ps. 39: 7). Den andra gången yttrar det sig uti maklighet och lätja. Och det ena kan wara lika farligt som det andra. Du Guds menniska, kom ihåg, att du är Kristi träl (1 Kor. 7: 22) och icke din egen herre. Du är dyrt köpt. Prisa derför Gud i din kropp och din ande, hwilka tillhöra Gud (1 Kor. 6: 20).

O Herre Jesus, gif din Ande, din helige Ande i wåra hjertan! Uppfyll oß med din nåd, att det må bli wår ära, wår lust, wår rikedom, wår lycka att tjena dig!

Fyratiofemte Betraktelsen.

945. **Wi förmana eder att sätta eder ära i att wara stilla och sköta edert eget och arbeta med edra händer, såsom wi hafwa budit eder, på det att I mån wandra ärbart i förhållande till dem, som äro utanför, och icke behöfwa något.** (1 Thess. 4: 11). Det må tillåtas oß att än ytterligare säga några ord om denna sak. I förra betraktelsen talade wi om lätjan och deß följder, här må wi tala något om fliten och deß wälsignelse.

946. Jag höll en gång en predikan om lätja och arbetsamhet. Efteråt hörde jag af somliga kristna derom fällas det omdöme, att ett sådant ämne wäl kunde lämpa sig för en föreläsning men icke för en predikan. Detta wäckte min uppmärksamhet på en brist — och en brist som är ganska allmän — i de troendes åskådningssätt, nämligen den föreställningen, att det skulle gifwas områden i menniskans lif, hwilka icke lämpa sig till att wara föremål för evangelii predikan. Sådant hafwa Kristus och apostlarna aldrig tänkt. Derför hafwa de i sina tal och bref rört sig öfwer **hela** menniskans lif, både hennes inre och yttre lif. Det har warit deras mening, att **hela** menniskan skall tillhöra Gud, att **hela** hennes ande, själ och **kropp** skall helgas åt Gud, och att denna helighet skall gifwa sig till känna i alla hennes förrättningar. Kristus är kommen för att göra menniskan till sann menniska i högsta mening, sådan som Gud har tänkt henne af begynnelsen, och det hör till det storartade i den sanna kristendomen, att han will göra **hela** menniskans lif till ett lif i Gud. Derför följer han henne och tager reda på henne icke blott

i hennes andaktsöfningar, hennes bön och sång, eller i hennes missionswerksamhet, utan ock i hennes hwardagslif, i hennes dagliga arbete och alla utwertes förhållanden.

947. I de ord, hwarmed wi börjat denna betraktelse, förmanar apostelen Paulus de troende till att wara arbetsamma. Och icke blott det. Han förmanar dem att **sätta sin ära deri.** Han talar icke om någon serskild kallelse eller ställning i lifwet. Hwad han säger, will han hafwa tillämpadt på **hwarje** kallelse. Huru ringa ens kallelse än må wara, så är det dock en werklig ära att bewisa flit och ihärdighet i densamma. Och det är en ära icke blott inför menniskor utan äfwen och ännu mer inför Gud. Denna ära böra de troende söka. Att fara efter jordiska utmärkelser, ordnar, medaljer, titlar eller dylikt, det är en fåfäng och syndig äregirighet. Men att fara efter den äran att wara en trogen, samwetsgrann och flitig arbetare, det är något godt och Gud behagligt. Säkert är ock, att hwar och en sådan arbetare, i hwad yrke eller embete han än må befinna sig, tillwinner sig alla förståndiga menniskors aktning, medan den, som går med många ordnar och titlar, ofta kan wara en narr, som ingen menniska högaktar. **Att wara stilla och sköta sitt eget,** säger apostelen, d. w. s. att blifwa stilla wid sitt, att sköta detta så, som det anstår en Guds menniska, att göra detta i en stilla, förnöjd och gudfruktig ande utan wäsen och bråk samt göra det så, att man kan låta både Gud och menniskor se derpå. Det är ett gammalt ordspråk, som säger: "När hwar och en sin syßla sköter, så går oß wäl, ehwad oß möter." Och detta är mycket sant. Att fara hit och dit och syßla med andras angelägenheter, med hwilka man ingenting har att skaffa, det må den troende fly. Sådant är lättingens utmärkande kännetecken, såsom wi i förra betraktelsen påpekat.

948. Att apostelen säger: **och arbeta med edra händer,** det wisar, att den församling, till hwilken han skref, bestod af sådana, som i egentlig mening woro kroppsarbetare. Men hans ord kunna tillämpas på alla, ehwad yrke de än må hafwa. Ty hwarje yrke kräfwer arbete, och hwarje arbete är en heder för en menniska, der det ärligt och allwarligt drifwes. Gud ser icke efter arbetets art utan efter trohet i deß skötande. Derför säger Luther: "Mer from, o prest, du aldrig wast, än qwinna som sopar med skyffel och qwast, och gör det i tron uppå Herren." De troende äro allesammans förwaltare af Guds mångfaldiga nåd (1 Petr. 4: 10), och af förwaltare söker man endast, att de skola wara trogna (1 Kor. 4: 2). Guds folk skall wara ett sådant folk, som gör alla sina gerningar

till heliga gerningar genom att göra dem åt Gud. Och ingenting skall så kunna sporra dem till flit som just detta.

949. Men apostelen tillägger: **på det I mån wandra ärbart i förhållande till dem, som äro utanför, och ingenting behöfwa.** De troende skola alltså enligt apostelens bud taga hänsyn **till de otrognas omdöme,** så att de genom ett heligt och rättfärdigt lif i alla afseenden tilltwinga sig deras aktning. Derom säger apostelen Petrus: Det är Guds wilja, att I genom goda gerningar skolen tillstoppa munnen på de dåraktiga menniskornas okunnighet (1 Petr. 2: 15). Men till dessa goda gerningar hör arbetsamhet. En troende arbetare i hwad yrke som helst, som för Herrens skull i stillhet arbetar med trohet och ihärdighet, är en wida bättre predikant än den bäste talare, som med ett lätjefullt lif under weckan rifwer ned, hwad han talat på söndagen.

950. Så bör det ock enligt apostelens ord wara en troende angeläget att se till, att han **ingenting behöfwer,** d. w. s. att han ej må behöfwa bero af andra menniskors hjelpsamhet. Derwid är dock klart, att sådant icke kan wara sagdt om dem, som till följd af sjukdom eller ålderdom äro hindrade att arbeta. Här är endast fråga om dem, som **kunna** arbeta. Dessa må sträfwa af alla krafter för att reda sig sjelfwa; ja de må, såsom nyss sades, sätta sin ära deri. Om de än icke kunna förtjena så, att de äro i stånd att lefwa som många andra, så må de då försaka, ja **försaka mycket.** Att i allt hafwa det som andra, när inkomsterna icke räcka till, samt derför lefwa på lån och wingleri, det bör den troende räkna såsom en skam och **en synd.** En person, som i tron på Herren genom sträfsamt arbete försörjer sig och de sina samt, utan att afundas andra, som hafwa det bättre, låter sig nöja med det lilla, som fallit på hans lott, och rättar munnen efter matsäcken och icke blyges att erkänna, att han icke har råd att lefwa som andra, och derför icke heller **will** lefwa som andra — det är ett praktexemplar till menniska. Gifwe Gud, att den kristna församlingen inom sig räknade många sådana medlemmar.

951. Om samma sak talar apostelen Paulus äfwen i Ef. 4: 28, då han säger: **Den, som har stulit, stjäle icke mer utan arbete heldre, görande med sina händer det, som är godt, att han må hafwa att dela med sig åt den behöfwande.** Apostelen lärer alltså de troende att icke allenast se till, att de kunna reda sig sjelfwa, utan ock fara efter att få något till öfwers för att kunna hjelpa andra, som äro werkligt behöfwande. O att wi riktigt trodde, att det är Gud, wår egen himmelske fader, som i sådana ord talar

till oß. Tänk, om Herren Jesus lekamligen uppenbarade sig för oß och sade: Om I wiljen göra mig någon glädje, så waren flitiga och ihärdiga i edert arbete — hwilken fart skulle det icke sätta i oß!

952. Hwilken wigt apostelen lagt på denna sak, det wisar han derigenom, att han så ofta anför sitt eget exempel. Lukas omtalar, att när Paulus kom till Korint, slöt han sig till en handtwerkare, hwilken dref samma yrke, som han sjelf hade lärt, och arbetade hos honom (Apg. 18: 2). Samma metod följde han äfwen annorstädes. I Efesus arbetade han med sina händer för att förtjena, hwad som behöfdes både till hans eget och hans medhjelpares uppehälle (Apg. 20: 34). I sitt första bref till Korintierna talar han om sitt lif i detta afseende, då han säger: Ända till denna stund både hungra och törsta wi och äro nakna, och sträfwa och arbeta med wåra händer (1 Kor. 4: 11 f.). Det synes alltså, att Paulus icke alltid war i stånd att genom eget arbete hålla sig tillräckligt mat och kläder. Men då hungrade han heldre någon gång, än han låg andra till last, såsom han annorstädes säger: Natt och dag arbetade wi för att icke wara någon af eder till tunga (1 Thess. 2: 9). Han hade wäl haft makt att yrka på, att de kristna skulle förse honom med hans nödtorftiga uppehälle. Men han hade föresatt sig att behålla den berömmelsen, att han predikade evangelium för intet (2 Kor. 11: 10).

953. I Ordsp. 31: 10 följ. säger Salomo om en flitig hustru: Hwem finner en duglig hustru? Hennes wärde är högre än perlors. Hon spinner lin och ull, och med lust arbeta hennes händer. Hon stiger upp, när natten ännu warar, och gifwer mat åt sitt husfolk och syßlor åt sina tjenare. Hon omgjordar med kraft sina länder, och hon gör sina armar starka. Hon gifwer akt på, huru allt går till i hennes hem, och lätjans bröd äter hon icke o. s. w. Salomo skildrar ock, huru hon derigenom ärar sin man, så att han är känd i stadens portar, der han sitter bland landets äldsta (v 23). Men hwad sålunda säges om qwinnan, det gäller **alla**. Och såsom qwinnan genom arbetsamhet ärar sin man, så att alla tänka: "Lycklig den man, som har en sådan hustru!" så ära de troende genom arbetsamhet sin Gud och frälsare.

954. War derför icke trög i din flit, du arbetare, utan war outtröttlig, såsom arbetade du åt Gud och Jesus. Bed Gud om nåd dertill. Låt icke djefwulen fresta dig till knot och bitterhet. Han skall nog infinna sig och säga: "Hwarför skall **du** träla på detta sätt? Du måste stiga upp tidigt och sent gå i säng och hela dagen

wara i ansträngande arbete och förtjenar ändå endast en ringa weckopenning. Men den som du arbetar åt, han kan ligga, så länge han will; han arbetar endast hälften så många timmar som du; han kan taga sig ledigt, så ofta han will; han kan roa sig, så mycket han önskar, och ändå förtjenar han mycket stora summor genom ditt och dina kamraters arbete. Kan detta wara rätt?"

955. Att sådan frestelse griper djupt ned i den **ogudaktige** arbetarens hjerta, det är icke underligt. Men du, som är troende, låt dig icke besmittas deraf. **Det är aldrig det mycknа arbetet, som gör en menniska till träl.** Lättingen är alls icke mer fri än den arbetsamme. Twertom. **Hwad som gör menniskan till träl, det är det owilliga sinnet i arbetet.** När man i arbetet har ett willigt och gladt sinne, så är man fri och känner sig fri, äfwen om man är öfwerhopad af arbete från morgon till qwäll. "Tänk, mor, sade en gång en gudfruktig arbetare, tänk hwilken Guds nåd, att jag har så mycket arbete och så god helsa att göra det med. Hwad wi äro lyckliga!" Den mannen war fri. Är man deremot trög och owillig i sinnet, då känner man sig såsom träl, äfwen om man icke har mer än tre eller fyra timmars arbete om dagen.

956. Det är en den aldra största olycka för en menniska, när den tanken får intaga hennes hjerta, att det skulle wara någon lycka att slippa arbeta och att ändå förtjena mycket penningar. Det är denna afgrundstanke, som af sig föder det owilliga sinnet, hwilket åter i sin ordning gör den arbetande till träl i sämsta mening. Hwar och en som mot sin wilja **måste** göra ett arbete, twungen dertill antingen af fruktan för straff eller af näringsomsorg, han är en träl. Will han bli fri, så kan det icke ske derigenom, att han slipper arbeta, utan endast derigenom **att haus wilja blir förändrad,** så att han **will** arbeta. Ty hwar och en som **will** göra, hwad han **skall** göra, han är fri. Hans inre menniska har sammansmält med den lag, under hwilken han lyder, och det är sann frihet.

957. Sådant kan man också se, om man jemför en flitig och en trög arbetare med hwarandra. Den förre är nöjd och glad och lycklig och tackar Gud för, hwad han har. Den andre är ständigt full af knot och mißnöje, känner sig ständigt bunden, ser ständigt på, hwad andra hafwa och han sjelf saknar, samt låter förargelsen öfwer detta uppsluka all den lycka och glädje, som han lika wäl som den andre skulle kunna hafwa. Ack, broder, du som tror på Jesus, gif icke rum i ditt hjerta för den der olyckliga tanken. Tänk i stället på, att du får arbeta åt Jesus. Se icke på din patron och på hans

lif utan på Jesus. En gesäll gör sitt arbete åt **mästaren**, icke åt hans kund. När en snickaregesäll gör ett bord, som landshöfdingen skall hafwa, då gör han bordet icke åt landshöfdingen utan åt **mästaren**. Sammalunda du arbetare, som tror på Jesus, sluta att arbeta åt patron och börja i stället att arbeta åt Jesus, ty **han är mästaren**. Börja hädanefter **att göra åt Jesus allt, hwad patron skall hafwa**. Det skall göra dig fri och ditt arbete lätt, och du skall förlora lusten att deltaga i de ogudaktigas knot. Ja, det skall så helt förändra dig, att du skall börja tycka, att det är riktigt wälsignadt att få **göra mycket åt Jesus**. Försök det bara.

958. Det samma gäller nu äfwen tjenare. Apostelen Paulus säger till dem: **I tjenare, lyden edra herrar efter köttet med fruktan och bäfwan i edert hjertas enfald såsom Kristus, icke med ögontjenst såsom wiljande behaga menniskor, utan såsom Kristi tjenare, görande Guds wilja af hjertat, med wälwillighet tjenande såsom tjenande Herren och icke menniskor** (Ef. 6: 5—7). Märk der hwart enda ord. Tjenarena hafwa herrar efter köttet, d. w. s. lekamliga husbönder. Dem böra de lyda med **fruktan och bäfwan**, d. w. s. så, att de riktigt bäfwa för att på något sätt öfwerträda deras wilja. Ack hwar finnas de tjenarena? Fins det werkligen några tjenare, som tro, att detta är ett Herrens bud, inför hwilket de en gång skola ställas till räkenskap?

959. Tjenare böra widare enligt apostelens ord lyda i **hjertats enfald**, så att deras tjenst går af ett uppriktigt hjerta och icke af twång eller med owilja. De böra widare lyda, såsom **lydde de Kristus**. Ty då de tro på honom och äro hans, så få de äfwen tro, att det är han, som satt dem, just der de stå, och att det derför är honom de hafwa att lyda i alla sina gerningar på den platsen. O du tjenare, om du på allwar trodde detta! Om någon frågade dig: "Hwar tjenar du?" och du swarade: "Jag tjenar hos Kristus", och det wore allwar för ditt hjerta och i ditt lif — hur salig skulle det icke göra dig i din tjenst! Om någon wille freста dig att wara lat och försumlig i ditt arbete, med hwilken afsky skulle du icke wisa frestaren från dig, sägande: "Skulle jag, som tjenar Kristus, wara lat i den tjensten? Bort det!"

960. **Icke med ögontjenst**, tillägger apostelen. Den late är alltid ögontjenare, d. w. s. när han är under sin herres ögon, låtsar han wara flitig, men såsnart hans herre är borta, så är han försumlig. Och huru wanligt är icke detta! Men sådana skola de troende icke wara. De skola icke tjena, såsom **wiljande behaga men-**

niskor, säger apostelen, **utan såsom Kristi tjenare.** Såsom sådana skola de endast söka att behaga **honom,** alltjemt wandrande inför hans ögon. Tänk, huru detta ord adlar äfwen den ringaste tjenst. Den troende tjenarens husbonde är alltid Kristus, och åt honom är det derför han skall göra allt det arbete, som hans lekamlige husbondefolk will hafwa af honom. Tror du werkligen det? Är ditt hjerta så sinnadt, att det är åt Kristus du sopar, dammar, twättar, skurar, kokar, med ett ord gör allt, hwad som tillhör din tjenst? Känner du icke, huru det skulle, så att säga, **lyfta** dig, om du började i **detta** ljus betrakta ditt arbete? Det skulle i den mest ansträngande tjenst göra dig så fri, att du skulle hoppa af idel glädje.

961. Men apostelen tillägger ytterligare: **görande Guds wilja af hjertat,** icke bara med händerna, utan så att hela hjertat är med deri. Att så tjena, det gör arbetet lätt. En willig och glad tjenare gör mycket mer arbete än den owillige. Och den förre känner sig efteråt mindre trött än den senare. Hjertat lyfter den ena och tynger den andra, och det wållar den stora skilnaden. Denna sak war för apostelen så wigtig, att han ytterligare upprepar det, sägande: **med wälwillighet tjenande** (således icke med owillighet) **såsom tjenande Herren och icke menniskor.** Ack du troende tjenare, gör i din tjenst, hwad du skulle göra, om Herren Jesus wore din husbonde och befalde dig göra just det, som din lekamlige husbonde nu ålägger dig! Tänk wid hwarje din husbondes tillsägelse: "Detta will min Herre Jesus, att jag skall göra". Sådant sinne skall göra dig willig och glad och flitig och fri. Och sedan skall du aldrig klaga, att du har det tungt, utan i stället önska, att du kunde göra mycket, mycket mer åt Kristus.

962. Detta må widare tillämpas på hwarje yrke och tjenst, högre eller lägre. Du som är embetsman, gör all din flit, att, allt, hwad du skall göra, må bliswa så raskt och wäl utfördt som möjligt, alldeles som gjorde du det åt Kristus, ty åt honom är det i alla fall du gör det. Låt det icke förtryta dig, att du har mycket att göra, så att du måste stiga upp bittida, medan andra hafwa wida mindre. Utan räkna det för en stor heder **att få göra mycket** åt Kristus. Afundas icke utan **beklaga** twertom dem, som räkna det för en winning att få sofwa bort mycket af den tid, som de skulle kunna anwända till arbete åt Kristus. Du som är yrkesidkare, skomakare, skräddare, smed eller dylikt, gör sammalunda! Det är wanligt, att man med uttrycket "Herrens tjenare" menar en prest. Men detta är oriktigt. Alla, som göra sitt yrkes werk i Jesu

namn, äro Herrens tjenare. Men att i de ringaste gerningar få wara Kristi tjenare är större ära och ett högre embete än att wara kejsare af Tyskland.

963. Men icke blott det. Äfwen du, som är satt i ett andligt embete, war flitig deri. En predikant eller församlingsföreståndare, som intet annat yrke har att sköta än detta, står i en mycket answarsfull ställning. Han är mer än de flesta andra obunden af bestämda föreskrifter. Man kan just icke mer föreskrifwa honom, än att han skall på de och de tiderna predika på de eller de ställena. För öfrigt kommer det an på hans egen trohet och flit. Han kan då wara tidigt uppe om morgnarna för att studera Guds ord och förkofras i andlig insigt samt således blifwa mer och mer duglig att underwisa andra. Men han kan också ligga och dra sig, som man säger, och låta den dyrbara morgonstunden alldeles för intet gå sig ur händerna. Sedan kan han bittida och sent wara i werksamhet för att besöka sjuka, bedröfwade, fattiga, enkor, faderlösa, eller för att uppsöka wilsekomna och försöka draga dem till Herren. Men han kan ock wara försumlig i detta och i stället besöka wänner och bekanta, der han har roligt, prata om allehanda med dem, wara med på bjudningar och kafferep än här än der o. s. w. När han skall predika, kan han med flit bereda sig derpå, att han må hafwa något werkligt godt att säga själarna samt kunna säga detta på det bästa och wärdigaste sätt. Men han kan också wara slarfwig och rusa åstad, såsom gälde det bara att skaka ur armen en hop ord på en timme eller en half o. s. w.

964. Det är en ofantlig skilnad mellan predikanter i detta afseende. Må hwar och en pröfwa sig sjelf och spegla sig i Pauli tal till församlingsföreståndarena i Efesus, der han säger med det goda samwetets wittnesbörd: Jag betygar för eder, att jag är oskyldig till allas blod (Ap. 20: 26). Han hade bland dem tjenat Herren i all ödmjukhet och trohet, så att han kunde framställa sig såsom ett exempel för alla och icke behöfde wid sin skilsmessa säga: "Förlåten mig, hwad jag har försummat!" O broder, huru paß mycket liknar du honom? Har du läst hans ord till Timoteus, der han säger: Winnlägg dig om att bewisa dig sjelf för Gud såsom bepröfwad, en ostrafflig arbetare (2 Tim. 2: 15). Eller hans ord i 1 Kor. 15: 10, der han om sig sjelf säger: Jag har mer arbetat än de alla, dock icke jag utan Guds nåd, som är med mig. Säg: huru djupt hafwa de orden gått ned i ditt hjerta?

965. En prestman, som war mycket angelägen om själars fräls-

ning, träffade en omwänd man på landswägen. Strax började han tala med honom om Herren: "Jag har icke tid, swarade mannen: jag är på wäg till stationen och måste springa, om jag skall hinna dit, innan tåget går". — "Jaså, swarade presten, då will jag icke hindra dig utan springer med". Och så sprungo de båda af alla krafter, under det presten hela wägen talade om Jesus och nödwändigheten att "skynda till honom", innan det blir för sent, då han stått upp och slutit dörren till, och ingen tid är mer. Detta uppmjukade mannens hjerta och han omwände sig.

966. Men om du icke har något egentligt evangeliskt **embete** så kan du dock såsom en friwillig Jesu Kristi stridsman göra mycket, om du anwänder flit. Du kan deltaga i söndagsskola, du kan göra besök hos fattiga och sjuka, du kan deltaga i syföreningar o. s. w. Nuwäl, gör du det? Och gör du det med flit och ihärdighet? Wår herre Gud ser en stor skara, som bekänna sig wara hans barn, men som anwända sina lediga stunder på allehanda slarf och prat och andra onyttiga ting. De deltaga aldrig egentligen, ehuru de hafwa både tillfälle och gåfwor dertill, på werkligt allwar i någon missionswerksamhet. De hafwa wäl börjat än med ett, än med ett annat, men aldrig hållit ut, och numera äro de icke med widare än på en fest då och då eller på en syförening, hwars sammanhållande kraft är kaffebordet o. s. w. O broder och syster, räknar Herren kanske dig med i denna hop? Huru är det? Hwar har du pundet, som Herren lemnat dig att förwalta, tills han kommer? Tänk, om du på hans tillkommelses dag skall finnas hafwa inlagt det i en swetteduk! (Luk. 19: 20) Si, dagen nalkas! Skaka sömnen af ögonen, bekänn dina synder och börja nu med flit! Man kan mista det ewiga lifwet icke blott genom att lefwa i uppenbara synder **utan ock genom att försumma att anwända det pund, man af Herren fått.**

967. Det är i det kristliga arbetet en sak, som bland de troende är mycket förbisedd, men i hwilken de med någon flit skulle kunna göra ofantligt mycket, wi mena den werksamhet, som består uti, att till sammankomsterna **inbjuda** menniskor. Att "lysa på" och "annonsera" och sålunda låta menniskor weta, att det blir predikan der eller der af den eller den predikanten, det är godt och wäl. Men det är icke nog. När Herren framställer liknelsen om den stora nattwarden i Luk. 14, så talar han om, huru husbonden sände ut sina tjenare för att säga till de bjudne: Kommen, ty allt är nu redo. Men när det ändå fans folk, som icke wille komma, så sade husbonden: Gå ut på wägar och gärden och **nödga** dem att komma

in (v. 23). Och häri kunna alla troende göra ett stort werk. När du wet, att Guds ord predikas der eller der, så gå till sådana, som icke sjelfwa bekymra sig om sina själar. Fråga dem, om de icke wilja gå med dig och höra. Och om de swara nej, så bed dem. Och om de ändå äro owilliga, så **nödga** dem. Herren Jesus är kommen icke blott för att **mottaga** och frälsa det förtappade utan för att **uppsöka** och frälsa det. Och han will hafwa dig till hjelp i sökandet. Will du hjelpa honom deri? Och **gör** du det? Eller är du lik den tjenaren, som säger: "Jag will", men sedan icke går? Huru är det med din flit i detta stycke?

968. Slutligen må wi nu ock tala några ord om **arbetsamhetens wälsignelse.** I den gamla swenska katekesen stod derom ett kostligt stycke, som wäl borde bewaras. Det lydde så här: Arbetsamhet befordrar helsa och wälstånd, hindrar många tillfällen till synd, hjelper oß att stå emot onda begärelser samt bidrager till tröst och sinnesstyrka i motgången. — Detta allt är saker, som Skriften lärer och erfarenheten ständigt bekräftar. Gud wet nog, att arbetaren är wärd sin lön (Luk. 10: 7; 1 Tim. 5: 18), och lönen skall icke utebliswa. Det gäller om alla, hwad Paulus i Efes. 6: 8 säger om tjenare, då han uppmanar dem till flit och willighet i sin tjenst: Weten, att hwad godt hwar och en gör, det skall han få igen af Herren, ehwad han är träl eller fri. Huru menniskor löna arbetet, det är en annan sak, det kan wara mycket olika. Men de, som i allt tjena Herren, de hafwa sin lön att få af **honom,** och han skall icke lemna dem utan.

969. Arbetsamhetens första lön är **Guds wälbehag** samt **den frid och tillfredsställelse, som följa deraf,** och som den arbetsamme får smaka, medan lättingen alltid plågas af en inre olust och aldrig kan känna sig riktigt nöjd. Denna frid är ock i och för sig lön nog. Det kan ingen beskriswa, hwad sällhet det är att weta sig wandra i ett sådant lefwerne, som behagar Gud. Det berättas om den bekante presten Wesley, att en qwinna en gång frågade honom: "Hwad skulle Ni göra, om Ni finge weta, att Ni skulle dö i morgon natt kl. 12?" Derpå swarade han: "Jag skulle göra precis, hwad jag annars ämnar göra. I afton skulle jag predika i Gloucester och så åter i morgon f. m. Derpå skulle jag rida till Tewskbury, predika der på e. m. och hålla bönemöte på qwällen. Sedan skulle jag begifwa mig till wännen Martins hem, der de wänta mig som gäst. Jag skulle språka med wärdfolket och bedja med familjen som wanligt, gå på mitt rum kl. 10 och befalla mig i min himmelske faders händer, lägga mig till hwila och uppwakna i herrligheten". Han

wisste, att när han i gudsfruktan med flit och trohet stötte sin kallelses werk, så wandrade han Gud till behag, kunde möta honom när som helst och behöfde ingen särskild beredelse för att dö. Och det må man kalla ett lyckligt lif.

970. Arbetsamhetens andra wälsignelse är, att den **befordrar helsa.** Wißerligen kan en arbetsam menniska blifwa sjuk. Men säkert är, att arbetsamma menniskor i regeln äro mycket friskare än lättingar. Lättingar hafwa wanligen, såsom wi förr talat om, alla möjliga krämpor, som trotsa hwarje läkarebehandling, men som de hade kunnat undwika, om de welat arbeta, och som de nu skulle bli fria från, om de kunde förmås till något ordentligt arbete. Deßutom wisar erfarenheten, att om en arbetsam person blir sjuk, så beror det wanligen på tillfällig oförsigtighet eller dylikt. Och säkert är i alla fall, att en menniska, som lefwer ordentligt, är arbetsam och warsam om sin helsa såsom om sin största jordiska rikedom, också i regeln är en frisk menniska, som ej skall gifwa läkaren mycket att göra. Och angripes hon af en sjukdom, så skall hon ega mycket mer kraft att segerrikt genomkämpa den samma än lättingen, hwars kropp är af lättja förslappad.

971. Arbetsamhetens tredje wälsignelse är, att den **befordrar wälstånd.** Derom säger Salomo: Idog hand gör rik (Ordsp. 10: 4) Och åter: Den som häfdar sin åker, han får bröd till fylleſt, men den som far efter fåfängliga ting, han är en dåre (12: 11). Och åter: Flitig hand får makt, men lat får betala skatt (12: 24). Det wisar också erfarenheten. De äro otaliga som, utan att från begynnelsen hafwa egt något annat än friska krafter, hafwa genom flit och ihärdighet arbetat sig upp till ganska stort wälstånd. Och hwad deßa gjort, det kunna andra efter dem göra. Lättingen will bli rik men will ej arbeta. Han försöker derför kredit, spekulation och swindleri. Lyckas det, så lyckas det; går det på tok, så går det på tok, det är hans walspråk. För den ene lyckas det, han winner genom en lycklig tillfällighet stor rikedom. Det uppmuntrar den andre. Han mißlyckas och går under, och förr eller senare tager den andres lättwunna egendom samma wäg. Gud tycker icke om någon annan förmögenhet än den, som i hans fruktan winnes genom troget och uthålligt arbete. Ty endaſt denna är en frukt af hans wälsignelse. Endaſt sådan förmögenhet eger derför waraktigt bestånd.

972. Arbetsamhetens fjerde wälsignelse är, att **den hindrar många tillfällen till synd.** Likasom det att fåfäng gå lärer mycket

ondt, så hindrar arbetsamhet mycket ondt. Den arbetsamme har icke tid att besöka sådana ställen, som äro anlagda på att förföra till synd, eller att umgås med menniskor, som lefwa i synd. Han är icke heller så utsatt för faran att komma i oenighet med folk. Den arbetsamme är i regeln en stilla, fredlig, hemkär och huslig menniska, som aldrig gör någon något för när och derför sjelf får wara i fred, medan deremot lättingen, som befattar sig med allt möjligt, som icke angår honom, öfwer allt råkar i owänskap och kif med andra menniskor.

973. Arbetsamhetens femte wälsignelse är, att **den hjelper oß att motstå onda begärelser.** I detta afseende har arbetsamheten en utomordentlig stor betydelse. Lättingen blir alltid en lekboll för de onda böjelser, som bo i hans kött. Hans sysslolöshet gifwer godt spelrum åt hans fantasi, hwarigenom lustarna uppwäckas. Den arbetsamme deremot måste hålla sin uppmärksamhet samlad på det, som han har att göra. Derigenom hindras hans fantasi att tygellös flyga omkring, hwarigenom lustarnas uppwäckande förhindras. Dertill kommer, att arbetet, såsom wi ofwan wisat, befordrar frid i själen, och i denna frid ligger en stor kraft mot de lägre drifterna. För öfrigt werkar arbetet i rent kroppsligt hänseende dämpande på de onda böjelserna. Isynnerhet är detta fallet med det **kroppsliga** arbetet. Det war derför, som Guds wishet efter syndafallet ålade menniskan arbete, hwilket skedde icke blott till straff utan ock till motwigt mot det onda, som hade kommit in i menniskan. Hade Gud ej så ordnat, att menniskorna måste arbeta, så skulle de hafwa blifwit som wilda djur, för att ej säga såsom onda andar.

974. Arbetsamhetens sjette wälsignelse är, att **den bidrager till tröst och sinnesstyrka i motgången.** Detta sker i dubbel mätto. För det första lugnar arbetet sjelft det sorgsna sinnet och hindrar det att hängifwa sig åt sin sorg. Det är derför alltid af synnerlig wigt, att den, som träffats af någon swårare motgång, icke får gå syßslolös utan så fort som möjligt kommer in i något ordentligt arbete. För det andra gifwer det stor kraft att bära lekamliga motgångar, då man har det goda samwetets wittnesbörd, att man icke sjelf wållat dem genom lätja och slarf utan warit arbetsam och gjort, hwad i ens förmåga stått, för att redligen slå sig igenom. Detta förstår man bättre, om man försöker sätta sig in i, hwilken förkrossande tyngd det i motgången måste wara att weta, att man sjelf

genom sin lätja dragit den öfwer sig och nu skulle kunna hafwa det mycket bra, om man warit arbetsam.

975. Arbetsamhetens sjunde wälsignelse är, att den **skall skaffa den arbetsamme en stor lön, när Herren kommer igen.** Det står om de rättfärdige, att deras gerningar följa dem efter, och till dessa gerningar hör äfwen arbetsamheten. Paulus säger i 1 Kor. 15: 58. **Mina älskade bröder, waren faste, orubblige, öfwerflödande i Herrens werk alltid, wetande, att edert arbete icke är fåfängt i Herren.** Med Herrens werk menar han der allt, hwad de troende, hwar och en i sin kallelse, göra, för såwidt de göra det åt Herren, såsom wi förut sagt. Och så kan **hwarje** den troendes gerning helgas till ett Herrens werk. Apostelen förmanar dem att **wara faste och orubblige,** så att de icke låta sig förledas att wackla af och an utan ihärdigt och troget blifwa wid det werk, som Herren satt dem till, en och hwar. I detta werk skola de ock **öfwerflöda,** så att de räkna det såsom en ära och glädje att **göra mycket** åt Herren och icke täfla att **slippa ifrån,** såsom lättingarna göra. Och så böra de öfwerflöda **alltid;** icke bara då och då **rycka till** och **hugga i,** såsom lättingarna göra, när de någon gång blifwa uppskrämda, utan hålla ut i all tid, så länge deras arbetsdag warar.

976. Och denna förmaning stödjer apostelen derpå, att **deras arbete icke är fåfängt i Herren.** När han säger detta såsom en slutföljd af sitt tal om de dödas uppståndelse, så är det klart, att han med sina ord afser den lön, som skall tillfalla dem i de rättfärdigas uppståndelse. Ett fåfängt arbete är ett arbete utan lön. Men det skall icke den troendes arbete wara. Han skall få en rik lön. Derföre du, Guds barn, upp ur din dwala! Upp till rikt arbete åt din Herre! Gör aldrig hädanefter något åt någon menniska utan gör åt Herren allt, hwad du gör för menniskor! Och räkna det för en ära och glädje, om du blir satt i tillfälle att göra mycket! Herren will sjelf gifwa dig den kraft, som du hwarje dag behöfwer. Håll dig i enfaldig tro till honom, han är frälsaren, han är oß af Gud gjord till helgelse. Och detta sitt embete will han uppfylla äfwen på dig.

O Jesus, Herre Jesus, förlåt oß alla wåra synder i detta och i alla andra stycken. Uppfyll oß med din kraft genom din helige Ande, att wi, hwar i sin stad, må arbeta med trohet och flit, på det wi må kunna utan fruktan wisa dig wårt werk, när du kommer. Jesus, Jesus, Guds dyra Lam, hjelp oß alla. Amen.

Fyratiosjette Betraktelsen.

977. **Alla sjuka botade han; på det att det skulle fullbordas, som war sagdt genom Esais profeten, som sade: Han tog på sig wåra skröpligheter och wåra sjukdomar bar han** (Matt. 8: 16 f.). Jesus är en frälsare från all nöd. All nöd är en följd af synden, och när hans embete är att taga bort synden, så ingår deri äfwen utrotandet af alla syndens följder. Redan från början af sin werksamhet uppträdde han derför såsom helbregdagörare. När de tio spetälske ropade: Jesus, mästare, warkunna dig öfwer oß (Luk. 17: 13), så hörde han dem och halp dem. När den blinde wid Jeriko, ropade: Jesu, Davids son, förbarma dig öfwer mig (Luk. 18: 38) så gaf han honom hans syn igen. I Joh. 5 talas om en arm man, som hade legat sjuk i 38 år, och som låg i Betesda. När Herren såg honom, frågade han: Will du blifwa helbregda? (Joh. 5: 6). Sedan sade han till honom: Stå upp, tag din säng och gå! Och mannen reste sig helbregda, tog sin säng och gick (v. 8 f.). Qwinnan som hade haft blodgång i tolf år och utgifwit allt, hwad hon egde, på läkare och hade dock ingen bot funnit utan endast blifwit sämre — så snart hon tog på toffsen af Herrens Jesu mantel, wardt hon helbregda (Mark. 5). Att döma af den evangeliska historien ser det ock ut, som om de flesta, som kommo till honom, sökte honom till följd af lekamlig sjukdom. När Johannes döparens lärjungar kommo för att fråga honom, om han war den, som skulle komma, eller om man skulle wänta någon annan, så swarade han: Gån och sägen Johannes igen, hwad I hafwen hört och sett: de blinde se, de halte gå, de spetälske göras rena, de döfwe höra, de döda resas upp och för de fattige predikas evangelium (Matth. 11: 4 f.).

978. Äfwen när någon kom och bad för en annan sjuk, så warkunnade han sig och halp. Den kananeiska qwinnan kom och ropade: Herre, Davids son, förbarma dig öfwer mig, min dotter är swårt besatt af en ond ande. I början ställde sig Herren, såsom wille han icke hjelpa henne. Men slutligen utbrast han: O qwinna, din tro är stor, ske dig, såsom du will, och hennes dotter wardt helbregda från den stunden (Matth. 15: 21 följ.). När höfwidsmannen i Kapernaum sände judarnas äldste till honom för att bedja honom komma och bota hans tjenare, som låg mycket sjuk, så

hörde han äfwen hans bön och halp honom (Luk. 7: 2 följ.). Många sådana exempel omtalas i nya testamentet. I Matth. 15: 30 f., läsa wi: Och till honom kom mycket folk, som hade med sig halta, blinda, döfstumma, lytta och många andra, och de **kastade dem för Jesu fötter,** och han gjorde dem helbregda, så att folket förundrade sig, när de sågo döfstumma talande, lytta färdiga, halta gående och blinda seende; och de prisade Israels Gud. Och i Mark. 7: 37 läsa wi: De häpnade öfwermåttan, sägande: Allt har han wäl bestält; han låter både de döfwa höra och de stumma tala.

979. I det språk, hwarmed wi hafwa börjat denna betraktelse, berättas ock, huru man kom med sjuka till honom, och han botade dem alla. Evangelisten hänwisar äfwen till en profetia, som handlar derom. Hos Esaias står det nämligen: Han tog på sig wåra skröpligheter, och wåra sjukdomar bar han (Es. 53: 4). Men att taga på sig och bära någons sjukdom, det är att med hjertans barmhertighet antaga sig den sjuke för att hjelpa honom till helsa. Det war således redan hos profeterna förutsagdt, att detta skulle höra till Kristi embete.

980. Detta är nu mycket tröfteligt, emedan det wisar, att de sjuke ännu i dag få wända sig med all sin sjukdom till Jesus, som är densamme igår, idag och i all ewighet. Broder, när du är sjuk, så glöm icke att framför allt gå till honom. Ingen förstår din sjukdom så som han, ingen har ett sådant hjerta för din nöd som han. Behagar det honom att göra dig frisk omedelbart, så prisa honom. Behagar det honom att göra det genom naturliga läkemedel, så prisa honom. Det är från honom all helbregdagörelse kommer, äfwen den som sker genom läkemedel. Men behagar det honom att låta dig ligga sjuk, så blif ändå wid honom, såsom Asaf säger: Likwäl blifwer jag städse wid dig, Herre (Ps. 73: 23); och åter: Om mig än kropp och själ försmäktade, så är Gud för ewig tid mitt hjertas klippa och min del (Ps. 73: 26). Herren wet wäl, hwarför han så gör. Och en annan gång skall äfwen du få weta det. Och alltid skall det wara dig en hjelp i lidandet att hålla dig wid honom. Jag besökte en gång under en resa en qwinna, som hade legat sjuk i 35 år och hade swåra plågor. Men hon höll sig till Herren, och han hugswalade hennes hjerta så, att hon grät af glädje. Sedan hörde jag icke af henne förrän nära 30 år derefter. Då låg hon lika sjuk, men höll sig lika stadigt wid Herren. Tänk: nära 65 år på sjuklägret och ändock nöjd och glad med Guds wilja!

— Sådan är Guds kraft i dem, som hålla sig till honom. Må wi i all nöd komma ihåg det!

981. Men på samma gång wi weta detta till tröst, så ålägger det oß äfwen förbindelser. Likasom Guds löfte att hjelpa oß emot synden innebär för oß en förbindelse att wandra i Guds fruktan och akta oß för allt, som kan förleda oß till synd, så innebär Guds löfte om hjelp i lekamlig sjukdom en förbindelse för oß att wårda den helsa, wi hafwa. Om någon i förtroende på Guds hjelp kastar sig i frestelse, så stupar han och förgås deri. Om någon i förlitande på Guds löfte om dagligt bröd wanwårdar och förslösar, hwad Gud gifwit honom, så blir han fattig. Detta förstår hwar och en. Men alldeles på samma sätt förhåller det sig med helsan: om någon i förlitande på Guds försyn far illa med sin kropp, så går hans helsa under: han blir oduglig till sitt werk och dör en förtidig död.

982. Det är mycket få troende, som besinna, **att de göra synd,** när de wanwårda sin helsa. De förstå, att det är synd att fara illa med en ko eller en häst eller annat djur. Men att det skulle wara synd att fara illa med sin egen kropp, det hafwa de icke riktigt förstånd om. Detta beror mycket deruppå, att de betrakta kroppen med ett wißt förakt. Ja, många tyckas riktigt sätta en ära i att "icke wara rädda om sig" utan fara illa med sin kropp, såsom gjorde de deri en Gud behaglig gerning. De **weta** icke, att de göra synd, och en swår synd.

983. Den menskliga kroppen är det mest fina och underbara af de Guds werk, som tillhöra den jordiska skapelsen. Och redan från den synpunkten borde wi förstå, att det måste wara synd att fara illa med honom. Om wi sjelfwa gjort någonting fint, så wilja wi icke, att en annan skall förstöra det. Men icke blott det. Kroppens uppgift är att wara ett werktyg för andens werksamhet i detta lifwet. Anden både tänker, känner, will och werkar genom hjernan, nervsystemet och de kroppsliga lemmarna. Att fara illa med kroppen är således att förstöra andens werktyg. En snickare är angelägen att hålla sina werktyg skarpa och blanka. Han hugger icke med sin yxa i marken och han sätter icke sin hyfwel i en sandig bräda. Han wet, att om han skall kunna göra fint och godt arbete, så måste han hafwa skarpa werktyg. Det är sant, att mången kan, trots en förstörd kropp, göra ett godt arbete, men säkert är, att han aldrig kan göra, hwad han skulle kunna, om hans kropp wore sund. Om jag får se en snickare med dåliga werktyg göra ett godt arbete, då säger jag: "Hwad

skulle ej den mannen kunna göra, om han hade **goda** werktyg!" När Gud satt dig här i werlden för att göra ett wißt werk åt honom och han har gifwit dig detta sköna werktyg, din kropp, för deß utförande, wißt måste du förstå, att det är synd att wanwärda den. Om en snickare har en gesäll i sin tjenst och han lemnar honom de bästa werktyg att arbeta med, men gesällen far illa med dem och förstör dem, så att han ej kan utföra sitt arbete till mästarens belåtenhet — skulle du werkligen icke förstå, att han handlade orätt? Men att du sjelf wanwärdar det dyrbara werktyg, som Gud gifwit dig, det skulle icke wara synd?

984. Detta kroppens wanwärdande hänger ofta på det närmaste tillsammans dermed, att man betraktar honom såsom sätet för det onda. I den äldsta kristna tiden uppkommo af detta åskådningssätt partier, hwilka rent af mißhandlade sin kropp för att derigenom döda det onda. Inom klostren i påfwedömet har man ock genom alla möjliga späkningar, onaturligt swältande, wakande, gißlande och annat kroppens mißhandlande sökt att döda köttet, såsom man sade. Men äfwen der, hwarest man har bättre förstånd, är man, såsom wi redan sagt, ofta icke medweten om någon pligt att wårda sin kropp eller om någon synd, som heter att fara illa med kroppen. Deraf kommer, att om någon till följd af wårdslöshet mister sin helsa, så säger han: "Det har behagat Gud att lägga mig på sjuklägret." Ja, wänner och bekanta kunna komma för att hugswala honom och säga: "Ack den underlige Guden; hans wägar äro outgrundliga; men war wid godt mod, härefter skall du få förstå allting" o. s. w. Men om den samme hade mißhandlat en dragoxe, så att denne dött, då skulle wännerna icke säga: "Ack broder, war icke ledsen; det är bara kärlek, när den underlige Guden tager ifrån dig något". Nej, då skulle det i stället heta: "Broder, bekänn din synd; du har illa gjort och förstört det präktiga djuret." Och så skulle han nödgas bekänna sin synd och bedja Gud om förlåtelse. Men när han förstört sin egen helsa, då förstår han detta icke. Då är det bara "Guds underliga ledning," att han nu ligger, der han ligger.

985. Apostelen Paulus talar i Kol. 2: 23 några märkliga ord om denna sak, då han om åtskilliga falska läror säger: De hafwa blott ett namn af wishet i sjelftagen gudstjenst och ödmjukhet och **skoningslöshet mot kroppen till köttets mättande.** De falska lärarena gåfwo sig namn och sken af att ega den rätta wisheten. De lärde en sjelftagen gudstjenst, som Gud aldrig hade befalt eller inrättat.

De ställde sig ock mycket ödmjuka, såsom föraktade de alldeles sig sjelfwa, hwilket de sökte wisa genom stoningslöshet mot kroppen, som de foro illa med. Redan då framträdde denna falska riktning, och man ansåg det rent af för en andelig och Gud behaglig gerning att fara illa med kroppen. Men, säger Paulus, detta skedde till **köttets mättande.** Här ser man, hwilken skarp skilnad apostelen gör mellan kroppen och köttet. Till **köttets** mättande for man stoningslöst med **kroppen.** Dermed afser han, att de sökte tillfredsställelse för sitt andliga högmod i denna sjelfwalda gudstjenst och de spänningar, som dermed woro förenade. Det är icke i den menskliga kroppen med deß lemmar som det onda hos menniskan sitter. "Ögonens begärelse" sitter icke i ögonen, så att man kunde göra sig den samma qwitt genom att fara illa med ögonen. Nej det onda hos menniskan är något **själiskt!** Men emedan det anwänder kroppen och deß lemmar **till werktyg,** så framträder det och gör sig märkbart genom dessa. Deraf kommer, att det **kännes,** såsom sutte det onda i de kroppsliga lemmarne.

986. Men lika wißt, som kroppen och deß lemmar kunna tjena synden till werktyg, lika wißt kunna de tjena rättfärdigheten. Derom talar Paulus särdeles tydligt i Rom. 6: 19: Likasom I hafwen öfwerlemnat edra lemmar såsom trälar åt orenheten och orättfärdigheten till orättfärdighet, så öfwerlemnen nu edra lemmar såsom trälar åt rättfärdigheten till helighet. Och åter: Öfwerlemnen icke edra lemmar såsom orättfärdighets wapen åt synden, utan öfwerlemnen eder sjelfwa åt Gud, såsom de der lefwa, efter att hafwa warit döda, och edra lemmar såsom rättfärdighets wapen åt Gud (v. 13). Hwarken det onda eller det goda sitter i kroppen. Men kroppen kan blifwa redskap åt både det ena eller det andra. Det är genom samma kroppsliga werktyg man tänker på det onda och det goda, det är genom samma kroppsliga werktyg kärleken till synden och kärleken till Gud förnimmes och yttrar sig, det är genom samma kroppsliga werktyg glädjen i Gud och glädjen i werlden framträder o. s. w. Om man sålunda, för att blifwa af med synden, skadar eller förstör det werktyg, genom hwilket hon framträder, så blir man alls icke af med synden, om man ock kan förhindra henne att widare framträda i den eller den lemmen. **Men hwad man gör, det är, att man förstör ett redskap, som Gud gifwit oß för att anwändas till rättfärdighetens utöfning. Och det är synd.**

987. Nu torde någon inwända och säga: "Det blir dock ibland nödwändigt att fara illa med sin kropp, ja t. o. m. sätta

deß helsa och lif på spel." Nuwäl, detta är sant. Många tusende sinom tusende hafwa sålunda för sin tro skull på Jesus måst wåga och offra sin kropp. Otaliga äro äfwen de, som för att skynda nästan till hjelp i hans fara måst sätta sitt lif på spel. Många hafwa ock för sin kallelses pligter måst wederwåga helsa och lif. Men detta är en helt annan sak. Det är att för högre pligter offra sig sjelf, **och det är en god gerning.** Men här är fråga om att utan sådant twingande nödfall fara illa med sin kropp. Man kan ju äfwen i trängande nödfall twingas att offra ett djur t. ex. köra med en häst, så att han stupar. Detta kan äfwen den bäste djurwän blifwa nödsakad att göra. Men det är något helt annat, än hwad som menas med att mißhandla djuret.

988. Med sin kropp kan man fara illa på många sätt. Wi hafwa i den föregående betraktelsen sett, huru man skadar honom genom lätja. Men man far illa med honom äfwen då, när man icke unnar honom den tillbörliga hwilan. Att öfweranstränga sig är ingen dygd utan en synd. Krafterna äro olika hos den ene och den andre. Derför står den ene ut med wida mer än den andre. Hwad som skulle taga lifwet af den ene, kan wara rätt måttligt arbete för den andre. Men alla behöfwa hwila. När Herrens lärjungar engång kommo tillbaka från en missionsresa, sade Herren till dem: Kommen allena affides med mig till en öde trakt och hwilen eder något litet (Mark. 6: 30). Herren icke bara **unnar** de sina hwila utan han **will,** att de skola hwila. Han gör det till en **pligt** för dem, på det de må kunna uträtta mer. Det är en mycket stor willfarelse att tro, att man skall hinna uträtta mer, om man försakar den nödwändiga hwilan. Twertom. En ordentligt uthwilad kropp gör på en dag lika mycket arbete, som en uttröttad kropp gör på twå. Det är derför **en god gerning** att hwila ordentligt. Men det är en **synd** att icke taga sig nödig hwila, och för den synden bör den troende wara lika rädd som för andra synder.

989. Isynnerhet brottsligt är det att till alldeles onyttiga saker anwända den tid, som skulle wara till hwila. Det är mycket wanligt, att menniskor — äfwen troende — i stället för att gå i säng i ordentlig tid om qwällarna, sitta uppe långt in på nätterna utan något egentligt gagn. Sedan de sålunda **förstört den bästa hwilotiden,** måste de på morgonen **sofwa bort den bästa arbetstiden** och hafwa dock icke den hwila, som de kunnat hafwa, om de gått i säng i rätt tid. Men huru många tänka på, att detta är synd?

Säger man det, så draga de flesta på munnen och mena, att det wäl icke kan med den saken wara så noga heller.

990. Man kan widare fara illa med sin kropp i mat. Många förderfwa sin helsa genom att äta för mycket. Om den rike mannen i Luk. 16 berättas, att han lefde hwar dag kräsligt. Otaliga följa nu hans exempel. Men äfwen der man icke gör det dagligen, förekommer dock wid särskilda tillfällen, att magen öfwerlastas med mat på ett sätt, som icke kan wara annat än förderfligt för helsan. Detta sker wid s. k. bjudningar eller kalas, der de, som bjuda, låta det wara sig angeläget att truga i sina gäster så mycket som möjligt, och de, som äro bjudna, låta sig af njutningsbegäret förledas att förtära wida mer, än som är nyttigt. Äfwen i många kretsar bland troende förekommer ett sådant kalasande. Man tycker, att man skall bjuda och undfägna sina wänner med det bästa man kan åstadkomma. Nu will den ene icke wara sämre än den andre. Och så utwecklar sig ett öfwerdådigt kalasande med ett fråsseri, som är mycket förderfligt. Frågar man nu dessa, som deltaga deri, om de tro, att det är nyttigt, så måste de swara, att de nog inse det däraktiga deri. De känna ock, att de icke må wäl. Men ändå will man just icke förstå, att man gör någon **synd**.

991. Ofta fara ock menniskor illa med sin kropp genom att äta sådant, som är skadligt för helsan. Det smakar godt, derför äta de det, fastän de weta, att det icke är så helsosamt. När de nu blifwa sjuka och komma till läkaren, så måste denne ålägga dem en wiß diet. Det och det skola de äta, det och det skola de afhålla sig ifrån. Dermed är då sagdt, att om de hade iakttagit ett ordentligt lefnadssätt i mat, så hade de icke haft denna sjukdom. Men se nu: sedan de fått dessa föreskrifter, så hålla de dem icke utan låta sig af sin njutningslusta förledas att fortfara med sitt förwända lefnadssätt. Så måste de medicinera, fara bort och dricka brunn än hit än dit, och blifwa ändå icke friska. Men will någon tala med dem om det **syndiga** uti att för sin njutningslustas skull fara illa med sin kropp, så le de deråt. De kunna wäl erkänna, att det icke är "riktigt bra", att det är "dumt", att de nog borde "låta bli" det eller det. Men att det skulle **wara synd**, det wilja de icke tro. Men blifwa de sedan riktigt sjuka, då tala de om "Herrens underliga ledning", alldeles som om Herren rådde för, att de sjelfwa förstört sig.

992. När jag war student i Upsala, hörde jag en gång en föreläsning af en filosofie professor om så kallade likgiltiga ting.

"Det finnes", sade han, "i werkligheten inga likgiltiga ting. Att något **för oß** kan wara likgiltigt, så att man kan säga, att wi icke synda, om wi göra det, icke heller synda om wi underlåta det, det beror på wår okunnighet, som gör, att wi icke weta, hwilketdera som är bäst. Men från samma stund jag wet, hwilketdera som är bäst, begår jag en synd, så ofta jag gör motsatsen. Sålunda kan det t. ex. synas wara likgiltigt, huruwida jag äter köttet före soppan eller soppan före köttet. Men från samma stund jag finge weta, att det wore bättre och helsosammare för mig att äta köttet före soppan, gjorde jag synd hwarje gång jag ändå åte soppan före köttet." Detta war en hög, sedlig och äkta kristlig grundsats. En menniskas ätande hör ock med under den kristna **sedeläran.**

993. Nu torde någon säga, att det dock är många, som alls icke hafwa råd att hålla någon särskild diet utan måste tacka Gud för, **hwad de kunna få** att äta. Och huru skola då sådana bära sig åt? Derpå må först swaras, att om sådana förhållanden är här icke fråga. Men för det andra har Gud i sin godhet så ordnat det, att de för menniskan naturligaste och sundaste födoämnena äfwen äro de billigaste. Att föra en sund diet medför derför icke några särskilda kostnader utan twertom en **besparing.** I den saken ligger således ingen ursäkt för dem, som **af njutningsbegär** låta sig förledas att föra ett för helsan skadligt lefnadssätt.

994. "Ja men, säger någon åter, om man skulle börja taga den saken så der förskräckligt noga, så skulle man ju bliswa pjunkig och till sist icke weta, hwad man finge äta." Wisserligen icke. Att föra ett enkelt och sundt lefnadssätt, dertill behöfs intet pjunk utan endast en smula sundt förstånd. Och att fly sådant, som man wet skadar kroppen, det är lika litet pjunk som att fly annat ondt. Nej, låtom oß wakna upp rätteligen. Äfwen i detta stycke gäller, hwad Paulus säger: Gud låter icke gäcka sig, ty hwad menniskan sår, det skall hon ock uppskära (Gal. 6: 7). Många äro de, som genom årslånga lidanden få plikta för sina synder i detta stycke. Ja icke blott det. Många äro de, som genom sådana synder grundlägga swåra och långwariga, ja kanske obotliga lidanden hos sina barn.

995. Widare kan man fara illa med sin kropp genom onaturlig klädsel. Modedårskapen har tagit helsa och lif af många menniskor. Äfwen bland dem, som tro på Kristus, finnas många, som äro offer derför. Isynnerhet är detta fallet bland qwinnor, och särskildt sådana som tillhöra mer förnäma familjer. Som modet föreskrifwer, så måste de kläda sig utan afseende på, om det är helsosamt

eller icke. De tycka, att de icke kunna wara annorlunda än andra. Man kan få höra sådana qwinnor jubla och tacka Gud för full frälsning och seger, innan de ännu wunnit en enda riktig seger öfwer modejournalen. När man talar med dem derom, kunna de swara: "Man skall icke fästa sitt sinne wid dylika yttre små saker. Gud har gjort mitt sinne löst derifrån." Att de finna sig wäl i sin werldstrældom, det kalla de för frihet, och för den friheten tacka de Gud. Så långt kan sjelfbedrägeriet gå. Det är sant: maten och kläderna höra till de lekamliga tingen. I dem sitter icke synden. Men de äro af Gud-gifna till menniskans nödtorft och wälfärd. Derför är det synd att bruka dem till kroppens skada, för att icke tala om den synd, som ligger i njutningslystnaden sjelf, i högfärden och werldsträldomen — en synd som blir desto farligare, när man blundar och icke låtsar se den. **Gud ser.**

996. Mycket wore här att tillägga, ty saken är werkligen wida allwarligare, än de flesta kristna tro, och sätten att wanwårda sin kropp äro otaliga. Men det sagda må wara nog för denna gång. Huru helsan undergräfwes genom bruk af rusgifwande njutningsmedel, såsom starka drycker och tobak, derom skola wi tala i nästa betraktelse.

997. Du Guds barn, kom ihåg, att din kropp är Guds och den helige Andes tempel (1 Kor. 3: 16. 1 Kor. 6: 19). Wårda den då, såsom ett sådant tempel förtjenar att wårdas. Du wårdar ju din egen bostad, hwarför skulle du då icke också wårda Guds tempel? Gör icke din kropp till ett tempel för njutningslusta, högfärd eller annan orenlighet. Om någon förderfwar Guds tempel, honom skall Gud förderfwa (1 Kor. 3: 17). Prisa derför Gud i din kropp (1 Kor. 6: 20). Winnlägg dig i allt: i mat och dryck, i klädedrägt, i återhållsamhet, i renlighet m. m., att din kropp må blifwa ett allt wärdigare Guds tempel och ett allt bättre och kraftigare werktyg till Guds förherrligande. Det skall göra **hela** ditt yttre lif till ett heligt lif, och du skall förstå apostelens märkwärdiga ord: Antingen I **äten** eller **dricken**, eller hwad heldst I gören, gören allt till Guds ära. Gud ser efter troheten äfwen i det lilla, och för honom betyder denna lika mycket, om ej mer, än troheten i det stora. Ty troheten och lydnaden pröfwas wida mer i det lilla än i det stora. Tänk hwilken **ära**, att **din** kropp får wara Guds tempel, och att **du** får wara tempelwårdare åt **honom**!